

Møte tirsdag den 4. oktober 2016 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 3):

1. Hans Majestet Kongens tale til det 161. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)
2. Referat

Presidenten: Representanten Nikolai *Astrup*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon for representanten Jan Arild *Ellingsen* i tiden fra og med 4. oktober til og med 6. oktober for å delta i NATOs parlamentariske forsamling i Italia.

Denne søknaden behandles straks og innvilges. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Nordland fylke, Dagfinn Henrik *Olsen*, foreligger søknad om fritak for å møte under representanten Jan Arild Ellingsens permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentant innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Nordland fylke: Veronica Pedersen *Åsheim*.

Presidenten: Veronica Pedersen *Åsheim* er til stede og vil ta sete.

Representanten Anne Tingelstad *Wøien* vil fremsette et representantforslag.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:01:11]: På vegne av representantene Jenny Klinge, Kjersti Toppe og meg selv vil jeg den glede å fremme et representantforslag om å endre reglene for fravær i videregående opplæring.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe vil fremsette et representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:01:38]: På vegner av representanten Per Olaf Lundteigen og meg selv vil eg leggja fram eit forslag om å styrkja det internasjonale og nasjonale arbeidet mot antibiotikaresistens.

Presidenten: Representanten Marianne Aasen vil fremsette et representantforslag.

Marianne Aasen (A) [10:02:11]: På vegne av representantene Trond Giske, Rasmus Hansson og meg selv vil jeg fremme et forslag om nasjonale regler som sikrer at elevs, studenters og læreres ansikter skal være fullt ut synlig i skoler og på universiteter og høyskoler.

Presidenten: Representanten Trond Giske vil fremsette et representantforslag.

Trond Giske (A) [10:02:39]: Jeg har gleden av å legge fram et forslag fra representantene Marianne Aasen, Martin Henriksen, Tone Merete Sønsterud, Christian

Tynning Bjørnø og meg selv om en nasjonal strategi for digitalisering og oversikt over den digitale tilstanden i norsk skole.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.00.

Sak nr. 1 [10:03:22]

Hans Majestet Kongens tale til det 161. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Presidenten vil foreslå at debatten ordnes slik:

Debatten går over to dager og starter med innlegg fra de parlamentariske lederne på inntil 10 minutter, med etterfølgende replikkrunde på inntil seks replikker, deretter 44 innlegg på inntil 5 minutter, som avvikles i sin helhet på første debattdag og fordeles slik mellom partiene:

Arbeiderpartiet 14 innlegg, Høyre 12 innlegg, Fremskrittspartiet 7 innlegg, Kristelig Folkeparti 3 innlegg, Senterpartiet 3 innlegg, Venstre 3 innlegg og Sosialistisk Venstreparti 2 innlegg.

Det åpnes for inntil fire replikker på hvert innlegg etter to av innleggene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet og etter ett av innleggene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Fem statsråder gis en taletid på inntil 5 minutter hver, med en etterfølgende replikkrunde på inntil seks replikker.

Etter avvikling av fordelt taletid åpnes det for innlegg på inntil 3 minutter.

Onsdagens møte settes kl. 10.00 og starter med et innlegg fra statsministeren på inntil 15 minutter, med etterfølgende replikkrunde på inntil 13 replikker.

Deretter kommer eventuelle resterende treminuttersinnlegg fra dagens møte samt de som melder seg under onsdagens debatt.

– Dette anses vedtatt.

Jonas Gahr Støre (A) [10:05:11]: Vi lever i kontrastenes tid. Vi møtes til demokratisk debatt om veivalg for Norge, et land vi har så mange ambisjoner for.

Utenfra kommer fortellingene fra et Syria som rives fra hverandre: de grusomme bildene fra bombingene av Aleppo, en by som FNs generalsekretær kaller et slaktehus – bilder som ikke vil slippe tak i oss, og som kan gjøre oss maktesløse. Men vi kan ikke gi opp håpet, og vi må stå samlet ved starten på denne stortingssesjonen, i dette huset, om et håp og et krav om at denne krigen må ta slutt.

Også i andre og for oss nærmere deler av verden ser vi utviklingstrekk som bør bekymre: oppslutningen om Donald Trump, et splittet Storbritannia som forlater et svekket EU, høyrepopulister på frammarsj i USA, Tyskland, Frankrike, Nederland, Ungarn og mange flere land.

Vi møter et sinne med mange årsaker. Den viktigste handler om det som for Arbeiderpartiet alltid har vært den viktigste saken i politikken, nemlig retten til og kvaliteten på arbeid.

I mange land faller sysselsettingen. Flere står utenfor arbeidslivet. Flere må nøye seg med korte kontrakter, midlertidige stillinger, deltidsjobber, arbeid av dårlig kvalitet og arbeid som er dårlig betalt. Utrygghet for arbeid og utrygghet i arbeid svekker livskvaliteten. Det er en viktig årsak til økt ulikhet og derfor en forklaring på det sinnet som nå slår over i protest i så mange land.

Trontalen markerer inngangen til et nytt stortingsår. På nytt vil vi si, her i vårt land: De fleste land vil gladelig bytte med Norge. På nytt vil vi si: Arbeiderpartiet fører en ansvarlig opposisjonspolitik, også i det siste året før et stortingsvalg. Vi er rede til å finne gode løsninger i saker som er viktige for landet.

Men vi sier også dette: Arbeiderpartiet er en sterk opposisjon til dagens regjering. Velgerne vil få se et sterkt alternativ til Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen.

På vei inn i det siste året i denne perioden ser vi at krefte som skaper urettferdighet og sinne i andre land, virker også på oss. Også i vårt land øker forskjellene:

- mellom dem som står innenfor, og dem som står utenfor arbeidslivet
- mellom dem som har hele, trygge jobber, og dem som ikke har det
- mellom rike og fattige
- mellom by og land
- mellom kvinner og menn

Det forbereder oss dårlig på de krevende oppgavene som venter oss.

For oppgavene er krevende.

Oljen vil framover ta mindre plass i norsk økonomi. Men Norge er rikt på naturressurser. Norge er en energinasjon med store muligheter, om vi satser sammen, kraftfullt og riktig.

Vi møter ny teknologi i et omfang vi kanskje ikke har sett noen gang. Vi blir flere eldre. Utslipp av klimagasser skal ned. Byene våre vokser. Vi vil oppleve spenninger som følge av innvandring og en flerkulturell befolkning, som jo også gir Norge muligheter.

På mange av disse områdene er det viktigste vi kan gjøre, å bidra til at det skapes nok arbeidsplasser og trygge arbeidsplasser. Arbeid og satsing på kunnskap er nøkkelen til å skape verdier, bekjempe ulikhet, sikre at vi kan betale for vår felles velferd, få ned utslippene og bidra til integrering og likestilling.

På arbeidsfeltet er Høyre–Fremskrittsparti-regjeringens resultater svært svake. På deres vakt skapes det knapt nye jobber – 25 000 er kommet på tre år, og tre av fire er kommet i offentlig sektor.

Vi har nå den laveste sysselsettingen på to tiår og den høyeste ledigheten på to tiår. For noen av de mest utsatte gruppene, som menn i 30-årene, har Statistisk sentralbyrå aldri målt en så lav andel i jobb som nå.

Etter tre år med milliarder til «vekstfremmende skattelettelse» er veksten lav og ledigheten rekordhøy. Den store jobbskapermaskinen i Norge, privat sektor, skaper knapt nok jobber. Det som vokser mest med denne regjeringen, er byråkratiet.

Regjeringen fører heller ikke en politikk for flere trygge arbeidsplasser:

Lovendringen som gir generell adgang til midlertidige ansettelser, gir – ikke overraskende – flere midlertidig ansatte.

Som Riksrevisjonen nylig påpekte: Manglende innsats for å hindre sosial dumping gir – ikke overraskende – mer sosial dumping og større ulikhet i arbeidsmarkedet.

At landet har en finansminister som er programforpliktet til å svekke det organiserte arbeidslivet, gjør – ikke overraskende – at det organiserte arbeidslivet blir svekket.

Med denne regjeringens politikk har vi fått en lavere andel i jobb og mindre trygghet på jobb. Det gjør oss dårlig stilt i møte med framtidens utfordringer og er akkurat det ledende økonomiske miljøer verden over i dag advarer mot.

Arbeiderpartiet ønsker en annen politikk og en annen retning for landet.

Arbeidsledigheten hadde ifølge Statistisk sentralbyrå vært lavere med vårt alternativ.

Tiltakspakkene hadde vært større, endringene i permitteringsregelverket hadde kommet tidligere.

Vi vil satse på, ikke bare snakke om, tidlig innsats i skolen.

Vi vil gå i spissen for et kunnskapsløft i arbeidslivet som gir folk trygghet for at de kan lære seg det de trenger gjennom et langt yrkesliv, at de lærer og lærer og kan få oppdatering underveis.

Vi vil øke bruken av lønnstilskudd, slik at flere kan få prøve seg i arbeid.

Vi vil gi økt investeringsstøtte og utvidet adgang til statlige lånegarantier i en situasjon hvor investeringene i deler av næringslivet er svært lave.

Vi vil få på plass ambisiøse verdiskapingsprogrammer på områder hvor Norge har unike fortrinn, som hav og helseteknologi.

Vi vil utvikle – ikke selge ut – de kompetansemiljøene og de naturressursene vi har i Norge: fisken, skogen, vannkraften.

Og ikke minst: Vi vil øke – ikke svekke – innsatsen for å sikre trygge, hele jobber til alle. Derfor har vi allerede varslet at vi etter valget neste år vil forsterke og fornye arbeidsmiljøloven.

Det er ikke bare på arbeidsområdet vi ser at regjeringen gjør oss dårligere i stand til å møte framtidens utfordringer. På en lang rekke andre områder er mønsteret det samme: Høyre og Fremskrittspartiet er kortsynte og skyver problemene foran seg.

Vi vet at det blir mer krevende å betale for vår felles velferd i framtiden. Utgiftene vokser raskere enn inntektene. Hva gjør regjeringen? De øker underskuddet på statsbudsjettet og skyver regningen foran seg! De har økt olje-engebruken mer på tre år enn på de foregående ti! De gjør pensjonsregningen enda dyrere! Det er kortsynt politikk.

Vi vet at vi trenger å gjøre store forbedringer i Forsvaret. Hva gjør regjeringen? De bruker tre år på å utrede en plan, og når den endelig kommer til Stortinget, er det vanskeligste utelatt: Hvilken strategi skal vi velge for Hæren? Det er å skyve problemene foran seg. Vi taper tid.

Vi vet at vi skal kutte utslippene av klimagasser i Norge med 40 pst. i løpet av 13 år. Nå øker utslippene. Hva gjør regjeringen? De venter på EU. Og nå sist denne uken: De stiller sine samarbeidspartnere til veggs for å holde igjen det grønne skatteskiptet. Ja, så presset er denne regjeringen at statsministeren og finansministeren sammen lekker fra statsbudsjettet fra talerstolen på Statsministerens kontor, uten et eneste dokument. Det er nok et eksempel på den

uryddige, rotete styreformen som har blitt kjennetegnet ved denne regjeringen.

Trontalen beskriver kjente, store utfordringer for Norge. Men utover et vagt ønske om endring og reform var den påfallende lite konkret om veien videre. Det er egentlig ikke overraskende. For det er ikke til høyre for Høyre at tyngdepunktet i norsk politikk ligger. Det norske folk står ikke til høyre for Høyre:

- ikke i den økonomiske politikken
- ikke i klimapolitikken
- ikke i landbrukspolitikken
- ikke i likestillingspolitikken
- ikke i familiepolitikken
- ikke i utviklingspolitikken

For å si det kort: ikke i politikken.

Vi ser nå de faktiske resultatene av høyrepolitikk: økt ulikhet – på arbeidsmarkedet, mellom fattig og rik, mellom by og land, mellom mødre og fedre. Norge er ikke lenger et unntak.

I Arbeiderpartiet vil vi i en annen retning. Vi vet at store utfordringer best løses i fellesskap, og vi vet at vi står sterkere sammen. Vi vet at arbeid til alle og små forskjeller er nøkkelen til et samfunn med trygghet og muligheter for alle, særlig i en tid da vi skal gjøre endringer og omstille oss.

Tre år med en regjering til høyre for Høyre er tre år for mye. Vi skal gjøre alt vi kan – med åpen dør til alle de som vil ha en annen politikk – for at etter fire år, om ett år, er det slutt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [10:14:59]: Jeg må si jeg likte godt innledningen på Jonas Gahr Støres innlegg, der han beskrev hvilket fantastisk land Norge er å bo i. Men etter å ha hørt de åtte neste minuttene av innlegget ble jeg litt i tvil om det var det samme landet han beskrev. Det hørtes ut som om alt var ille.

Trontaledebatten skal jo være opposisjonens debatt. Da er det naturlig at også opposisjonen får svare litt på spørsmål knyttet til egen politikk. Støre brukte mye av innlegget sitt på å liste opp det som skulle bli bedre. Dette har en pris. I Politisk kvarter i dag var det en debatt der nestlederen i Arbeiderpartiets stortingsgruppe deltok. Arbeiderpartiet avlyste allerede der løftet om én time gym ekstra hver dag. Så det kan vi godt la ligge. Men kan Gahr Støre bekrefte eller avkrefte at når Arbeiderpartiet legger fram sitt alternative budsjett 2017, vil alle Arbeiderpartiets løfter være fullfinansierte, slik at den totale skatteregningen til skattebetalerne kommer fram? Den er jo på minst 26 mrd. kr.

Jonas Gahr Støre (A) [10:16:02]: Det er fantastisk lesning i dag om de rike onklene til Høyre som har fått opptil 40 mill. kr i skatteuttak fra denne regjeringen. Så hører vi fra Høyres parlamentariske nestleder at én time ekstra gym i uken har vi ikke råd til. Ja, mitt parti har større ambisjoner for hva fellesskapet skal klare enn Høyre har. Mitt parti har større ambisjoner for hva vi kan hjelpe ungdommen vår med, hvordan sikre en verdig alderdom og støtte opp om et næringsliv som sliter og som skal gjennom omstilling. Arbeiderpartiet legger fram sin politikk gjennom alternative budsjetter og partiprogrammer. Det er slik at når vi formulerer ambisjoner for Norge, gjør vi

det i mange sammenhenger i vårt parti, og så vedtar vi et program på landsmøtet og budsjett i Stortinget. Høyre presiserer nå ved alle anledninger alt de ikke kan gjøre fordi oljeprisen har falt. Også Arbeiderpartiet justerer farten etter terrenget – norsk økonomi og hva den trenger. Det har vi lang tradisjon for, og det kommer man til å se også i det budsjettet vi legger fram når vi har sett regjeringens kort.

Trond Helleland (H) [10:17:07]: Det betyr at Jonas Gahr Støre bekrefter det som Høyre har påpekt – at Arbeiderpartiets skatteregning ikke presenteres i budsjettet, men presenteres gjennom ulike utspill, gjennom partiprogram og det totale opplegget. Det betyr at velgerne faktisk ikke vet hvor mange milliarder ekstra Arbeiderpartiet har tenkt å plusse på skatteregningen utover de ti, som de allerede har innrømt. Kan Jonas Gahr Støre si at det er noe feil i det regnestykket Høyre har presentert? Nå sa han jo nettopp at den timen ekstra gym har vi råd til. Det er en kostnad på 3–4 mrd. kr bare der. Når vil Arbeiderpartiet presentere skatteregningen for norske velgere?

Jonas Gahr Støre (A) [10:17:48]: Denne representanten kan bekrefte at Høyres historiefortelling, Høyres kalkulatorpolitikk, stemmer ikke med det Arbeiderpartiet fremmer i sine konkrete forslag. Jeg kan bekrefte at i budsjettet for 2017 vil representanten Helleland, som i budsjettene for 2016, for 2015 og for 2014, se Arbeiderpartiets opplegg. Vi har prioritert hva vi ved økonomiske rammebetingelser kunne gjennomføre og hva vi kunne levere på dersom vi hadde sittet i regjering. Vi vedtok et budsjett, et program i 2013 – utsiktene til stortingsperioden for 2013–2017. Vi tapte det valget. Vi har ikke sittet i regjering. Vi har ikke styrt prioriteringene. Så har vi forslag til hvert enkelt budsjett, slik vi alltid har hatt. Så får representanten Helleland forklare hvorfor han har foreslått å bruke den lille handlefriheten vi har hatt, til store skatteuttak, som har gjort noen få veldig rike, og som har gitt vanlige skattebetalere 4–5 kr ekstra om dagen, og som har ført til at vi ikke har kunnet løse store velferdsoppgaver som dette landet kunne tatt seg råd til – eller hjulpet et næringsliv i omstilling, som trenger støtte.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:19:03]: Det var svært interessant å høre representanten Gahr Støres omtale av andre regjeringer, særlig når man leser side 420 i boka til hans tidligere regjeringssjef, Jens Stoltenberg, knyttet til regjeringen og biobraket og måten det spillet foregikk på. Men det skal jeg la ligge.

Mitt spørsmål til Gahr Støre: Vi har over tid hørt Arbeiderpartiet komme med en rekke forskjellige typer utspill rundt forbud eller regelverk knyttet til heldekkende ansiktsplagg i norsk skole. Vi har fulgt med på at representanter som Jan Böhler, Jette F. Christensen og Hadia Tajik har uttalt seg om den negative effekten. Så har vi også fått med oss uttalelser fra representantene Trond Giske, Helga Pedersen og Gahr Støre selv som har skapt tvil om hvorvidt man ønsker et forbud eller ikke, eller hvorvidt det er en regel som er det nye. Mitt spørsmål til representanten Gahr Støre er: Vil Arbeiderpartiet under denne debatten støtte Fremskrittspartiets forslag, som nå blir fremmet i denne sal, om et forbud mot bruk av heldekkende ansiktsplagg i norsk skole?

Jonas Gahr Støre (A) [10:20:11]: For det første er jeg imponert over at representanten Nesvik er kommet helt til side 420 i den nevnte boken. Jeg henger litt etter. Men det er god reklame for Stoltenbergs bok, så det setter han sikkert pris på!

Hvis representanten fikk med seg møtestarten i dag, fikk han med seg at det ble fremmet et forslag fra Arbeiderpartiet. Det forslaget er omtrent slik: Vi ber regjeringen finne på en hensiktsmessig måte, en regel, som kan sikre at i skoler, på universiteter og høyskoler skal hele ansiktet synes. I vårt samfunn er vi imot å forby klesplagg. Vi er imot at vi skal ha scener hvor politiet går og tar klærne av folk, enten det er på stranda eller midt på gata. Men i en skole- og undervisningssituasjon bør man kunne se hele ansiktet. Det er situasjonen, stort sett, rundt om i landet. Nå foreslår vi et regelverk som er likt i hele landet, og det betyr at vi kan følge opp noe som jeg tror alle synes er helt naturlig, at i en skole- og undervisningssituasjon kan læreren se eleven og eleven se læreren – den gode kommunikasjonen. Jeg håper Fremskrittspartiet finner grunn til å kunne støtte det forslaget, sammen med et bredt flertall i Stortinget.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:21:26]: Det er no to år sidan Jonas Gahr Støre blei partileiar i Arbeiderpartiet. Han starta partileiarkarrieren sin med det eg vil seie var veldig lovande takter, og eg har lyst til å sitere det Gahr Støre sa:

«Hvis vi skal være et parti med tiden, må vi lytte til familiene og forstå det de står i. Og da er det ikke helt sikkert at det vi har ment i tidligere tiår, er helt riktig for kommende tiår.»

Deretter opna Gahr Støre for eit meir positivt syn på kontantstøtta. Eg synest det var eit framtidsette og godt budskap frå Gahr Støre, men når eg ser det nye forslaget til partiprogram, ser eg at dette verkar meir som ei høgttenking. Spørsmålet mitt til representanten Gahr Støre er: Når ein tenkjer så klokt og så godt som det Gahr Støre gjorde for to år sidan, men opplever ikkje å bli lytta til av sitt eige parti – er ikkje det frustrerande?

Jonas Gahr Støre (A) [10:22:31]: Takk for rosen! Som min tidligere sjef Gro Harlem Brundtland vil jeg si at det sitatet var gripende godt. Jeg står fullt ut inne for det. Og nå skjønner jeg at representanten Hareide vender seg til Arbeiderpartiet og stiller det spørsmålet, fordi alle hans samarbeidspartnere i dag nå går imot kontantstøtten, så det begynner å bli litt skrint i rekkene bak den ordningen, slik den har fungert til nå. Arbeiderpartiet har et program hvor vi mener at kontantstøtten ikke er riktig prioritering av fellesskapets midler eller kan bidra til å nå målene for å hjelpe barnefamilie og hjelpe utsatte familier. Jeg har god tro på at det fortsatt kommer til å være vår holdning. Men så står jeg ved det jeg sier, nemlig at vi må lytte til familiene. Vi har hatt et familieutvalg i vårt parti, som har fremmet konkrete forslag. Vi ønsker at alle barn, når de fyller ett år, skal kunne komme inn i en barnehage med høy kvalitet og godt tilbud. Så må noen barn – bl.a. med denne regjeringens barnehagepolitikk – vente. Da er det en venteordning, som sikrer at barna kan få god oppfølging fram til de kommer i barnehage. Det er omtrent der vi kommer til å ligge i det spørsmålet. Kontantstøtten mener vi er en dårlig ordning, som vi mener kommer til å tilhøre fortiden.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:23:49]: I ei tid med mange sentraliseringsreformer vil eg stille eit spørsmål om politireforma, som Arbeiderpartiet støtta.

Frå fleire fylke høyrer me no om uro knytt til gjennomføring av reforma. Mange ordførarar og kommunestyre føler at dei vert lite tekne med på råd, dei vert lite høyrde av politiet. Seinast i dag høyrde eg Arne Johannessen, som er gruppeleiar for Arbeiderpartiet i Luster kommune, uttrykke stor uro for gjennomføringa av reforma, for at det vert færre politifolk i distrikta, for at politiet og deira buplassar vert sentraliserte, for at ein misser lokalkunnskap m.a.

Ettersom Arbeiderpartiet støtta reforma, tenkjer eg det er på sin plass å spørje om Arbeiderpartiet er nøgd med gjennomføringa av denne reforma – eller deler leiaren av Arbeiderpartiet den store uroa til gruppeleiaren i Luster, Arne Johannessen, for korleis denne reforma vert gjennomført, og kva som vert konsekvensane, ikkje minst i mange distriktskommunar.

Jonas Gahr Støre (A) [10:24:58]: Mange i Norge har vært vant til å høre Arne Johannessen uttale seg om politiforhold. Nå uttaler han seg også om det, men fra en lokal posisjon.

Arbeiderpartiet støttet denne reformen. Vi var inne i slutfasen og påvirket den, også i en retning som vi mener gjorde den bedre enn den kunne blitt. Vi mener det er viktig å bruke ressursene i politiet, å kunne prioritere dem, slik at vi får innsats nær folk, og da må vi også kunne se på endring av struktur.

Så gjelder det oppfølgingen, og der har vi vært opptatt av at det må holdes nær kontakt med dem som kjenner de lokale forholdene, som er forskjellige rundt om i politidistriktene, selv om de nå er færre. Det er annerledes å planlegge politiresurser i tettbygde strøk enn i mer spredtbygde strøk. Og vi vil selvfølgelig holde regjeringen ansvarlig for de beslutningene som blir tatt, om de ser de lokale forholdene på en god måte, om de sikrer at det faktisk blir kortere responstid, bedre tilgang på folk, færre på kontorer og flere ute i operativt arbeid. Den fasiten ser vi ikke ennå, men vi kommer selvfølgelig til å følge dette helt inn.

Trine Skei Grande (V) [10:26:04]: Da Gahr Støre var statsråd sist, var det et negativt grønt skatteskifte fra den regjeringa. Den rød-grønne regjeringa økte avgiften på klimavennlig drivstoff, stikk i strid med prinsippet for det grønne skatteskiftet, nemlig at vi ønsker å skatlegge mer det vi vil det skal være mindre av, nemlig forurensing, og skatlegge mindre det vi ønsker det skal være mer av, nemlig miljøvennlig atferd og mer arbeid.

Fremskrittspartiet har nå gått fra å være et parti som fullstendig har fornektet klimaendringer til å være et parti som nå er villig til å øke prisene på fossilt drivstoff. Fremskrittspartiet går betydelig lenger enn Arbeiderpartiet når det gjelder avgiftsnivå på fossilt drivstoff. Sånn sett har Fremskrittspartiet tatt et større ansvar enn Arbeiderpartiet med hensyn til prinsippet «forurensar betaler». Og sjøl om Venstre mener regjeringa har foreslått for lite, setter Fremskrittspartiet her Arbeiderpartiet i den klimapolitiske skammekroken. Hvordan føler Arbeiderpartiet det er å bli satt i den klimapolitiske skammekroken av Fremskrittspartiet?

Jonas Gahr Støre (A) [10:24:58]: Jeg er fristet til å si at hvis vi havner i den klimapolitiske skammekroken, kan vi spørre Trine Skei Grande om hvordan det er å være der. For der mener jeg hun nå har plassert seg ved at hun har lagt alle eggene i Fremskrittspartiets kurv. Hun bruker tid på Stortingets talerstol til å snakke opp ansvaret Fremskrittspartiet tar for klima – et parti som i alle fall til nå har et program som betviler de menneskeskapte klimaendringene. Hun ser etter ethvert halmstrå for å vise at Fremskrittspartiet er den progressive kraften for klima.

Vi foreslo endringer i drivstoffavgiftene senest i revidert nasjonalbudsjett. Vi kommer til å legge fram et opplegg i vårt alternative budsjett til høsten som samlet sett skal bidra til å få utslippene ned. Trine Skei Grande skal håndtere et framlegg fra regjeringen, fra statsminister og finansminister, som – netto – gjør det gunstigere å ha bil og å kjøre bil i Norge, og som trolig, ifølge ekspertene, vil øke utslippene.

Vi får vente og se på den helheten vi legger fram i vårt budsjett, og så får vi se om Trine Skei Grande da fortsatt er bekvem med at det er Fremskrittspartiet som er veien til reduserte klimautslipp i Norge.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Trond Helleland (H) [10:28:46]: For tre år siden lovet vi landet en ny kurs. Helsekøene var for lange og ventetidene for lange. Etterslepet på veiene våre vokste, og det ble bygget for lite nytt. Fattigdomsbekjempelsen var for lite målrettet, forskningsinnsatsen var for lav, skatetrykket var for høyt. Samfunnet hadde endret seg, men politikken sto stille. Norge trengte nye ideer og bedre løsninger.

Landet har fått en ny kurs. Helsekøene og ventetidene går ned, spesielt innen rus og psykiatri. Vedlikeholdsetter-slepet på veiene og jernbanen reduseres. Forskningsinnsatsen er økt betydelig. Hvileskjæret er over.

Vi sørger for at elevene lærer mer i skolen. Aldri før har så mange lærere søkt om og fått innvilget etter- og videreutdanning. Vi gir flere barn tilgang på barnehage. Vi fornyer og forbedrer offentlig sektor og setter i gang det grønne skiftet.

Men noen utfordringer har vokst. Før valget advarte vi mot hvor avhengig norsk økonomi var blitt av oljen. Dessverre fikk vi rett raskere enn noen hadde forestilt seg. Oljeprisen er mer enn halvert siden regjeringen overtok, og det har ført til økt ledighet, spesielt på Sør- og Vestlandet. Mange hardt arbeidende kvinner og menn har fått føle usikkerheten i arbeidsmarkedet på kroppen. Det er viktig å unngå at ledigheten biter seg fast på et høyt nivå.

For å sette ledige hender i arbeid har samarbeidspartiene bevilget 5 mrd. kr til en tiltakspakke målrettet mot Sør- og Vestlandet. Skoler og sykehjem pusses opp, bygging av veier og jernbane framskyndes, og verftene får nye oppdrag fra det offentlige. Dette skaper nye jobber, og det skaper aktivitet og lys i vinduer i hele Norge.

Samtidig som vi setter inn ekstraordinære tiltak, må vi styrke den langsiktige vekstevnen i norsk økonomi. Bare ved å styrke veksten kan vi sikre en trygg velferd. Derfor investerer samarbeidspartiene i tiltak som skaper vekst, som f.eks. kunnskap og skole, forskning, innovasjon, samferdsel og vekstfremmende skattelettelser.

Investeringene i samferdsel alene har økt med 50 pst. på kun tre år. Det har gitt stor aktivitet i byggenæringen, samtidig som varer og folk kommer raskere fram. På mange måter er det et slags kinderegg, der vi bøter på situasjonen i arbeidsmarkedet samtidig som vi bidrar til å styrke konkurransekraften og støtte opp om omstillingen Norge skal igjennom.

Denne politikken fungerer. Vi har den siste tiden fått flere positive signaler i norsk økonomi. Nav rapporterte i forrige uke om nedgang i den registrerte ledigheten for fjerde måned på rad. Ser en landet under ett, er ledigheten redusert i 14 fylker det siste året. En rekke sektorer som tidligere har levd i skyggen av oljen, rapporterer om bedre tider. Reiselivet hadde en rekordsommer, oppdrettsnæringen har aldri gått bedre, og bygge- og anleggsnæringen går så det suser.

Norges Bank, SSB, NHO og Virke mener alle at økonomien er på vei til å ta seg opp. Felles for disse er at de sier at den økonomiske politikken har bidratt til å dempe nedgangen i norsk økonomi. Alt dette er bra, men oppgangen er sårbar. Hvis vi øker skattebyrden for bedriftene, risikerer vi at kursen endres, og at oppgang snus til nedgang. Nettopp derfor er jeg glad for at vi i vår fikk på plass et bredt skatteforlik på Stortinget, som gir bedriftene lavere selskapskatt. Det vil føre til økte investeringer, som igjen gir ny jobber.

Noen vil også hevde at skatteforliket er en innrømmelse fra Arbeiderpartiet av at vekstfremmende skattelettelser faktisk virker. I så måte synes jeg det er uheldig at Stortingets største opposisjonsparti, Arbeiderpartiet, i sitt alternative budsjett for 2016 varslet at de vil skjerpe skatten for norske bedrifter og lønsmottakere med over 10 mrd. kr. Det vil bidra til å forlenge nedturen og er motsatt oppskrift av hva bedriften som sliter, nå trenger.

Det er også verdt å spørre seg om skatteregningen kan bli enda større. Som vi leste i VG i dag, har Arbeiderpartiet gitt velgerne en lang rekke andre, ufinansierte løfter som vil øke landets utgifter hvert eneste år framover. Det handler om skolemat, en time fysisk aktivitet hver dag, to barnehageopptak – for å nevne noe. Dette er løfter som går utover Arbeiderpartiets vedtatte satsinger i deres alternative statsbudsjett. Om partiet går til valg på å avlyse disse løftene eller å øke skattene utover 10 mrd. kr, er noen av de avklaringene jeg håper å få i løpet av denne debatten. Det er ikke så veldig mye avklaringer så langt.

La det være helt klart: Økte skatter på over 26 mrd. kr vil ikke bidra til å skape nye lønnsomme jobber i privat sektor. Økte skatter er det næringslivet og de som skaper arbeidsplasser, trenger minst akkurat nå.

Hvorfor er dette viktig for Høyre? Jo, fordi det er folks arbeidsinnsats som gjør at vi kan skape en bedre velferd og en trygg hverdag. Det er folks arbeidsinnsats som gjør at regjeringen kan kutte helsekøene og skape pasientenes helsetjeneste. Det er folks arbeidsinnsats som gjør at vi kan forsterke klimateknologifondet og være det landet i verden som selger høyest andel lav- og nullutslippsbiler, og dermed vise at det grønne skiftet er mulig. Det er folks arbeidsinnsats som gjør at vi kan gjennomføre et stort lærerløft for å få bedre lærere og få mer læring inn i skolen. Og det er folks arbeidsinnsats som gjør at vi har rom som samfunn for å løfte dem som trenger det mest – det være seg rusavhengige, fattige barn eller mindreårige flyktninger – slik som samarbeidspartiene prisverdig har fått til.

Dette er det verdt å minne om, for uten hardt arbeid fra menn og kvinner over hele landet hadde ingen av oss i denne salen kunnet gå til valg på bedre velferd til innbyggerne.

Like viktig som bedre velferd er en trygg hverdag. I en tid med mer usikkerhet i verden og en ny sikkerhetspolitisk situasjon er jeg glad for at vi i Stortinget ofte kan samle oss om de store trekkene i utenrikspolitikken. Vi står samlet i fordømmelsen av grusomhetene som utspiller seg i Syria. Jeg opplever at regjeringen har fått bred støtte fra Stortinget i sitt arbeid for å styrke den humanitære innsatsen mot brutaliteten det syriske folk opplever. Likeledes føler jeg et samhold når vi i fellesskap diskuterer de store spørsmålene i utenrikspolitikken, som terror, organisert kriminalitet og internasjonale konflikter.

Denne høsten skal Stortinget også diskutere hvordan Forsvaret skal møte framtidige sikkerhetsutfordringer i form av økt terrortrussel, et mer selvhevdende og uforutsigbart Russland og et fragmentert Europa. Det er kanskje den viktigste debatten dette huset har i løpet av denne fireårsperioden, for uten trygghet har vi heller ingen velferd.

For å møte den nye sikkerhetspolitiske situasjonen har regjeringen fremmet en historisk satsing på Forsvaret. Målet er å styrke norsk forsvarsevne. Med langtidsplanen legger vi til rette for en langsiktig og bærekraftig utvikling av Forsvaret med reell balanse mellom oppgaver, struktur og økonomi. Meningene er mange om hvordan Forsvaret best kan styrkes, og det er bra. Men jeg er trygg på at utfallet av Stortingets debatt i høst vil være at Norge også i framtiden kan være blant verdens tryggeste land å bo i.

Regjeringen har gjennom tre år vist at den leverer bedre løsninger som trygger Norge. Mye har blitt bedre, men vi er ikke i mål. Norge har fortsatt utfordringer som må løses. Ledigheten må bekjempes, og verdier må skapes. Økonomien og samfunnet må bli grønnere. Offentlig sektor må fortsatt reformeres. Barn må gis muligheter uavhengig av sosial bakgrunn. Elevene skal lære mer. Tryggheten vår må sikres. Dette er store oppgaver – oppgaver som Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har vist evne til å håndtere. Jeg vil påstå at det har skjedd mer etter tre år med samarbeidspartiene enn etter åtte år med rødgrønn idétørke. Vi har vist gjennomføringskraft og evne til å holde det vi lover. Derfor tror jeg at velgerne vil si ja til fire nye år med bedre løsninger som trygger Norge.

Jeg ser fram til det siste året i denne stortingsperioden. Det er mange spennende saker til behandling, og jeg er stolt av det engasjementet jeg ser i denne sal – på tvers av partilinjer. Stortinget er i dag et levende politisk verksted, og jeg tror ukene og månedene vi har i vente, på ny vil vise det. Derfor ønsker jeg alle en god høstsesjon og en ekstra god debatt nå!

Presidenten: Den invitasjonen tror jeg Stortinget tar imot!

Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [10:37:46]: I Klassekampen i dag kan me sjå fordelingsprofilen i skatteopplegget til Høgre og Framstegspartiet. Han viser at dei 50 rikaste har fått skatteutt som tilsvarer heile livsgrunnlaget til 2 000 vanlege arbeidsfolk. Så veit me allereie at skatteprofilen til Høgre og Framstegspartiet ikkje har vore nemneverdig vekstfremjande, at han ikkje bidreg nemneverdig til å ska-

pa fleire arbeidsplassar. Me har bedt om dokumentasjon på at han skal ha den effekten, me har ikkje fått det. I dag har me igjen fått dokumentert at skatteopplegget deira er svært usosialt, at det aukar forskjellane mellom folk. Det einaste denne regjeringa har levert målretta på, er ein målretta innsats for dei rikaste i landet.

Spørsmålet mitt er kva representanten Helleland sjølv synest om ein fordelingsprofil som inneber at dei 50 rikaste får det som tilsvarer livsgrunnlaget til 2 000 vanlege arbeidsfolk.

Trond Helleland (H) [10:38:49]: Jeg synes det er fantastisk at de i Norge som har mulighet til å skape arbeidsplasser, får den muligheten. Hele målsettingen vår med å redusere og fjerne formuesskatt er å gi norske eiere like vilkår som utenlandske eiere – det å gi muligheten for at gründerne som har jobbet seg opp, og som har skapt tusenvis av norske arbeidsplasser, får enda bedre vilkår. Det vi trenger nå, er virkelig de som ønsker å stå på og stå opp og bidra til å skape verdier i dette samfunnet – i stedet for å straffe dem.

Jeg innrømmer at det ikke alltid er like populært å snakke om formuesskatt, men vi snakker om norsk eierskap og om å skape verdier langs hele norskekysten, på Sunnmøre, i Trøndelag, i Hallingdal – hvor som helst. Der møter vi dem som betaler formuesskatt, og som heller hadde ønsket å sette pengene inn i aktivt arbeid i egen bedrift. Det er utfordringen med dagens skattesystem. Jeg er glad for skatteforliket, men akkurat her svikter Arbeiderpartiet.

Hadia Tajik (A) [10:39:59]: Då kan me slå fast at representanten Helleland meiner at det er ein ønskt fordelingsprofil. Han er stolt over at dei har eit skatteopplegg som inneber at dei som har mest, òg er dei som får mest. Han seier at skatteopplegget deira er meint for å skapa fleire verdiar og arbeidsplassar. Men det er knapt jobbvekst i dette landet. Det som Statistisk sentralbyrå peiker på ville hatt effekt for å skapa fleire arbeidsplassar, er offentlege investeringar. Det kunne ha vore 15 gonger meir effektivt enn den typen skatteutt som Hellelands regjering har lagt opp til.

Då er spørsmålet: Kvifor prioriterer denne regjeringa eit verkemiddel, eit skatteopplegg, som er så usosialt – som ikkje fungerer for å skapa nye arbeidsplasser, og som ikkje bidreg til nemneverdig auka jobbvekst, når dei kunne valt eit alternativ som faktisk kunne gitt det?

Trond Helleland (H) [10:40:59]: Det var vel Arbeiderpartiet selv som ba om en vurdering fra SSB av hvordan skattelettelse og offentlige investeringer virker. Den rapporten pekte også på at skattelettelse faktisk bidro til vekst. Det er interessant, men det hører man veldig sjelden Arbeiderpartiet snakke om når de forteller om den rapporten.

Det som vi helt bevisst har gjort, er å legge til rette for verdiskaping. Vi satser på innovasjon, vi satser på infrastruktur, vi satser på å bruke de oljepengene vi setter inn i økonomien, for å skape framtidige verdier. Et av de viktigste elementene er å gjøre det bedre og enklere for norske eiere å kunne skape norske arbeidsplasser. Det er jeg stolt av at vi jobber for. Jeg håper virkelig at Arbeiderpartiet også vil være med og heie fram dem som bidrar til å skape nye arbeidsplasser i dette landet – de som legger ned svært

mye arbeid, som bidrar sterkt i lokalsamfunnene, og som gir store skatteinntekter til staten gjennom alle arbeidsplassene som skapes. Da må vi styrke norsk eierskap, og det er det Høyre prøver å få til.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:42:18]: Det var mye bra i representanten Hellelands innlegg, ikke minst i påpekingen av hvor viktig Stortinget er i denne perioden for å få til gode løsninger.

Det jeg vel ikke hørte noe om, som jeg kanskje var overrasket over ikke var brakt på banen av Helleland, var våre utfordringer når det gjelder klima og miljø.

I trontalen står det:

«Parisavtalen gir en ny ramme for klimaarbeidet.

Alle land, også Norge, må følge opp sine forpliktelser.

Vi må håndtere disse utfordringene.»

Stortingets gode arbeid resulterte også i en avtale mellom de fire partiene. Der heter det:

«Avgifts- og skatteomleggingen skal være av en størrelse som forsterker klimaforliket og gir betydelige reduksjoner i klimautslippene.»

Jeg vil før vi nå går inn i arbeidet denne sesjonen med budsjettet og ellers, ha en bekreftelse på at det ikke ligger noen absolutter fra Høyres side når det gjelder hvordan vi skal oppnå denne forpliktelsen.

Trond Helleland (H) [10:43:32]: Takk til Hans Olav Syversen for stort sett velvillig omtale. Syversen vet veldig godt at når den tiden kommer – og det er ganske snart – at budsjettet skal forhandles i Stortinget, vil det være debatter knyttet til helheten i budsjettet, og det vil være debatter knyttet til enkelting.

Det som er viktig for oss, er at vi nå starter skikkelig på det grønne skiftet, at vi bidrar til en omlegging av skatte- og avgiftssystemet som gjør at det faktisk blir dyrere å forurense og billigere å eie. Det er viktig. Så får vi ta alle diskusjoner om hvor grensene går. Det som regjeringen har lagt fram nå, presentert ved statsminister og finansminister, når det gjelder satsing på det grønne skiftet som en oppfølging av forrige budsjett, mener jeg er et veldig godt utgangspunkt, og det er ikke mye vi har å gi i den sammenheng. Men totaliteten i budsjettet vil vi alltid kunne diskutere.

Marit Arnstad (Sp) [10:44:46]: Regjeringen har vært opptatt av endringer i offentlig sektor. Mantraet har vært at jo større ting blir, desto bedre blir det. Diskusjonene om reformering av offentlig sektor har i stor grad handlet om struktur framfor innhold, og flaggskipet har vært kommunereformen. Den er i ferd med å utvikle seg til den rene kaosreformen. Høyre og Fremskrittspartiet er ikke villig til å akseptere de lokale prosessene og de lokale vedtakene som er gjort. De over 200 folkeavstemningene som ikke gikk i den retningen Høyre og Fremskrittspartiet ønsket, er nå lagt til side, og de har brukt fylkesmennene til å gi såkalt faglige råd. Så spriker fylkesmennenes råd i alle retninger. Noen foreslår tvang, og noen foreslår ikke tvang. Da synes jeg snart det er på tide at Høyre svarer ordentlig på spørsmålet som kommunene er opptatt av, at de unngår å holde kommunene med godt snakk framover, men svarer ordentlig på spørsmålet: Vil regjeringen bruke

tvang i sammenslåing av kommunene i tida framover, eller vil de ikke?

Trond Helleland (H) [10:45:54]: For det første er jeg fullstendig uenig i det premisset som Marit Arnstad drar opp, at det eneste vi har vært opptatt av, er strukturendringer når det gjelder offentlig sektor. Vi har hatt en digitaliseringsstrategi som er veldig offensiv, som gir store innsparinger. Vi har foretatt 52 tiltak – forenklingstiltak – som sparer næringslivet for 6 mrd. kr i året. Vi har gitt en rekke innspill, og vi har også en effektiviseringsreform i staten som gir 1,6 mrd. kr mer hvert år til helse, vei, bane og annet.

Når det gjelder kommunereformen, har fylkesmennene gitt sine innspill, og Marit Arnstad vil få svar på sine spørsmål når Høyre og samarbeidspartiene nå går igjennom de resultatene som har kommet. Når vi får innspillene fra fylkesmennene hit til huset, vil stortingsgruppene våre naturligvis gi svar på hvordan vi nå skal videreføre kommunereformen, som for øvrig har gitt mange kommunesammenslåinger, langt flere enn det var i de åtte årene Senterpartiet var med og styrte.

Terje Breivik (V) [10:47:13]: Eg og Venstre er både samde i og fornøgd med skildringa representanten Helleland gav av alt det spennande som skjer i fedrelandet, både i skjeringspunktet klima, grøn vekst og næringspolitikk, på kunnskapsfeltet og når det gjeld krafttak på velferds- og helseområdet, t.d. kamp mot barnefattigdom – ein politikk som har vorte mogleg gjennom eit godt konstruktivt samarbeid på borgarleg side. Der me ikkje har same grunn til å slå på stortromma, er korleis me saman har hushaldert med fellesskapets midlar. Oljepengebruken er langt over det som er berekraftig berre på litt kort sikt, og i eit statsbudsjett som no nærmar seg 1 300 mrd. kr, er det utvilsamt stort rom for å finansiera nye nødvendige tiltak gjennom omdisponering og omprioriteringar, ikkje å senda rekninga til komande generasjonar rimeleg ukritisk. Så spørsmålet er: Er representanten Helleland samd med Venstre i at denne pengebruken ikkje kan fortsetja?

Trond Helleland (H) [10:48:21]: Nå gikk jo en god del av innlegget mitt med til å beskrive den vanskelige situasjonen som har oppstått spesielt i fylket der Terje Breivik er fra, Hordaland, i Rogaland, i Møre og Romsdal, i Agder-fylkene – den økte arbeidsledigheten som kom som en følge av nedgangen i oljesektoren. Det har gjort det nødvendig å bruke penger, og det tror jeg regjeringen har fått ganske mye kreditt for også. Som jeg viste til i mitt innlegg, har alle de store organisasjonene pekt på at den økonomiske politikken faktisk har virket.

Så ser jeg fram til, og jeg tror også de finanspolitiske talsmenn i Høyre og Fremskrittspartiet ser fram til, den runden vi får der Venstre legger alle sine kuttforslag på bordet og ikke ønsker økte offentlige utgifter. Det er ikke alltid så enkelt som det høres ut som, når man snakker i overskrifter, men jeg er veldig glad for at Venstre signaliserer at de vil ha en påholden pengebruk. Det er noe jeg tror vi trenger framover, for vi kan ikke fortsette å øke oljepengebruken i en høy takt, vi må tilpasse oss den økonomiske virkeligheten vi er i, og jeg håper nå at det bedrer seg, og at vi da også kan bruke litt mindre.

Karin Andersen (SV) [10:49:41]: Fellesskap og velferdsstat er noe av det som har gjort Norge til et godt land å bo i og et godt land å drive bedrifter i. I regjeringens trontale kommer man tilbake til velferdsstaten om igjen og om igjen, men man overser glatt de to viktigste faktorene for å beholde og utvikle en god velferdsstat, nemlig god fordeling og mindre forskjeller og kamp mot svart arbeid og økonomisk kriminalitet.

Velferdsstaten bygger på at alle bidrar etter evne, og det vi vet, er at sosial dumping, svart arbeid og diverse økonomiske krumspring via skatteparadiser og selskapskonstruksjoner unndrar fellesskapet i Norge for hundrevis av milliarder kroner – ja bare svart arbeid anser Skatt øst beløper seg til 140 mrd. kr. Da er det å undre seg: Hvorfor overser regjeringen og Høyre denne største trusselen mot fellesskapet og velferdsstaten?

Trond Helleland (H) [10:50:50]: Jeg kan ikke se at vi har oversett det i det hele tatt. Det har vært flere initiativ der både LO og andre har vært inne sammen med regjeringen og sagt veldig tydelig at kampen mot svart arbeid og kampen mot sosial dumping er noe vi må stå sammen om, og det er jeg helt enig i. De som driver en økonomi utenfor den – jeg holdt på å si – skattebetalende økonomien, har på mange måter sviktet samfunnet. Vi må ha et system der folk betaler skatt, og en av grunnene til at det er høy tillit til norsk offentlig sektor, til måten storting og regjering styrer landet på, er at vi baserer oss på at alle skal bidra til fellesskapet. Det å ha et system der noen kan unndra seg det, er vi imot – så enkelt er det.

Vi har lagt fram mange tiltak, og vi har lagt fram handlingsplaner. Vi jobber med dette. Det er ikke spesielt enkelt, men det er noe av det som har høy prioritet. Så det er ingenting Karin Andersen trenger å bekymre seg for. Her står vi sammen i kampen mot sosial dumping og svart arbeid.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:52:18]: For tre år siden valgte det norske folk gjennom valg å beslutte at den foregående, rød-grønne, regjeringen hadde behov for å avslutte sitt arbeid, og man innsatte en ny regjering.

Den regjeringen som nå sitter, lovet at den skulle gå i gang med et arbeid knyttet til omstilling og nytenkning, sørge for å effektivisere offentlig sektor, tenke annerledes og, ikke minst, sørge for nye løsninger. Dette arbeidet har pågått i tre år, og det er helt åpenbart at dette også er et arbeid som vi ser igjen, og kommer til å se igjen i mange, mange år framover. Man gjennomfører en effektiviseringsreform i offentlig sektor som helt åpenbart er viktig for å kunne framskaffe verdier og midler til å kunne videreføre den velferdsstaten som vi alle står bak.

Men ting endres også veldig fort i norsk politikk. Hvis vi tenker tilbake til for bare ett år siden, var den store diskusjonen i denne salen – fra da av og utover høsten – den store migrasjonstilstrømningen som skjedde i Europa. Vi ser fortsatt store utfordringer knyttet til migrasjon, men nå har man – i hvert fall fra norsk side – ved hjelp av regjeringen og stortingsflertallet klart å iverksette tiltak sammen med våre naboland, som gjør at vi – foreløpig i hvert fall – ser ut til å ha kontroll på den tilstrømningen som var Norge til del. Det er selvsagt fordi regjeringen er handlekraftig.

Regjeringen har vist at den iverksetter tiltakene som Stortinget har bedt om. Den har også kommet med en rekke tiltak selv, sammen med andre land, nettopp fordi det var et stort behov for å få gjort dette. Hadde vi ikke fått kontroll på det, ville det mulighetsrommet som vi nå ser foran oss, ha vært helt annerledes.

En annen ting som har skjedd i denne perioden, er selvsagt at vi sommeren 2014 hadde en oljepris på 110 dollar per fat, og sommeren 2016 opplevde en oljepris som i perioder faktisk var på under 45 dollar per fat. Det sier seg selv at for en nasjon som Norge, som har vært så oljeavhengig som den har vært, skaper det store problemstillinger. Men da er det også viktig å husholdere med de budsjettene som man har, og iverksette tiltakene ut fra det.

Vi ser særlig en situasjon langs kysten – fra Agder i sør opp til Trøndelag i nord – der svært mange personer opplever å bli satt utenfor arbeidslivet. Da er det viktig at vi kommer med målrettede tiltak for å prøve å hjelpe disse personene inn igjen i yrkeslivet. Det har regjeringen gjort. Man har iverksatt tiltak for over 5 mrd. kr på Sør- og Vestlandet knyttet til omstilling og det å skape nye arbeidsplasser. Man har sørget for at det kommer midler til infrastruktur, til satsing på vei og bane. Man har sørget for at man har fått midler til bedriftsopplæring, som er svært viktig for mange. Man har lansert en gründerplan. Man har klart å skape bred enighet om en lavere formuesskatt på arbeidende kapital. Formuesskatten er faktisk skadelig for det norske eierskapet, særlig for små og mellomstore bedrifter. Det er ikke slik at det bare er de rike som betaler formuesskatt. Svært mange av de små og mellomstore bedriftene jeg møter på mine reiser langs kysten, påpeker nettopp det som har med formuesskatten å gjøre, at de må betale formuesskatt på utstyr som de er helt avhengig av, om de går med overskudd eller ikke.

Regjeringen har levert en rekke tiltak knyttet til transport. Vi har opprettet et infrastrukturfond. Man har sørget for at man får mer for pengene innenfor veibygging. Man har satset på en formidabel økning innenfor infrastruktur. Vi har nå en regjering som endelig begynner å ta igjen etterslepet innenfor vei og bane, mens den foregående regjeringen medvirket til bare å øke det etterslepet.

Det er svært viktig for det norske folk at man gjør nok innenfor helse. Ventelistene i helsevesenet da denne regjeringen overtok, var formidable. I den perioden som man har bak seg – i disse tre årene – har man redusert med 56 000 personer innenfor dette feltet. Man har sørget for særlig å prioritere innenfor psykiatri og rusbehandling. Det har fått ned ventetidene formidabelt. Det er viktig å signalisere til dem som sitter der hjemme, og som har helsemessige problemer og utfordringer, at når man har behov for hjelp, skal hjelpen komme.

I den senere tid har vi hatt en diskusjon om heldekkende plagg i det offentlige rom, ikke minst i skolen. Særlig har det vært fokusert på ting som burka og nikab, som vanskeliggjør identifisering, og som har en helt åpenbar kvinneundertrykkende profil – som motvirker integrering. Framskrittspartiet mener at heldekkende, religiøst betingede plagg som nikab og burka er plagg som nettopp bidrar til kvinneundertrykkelse og opprettholdelse av kvinnekriminerende struktur. Mennesker som må eller vil skjule ansiktet sitt i offentligheten, står på mange måter på utsiden av samfunnet. Dette er spesielt problematisk i en utdanningssituasjon. Skolen skal være en arena for læring og

samhandling, ikke en arena for ekskludering og religiøs og sosial kontroll.

Fremskrittspartiet har flere ganger tidligere og så sent som i 2013 fremmet forslag om å begrense bruken av heldekkende plagg. I debattene som tidligere har fulgt i kjølvannet av disse forslagene, har det som regel blitt hevdet at slike forbud er i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon. Men storkammeret i nettopp Den europeiske menneskerettsdomstol har i en dom kommet fram til at et slikt forbud ikke bryter med menneskerettighetene.

Fremskrittspartiet ønsker primært et forbud mot bruk av heldekkende plagg i det offentlige rom, men vi registrerer at det i dag ikke er flertall for et slikt forslag. Vi håper imidlertid nå, etter de signalene som har vært gitt, særlig i det offentlige rom, at det kan være flertall for at man i hvert fall kommer ett steg videre på veien. Det vil glede både meg og Fremskrittspartiet dersom Arbeiderpartiet virkelig har snudd i denne saken, og nå ønsker et forbud mot nikab og burka i norsk skole. Jeg vil likevel ikke feire før stemmene er talt opp i denne salen og vedtaket er fattet.

Det er et sterkt tiltak at staten skal gå inn og regulere folks klesplagg. Imidlertid er omstendighetene og de praktiske følgene av heldekkende, religiøse plagg såpass alvorlige at vi som politikere har ansvar for å handle, spesielt når dette gjelder barn og unge. Da er det viktig at vi legger forholdene til rette for best mulig integrering og formidling av likestilling og vestlige verdier. Heldekkende, religiøse plagg er til hinder for lek og samspill mellom barn. De signaliserer avstandstaken til det norske samfunnet, står i veien for integrering og skaper et uheldig skille mellom kjønnene, der signalet er at jentene er mindreverdige. Et forbud mot religiøse, heldekkende plagg er et forbud for frihet.

Helt avslutningsvis tar jeg selvsagt opp det forslaget som vi har levert inn, slik at det kommer til votering.

Men et siste punkt før jeg tar imot replikker, gjelder den økonomiske utviklingen, der vi heldigvis kan se stor bedring. Det har i dag kommet en pressemelding fra bedriften Aibel som viser at det nå er tildelt kontrakter til norske bedrifter for svært mange milliarder kroner. Når det gjelder det tidligere Zidane-feltet, som nå skal bygges ut, viser det seg at man har behov for inntil 700 personer på topp når det gjelder prosjektering, utbygging og vedlikehold. Så det er åpenbart betydelige positive signaler innenfor næringslivet.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Trond Giske (A) [11:01:59]: Etter representantens tale å dømme er det største samfunnsproblemet i Norge nikab, så jeg beklager nesten at jeg retter oppmerksomheten mot et annet, nemlig at 139 000 mennesker i Norge nå er arbeidsløse. Løsningen på dette er, ifølge regjeringen, store skatteuttak. Til sammen mer enn 20 vedtatte skatteuttak milliarder skal få ny fart på næringslivet. De femti rikeste i Norge, så vi i avisene i dag, har fått 1 mrd. kr, mens vanlige folk i fjorårets budsjett fikk 50 øre per dag. Samtidig får de økt NRK-lisens – ikke fjerning som Fremskrittspartiet lovte. Barnehagen blir dyrere, og elavgiften går opp. Vi får flere bomstasjoner – ikke fjerning

av alle, slik Fremskrittspartiet lovte. Vi får flyseteavgift, og vi fikk til og med en utredning om plastposeavgift.

Hvorfor er det slik at mer penger til de rikeste gir flere arbeidsplasser? Og hvor mange arbeidsplasser har denne politikken så langt resultert i etter tre år med Fremskrittspartiet i regjering?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:03:03]: For det første er det slik at de store pengene ikke er brukt til skattelettelser. De store pengene er brukt innenfor en rekke andre områder. Man har brukt dem innenfor samferdsel, som skaper både arbeidsplasser og konkurransekraft for fremtiden, slik at flere kan komme i jobb. Når man satser bl.a. på SkatteFUNN, gjør det at bedriftene selv kan komme i gang med den omstillingen som er helt nødvendig. Når man bruker BIA-midler, skapes det en innovasjonsarena i bedriftene, slik at flere arbeidsplasser kan skapes. Når man bruker midler til å styrke politiet, skaper det trygghet i hverdagen for folk flest. Og denne regjeringen sørger for at over tusen nye politistillinger er tatt i bruk ute i distriktene.

De store pengene går til å videreutvikle samfunnet, men vi mener faktisk at det er viktig å gjøre noe med skatte- og avgiftstrykket i samfunnet, nettopp for å skape flere arbeidsplasser. Det er også slik at Fremskrittspartiet og regjeringen faktisk mener at det å særskilt skattelege norsk eierskap er galt. Vi må sørge for å ha et bærekraftig system over tid.

Trond Giske (A) [11:04:07]: I åtte år med rød-grønn regjering fikk vi 355 000 flere arbeidsplasser i Norge – to tredeler i privat sektor. Hittil har vi knapt fått sysselsetningsvekst, og de få vi har fått, har vært i offentlig sektor. Spørsmålet er: Hvor mange år med slik skatteuttpolitikk til de rikeste og dyrere avgifter og egenandeler for vanlige folk skal til før denne politikken virker?

Jeg har også lyst til å stille et annet spørsmål til Nesvik, for han sitter i Fremskrittspartiets programkomité, hvor man nå foreslår en massiv privatisering av statlig eierskap. Næringer som driver i konkurranse med private og som eies av det offentlige, skal selges. Telenor, Hydro, Statkraft og Statoil er eksempler på slike statlige bedrifter som selvfølgelig driver i konkurranse med private. Saken er at vi nå investerer 8 000 mrd. kr i utenlandske selskap, så hvis vi selger i Hydro, må vi kjøpe oss opp i andre selskaper ute. Selger vi Statoil, må vi kjøpe oss opp i BP. Selger vi Telenor, må vi kjøpe oss opp i Vodafone. Hvorfor mener Fremskrittspartiet at statens milliarder skal investeres i utenlandske selskaper, men ikke bidra til næringsutvikling og offentlig eierskap i Norge?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:05:14]: Det er ganske interessant, fordi representanten Giske, som satt i den rød-grønne regjeringen, nettopp har medvirket til de store oppkjøpene i utenlandske bedrifter. Det er jo det Statens pensjonsfond utland faktisk gjør. Gjennom sitt eierskap kjøper man seg inn i utenlandske bedrifter.

Det som er hensikten her, er å sørge for at vi husholder med hvilke selskaper det er viktig at staten sitter og holder på. Fremskrittspartiet mener – og det er helt åpent – at en transportør som Bring, som driver med vareleveranser i konkurranse med private, ikke trenger å være eid av staten gjennom Posten. Vi mener helt åpent at det dreier

seg om andre ting. Det er ikke snakk om å selge verken Statkraft eller Statoil. Det er snakk om å få inn også andre eiere, som nettopp kan være med på å videreutvikle selskapet, skape flere bedrifter etc. Det dreier seg her om en programprosess som alle partier er inne i nå. Jeg har også med stor glede lest en del av Arbeiderpartiets diskusjoner. Dessverre har de ikke vært i stand til å få det fram til endelig votering, men det ser vi fram til.

Olaug V. Bollestad (KrF) [11:06:34]: Representanten Nesvik har helt rett i at det har skjedd veldig mye bra innenfor helse, men det å få en alvorlig sykdom er vanskelig. Det å få en alvorlig sykdom og høre at det ikke er noen behandling lenger, er enda vanskeligere. Veldig mange av disse pasientene ønsker verdighet og innhold i livets sluttfase.

I Fremskrittspartiets prinsippprogram står det en formulering om at partiet ønsker at aktiv dødshjelp skal bli innført i Norge. Ut fra min mening er det å anerkjenne at det er noen liv som ikke er verd å leve, og en gradering av menneskeverdet. I hvilken grad og på hvilken måte ønsker Fremskrittspartiet å jobbe for at dette prinsippet skal bli innført i Norge?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:07:31]: Fremskrittspartiet ønsker å jobbe for at alle som har behov for hjelp, som har behov for helsehjelp, sykehusbehandling og annen behandling, skal få det i Norge. Derfor er det slik at Fremskrittspartiet hvert eneste år, sammen med Høyre, fremmer forslag om økning i budsjettet – nettopp for at personer som er syke og har behov for hjelp, skal få det. Det gjør vi også i samarbeid med Kristelig Folkeparti. Det er det som er vårt mantra: De som har behov for helsehjelp, skal få helsehjelp.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:08:08]: Folket har talt. I lokalmiljø etter lokalmiljø, i kommune etter kommune, har det vært diskusjoner, det har vært folkeavstemninger, og folket har konkludert med at de vil ha tjenester nært der de bor. De har sagt nei til en massiv sammenslåing av norske kommuner. Nå er det embetsmennene som skal ut, og vi ser med interesse at embetsmannen i Nord-Trøndelag er mot at det skal brukes tvang, mens embetsmannen i Sør-Trøndelag er for at det skal brukes tvang. Embetsmannen i Hedmark er mot at det skal brukes tvang. Embetsmannen i Akershus er for tvang. Embetsmannen i Møre og Romsdal, som er representanten Nesviks hjemfylke, er for massiv bruk av tvang – embetsmannen ønsker å overse at tusenvis av folk har sagt nei til tvangssammenslåing av kommuner.

Hva mener Fremskrittspartiet? Vil de lytte til folk flest, eller vil de lytte til embetsmannen? Og klarer representanten å gi et klart svar om at nå skal man få ro, man skal få trygghet, og man skal ikke gjennomføre tvang på tvers av folkeviljen rundt omkring i Norge?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:09:08]: Det viktigste nå er at man er klar over – når det gjelder det som er levert inn – at først har kommunene kommet med sine innspill om hvordan de ønsker ting, gjennom den såkalte nabopraten og innlevering av sine innspill. Det fylkesmennene har gjort, er en annen søyle: De har kommet med innstil-

ling. Det er ikke fylkesmennene som bestemmer, det er det denne sal som til syvende og sist gjør.

Da får vi ta det videre derfra. Det har kommet veldig mange interessante innspill, og da føler jeg at Stortinget må gjøre sin del av denne jobben og gå inn i det som står.

Ketil Kjenseth (V) [11:09:51]: I mai i år startet forsøksordningen med statlig finansiering av eldreomsorgen, som er Fremskrittspartiets prestisjereform overfor de eldre. 1 mrd. kr og 20 kommuner var ambisjonen. Det endte med 18 søknader og til slutt bare sju kommuner som ble med. Statlig diktat og instruksjonsrett fristet tydeligvis ikke så mange kommuner. Fremskrittspartiets egentlige eldregeneral, Carl I. Hagen, kaller forsøket «håpløst» i Dagbladet. Han viser til at fritt brukervalg ikke er en del av reformen.

Større og sterkere stat og mindre frihet til den enkelte bruker og innbygger er ikke hva jeg leser ut av Fremskrittspartiets program. Men mitt spørsmål til representanten Nesvik er: Hva skal kommunene drive med når staten også skal drive med eldreomsorg?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:10:47]: For det første: Det staten skulle ta ansvaret for, var den finansielle delen. Det er ikke slik at kommunene ikke skal drive med tjenester, men finansieringsbiten av det skal være et statlig ansvar, mener Fremskrittspartiet – nettopp slik at det ikke er bostedsadressen som skal være utslagsgivende for hvorvidt man får hjelp eller ikke. Slik ser vi det dessverre i mange kommuner i dag: Man kan få gode tjenester i en kommune, men i en annen kommune som har dårligere råd, får man ikke samme type tjenester.

Fremskrittspartiet mener helt åpenbart at det er tilstanden, hjelpebehovet man har, som må være utslagsgivende for hva slags hjelp man får – ikke hva som er kommunegrensen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:11:43]: Den 21. september heldt tidlegare arbeids- og sosialminister Robert Eriksson ein pressekonferanse der han lanserte boka si «Bare gjør det». Der beklaga Eriksson at regjeringa gjorde endringar i uføretrygdordninga samtidig som ein gav skattelettar til dei rike. Han sa:

«Jeg innrømmer det selv at det var et taktisk og politisk uklokt grep, som jeg gjerne skulle hatt ugjort.»

Og vidare:

«Det vil jeg beklage overfor alle landets uføretrygdede.»

Er Nesvik einig?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:12:21]: Man får ta til etterretning det Robert Eriksson skriver i sin egen, personlige bok. Når det gjelder regjeringens politikk, er den riktig ut fra den tiden som vi går inn i. Det regjeringen bl.a. foreslo – og dette er det et forlik som har lagt til grunn – var en rekke tiltak for hvordan man kunne utligne en del av de problemene som oppsto i forbindelse med reformen. Så får Robert Eriksson stå for sine ting i sin bok.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:13:16]: Me lever i ei verd prega av enorm ulikskap. Eit aukande fleirtall nyter

godt av framgang og velstand, mens eit stort mindretal på hundrevis av millionar medmenneske lid under valdsbruk, krig, utryggleik og fattigdom.

Europa og USA er ramma av avskyelege terrorangrep, men omfanget her er berre ein brøkdel av lidingane som rammar folk i konfliktområde som Syria, Irak og Jemen.

Kashmir-konflikten mellom India og Pakistan har blussa opp igjen med fare for ny krig mellom to land som har atomvåpen. Konfliktløysing og atomnedrusting er tvingande nødvendig. Fattigdom, klimaødeleggingar og konflikt gjer millionar til internt fordrivne, til flyktningar eller til arbeidsmigrantar.

Sjølv om krisene er svært alvorlege, må me ikkje bli handlingslamma. Tvert imot viser dette tydelegare enn nokon gong betydinga av norsk innsats for fred og forsoning, forpliktande klimatiltak og ein aktiv utviklingspolitikk for fattigdomsnedkjemping og internasjonal rettferd. Dette er òg hovudbodskapen i den alternative utviklingsmeldinga som Kristeleg Folkeparti nyleg la fram. Den veldige kontrasten mellom enkeltes rikdom og andres fattigdom blir ei aukande kjelde til uro. Kampen mot ulikskap blir derfor stadig viktigare i ei verd der ny medieteknologi gjer fattigdomskløfta lettare synleg for alle.

Den amerikanske statsvitaren Robert Putnam har sagt at det viktigaste me kan gjere for å redusere ulikskap i eit samfunn, er å investere i familiane. Putnam seier at barn som opplever at foreldra jamleg et middag med dei, eller ofte les godnatteventyr for dei, gjer det langt betre på skulen enn barn frå familiar som får lita tid i lag. Det seier meg at ein politikk som gir tid og rom for at foreldre kan ha tid med barna sine, er eit stort gode. Får me eit arbeidsliv som berre er lagt opp etter arbeidslivets premisser, slik at det går ut over familiane, taper me alle.

Det er ikkje berre Kristeleg Folkeparti i Noreg som seier dette. Òg verdas mektigaste mann, president Barack Obama, sa det same i fjorårets State of the Union-tale. Han sa at me må slutte å behandle omsorgstilbodet til barna som eit sidetema, eller eit kvinnetema, men behandle det som den nasjonale økonomiske prioriteten som det er for oss alle.

Me veit at utanforskap er eit aukande problem i det norske samfunnet. 290 000 barn har foreldre som har psykiske lidingar eller ein alkoholbruk som gjer at dei slit i kvar dagen. Ein av tre elevlar som begynner på vidaregåande skule i Noreg, har ikkje fullført utdanninga innan fem år. 37 000 elevar mottar spesialundervisning. 84 000 barn veks opp i familiar med vedvarande låg inntekt. Dette veit me. Eg trur mange hadde sloppe å hamne utanfor dersom me hadde satsa sterkare på nettopp familiane.

Trass i dette, og trass i denne verkelegheita, ser me no at stadig fleire av partia her på Stortinget tar til orde for færre og dårlegare ordningar for familiane. Eg kan ikkje nemne alle, men eg har lyst til å nemne tre eksempel:

Partia på venstresida har lenge kjempa mot kontantstøtta og familianes valfridom. For to år sidan sa partiet Venstre at òg dei ville skrote kontantstøtta. I haust har òg Høgre og Framstegspartiet tatt til orde for å fase ut ei av vår tids viktigaste familiepolitiske ordningar. I realiteten står sentrumspartiet Kristeleg Folkeparti igjen som den einaste garantisten og forkjemparen for kontantstøtta og dermed familianes valfridom på Stortinget. Det er ein posisjon og ei særstilling me gjerne skulle vore forutan.

Fleire parti tar òg til orde for å fjerne eller svekkje barnetrygda. Òg her skal ei velfungerande og universell familiepolitisk ordning angripast av politikarar som burde hatt som sitt fremste ansvar å ta vare på nettopp familiane. Eg har inga tru på å behovsprøve barnetrygda. Eit viktig prinsipp for velferdssamfunnet vårt har vore at slike velferdsordningar har vore for alle. Alle skal ha dei same rettane, dei same moglegheitene og den same tilgangen på goda. Derfor kjem Kristeleg Folkeparti til å fortsetje kampen for dei universelle, familiepolitiske ordningane. Nettopp kampen for dei like moglegheitene er ein av dei viktigaste kampane me kan ta for ein moderne norsk familiepolitikk. I dag ser me at mange familiar ikkje har like moglegheiter. Det er ei djup urettferd i det norske samfunnet ved at det er økonomisk ugunstig å få barn tidleg i livet. I dag er det slik at me som samfunn legg opp til barnefødsler i 30- og 40-åra i staden for i 20-åra. Professor Anne Eskild seier det slik: «Dagens ordning for foreldrepenger er på kollisjonskurs med biologien.»

Det er inga rettferd i at desse ordningane bidreg til å gjere det vanskelegare for unge kvinner og studentar å få barn. Det er inga rettferd i at ei kvinne med tilknytning til arbeidslivet vil få opptil ti gonger så mykje støtte som ei kvinne som før utan å ha vore i arbeid. Det er eit politisk ansvar å viske ut denne urettferda. Eg er glad for at Kristeleg Folkeparti har fått gjennomslag for å auke eingongsstøtaden noko gjennom statsbudsjettet dei siste åra, men me er langt frå i mål.

I 2013 gjekk Kristeleg Folkeparti til val på å jobbe for det som er bra for barna, fordi me veit at eit samfunn som er bra for barna, er bra for oss alle. Sidan den gongen har me jobba strategisk og målretta for å setje barnas situasjon på dagsordenen. Før Stortingets fjerde år i denne perioden ser me at me har oppnådd mykje på vegner av dei sårbare barna. La meg kort nemne noko av det viktigaste:

- Me har fått på plass støtte til ein opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse.
- Me har fått øyremerkte midlar til skulehelsetenesta og helsestasjonane.
- Me har fått på plass ein heilskapleg opptrappingsplan for vald mot barn.
- Me har fått på plass ei styrking av Statens barnehus.
- Me har fått på plass auka kontantstøtte.
- Me har fått på plass både betre og fleire barnehageplassar.
- Me har fått på plass Barnas transportplan.
- Me har fått på plass ei varig løysing for asylbarna.
- Og ikkje minst har me fått på plass 1 700 fleire lærarar i 1., 2., 3. og 4.klasse.

Det viser at Kristeleg Folkeparti prioriterer nettopp det viktigaste – barna og familiane våre.

Avslutningsvis vil eg rette merksemda mot den siste tidas debatt om religion, livssyn og trua sin plass i samfunnet vårt. SV tar til orde for noko som minner om den franske sekularismen, der religiøse livssyn skal gøymast bort til fordel for ikkje-religiøse livssyn. Eg synest Noreg er eit mangfaldig og fleirkulturelt samfunn, ja eg vil seie vakrare enn nokon gong. Men da er det viktigare enn nokon gong at me tar vare på røtene våre og ikkje gøymmer dei bort. Det er viktigare enn nokon gong at me lærer om kvarandres livssyn i skulen og i lærarutdanninga, at me snakkar om kva trua betyr for oss menneske, òg i offentlegheita, at me gir rom for skulegudstenester, sjukehusprestar og ei sam-

lande folkekyrkje. Me må anerkjenne at religion og livssyn har ein naturleg plass i det offentlege rommet.

Eg oppmodar til ein meir livssynsopen politisk debatt der me ikkje ser på religion, livssyn og tru som noko truande eller farleg. Me må sjå på den positive samfunnskrafta som trua spelar i samfunnet vårt, på den samlande faktoren ho har for oss i tider med krise og sorg.

Alle har eit livssyn. Ingen er nøytrale. Dette gjeld òg SV. Men SVs trusvedkjenning om at trua skal gøymast bort, er eg sterkt ueinig i. Noreg er og skal fortsatt vere eit livssynsopen samfunn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [11:23:06]: Kristelig Folkeparti er opptatt av å redusere forskjellene i samfunnet vårt. Men vi har i dag en regjering som konsekvent øker dem – ikke bare mellom fattig og rik, mellom by og land, men også mellom kvinner og menn ved at den har satt likestillingen i revers, ved å kutte og svekke den likestillingspolitikken som beviselig har fungert og gjort Norge ikke bare til et av verdens rikeste land, men også et av verdens mest likestilte land. Også her er denne regjeringen på kollisjonskurs med det folk vil ha, og også med en samlet opposisjon i Stortinget.

Ved behandlingen av likestillingsmeldingen og familiemeldingen i vår sto Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti og opposisjonen sammen om mange titalls forslag som ville tatt likestillingen i Norge videre. Heldigvis ble mange av dem også vedtatt.

Hva synes representanten Hareide om at regjeringen øker forskjellene mellom kvinner og menn, svekker likestillingspolitikken som har fungert, og konsekvent stemmer ned alle forsøk på å ta likestillingen videre? De behandler altså familiepolitikken og likestillingspolitikken som et sidetema, som representanten Hareide sa, og prioriterer mer til dem som har mest fra før.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:24:20]: No må representanten Trettebergstuen ha meg unnskyldt for at eg ikkje kan alle detaljane om behandlinga av likestillingsmeldinga, for da var eg i pappapermisjon! Nettopp å få fram at kvinner og menn har lik verdi og skal ha like moglegheiter, er det som ligg til grunn for Kristeleg Folkepartis politikk. Eg registrerte med tilfredsheit – rett nok via media – nokre av dei gjennomslaga som òg kom i den meldinga.

Eg meiner at i Noreg har me kome langt når det gjeld likestilling, men samtidig er det veldig mykje som står att. Om eg skal peike på dei områda som eg meiner det er utfordringar knytt til, gjeld det ikkje minst i arbeidslivet knytt til løn. Så trur eg òg at nettopp det å kunne kombinere jobb og familie er ei utfordring for både menn og kvinner – som det må jobbast med – samtidig som tema som diskriminering i arbeidslivet, trakassering, seksuell trakassering òg er særleg utfordrande.

Anette Trettebergstuen (A) [11:25:27]: Til tross for at representanten Hareide var i pappaperm, synes jeg han oppsummerte de likestillingsutfordringene vi står i, og som Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti stod sammen om og påpekte i likestillingsmeldingen, på en helt glimrende måte.

Til tross for at denne regjeringen er tafatt når det kommer til familie- og likestillingspolitikk, lover det også godt for framtiden at en samlet opposisjon dannet et nytt flertall for en mer offensiv likestillingspolitikk på alle de samfunnsområdene som representanten her nevner. Mange av forslagene ble også vedtatt.

En annen sak Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti er enige om, er behovet for at pappakvoten må økes, fordi det er bra for familiene, og det er bra for likestillingen. I 2013 sa nåværende kulturminister og nåværende statssekretær ved Statsministerens kontor, Linda C. Hofstad Helleland og Julie Brodtkorp, at den rød-grønne pappakvoten straffer barna. Vi ser også at regjeringspartiene angriper pappakvoten igjen og igjen, nå ved å vurdere en ordning der pappa kan overføre hele kvoten til mor uten noen begrensninger. Vil Kristelig Folkeparti stå sammen med Arbeiderpartiet mot disse angrepene på pappakvoten, og vil de bli med og øke den?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:26:41]: Den løysinga ein fekk med ti vekers pappaperm, var i realiteten Kristeleg Folkepartis forslag. Så her valde Framstegspartiet og Høgre å lytte til nettopp Kristeleg Folkepartis programforslag i den løysinga.

Så har me fått nokre erfaringar. Eg meiner nok at me bør utvide pappakvoten utover dei ti vekene ein har i dag òg fordi me ser at det dessverre blei ein nedgang i uttak då me gjekk frå 14 veker til ti veker. Den erfaringa tar me med oss, og me skal behandle dette på vårt landsmøte. Der trur eg at me kjem til å auke pappakvoten til 14 veker, slik han var tidlegare.

Eg vil òg peike på at Kristeleg Folkeparti, eksempelvis i samarbeid med Høgre, tok nokre veldig viktige likestillingspolitiske val nettopp ved å sikre minimum 40 pst. kvinner i styra. Det har vist seg som ei veldig viktig sak, og det var Ansgar Gabrielsen og Kristeleg Folkeparti som i si tid fekk på plass nettopp det under Bondevik II-regjeringa.

Heidi Greni (Sp) [11:27:51]: Vi har en regjering som har lansert en rekke reformer som virker sentraliserende på offentlig virksomhet og på tjenesteytingen til innbyggerne, men som er sminket opp med navn som tilsier at de skal ha motsatt virkning. Kommunereformen er kalt lokaldemokratireformen og politireformen er kalt nærpolitireformen.

Kristelig Folkeparti trakk seg fra forhandlingene om politireformen da det ble tatt initiativ overfor Kristelig Folkeparti og Venstre i 2014, men stemte for den da den kom i salen i 2015.

Nå ser vi hvordan politireformen tar form. Stortinget vedtok å fjerne 15 av 27 politidistrikt. Samtidig ga de Politidirektoratet fullmakt til å bestemme antall tjenestesteder. Fra dagens 354 lensmannskontorer går vi raskt mot en halvering.

Lokale folkevalgte skal sikres medvirkning i de lokale prosessene, heter det i forliket Kristelig Folkeparti er en del av. Det skal utdypes gjennom å understreke kommunenes innflytelse over endringsprosessene rundt ny tjenestestruktur.

Vi ser nå daglig medieoppslag der frustrerte ordførere mener deres argumenter blir sett bort fra. Mener Kristelig Folkeparti at prosessen som nå gjennomføres, lever opp til

forutsetningene om at lokale folkevalgte skal sikres medvirkning og innflytelse i fastsettelsen av ny lensmannsstruktur?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:29:13]: Det er heilt riktig som representanten Greni seier, at for at Kristeleg Folkeparti skulle bli med på politireforma, var det viktig for oss å få ei betre lokal forankring. Det er det me no ser, at det er ein diskusjon og ein samtale rundt dette. Og grunnen til at Kristeleg Folkeparti ikkje blei med i første runde, var at me ønskte nettopp ei tydelegare forankring mot det lokale nivået. Det blei tydeleggjort da Kristeleg Folkeparti og Arbeidarpartiet blei med på reforma, og me sikra ikkje minst at dette blei ei nærpolitireform, at det blei ei lokal forankring. Me er nøgde med at det blir følgd opp.

Så er det klart at reformer kan vere noko negativt, men nettopp reformer kan òg gjere at det blir større aktivitet i distrikta, at ikkje alt blir styrt frå Oslo. Eit eksempel på det er den regionreforma, som dei raud-grøne prøvde på, men aldri fekk til, men som no Jan Tore Sanner er godt i gang med, som nettopp kan gjere at me får fleire arbeidsplassar flytta ut i distrikta og ikkje minst at oppgåver ikkje blir flytta til Oslo, men ut i heile Noreg. Det meiner Kristeleg Folkeparti er positivt.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Sveinung Rotevatn (V) [11:30:31]: 2016 er det første året der vi tek ut meir pengar av oljefondet enn det vi set inn. Det var eit knekkpunkt ein trudde kom til å kome om nokre år, i år kom det.

Det er ei utvikling som Kristeleg Folkeparti i dei siste budsjetttrundane tilsynelatande har vore lite uroa for, eit inntrykk som også blir bekrefta i eit intervju med Hans Olav Syversen i Dagens Næringsliv tidlegare i haust, der den finanspolitiske talsmannen ser liten grunn til å avgrense oljengebruken i budsjettet også neste år. Det er urovekkjande, både fordi det har konsekvensar for framtidige pensjonar, og også fordi oljeprisen no ser ut til å halde seg på eit lågt nivå, og det same gjeld avkastinga i Statens pensjonsfond utland.

Kristeleg Folkeparti har tradisjonelt hatt sterke band til fråhaldsrørsla. Vil Kristeleg Folkeparti også bidra til ein meir edrueleg oljengebruk framover?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:31:38]: Eg trur det er veldig viktig å føre ein ansvarleg økonomisk politikk. Så trur eg me skal vere klar over kva ein ansvarleg økonomisk politikk er akkurat med dei tidene Noreg har no, for den omstillinga som har kome innanfor oljesektoren, har kome mykje hurtigare og fortare enn dei fleste ville trudd. Eg hugsar valkampen i 2013, som er tre år tilbake i tid, da me snakka om den store aktiviteten som var nettopp innanfor petroleumssektoren opp mot Fastlands-Noreg. No har me fått endringar i oljeprisen som har gjort at dette har endra seg betydeleg.

Eg trur me må ha ein finanspolitikk i tråd med dei tide- ne me har. Me har sett ei aukande arbeidsløyse. Heldigvis har dei siste tala som har kome, vore betre og kanskje betre enn det me hadde trudd for eit år sidan. Men eg meiner at den pengepolitikken og finanspolitikken som me har lagt til rette for her, i samarbeid med Venstre, Framstegspartiet

og Høgre, står seg godt når me nettopp ser på utviklinga i arbeidsløysa. Eg trur me relativt sett har treft bra. Men sjølvsgat må me ha eit berekraftsperspektiv i det me gjer.

Kirsti Bergstø (SV) [11:32:49]: Det er ingen tvil om at det sosiale hjertet banker sterkt i Kristelig Folkeparti, det er nesten så man kan høre det slå i stillheten mellom setningene. Derfor håper jeg at Kristelig Folkeparti søker vennskap som kan gi hjertet en bedre rytme.

SV deler bekymringene for økte forskjeller og for fattigdom, og vi deler også visjonen om et bedre samfunn som er bra for barn. Med utgangspunkt i Kristelig Folkeparti-lederens sterke innlegg synes jeg det er underlig at Kristelig Folkeparti kunne være med på de store kuttene i barnetillegget til de uføre. Det er kutt som beviselig har gitt flere tusen fattige unger, og de fattigste kjenner kutt mest.

Da lurer jeg på: Hvordan rimer en politikk som gjør fattige familier fattigere, med en retorikk om å investere i familien? Og vil Kristelig Folkeparti ta initiativ til å øke valgfriheten litt for de fattigste?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:33:55]: Ja, som representanten Bergstø seier, nettopp derfor var det viktig for oss å hindre dei store kuttene som låg i barnetillegget i budsjettet for 2015. Me greidde det i stor grad, men me er eit parti på 5,6 pst., og det vil seie at me ikkje dikterer alt. Men eg synest me fekk store gjennomslag.

Eg vil da berre peike på behovet for kontantstøtta, for ja, me kan diskutere argument for og imot kontantstøtta, men noko av det me veit, er at ho treff òg nokre av dei fattigaste familiane i Noreg.

Eg tar ein debatt om integreringsutfordringa med kontantstøtta, men å fjerne ho utan å gi noko i tillegg for dei fattigaste familiane vil i alle fall føre med seg at forskjellane mellom dei som har lite, og dei som har mykje, relativt sett blir større.

Kirsti Bergstø (SV) [11:34:51]: Nå er det jo forskjell på å være ufør og ikke kunne delta i arbeidslivet, og å bli straffet økonomisk for sin helsesituasjon. Det er jo det som skjer når man kutter i barnetilleggene til de uføre. Selv om det groveste kuttet kanskje ble avverget, er det flere tusen unger som ikke har råd til fritidsaktiviteter, og som har fått mindre å rutte med i sitt daglige liv, noe som har ført familier inn i en vanskeligere situasjon, og det er de familiene som har det vanskeligst.

Da synes jeg det er viktig at man tar initiativ til å rette opp de kuttene som de menneskene i dag lever med og lider under. Mitt spørsmål er om Kristelig Folkeparti ønsker å ta initiativ til å rette opp de kuttene som faktisk ble innført, og som har gjort at flere tusen unger har blitt fattigere.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:35:53]: Eg skal ikkje forsvare fullt ut det som skjedde, men eg meiner at nettopp den endringa som Kristelig Folkeparti fekk til, var med på, som representanten Bergstø òg sa, å få avverga største delen av dette kuttet. Me hadde ein annan primærpolitikk, men me fekk til ei einigheit som me meiner var veldig mykje betre enn det som var utgangspunktet.

Paradokset i det Bergstø seier, er at dersom SV får gjennomført politikken sin med å kutte ut kontantstøtta, vil det ramme nettopp dei fattigaste barna i dette landet. Me veit

at kontantstøtta har nettopp den sosiale verknaden at ho går til dei som har minst. Så det er eit lite paradoks at SV – rett nok, det kan eg forstå – tar opp situasjonen rundt barnetillegget samtidig som dei ønskjer å kutte ut kontantstøtta, som me veit har den sosiale profilen at ho går relativt sett mest til dei som har minst. Det blir eit paradoks.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Marit Arnstad (Sp) [11:37:11]: Norge er et godt land å bo i. Det er et samfunn preget av deltakelse, stor tillit og – foreløpig – små forskjeller. Den kjente økonomen Ha-Joon Chang har nylig vært på besøk i Skandinavia, og han sier at vi aner ikke hvor godt vi har det, og hvor unik den skandinaviske velferdsmodellen er. Han mener vi har funnet den rette balansen mellom en dynamisk og en rettferdig økonomi, som også sørger for god fordeling av samfunnsressursene. Det har ikke kommet av seg sjøl. Det er et resultat av mange viktige politiske valg. Trontalen understreker sterkt behovet for endring, men endringen skjer ikke i noe vakuum. Endring handler om politisk retning og politiske valg. Senterpartiet mener vi har et stort ansvar i årene framover for at det ikke skapes større ulikhet mellom mennesker, for at alle deler av landet blir sett på som like verdifulle, og for å ta vare på den tilliten i vårt samfunn som ikke minst gode og aktive nærmiljø bidrar til.

En forutsetning for dette er at innbyggerne føler en tilhørighet til et fellesskap, at noe binder oss sammen som samfunn. Senterpartiet mener at nasjonalstaten er den beste rammen om et slikt fellesskap – eller sagt på en annen måte, slik Rainer Hank ved Frankfurter Allgemeine sa det i Klassekampen i fjor:

«Nasjonalstaten er det sterkeste de svake har.»

Nasjonalstaten er det sterkeste de svake har – det oppsummerer på en god måte hva nasjonalstaten kan være: en trygghet for den enkelte, en god ramme å utvikle folkestyret i, en motvekt mot maktkonsentrasjon, embetsmannsstyre, ulikhet og økonomisk nyliberalisme.

Tidligere i sommer sa et flertall i Storbritannia ja til å forlate EU. Brexit var et tydelig nei til den stadig sterkere sentraliseringen av makt innad i EU. Brexit var også oppgitthet over et arbeidsliv med mer utrygghet og lavere reallønninger. Det var på mange måter et nei til større ulikhet, og det er et varsel som det er grunn til å ta alvorlig, også i andre land. For Norge bør brexit bety at vi åpner opp for et nærmere samarbeid med Storbritannia. Brexit bør kunne bidra til at Norge sammen med Storbritannia får en vesentlig bedre og mer demokratisk avtale med EU enn det dagens EØS-avtale er. Også norske EU-tilhengere har i årevis klaget over EØS-avtalen, og de bør også ha interesse av å arbeide for nettopp det. Dessverre er det lite som tyder på at regjeringen vil involvere Stortinget eller det norske folk i en debatt om de mulighetene og det handlingsrommet som brexit kan gi oss.

Det tydeligste sporet etter tre år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering er en sterk sentralisering og en byråkratisering. Regjeringens reformiver handler om større enheter som svar på nær sagt alle utfordringer. Svaret er bestendig: Vi må ha større enheter, vi må sentralisere. Kommunereformen er sjølve kroneksemplet. Her har store enheter blitt det overordnede mantraet. Men når kommunene nå har hatt omfattende prosesser, lagt ned et stort ar-

beid, og det har vært avholdt over 200 folkeavstemninger, er heller ikke det godt nok for regjeringen, for svaret ble nemlig ikke slik som Høyre og Fremskrittspartiet ønsket det. I det store flertallet av kommunene stemte folk imot kommunesammenslåing. Senterpartiet sier at det er nok nå. Det har vært omfattende lokale prosesser, kommunene har sagt sitt. Vi må ha respekt både for dem som sa ja, og for dem som sa nei. Nå må det settes strek for denne kaosreformen. Det kom nemlig aldri noen oppgaver, slik som regjeringen lovte, og det forsøket på økonomisk tvang fra regjeringens side som en prøvde seg på, virket heller ikke. Det er brukt millioner av kroner på konsulenter, seminarer, møter og prosesser, for ikke å snakke om hvor mye av lokalpolitikernes tid som har gått med til å tolke motstridende signaler fra regjeringens side – tid som burde blitt brukt til å konsentrere seg om å utvikle bedre tjenester for innbyggerne.

Men regjeringen gir seg ikke når svaret ikke ble som Høyre og Fremskrittspartiet ønsket. De siste ukene har regjeringen brukt fylkesmennene som torpedo for å tegne nye kommunekart. Heller ikke det kommer til å virke. Fylkesmennenes såkalte faglige råd spriker jo i alle retninger – fra noen som ikke vil anbefale tvang i det hele tatt, til flere som absolutt vil det. I Nord-Trøndelag og Hedmark sier fylkesmennene at det ikke er faglig grunnlag for tvang. I Akershus og Buskerud sier de at det absolutt må være tvang. Hvilket faglig råd regjeringen skal få ut av det, skal det bli interessant å se.

Senterpartiet mener at nå må kommunene få arbeidsro. De må få mulighet til å rette all oppmerksomhet mot å sikre god lokal velferd for sine innbyggere. Vi skal være en garantist for at denne utmattelsesstrategien som regjeringen har lagt opp til, blir stoppet. Kommunene skal ikke tvinges, og dette prosjektet skal ikke dras inn i neste stortingsperiode og ligge som et lokk over all fornuftig debatt om lokal velferd.

I debatten om politiets organisering kommer det også tydelig fram hvor avmektige Høyre og Fremskrittspartiet er i såkalt reformarbeid. Faktum er jo at hele reformen er «outsourcet» til Politidirektoratet. Fra ansvarlig politisk hold fraskriver en seg dermed alle muligheter til vedtak om struktur og er immun mot den klagestormen som nå kommer fra kommunene, om manglende mulighet til å delta i den prosessen som gjennomføres. Samtidig skal en altså rasere antall lensmannskontor og erstatte dem med såkalte politikontakter uten makt og myndighet, og samtidig som en gjør det, eser byråkratiet i Politidirektoratet ut. Kommunene føler seg svinebundet i en prosess som synes å ha vært avklart på politimesterens bord lenge før den såkalte dialogen med kommunene kom i gang. En plass mellom 120 og 140 lensmannskontor over hele landet står i fare for å forsvinne, og tilbake kommer vi til å stå med et topptungt politibyråkrati og et bilbasert her og der-politi. Hele prosessen omkring dette har vært forstemmende.

Senterpartiet har kjempet imot sentralisering på disse områdene, og vi kommer til å fortsette kampen imot sentralisering. Vi vet at ressursene, ideene og intelligensen er om lag likelig fordelt i hele landet. Vi har sagt det hvert år, og vi sier det igjen: Senterpartiet vil bruke sin stemme i Stortinget til å argumentere for en fornying av offentlig sektor der bedre innhold og nærhet til brukerne er viktigere enn størrelse. Sjølsagt kommer det til å skje endringer. Vi lever i en kontinuerlig omstilling. Men endringene må ba-

seres på det beste av det vi bærer med oss, og det er nærhet, det er deltakelse, det er tillit, og det er reell mulighet til påvirkning.

I Norge har en desentralisert forvaltning bidratt til politisk, sosial og geografisk utjamning. Det har gitt kort vei fra enkeltmennesket til beslutningstakerne. Det bidrar igjen til at mange deltar og tar ansvar for sitt liv og sine nærmiljøer. Det er viktige kvaliteter ved det norske samfunnet som må tas vare på og utvikles videre, og nettopp disse sidene ved vårt samfunn bør ikke settes på spill gjennom en umåtelig iver etter strukturelle reformer. Senterpartiet tror nemlig på det myndige mennesket. Vi tror på den enkeltes mulighet til å påvirke sitt liv, og da er gode lokale samfunn og desentralisering svaret.

Det er mindre enn et år igjen til stortingsvalg. Det blir et viktig valg. Med alle strukturelle endringer som nå pågår, blir det også et retningsvalg, et valg mellom sentralisering eller nærhet, et valg mellom topptungt byråkrati eller lokalt folkestyre, et valg mellom et samfunn med små forskjeller, der folk kan forvente gode tjenester nær seg, eller det motsatte. Det blir et valg mellom trua på det frie markedet eller trua på kraften i blandingsøkonomien og gode offentlige tjenester.

Det var interessant å lese trontalens begrep og det som ble sagt om endring. Endring er viktig, men som jeg sa i starten: Endring skjer ikke uten politisk kontekst. Folk fortjener politikere som tydelig tør å si hvilke politiske valg de tar, uten å kamouflere det bak endring som et honnørord. Det ligger politikk bak ordet endring, og det forstår folk. Dagens regjering bidrar til en endring som tar Norge i feil politisk retning. Dermed kommer også valget neste år til å handle om intet mindre enn hvilket Norge vi skal ha i årene framover. Det kommer til å bli et svært viktig valg for de ulike politiske partiene, men også for Norge som helhet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karianne O. Tung (A) [11:46:57]: Under denne regjeringen øker forskjellene mellom dem som står i arbeid, og dem som står uten arbeid. Arbeidsledigheten er rekordhøy, og sysselsettingsgraden er rekordlav. Som representanten Arnstad vet, ble det under den rød-grønne regjering skapt over 355 000 nye arbeidsplasser, mens det under Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen knapt skapes nye arbeidsplasser – under 25 000.

Mener representanten Arnstad at regjeringen gjør nok for å ruste Norge godt nok til å møte fremtiden når vi vet at arbeid er grunnlaget for så mye i den norske modellen?

Marit Arnstad (Sp) [11:47:39]: Jeg deler nok representanten Tungs beskrivelse av regjeringens manglende ønske om å ta tak i arbeidsledigheten, den stigende arbeidsledigheten en har sett i Norge. Jeg deler derfor også bekymringen over både ledigheten og mangelen på vilje til ny utvikling. Representanten og jeg kommer fra en del av landet der mange naturbaserte næringer er svært viktig. Det er skogbruk, matproduksjon og næringer basert på fornybar energi, og viljen til å satse på de næringene er én av betingelsene som er viktig for å øke sysselsettingen.

I tillegg kunne en gjort mer for å redusere ledigheten. Jeg tenker da på at tiltakene kommer for sent, bl.a. permitteringsregelverket, og på det punktet deler vi Arbeiderpartiets bekymringer fullt ut.

Karianne O. Tung (A) [11:48:38]: Jeg takker representanten Arnstad for et godt svar.

Vi ser også at forskjellene mellom by og land øker. Spesielt kommer dette til uttrykk når regjeringen i så stor grad prioriterer samfunnsøkonomisk nytte, f.eks. i mange samferdselsprosjekter. Det betyr at framtidens veiprosjekter under Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen i stor grad vil konsentreres rundt de store byene, kanskje også spesielt på Østlandet. Dette bidrar etter min mening ikke til å binde sammen verken by og land eller nord og sør, og jeg tror det er klokt at vi tenker større enn det den matematiske modellen i Excel-arket tillater.

Er representanten Arnstad derfor enig i at denne regjeringen ikke bare øker forskjellene mellom dem som står i jobb, og dem som står uten jobb, men også aktivt øker forskjellene mellom by og land?

Marit Arnstad (Sp) [11:49:31]: Ja, denne representanten og Senterpartiet er definitivt enig i at forskjellene mellom by og land er økende, og at det først og fremst betyr at en ikke tar i bruk alle de mulighetene som finnes ute i norske distrikter.

Jeg er for så vidt enig i at det å se seg helt blind på samfunnsøkonomiske modeller i samferdselspolitikken – som på alle andre områder – ofte gir et veldig smalt bilde. Det gjør at en går glipp av noen muligheter som en ellers kunne hatt. Når det gjelder samferdselspolitikken, er målet å binde landsdeler sammen, men også å binde by og bygd sammen. Det målet må stå der, i tillegg til det rent samfunnsøkonomiske. Jeg har dessuten lyst til å peke på at vi har hatt en strategi når det gjelder distrikter og byer, som har handlet om utflytting av arbeidsplasser. Der har representanten Tung og jeg en felles problemstilling. Vi bidro til å flytte ut Investinor i 2008, bl.a. Problemet er at den regjeringen som nå sitter, bidrar til å flytte sjefene tilbake til Oslo, og det er meningsløst.

Frank Bakke-Jensen (H) [11:50:48]: «Nasjonalstaten er det sterkeste de svake har». Det er et godt «statement».

Som ung ordfører hadde jeg gleden av å delta på kvalitetskommuneprosjektet til de rød-grønne, under en kommunalminister fra Senterpartiet. Der viste det seg fort at man hadde valgt en modell der Senterpartiet hadde solgt seg til Fagforbundet, sånn at Fagforbundet hadde vetorett da vi satt i forhandlingene. Det viste seg etter hvert at det ikke akkurat var en modell som egnet seg for å dra kommunen min videre. Den egnet seg for å konservere. Da jeg i går leste i Trønder-Avisa at representanten Arnstad var sitert på at kommunene ikke trenger å belage seg på flere reformrunder, de kan sitte i ro, for når de kommer i regjering, skal reformene avblåses, sprang det et spørsmål i hodet mitt, og det var: Hvem har Senterpartiet tenkt å selge lokalpolitikernes råderett til denne gangen?

Marit Arnstad (Sp) [11:51:51]: Det synes jeg var et litt «peculiar» spørsmål. Men hvis vi tar tak i det jeg sa til Trønder-Avisa, at jeg synes at kommunene nå skal senke skuldrene, er det fordi jeg mener at regjeringen i flere omganger har plaget kommunene med uklare signal, med oppgaver som aldri kom, men som de lovte skulle komme, med økonomisk tvang, som gjorde kommunene usikre – bare for å få kommunene til absolutt å gjøre det som

Høyre og Fremskrittspartiet vil, bare for å ha alt fokuset på struktur.

Mitt poeng i Trønder-Avisa var at jeg syntes at kommunene skulle senke skuldrene, for denne kaosreformen kan ikke fortsette på denne måten. Og det å tvinge kommunene inn i nye runder, der de skal bruke millioner av kroner på konsulenter som tjener godt på dette, og på utredninger og prosesser som omhandler struktur framfor innholdet i det arbeidet en skal gjøre i kommunen, synes jeg og Senterpartiet er meningsløst. Derfor synes vi at kommunene skal slippe av lite grann når det gjelder den strukturdebatten som nå foregår, særlig når representantene fra Høyre i ordskiftet tidligere i dag ikke ville svare på om dette skal skje frivillig eller ved tvang.

Helge André Njåstad (FrP) [11:53:07]: Med omsyn til det førre svaret er det interessant at me får kjeft for at det er for få oppgaver, samtidig som me får kjeft av Senterpartiet sine fylkespolitikarar for at me flyttar oppgaver frå fylkeskommunen til kommunen. Men det var ikkje det eg skulle stilla spørsmål om. Etter å ha høyrte innlegget til representanten Arnstad verkar det som om sentralisering er noko nytt som har oppstått dei tre siste åra – at ein set spor etter seg. Spor etter åtte år med raud-grøn regjering er at det er lagt ned ein barneskule kvar åttande dag, så sentralisering er absolutt ikkje noko nytt.

Grunnen til at me har ei kommunereform, er at det har skjedd store forandringar i Noreg sidan 1960-talet. Me treng fagmiljø i staden for ein fagperson som sikrar innbyggjarane i heile Noreg gode tenester, og me treng meir makt til lokaldemokratiet til fordel for fylkesmenn, fylkeskommune og staten. Då treng me sterkare kommunar. Det er nettopp for å desentralisera makt i Noreg.

Mitt spørsmål til Senterpartiet er: Kvifor har Senterpartiet ei vegring mot reformer som skal oppnå desentralisert makt? Og kvifor trur Senterpartiet det som kongen sa i går, at alt blir ikkje ved det same dersom me unnlèt å gjera noko? Det er nemleg ikkje sant.

Marit Arnstad (Sp) [11:54:17]: La meg først, til oppgavene, si: Regjeringen stilte kommunene i forventning at det skulle være en stor overføring av oppgaver fra staten til kommunene. Det ble nesten ingenting. Det ble vigselretten og noe som gjaldt drikkevannskvaliteten. Den eneste oppgaven av betydning var den som ble overført fra fylkene til kommunene – ikke fra staten, men fra fylkene til kommunene – altså tannhelse. Senterpartiet mener at den oppgaven like godt kunne ligge hos fylkeskommunene, og ikke hos kommunene.

Så har jeg nettopp prøvd å si at jeg synes at det har vært omfattende lokale prosesser. Man har brukt mye tid og krefter. Lokalpolitikere har gått inn i denne prosessen med stort alvor, og når da et stort flertall av dem som har hatt folkeavstemning, i vedtak sier nei, mener jeg at Høyre og Fremskrittspartiet får respektere det, sjøl om det kanskje ikke er helt som de hadde ønsket det. Senterpartiet respekterer dem som har sagt ja til sammenslåing, og vi respekterer dem som har sagt nei. Problemet her er jo at Høyre og Fremskrittspartiet stadig ønsker omkamper om et spørsmål som kommunene i realiteten har avklart.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:55:31]: Ei av dei sakene som Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti er einige

om, er at det har vore ein suksess å flytte statlege arbeidsplassar ut frå Oslo. Det har gitt mindre press i Oslo, og m.a. har dei tilsyna som Bondevik II-regjeringa flytta ut, stått seg veldig sterkt fagleg. Eit anna tilsyn – Lotteritilsynet, som ligg i Førde, og som eg besøkte nyleg – synest meir robust og meir kvalitativt godt enn nokon gong.

Bondevik II-regjeringa flytta 900 arbeidsplassar. Daverande partileiar Liv Signe Navarsete sa at Senterpartiet ønskte å flytte ut 6 000 statlege arbeidsplassar i løpet av fire år. Da ein gjorde ei oppteljing, ikkje etter fire år, men etter fem år, viste det seg at Stoltenberg II-regjeringa berre hadde flytta ut 85, og me ser at Solberg-regjeringa i dag har eit høgare tal utflytta arbeidsplassar – med dobbel hastighet – enn kva Stoltenberg II-regjeringa hadde.

Så mitt spørsmål er: Korleis skal det bli samsvar mellom dei ambisjonane Senterpartiet har, og dei resultatene dei får til på det området?

Marit Arnstad (Sp) [11:56:37]: Først skal jeg få si: All ære til Bondevik II-regjeringa, som klarte å flytte ut arbeidsplasser i 2003. Det var en viktig jobb, og Victor Norman gjorde som statsråd en god innsats for å få det til.

Så tror jeg vi alle bør kjenne på at dette ikke er enkelt. Det er mye enklere å flytte arbeidsplasser fra Trøndelag til Oslo enn fra Oslo til Trøndelag. Det tror jeg vi skal kjenne på. Jeg tror også at den viktigste problemstillingen vi står overfor nå, den mest akutte – og jeg tror nok vi kommer til å ha mange felles diskusjoner om å få flyttet ut statlige arbeidsplasser – nemlig er det faktisk at denne regjeringen lar sjefene få lov til å bo et annet sted enn der de har arbeidssted. Det betyr at sjefen i Investinor i Trondheim skal få lov til å bo og arbeide i Oslo, langt vekk fra dem han er sjef for. Sjefen i Helse Sør-Øst, som har arbeidssted på Hamar, skal få lov til å bo og arbeide i Oslo, langt vekk fra den organisasjonen han leder. Og hva som kommer til å bli tilfellet når det gjelder ny direktør i Arbeidstilsynet, er jeg meget spent på, for der har ikke regjeringen engang satt «arbeidssted Trondheim» inn i annonsen de har lagt ut. Så om vedkommende skal være i Trondheim, er jeg usikker på, men det er en viktig problemstilling.

Pål Farstad (V) [11:57:59]: Senterpartiet har vært påfallende tause i de diskusjonene som går når det gjelder åpning for oljerelatert aktivitet i Lofoten, Vesterålen, Senja og Møre-feltene. I den grad det er sagt noe tidligere, opplever jeg sprik innad i Senterpartiet. Venstres syn skulle være kjent som krystallklart, at de fornybare ressursene går foran oljeaktivitet akkurat i de nevnte områdene. For ordens skyld legger vi også til grunn at behovet for utredninger, som mange dekker seg bak, bare er et skalkeskjul for åpning.

Spørsmålet er: Hva mener egentlig Senterpartiet? Hva er Senterpartiets holdning når det gjelder åpning av de nevnte områdene, der det i praksis må velges mellom fossile og fornybare marine ressurser?

Marit Arnstad (Sp) [11:58:54]: Det er en glede for meg å kunne berolige representanten Farstad med at Senterpartiet har en programformulering som går på at vi ikke skal åpne for oljeboring i Lofoten og Vesterålen og Møre-blokkene. Dermed ser vi heller ikke behov for noen utredning. I det programforslaget som nå ligger til behandling i partiorganisasjonen, har vi en likelydende formulering, at

vi ikke ønsker å åpne for oljeboring i Lofoten og Vesterålen og Møre-blokkene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trine Skei Grande (V) [11:59:43]: Jeg skal innrømme at det er ingen stor sosialliberal vind som blåser over den vestlige verden. Vi ser politikere som stadig mer bruker fryktretorikk i sin valgkamp. Vi ser det i den amerikanske valgkampen, vi så det under brexit-debatten, og vi så det bare for noen dager siden i forbindelse med folkeavstemningen i Ungarn. Det er mye redsel for endring, og mye av det preger også den norske debatten. Men det betyr bare at vi som er sosialliberale, må kjempe enda hardere for de verdiene vi står for. I politikk må man også skille mellom dem som spiller på frykt, og dem som har løsninger.

I trontalen ble det vist til mange av de store endringene og utfordringene vi står overfor. Utfordringene er store, og vi må møte dem med endring og vilje til samarbeid.

Flyktnings situasjonen som Europa fortsatt står overfor, må møtes med mer samarbeid mellom land, ikke mindre. Velferdsstatens overlevelse handler om vår evne til hele tiden å endre, utvikle, reformere og fornye. Skal vi klare å bygge sterke og store fellesskap framover, må vi hele tiden være villige til å reformere våre fellesskap.

I år er det 200 år siden folkestyrets far, Johan Sverdrup, ble født. Han overtok styret i et lutfattig land, som Norge var på det tidspunktet. Hva var den første store reformen venstrepolitikeren startet med? Jo, det var å ha en stor skolereform der alle skulle få lik utdanning, og der man satset på danning og basiskunnskaper. Det er fortsatt et av de viktigste virkemidlene for Norge for å skape både den fornyingen vi trenger, den innovasjonen vi trenger, og de reformene vi trenger for hele fellesskapet vårt.

Skole er den viktigste faktoren for å få til utvikling. Det å ta vare på de verdiene som ligger i danning, og som ligger i å gi ungene basiskunnskaper og en god start i livet, er de beste forutsetningene for å få til en god samfunnsutvikling. Skal vi få til det, trenger vi kloke, gode lærere, som gir unger både basiskunnskaper og den basisen som gjør at de kan utvikle kreativiteten sin, slik at vi klarer å bygge på danning i norsk skole. Vi må også ta i bruk ny teknologi så fort at vi klarer å skape det næringslivet som vi skal leve av i framtida. Men da er også satsingen på forskning og høyere utdanning – hele utdanningsløpet – viktig for å lykkes.

Det er mye frykt knyttet til klimautfordringene. Og det er ingen problemer å tegne skremsbilder av hvordan samfunnet vil utvikle seg hvis vi ikke klarer å gjøre noe med det. Men det er heller ikke så vanskelig å tegne bilder av det gode, grønne samfunnet. For meg er det ikke snakk om å lete fram flere ullgensere, det er å satse på mer grønn energi. Det er ikke snakk om å reise på færre ferier, det er drømmen om å få hele flyparken vår over på biodrivstoff. Det er ikke snakk om å ha færre arbeidsplasser innenfor de fossile næringene, det er snakk om å skape flere arbeidsplasser innenfor de fornybare næringene og innenfor bioenergi, som vi har mange muligheter til å gjøre i Norge.

Det er også veldig mye annet som følger med f.eks. en transportsektor med mindre utslipp. Da snakker vi om nærmiljø med både bedre luft og mindre støy. Det betyr at det grønne samfunnet faktisk er et bedre samfunn. Men skal vi klare den omstillingen, må vi tenke både makro og mikro. Da må vi gjøre sånn som i og for seg trontalen gjør-

de på en god måte, snakke om de store forpliktelsene vi har internasjonalt, og tenke de store grepene framover. Men vi må også gjøre alle de små knepene som gjør at vi får den omstillingen vi trenger i Norge. Det har vi gjort gjennom elbilfordeler, gjennom hybridbilfordeler, gjennom endringer i hele drivstoffpolitikken knyttet til biodrivstoff vi har gjort det billigere å kjøpe, og vi har gjort det billigere å kjøpe de bilene som forurenser lite. Vi har gjort det gjennom kollektivsatsing, og vi har gjort det gjennom jernbanesatsing. Vi har gjort det gjennom at månedskortene nå i høst har blitt billigere, og det merker folk – de månedskortene som har med statsbudsjettet å gjøre, ikke de månedskortene som Oslo-byrådet forhandler fram. Vi satser nå også på hurtigludere i de viktige transportkorridorene rundt omkring i Norge, vi har fått til grep som sørger for at vi får solceller på bygg, og at vi får avskrivingsregler for vindkraft. Ja, det er en haug av små endringer som vi nå har klart å få til.

Men vi trenger også å gjøre de store makroendringene for å få til det store skiftet. Da må vi også tørre å bruke avgiftssystemet. Noe har vi gjort i tidligere budsjett, men noe må vi også gjøre i dette. Prinsippet er veldig enkelt: Det betyr at man avgiftsbelegger det man vil at det skal brukes mindre av, og så slipper man opp på det man vil at det skal brukes mer av. Viljen til å øke avgifter har politikere hatt de siste 6 000 årene. Utfordringen gjennom et grønt skattesifte er at man også skal gi pengene tilbake, sånn at man skal klare å skape grønne markeder, sånn at det skal bli lønnsomt for dem som faktisk vil tjene penger på at folk tar de grønne valgene. Det er en utfordring for oss å skape i budsjettet til høsten, og jeg er klar for å være med på å diskutere hvordan vi skal gjøre det.

I en verden hvor ekstremisme er på frammarsj, er det mer enn noen gang behov for liberale ideer og løsninger. Vi tror på samarbeid over landegrensene, vi tror på at framtida kan bli bedre. Vi tror på at mennesker uavhengig av bakgrunn, religiøs tilknytning eller hudfarge har de mulighetene. Vi tror på at samarbeid alltid er mulig, og at resultatet av samarbeid blir bedre enn resultatet av isolasjon. Vi tror det er mulig for alle mennesker å lykkes dersom vi sammen legger til rette for at hver og en av oss på et så likt grunnlag som mulig kan lykkes. Det er den sosialliberale grunnideen, og Venstre er det eneste sosialliberale partiet.

Det er enkelte andre partier som er opptatt av en bedre miljø- og klimapolitikk. Det er også enkelte andre partier som er opptatt av å legge til rette for at nytt næringsliv skal vokse fram etter oljen. Det er også enkelte partier i denne salen som er opptatt av å bekjempe fattigdom. Og det er muligens andre partier som også er opptatt av å ha en skole som ser utfordringene og løfter hver eneste elev. Men det er bare Venstre som står for alt dette, og som er mer opptatt av å se muligheter enn å se problemer, fordi vi alltid tror at det å få til noe bedre er mulig.

Jeg vil avslutte med å fremme to forslag, nr. 10 og nr. 11, som er et primært og et subsidiært forslag som vi håper å få støtte for, og som går inn i debatten vi har hatt tidligere når det gjelder fengsling av barn.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [12:08:17]: Klimautfordringen er utvilsomt en av våre aller største utfordringer, og det var representanten Skei Grande innom. Til tross for at jeg

langt på vei er enig i det som ble sagt om klimautfordringene, hva som kan gjøres, i det innlegget som nå ble holdt, mener jeg det er grunn til å sette spørsmålsteget ved noen utsagn som har kommet i løpet av de siste par dagene, med hensyn til om Venstre er i ferd med å kapitulere i klimakampen.

For det første sa Trine Skei Grande i går at trontalen var vel den grønneste trontalen vi noen gang har hørt. Og så kom hun tidligere i dag, i replikkordskiftet med representanten Gahr Støre, med en klimapolitisk hyllest til Fremskrittspartiet. Jeg skjønner ikke at det henger helt sammen. Trontalen inneholdt veldig lite om klima, og Fremskrittspartiet har motarbeidet ethvert klimatiltak som har vært fremmet i Stortinget.

Hvordan kan Venstres leder forsvare klimahyllesten til Fremskrittspartiet? Kan representanten Skei Grande på noen områder beskrive hva som er fremmet av Fremskrittspartiet i klimariktig retning?

Trine Skei Grande (V) [12:09:33]: Jeg skjønner at representanten Aasland ikke har hatt tid til å gå igjennom alle trontalene, men det har faktisk jeg gjort. Når det gjelder alle de trontalene som ble holdt da representanten Aaslands parti satt i regjering, er miljø knapt nevnt i noen av dem. De få gangene det er nevnt, er i forbindelse med kvotehandel, at man ønsker å kjøpe seg fri gjennom å få andre land til å gjøre de store endringene. Så ja, dette var den grønneste talen vi har sett på lenge. Det er ikke alltid jeg syns statsministeren gjør en helt prikkfri jobb når det gjelder det grønne – det tror jeg nok de fleste her er kjent med – men man kan sammenligne med det som den rød-grønne regjeringa hadde i trontaler, for der var miljø knapt nevnt. Drivkraften min som politiker handler om hva det er jeg får gjort, og det jeg ser gjennom disse budsjettene, er det jeg har fått gjort. Men at vi har en utfordring med årets budsjett, er helt åpenbart.

Terje Aasland (A) [12:10:41]: Jeg registrerer at representanten velger å unnlate å svare på det jeg har spurt om. Jeg spurte om hvilke klimariktige initiativ Fremskrittspartiet – det partiet som Venstre har satt inn i regjering – har fremmet for Stortinget, og i realiteten er det ingen forslag.

Nå ligger jo utfordringen framfor oss. Vi fikk presentert et avgiftsopplegg for bil- og transportsektoren på fredag, hvor det er en netto avgiftsfordel for bilistene på nær 1 mrd. kr. Da kan jeg spørre veldig konkret: Kan Venstre stemme for et budsjett i Stortinget som samlet sett gir en nettogevinst til bilistene på 1 mrd. kr?

Trine Skei Grande (V) [12:11:29]: Jeg er for budsjetter som gir gevinst til mange grupper, men jeg er ikke for budsjetter som gir økte utslipp.

Det som vi har sett, det som det ikke har vært noe problem med, er å få regjeringa med på en historisk satsing på kollektivtrafikk og jernbane som setter alle andre satsinger i skyggen. En kan bare stille seg nede på Oslo S og telle antall tog som passerer igjennom, og sammenligne med hvor mange som har passert igjennom i tidligere år.

Det er helt soleklart at denne regjeringa blir veldig mye bedre når den har forhandlet fram budsjetter sammen med Venstre, men det er også soleklart at det som regjeringa

har lagt fram nå, som vi ikke syns er bra nok, er betraktelig bedre enn det Arbeiderpartiet klarte å levere i regjering.

Olaug V. Bollestad (KrF) [12:12:21]: Representanten Skei Grande sa at det blåser en liten «sosialliberal» vind over Europa. I Norge kan jeg konstatere at det blåser så lite liberalt at liberale Venstre sier nei til at småbarnsforeldre skal få lov til å bestemme selv, ved at de vil kutte i både barnetrygd og kontantstøtte og si at gratis barnehage og gratis SFO skal gjelde. Er det slik at liberale Venstre vil overstyre småbarnsfamiliene ved å si at de kun får støtte hvis de velger det som Venstre mener er riktig, nemlig å velge barnehage eller SFO?

Trine Skei Grande (V) [12:13:10]: Nesten alle norske barn går i barnehage. Den lille gruppa som ikke gjør det, er ofte den som burde ha gjort det.

For meg handler en av de viktigste frihetskampene i Norge nå om unger som vokser opp i fattige familier, og som ikke får den samme starten som alle andre. Vi vet at hvis en kommer fra en veldig ressurssterk familie, betyr ikke barnehage så mye fra eller til, men for alle dem med dårlig råd betyr barnehage veldig mye for deres ungers muligheter – mulighet til å fullføre videregående, mulighet til å ta høyere utdanning, mulighet til å gjøre det bra på skolen. De ungene vil jeg gi den friheten, det er en viktig frihetskamp. Det er den gode starten, det gode pedagogiske tilbudet, som gjør at de lykkes i livet og får utviklet potensialet i seg sjøl. Det er den friheten som jeg er villig til å kjempe for. Og så må gjerne voksne ta andre valg. Det er heller ikke alle valg som staten skal betale en for å gjøre, men for meg er det ungenes frihetskamp som er viktig, og i den kampen er kampen mot barnefattigdom kjempeviktig.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:14:22]: Skiftet fra svart til grønt kalles grønt skifte. Hittil er det bare to mo-teord. Orda må gis innhold. Ungdom må gis mulighet for et interessant, godt betalt arbeid dersom de går inn i de to orda. Grønt skifte må inneholde en kraftsamling om produksjon og videreføring av fornybare naturressurser, altså et næringsliv knyttet til det som fotosyntesen skaper, nemlig grønt, fornybart karbon – altså torsk, timotei, gran, hav, jord og skog. Det er én måte å si det på. Venstre sier at de ønsker flere arbeidsplasser innen fornybare næringer. Senterpartiet sier da: Hovedordet for å få det til er økt lønnsomhet. Vil Venstre arbeide for nye rammebetingelser som gir kraftig økt lønnsomhet for dette næringslivet?

Trine Skei Grande (V) [12:15:23]: Det skjer ikke ofte, men nå var jeg enig i nesten alt Per Olaf Lundteigen sa. Jeg tror dette blir kjempeviktig framover, f.eks. biodrivstoff, som er et kjempepotensial for Norge. Hvis vi klarer å satse på det, hvis vi klarer å få ned prisen på produksjon av biodrivstoff, kan vi konkurrere ut all flybensinen som i dag brukes på alle flyplasser, og alle de andre drivstoffene der biodrivstoff kan gå inn som et alternativ. Men da trenger vi å få det næringslivet lønnsomt. Det er jeg helt enig. Vi trenger å få det næringslivet opp å gå teknologisk. Vi trenger å få laget de produktene slik at de kan utkonkurrere. Men da må man være villig til å bruke avgiftssystemet. Da må man være villig til å la de svarte karbonene få

høyere avgifter, og så må man ha lavere avgifter på de grønne karbonene, som Lundteigen snakket om. Da håper jeg at Senterpartiet snur, at de er villig til å legge avgifter på de svarte karbonene for at de grønne karbonene skal bli lønnsomme.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:16:33]: Jeg deler representanten Skei Grandes bekymring over høyrepopulismen, men Venstre har selv bidratt til denne bølgen ved å plassere høyrepopulister i regjering. En av konsekvensene av det er det ultimatumet regjeringen kom med på fredag.

Jeg vet hvordan det er å slite med å få fossile partier med på endring. Der er både Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet verstinger. Men jeg må innrømme at når Skei Grande bruker dagen i dag på å plassere Arbeiderpartiet og ikke sin samarbeidspartner i skammekroken, bringes tankene noe hen til Stockholmsyndromet. Det er nå engang slik at det er Fremskrittspartiet som sitter i regjering, og at det er Fremskrittspartiet som har fått statsministeren med seg på et meget lite klimavennlig ultimatum som Venstre nå må forholde seg til. Så jeg lurer: Vil Venstre være med og skape et alternativt flertall hvis det viser seg å være bedre for klima, eller er Venstre låst fast i sitt samarbeid med høyrepopulistene?

Trine Skei Grande (V) [12:17:32]: Venstre er låst fast til det som er målet vårt, nemlig å få ned utslippene. Vi er gjerne på parti med SV for å få til det. Vi vet hva SV har stått i opp gjennom årene, ved å kjempe for det, og det er bra at vi viser gjensidig forståelse for den kampen vi står i.

Det er soleklart at jeg håper at vi skal forhandle om budsjettet. Det er jo litt meningsløst for en mindretallsregjering ikke å ønske å forhandle om budsjettet. Vi har mange gode ideer om hvordan vi skal klare å få ned utslippene, også i de budsjettforhandlingene som kommer nå. For meg er det soleklart at statsministeren lovet at vi skulle lage et budsjett som kuttet utslipp, og da skal vi komme med en liste over hvordan vi skal klare å gjøre det. At det blir lett, tror jeg ikke.

Rasmus Hansson (MDG) [12:18:24]: Venstre og Miljøpartiet De Grønne er enige om mange mål i klimapolitikken, og vi er enige om at vi ikke liker klimafinansierte ting, så det var vel derfor Venstre var like lei seg som Miljøpartiet De Grønne da vi var nødt til å stemme for prisøkning på billetter i Oslopakke 3, som Venstre nå hakker så fælt på Miljøpartiet De Grønne for.

Men vi er også enige om at vi skal prøve å få ned utslippene i veitrafikken, og da er det jo et spørsmål om avgifter. Vi er opptatt av at avgifter på og inntekter til staten av forurensning ikke skal gå til drift av staten. Vi har oppfattet det sånn at Venstre er åpen for å bruke bensinavgiftsøkninger til skattelette. Vil ikke det være å binde seg til at folk må gi staten inntekter ved å forurense?

Trine Skei Grande (V) [12:19:23]: Jeg har vært i British Columbia, og da hadde jeg med meg finansministeren. Det vi lærte der, var nettopp det at en får støtte for den typen avgiftsøkninger hvis en er villig til også å gi pengene tilbake. De ga pengene tilbake på en måte som støttet både dem som bor i distriktene litt mer enn dem

som bor i byene, og de familiene med lav inntekt mer enn dem med høy inntekt. Sånn klarer en å skape støtte i befolkningen.

Det hjelper ikke miljøet, Rasmus Hansson, hvis vi havner under sperregrensen begge to. Vi må ha folk med på laget for å klare å gjøre det grønne skiftet, og da må vi kunne vise dem at vårt mål er ikke å gjøre livet mest mulig ubehagelig, med flest mulig ullgensere eller dyrest mulig drivstoff. Nei, det er faktisk snakk om at det skal være billigere å ta de grønne valgene, og da må en også være villig til å legge penger i potten for at de grønne valgene skal være lønnsomme.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Audun Lysbakken (SV) [12:20:43]: Vi går nå inn i det siste året med denne regjeringen, og det er på tide å gjøre opp status. Hva er det som vil bli stående etter Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen? En ting jeg kommer til å huske, i hvert fall, er at regjeringen hadde som sin aller viktigste prioritet å gjennomføre skatteuttak til dem som har mest fra før i det norske samfunnet, utmerket illustrert gjennom et oppslag i Klassekampen i dag, og at de kombinerte disse kuttene med smålige kutt i inntektene til mange av dem som har minst i dette samfunnet, en politikk for mindre rettferdighet og for økt ulikhet.

I Norge er forskjellene fortsatt ganske små, det er en av de viktigste kvalitetene ved vårt samfunn. Men ulikheten øker. Det er ikke nevnt i trontalen med ett ord, og bedre kan man ikke demonstrere, tror jeg, hvor likegyldig denne regjeringen er til den utviklingen, hvor lite den bryr seg om at ulikheten øker, og hvor lite den tar innover seg de negative konsekvensene av økte forskjeller. Vi vet at store forskjeller i andre land har ført til større sosiale problemer, mindre sosial mobilitet og lavere økonomisk vekst, og likevel har vi en regjering som med åpne øyne er villig til å ta Norge i den samme retningen. Det bekymrer meg, og det burde bekymre regjeringen også.

Det at forskjellene øker, vet vi gjennom ulike tall og statistikker, men vi har nå også fått vitnesbyrd fra en eksstatsråd i denne regjeringen. Det har vært litt snakk om hvor man har kommet når det gjelder sidetall i ulike aktuelle bøker, og jeg har kommet til side 94 i Robert Erikssons bok «Bare gjør det». Han sa jo i forbindelse med framleggingen at det å gjennomføre kutt i barnetillegget i uføretrygden og kombinere det med lavere formuesskatt til mange av de rikeste i samfunnet måtte kunne oversettes til å ta fra de fattige og gi til de rike. På side 94 skriver Eriks-son at man aldri har funnet «gode nok bevis på at det er lurt å fjerne» formuesskatten, og på pressekonferansen beklaget Robert Eriksson overfor landets uføre at han hadde vært med på denne politikken. Det synes jeg Fremskrittspartiet burde gjøre også, for man har ført en retorikk der man har snakket til mange av dem som har minst i dette landet, og så har man ført en politikk som gjør det motsatte. Det er bare å gjøre det: beklage overfor de uføre.

Noen av de kuttene regjeringen har gjennomført, har nemlig hatt knallharde konsekvenser for de menneskene som rammes av dem. Kuttet i barnetillegget er nevnt – som om mer fattigdom skulle være mirakelkuren for å få flere i jobb. Jeg har møtt uføre med barn som kan fortelle at den eneste konsekvensen dette kuttet har, er å gjøre livet for hele familien verre. Det innebærer at flere barn vokser opp

i fattigdom, barn straffes for foreldrenes sykdom. Kirsti i Trondheim, f.eks., som jeg møtte nylig, og som også fortalte sin historie i Dagbladet, sitter i disse dager med en uro. Hun sa til meg at hver gang det legges fram et nytt statsbudsjett, spør hun seg: Hva er det de vil ta fra meg nå?

Hva vet egentlig regjeringen om hvordan det går med dem som er rammet av disse kuttene? Fint lite, tror jeg, og derfor fremmer SV i debatten i dag et forslag om at vi må få kartlagt det, sånn at vi faktisk får oversikt over de sosiale konsekvensene av regjeringens kuttpolitikk overfor dem som har lite.

Det blå flertallet har rigget skattesystemet for økte forskjeller. Det blir lavere skatt på det de som har mest, henter sine inntekter fra, samtidig som vanlige mennesker fortsatt betaler mye skatt på sin arbeidsinntekt. SV vil ha lavere skatt på helt vanlige inntekter, og vi vil ha høyere skatt på formue, stor arv, eiendom og utbytte. Vi vil ha en boligpolitikk som tar utgangspunkt i at bolig er noe man bor i, ikke noe man spekulere i.

I dag ser vi at boligmarkedet kan bli en ny, sterk driver for økt ulikhet. Unge og lavtlønte blir stående utenfor boligmarkedet, samtidig som vi er i en sårbar situasjon, med svært høy gjeld i mange husholdninger. Landets ledende økonomer advarer mot cowboytilstanden i boligmarkedet, men regjeringen sitter stille. Det er på høy tid at vi endrer skattesystemet sånn at det fortsatt er gunstig å eie egen bolig, men ikke like gunstig å eie andres bolig, og at vi flytter skatt fra arbeid til eiendom, sånn at vi kan både redusere forskjellene og dempe prisveksten i boligmarkedet. Når skattesystemet vårt oppmuntrer til spekulasjon og vill prisvekst, må vi gjøre noe, og det er utrolig at så få politikere tør å ta tak i det.

Privatiseringspolitikk styrker også forskjellsutviklingen. Det ser vi på mange områder, f.eks. innenfor fiskeriene, der noen av våre viktigste ressurser nå konsentreres på færre hender. Retten til å fiske samles hos et stadig mindre antall mennesker. Grunnloven av 1814 forbød utnevning av en ny adel, og nå er vi i ferd med å få en ny likevel, gjennom kvotebaronene i fiskeriene. Vi må se tilbake til ånden i Grunnloven, og så må vi endre den i tråd med det. Derfor har SV nylig fremmet et grunnlovsforslag om at ressursene i havet skal tilhøre folket, og i denne debatten vil vi fremme forslag om frys i kvoteendringer, i tråd med det Stortinget sa før sommeren.

Vi må bruke de store pengene på de små menneskene – hvis vi skal bygge et varmere samfunn, er ingenting mer lønnsomt enn det. Det er tid for å satse mer på flere voksne i skolene og i barnehagene, sånn at det blir mer tid til hvert enkelt barn, mer omsorg for hvert enkelt barn, mer læring for hvert enkelt barn. Vi trenger en nasjonal norm for lærertetthet i skolen, og vi trenger nasjonale normer for antall barnehagelærere og fagarbeidere i barnehagene. SV vil ha en inkluderende fellesskole med et bredere syn på kunnskap og læring, med mer praktisk og variert opplæring, med fysisk aktivitet og et gratis og sunt skolemåltid. Det er det vi kaller heldagsskolen. Det handler om å bruke den tiden ungene våre allerede bruker på skole og skolearbeid, på en bedre måte, på å skape en mer inkluderende dag, på å skape en dag for mer trivsel, på å skape en dag for mer læring og for sosial utjevning.

Så har vi nettopp lagt bak oss det vi må kunne kalle en varm og deilig september. I Hordaland, mitt fylke, har det vært en sommer for rekorder. Der fikk vi slått tre nedbørs-

rekorder i løpet av sommeren og så én varmere rekord i september – det var kanskje ikke helt den rekkefølgen folk hadde sett for seg. Det kommer fortsatt til å regne i Bergen hvis vi får et nytt flertall, og jeg skal ikke skyldes på regjeringen for det ustabile været, men det må være lov å bruke øynene. Det vi ser rundt oss nå i verden, er alvorlig: breer som smelter, mer flom, mer ekstremvær, stadig flere naturkatastrofer. 2015 er det varmeste året som er målt på kloden til nå. Og så fører regjeringen en klimapolitikk som suverent overser dette, som overser behovet for forandring, som kaller inn til pressekonferanse for å fortelle at de skal gjøre det mer lønnsomt å kjøre fossilbil, midt i den revolusjonen for ny nullutslippsteknologi som vi står overfor i transportsektoren. Hvorfor er ikke klimaambisjonene større? Hvorfor kan vi ikke gå sammen om å gjøre det Parisavtalen faktisk krever av oss? Hvorfor kan vi ikke slutte å fortelle eventyr om at norsk olje og gass kan redde verden fra klimagassutslippene? Med denne regjeringen er det ikke lagt fram ett eneste forslag av betydning for å få utslippene ned. De som har kommet, har blitt forhandlet fram av partier i Stortinget. Historiens dom over vår generasjons politikere kommer til å bli nådeløs hvis vi ikke handler raskt og kraftig. Det er det ingen spor av med dagens flertall.

Vi vet hva som må gjøres. Teknologien for å la oljen bli liggende har vi allerede, det er bare å la være å sette nye bor i havbunnen. Den nye bilteknologien har vi, men vi mangler regjeringens plan for å sette sine egne mål ut i livet, derfor fremmer vi også forslag om det.

Avslutningsvis: Krigen i Jemen har pågått i over ett år. Det er en brutal krig som får altfor lite oppmerksomhet. Avsløringene om eksport av norsk forsvarsmateriell til landene som deltar i den saudiarabiske koalisjonen, må få Stortinget til å våkne. Det er en politikk Stortinget og Norge ikke kan være bekjent av, og stikk i strid med våre internasjonale forpliktelser, gjeldende lovverk og vår moralske plikt til å hjelpe dem som lider under denne krigen. Derfor fremmer SV i trontaledebatten forslag om å stoppe denne eksporten, og jeg vil be alle partier om å ta det forslaget opp til nøye vurdering.

Presidenten: Presidenten tolker det dit hen at representanten Audun Lysbakken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Audun Lysbakken (SV) [12:30:50]: Det er helt korrekt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [12:31:07]: Norge opplever nå den høyeste ledigheten på over 20 år. Det merkes spesielt hjemme på Vestlandet. Samtidig ser vi at vi har den laveste sysselsettingen på to tiår, det skapes nesten ikke nye jobber. Der vi ser jobbvekst, er i det statlige byråkratiet – Høyre og Fremskrittspartiet har levert imponerende resultater på det området. SV er kjent for å være glad i staten, en har et bankende hjerte for offentlig ansatte.

Mitt spørsmål til representanten Lysbakken er om han er imponert over den enorme byråkratveksten til denne regjeringen.

Audun Lysbakken (SV) [12:31:47]: Jeg synes det er en sann glede at Høyre og ikke minst Fremskrittspartiet er i ferd med å oppdage at man faktisk trenger folk i offentlig sektor for å gjennomføre politikk. Så kan vi av og til være uenige om hva slags politikk som skal gjennomføres. Det er spesielt å være vitne til de retoriske krumpringene rundt veksten i antall stillinger i både byråkratiet og andre deler av offentlig sektor. Men det viser først og fremst at høyresiden har hatt en realitetsorientering, og at det ikke er så enkelt å få til det som de har sagt at de skulle få til. Jeg tror at det bør lede til en ny diskusjon om hvordan vi får til en mer effektiv offentlig sektor. Det handler ikke først og fremst om å kutte bort stillinger, men det handler om at vi kvitter oss med detaljregulering, overstyring og overdreven kontroll, og gjennomfører det vi kaller tillitsreformer, som bl.a. SV og Arbeiderpartiet nå står sammen om å gjøre i eldreomsorgen i Oslo, på en måte som jeg synes er veldig løfterik.

Torstein Tvedt Solberg (A) [12:32:49]: Det var et spennende svar fra Lysbakken. Da vi satt i regjering, fikk vi det til. Da var tallene annerledes. Det ble skapt 355 000 arbeidsplasser, der to tredjedeler var i privat sektor – gode tall, men det var også gode tider. Den høye ledigheten vi ser nå, viser et stort behov for å skape nye jobber, spesielt for de mange unge som nå er arbeidsledige.

Mitt spørsmål til Lysbakken er derfor: Hva er SVs konkrete forslag for å snu den negative trenden en nå ser, for å skape flere nye jobber og få flere ut av ledighet?

Audun Lysbakken (SV) [12:33:26]: Det vi må gjøre, er å investere i ny aktivitet og i morgendagens arbeidsplasser. Den store uenigheten mellom SV og regjeringen og for så vidt – tror jeg – mellom hele opposisjonen og regjeringen er hvor de store pengene skal gå. Skal de gå til skatteuttak som ingen kan demonstrere har noen positiv effekt på sysselsettingen og på utviklingen av framtidens arbeidsplasser? Eller skal vi investere dem på en målrettet måte i å skape ny utvikling i ulike deler av landet vårt?

Vi mener det f.eks. er et fantastisk potensial i dag for å overføre kunnskap og teknologi fra oljesektoren til morgendagens grønne industri, grønne energi og grønne næringer, for å sørge for at bedrifter, ansatte og investorer kan omstille seg til den morgendagen, uten at vi trenger å gå veien om stadig økende arbeidsledighet og mange bedrifter som går over ende. Men da må vi ha en aktiv politikk for den typen omstilling, og da må vi investere i det som kan gi den oppdrag, gi den teknologiutvikling og skape markeder for.

Kristin Vinje (H) [12:34:44]: En god skole skal gi muligheter for alle. En av hovedutfordringene i skolepolitikken er å klare å kompensere for sosiale forskjeller. Det viser seg dessverre at sosiale skillelinjer reproduseres fra én generasjon til den neste. Et viktig unntak her er Oslo-skolen, som Høyre styrte i 18 år, og som faktisk klarer å kompensere for elevenes bakgrunn i høyere grad enn norsk skole for øvrig. SV sier de er opptatt av å redusere forskjellene i samfunnet, men åtte år med kunnskapsministeren bærer ikke preg av det. Heller ikke SVs nye skolepolitiske ambisjoner bærer preg av å ville kompensere for sosiale forskjeller:

«Elevene skal få makt til det meste i SV-skolen.

Bortsett fra å velge vekk SV-skolen.»

Dette sa SVs egen Andreas C. Halse, som i Aftenposten skriver at SVs skolepolitikk er skreddersydd for akademikerbarn som ønsker mer elevdemokrati.

Hvordan skal mer elevdemokrati føre til mindre sosiale forskjeller i skolen?

Audun Lysbakken (SV) [12:35:44]: Den kommentaren gikk på et konkret forslag når det gjelder obligatorisk videregående skole, som SV ikke er for, og som jeg ikke tror SV kommer til å gå inn for. Så den debatten kan vi la ligge. Og så tror jeg med all respekt at mer elevdemokrati neppe er det som hindrer sosial mobilitet i skolen. Det som hindrer sosial mobilitet i skolen, er at vi har en skole som ikke i tilstrekkelig grad respekterer praktisk læring, at vi har en skole der altfor mange faller fra fordi de opplever en skolehverdag hvor det de kan, ikke respekteres, hvor de ikke opplever mestring. Derfor er mer tidlig innsats og en omlegging av skoledagen med større rom for sånt som Høyre ikke er interessert i å prioritere – mer praktisk læring, mer fysisk aktivitet, det å skape en skole med et bredere læringssyn – det aller viktigste for at barn med ulik bakgrunn skal få en god mulighet i skolen.

Kristin Vinje (H) [12:36:43]: Vi vet at det å stille krav til elevene hjelper dem til å mestre fagene. Det å satse på kunnskap og krav i skolen er kanskje det aller viktigste for nettopp de elevene som har det svakeste grunnlaget. For meg er det vanskelig å forstå sammenhengen i SVs politikk. Målet om å redusere sosiale forskjeller henger rett og slett ikke sammen med de virkemidlene som SV foreslår. SV er mot fraværsgrense, et tiltak jeg mener treffer nettopp de elevene som trenger det mest. SV vil ha alternative vurderingsformer, ikke økte kompetansekrav til lærere. Og SV legger opp til en rekke endringer i parti-programmet som innebærer å ta fra læreren mer makt og styring i klasserommet. I Oslo har vi hatt høyt læringstrykk, tett oppfølging, dokumentasjon, kartlegging av prestasjoner og åpenhet rundt resultatene, som har gitt gode resultater, sosial mobilitet og høy trivsel.

Vil SV distansere seg fra denne politikken nå som de har fått makt i Oslo-skolen? Jeg nevner at det første de gjorde, var å fjerne to timer med naturfag.

Audun Lysbakken (SV) [12:37:46]: Dette innlegget bekrefter en mistanke jeg har hatt, nemlig at Høyres skolepolitikere ikke i spesielt stor grad har satt seg ned og tatt inn over seg det våre ledende eksperter på skole nå sier til oss. Ludvigsen-utvalget, som altså har levert sin rapport til Kristin Vinjes regjering, slår fast at en vesentlig utfordring ved den norske skolen i dag er at læringssynet er for smalt, at skolen blir for instrumentell, at det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet med overdreven testing og målstyring gjør at skolen blir for smal, og at rommet for å følge opp hver enkelt elev og for å følge opp ikke minst ulike typer elever blir for lite. Derfor argumenterer dette utvalget nettopp for en bredere skole, med større rom for det praktiske, med større rom for kreativitet og med større rom for dybdelæring, istedenfor at vi bare lærer det som skal kunne reproduseres på neste test.

Høyres syn på skole er utdatert. Vi ser nå at hele hegemoniet i debatten er i ferd med å forandre seg bort fra det Høyre står for, fordi det Kristin Vinje snakker om her, ikke

er oppskriften på en mer inkluderende skole, men tvert imot.

Hans Andreas Limi (FrP) [12:39:03]: Det synes å være en ganske tydelig rød tråd i SVs politikk at man har en ekstrem tro på offentlige ytelser, omfordeling og trygd – ikke ett ord om verdiskaping. Innlegget til representanten Lysbakken bekreftet nettopp det. Verdiskaping og hvem som skal finansiere alle disse ytelsene, ble ikke nevnt med et eneste ord. SV valgte også å trekke seg fra forhandlingene om en skattereform for omstilling og vekst på vårparten, bl.a. fordi SV ønsker en nasjonal eiendomsskatt. Eiendomsskatten er som kjent meget usosial. Den rammer likt uavhengig av belåning på bolig, og den vil i spesielt stor grad ramme barnefamilier, nyetablerte og minstepensjonister. Da er spørsmålet: Hva slags bolig tror egentlig representanten Lysbakken det er mulig å få kjøpt dersom man holder seg under bunnfradraget på 1 mill. kr, som SV foreslo i sin modell for eiendomsskatt i sitt budsjett for 2016?

Audun Lysbakken (SV) [12:40:07]: For det første har representanten Limi et stort forklaringsproblem hvis han er så opptatt av verdiskaping. Han støtter altså en regjering som har brukt 18,5 mrd. kr på skatteuttak, som ingen kan påvise har positiv effekt på verdiskaping, mens det vi vil gjøre, er å investere mer i det som gir utvikling. Jeg snakker om fiskeriene, f.eks., og jeg snakker om å satse på kunnskapssektoren.

Eiendomsskatt er et annet godt eksempel. Hvis representanten Limi har lest Dagens Næringsliv i det siste, vil han ha sett at det er ikke lenge siden en ung gründer sto fram der og var fortvilet fordi unge forretningsmenn – sitatet var, så vidt jeg husker – «løper rundt og kjøper boliger istedenfor å starte bedrifter». Det er konsekvensen av et skatteregime som oppmuntrer til spekulasjon og investering i eiendom istedenfor investering i verdiskaping. Det vil Fremskrittspartiet gjøre absolutt ingenting med.

Vår modell for eiendomsskatt vil føre til bedre fordeling i Norge. Det er fullt mulig å lage en modell som fordele god, gjennom å flytte skatt og samtidig sørge for at de som har mest og putter pengene i eiendom, må skatte mer.

Knut Arild Hareide (KrF) [12:41:24]: Eg vil avslutte denne replikkunden med eit anna tema som SV har løfta den siste veka. Det har vore ein debatt om tru, livssyn og religionen sin plass i samfunnet – ein viktig debatt. Men eg registrerer at SV har eit litt anna syn enn mitt parti på det, fordi for meg verkar det som om det er det franske samfunnet som står fram som eit forbilde for SV, med ein sekulær stat og tru på det livssynsnøytrale. Eg registrerer at SV seier at tru skal vere ei privatsak, religion skal ha ein «tilbaketrekt» plass i samfunnet. På mange måtar verkar det som om ein ønskjer å gøyme bort religionen litt sånn på roteloftet-aktig – unnskyld uttrykket, president.

Så spørsmålet mitt er: Er det det franske samfunnet som står fram som eit forbilde på dette området, og trur verkeleg SV at det går an å seie at noko skal vere livssynsnøytralt? Bør me ikkje heller seie eit livssynsøpe samfunn?

Audun Lysbakken (SV) [12:42:29]: Et viktig spørsmål. På spørsmålet først, om Frankrike er forbildet, vil jeg

si nei. Jeg mener f.eks. at franske myndigheter går for langt når det gjelder å forby religiøse symboler. SV er et parti med dyp respekt for tro, med mange troende medlemmer og troende velgere, men samtidig et parti som er opptatt av at det skal være tydelige skillelinjer mellom det som er staten vår, og det som er sivilsamfunnet vårt. Vi er opptatt av å forsvare trosfriheten, men vi er også opptatt av å ha en sekulær stat, og vi er opptatt av at religion ikke skal få lov til å bli – sånn som det noen ganger har vært i historien, og fortsatt kan være i vårt samfunn – en unnskyldning for å etablere en slags frisoner for ulike typer undertrykkende praksis. Derfor har vi når det gjelder bevilgningsreglementet for trossamfunn, f.eks., fremmet forslag om at vi skal kunne trekke tilbake penger, f.eks. i tilfeller av ekstrem sosial kontroll. Det mener jeg er riktig, og det kan kombineres godt med et samfunn med rikelig rom for tro.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Rasmus Hansson (MDG) [12:43:55]: I årets trontale sier regjeringen at Paris-avtalen gir oss en ny ramme for klimaarbeidet, og at alle land, også Norge, må følge opp sine forpliktelser. I regjeringserklæringen og tidligere trontaler og uttalelser fra en rekke andre partier får vi høre det samme – vi får henvisninger til forvalteransvaret, føre-var-prinsippet osv. Det er jo morsomt å være i Miljøpartiet De Grønne når alle andre partier er enige i det vi vil.

Men jeg sitter i energi- og miljøkomiteen, og der får vi ikke planer til behandling fra regjeringen om hvordan vi skal få ned klimagassutslippene med 40 pst. de neste 13 årene. Vi behandler ingen samordnet politikk for å stanse tapet av natur i Norge. Og i Stortinget blir våre forslag om å få en plan for å få forbruket i Norge ned til et bærekraftig nivå i samsvar med FNs bærekraftige mål, som regjeringen nylig sluttet seg til, nedstemt med stort flertall.

Selv sagt skjer det bra ting, og det er bra at regjeringen har lagt fram en ny klimalov, selv om den er daff foreløpig. Det kommer mer midler til kollektivtransport, teknologi og innovasjon, og det er fint. Og det er flott med penger til karbonfangst. Opposisjonen fremmer i tillegg en rekke gode forslag som driver den politiske agendaen i riktig retning. Men så trekker statsministeren vår pusten, og så uttaler hun favorittbesvergelsen som gjør at alt blir helt greit: to tanker i hodet på en gang. Og så deler hun ut penger til motorveier, oljeforskning, oljelisenser og fellingstillatelser på to tredjedeler av de norske ulver. Arbeiderpartiet og Senterpartiet stemmer for og sier tvert nei til å løfte litt mer miljøfornuft inn i prisene på flyseter og fossilt drivstoff. Summen av to-tanker-i-hodet-politikken er som kjent at utslippene ikke går ned, at det ifølge Miljødirektoratet forsvinner 200 nye kvadratkilometer med inngrepsfri natur i Norge hvert år, at matjord fortsatt bygges ned, og at det materielle forbruket øker, uten at folk blir lykkeligere av det.

Regjeringens og store deler av opposisjonens løsning på alt dette kalles «grønn vekst». Det er en vakker idé hvis den omsettes i praksis. Men Per Espen Stoknes ved Handelshøyskolen BI har gått igjennom OECDs tall for grønn vekst, og de viser at Norge har mye mindre grønn vekst enn landene rundt oss. Han slår fast at

«Norge henger igjen i en «brun» vekstmodell fra 1900-tallet i en verden hvor våre naboland legger om. Det er særlig to sektorer som gjør at Norge ligger etter, nemlig offshore og transport».

I offshore lar Høyre som kjent Fremskrittspartiet styre showet i trygg forvisning om moralsk og som oftest politisk støtte fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, og med Venstres og Kristelig Folkepartis parlamentariske velsignelse.

Miljøpartiet De Grønne har lenge påpekt at det er særlig innenfor offshore og transport at vi må gjøre de store endringene i norsk politikk hvis det skal bli en endring. For to dager siden slo en fagartikkel fast at hvis vi utvinner all kull, olje og gass i de feltene som allerede er i produksjon – de feltene som allerede er i produksjon – vil ikke verden greie 2-gradersmålet. Altså: Det er stadig mindre rom, sannsynligvis, i de klimaforpliktelsene vi allerede har inngått, for å åpne nye olje- og gassfelt. Derfor vil vi at vi tvert om må begynne å diskutere stenging av de mest forurensende norske feltene.

I morges refererte NRK til undersøkelser som viste at det er mindre energikrevende og dermed mindre klimaforurensende å produsere olje i Midtøsten enn i store norske oljeplattformer langt til havs. Fysisk sett er det helt innlysende og har vært det lenge. Altså: Det store moralske argumentet for norsk oljevirkosomhet forvitrer, og Miljøpartiet De Grønne ønsker at vi nå får et reelt klimaregnskap for de faktiske utslippene som en samlet norsk oljesektor står for.

Alt dette betyr at Miljøpartiet De Grønnes forslag om en planmessig utfasing av olje- og gassvirkosomheten over en 20-årsperiode blir stadig mindre radikalt. Forholdet er tvert imot at nå må de øvrige partiene på Stortinget snart ta inn over seg fakta og bli med på en saklig debatt om hvordan vi gjør det.

Regjeringen sier i trontalen at den vil basere sitt arbeid med å omstille Norge til et lavutslippssamfunn på tre erkjennelser: for det første at vi kan nå våre samfunns mål, for det andre at velferden er avhengig av høy verdiskaping, og for det tredje at vi må reformere offentlig sektor fordi petroleumsvirkosomheten «har gitt oss vind i seilene» – det er en ganske merkelig metafor for øvrig. Disse erkjennelsene kan være et interessant utgangspunkt, men vi må forstå dem og tolke dem riktig.

Ja, vi kan nå våre samfunns mål, men da må vi først erkjenne hva samfunnsmålene faktisk må være. Miljøpartiet De Grønne vil ha mer enn et lavutslippssamfunn. Vi trenger et bærekraftig samfunn, og det er et annerledes samfunn. Det er ikke en svakt justert versjon av Norge i 2016. Det er et samfunn i likevekt med livet på jorda. Det er et samfunn der velferd og utvikling ikke er basert på å bruke og belaste omgivelsene stadig mer. Og det er et samfunn der veksten skjer innen kunnskap, erkjennelse, kvalitet, fred og inkludering. Det er De Grønnes samfunns mål.

Men hvilke samfunns mål ser vi noen tiår framover hvis vi tar på oss Høyres, Arbeiderpartiets, Senterpartiets, Kristelig Folkepartis og Fremskrittspartiets politiske briller? Jo, vi ser mer grønn teknologi, vi ser flere grønne løsninger og kanskje litt lavere utslipp – kanskje. Men vi ser også stadig flere motorveier og enda flere flyplasser, vi ser stadig mindre natur og stadig mindre matjord, vi ser mer forbruk, og vi ser oljevirkosomhet ved Nordaustlandet, og vi ser ingen ulver. Framfor alt hører vi 2040- og 2050-tallets

Solberger og Stører og Slagsvold Vedumer rope: Vi må ha enda flere motorveier, ellers stryker næringslivet med, framtidens velferd er avhengig av at vi forbruker enda mer, og norsk oljevirkosomhet vil alltid være en velsignelse for jordas klima. Her og nå er dette det reelle framtidsperspektivet for den politikken som de fleste partiene på Stortinget fører, og det er ikke dit vi skal.

Ja, velferd krever verdiskaping, men det må være en verdiskaping som ikke fortsetter å ødelegge verdier. Enda mer forbruk i 2050 vil gi folk et dårligere liv når konsekvensene av forbruket kommer med i regnestykket.

Ja, vi må reformere offentlig sektor, men ikke for å innføre mer New Public Management. Vi må reformere offentlig sektor til å understøtte og sikre kvaliteten i det norske endringsprosjektet, ikke være en bremsekloss, som offentlig sektor altfor ofte er. Og vi må endre det som veier tyngst i det norske regnskapet, som har størst signaleffekt og er mest troverdige bekreftelser på at vi virkelig satser på overgangen fra fossilt til bærekraftsamfunnet.

Folk og næringsliv sier klart at de ønsker en mer ambisiøs grønn politikk. De kommer til å tro på Stortinget og at Stortinget ønsker det den dagen det blir flertall for å flytte de tyngste virkemidlene over til grønn næringsutvikling og bort fra livsforlengelse for oljevirkosomheten. De kommer til å tro det når hovedinnsatsen flyttes til mer kollektivtransport og bort fra motorveier. Det er da vi utløser endringsviljen i befolkning og næringsliv.

Ondskapen og lidelsene i Midtøsten tar pusten fra oss. EU knaker i sømmene, og Donald Trump er ikke bare en usannsynlig parodi. Er da alt snakket om norsk natur, miljø og klima bare trangsynt ønskepolitikk og manglende overblikk? Nei, det er ikke det, fordi miljøpolitikk er fundamental solidaritet og ansvarlighet. Globalt er det den mest effektive politikken for å motvirke framtidens største konfliktårsak, nemlig at livsgrunnlaget ødelegges for millioner og kanskje hundrevis av millioner mennesker. Hjemme er det den politikken som i størst grad vil gi et samfunn som tar vare på virkelige verdier, og som inkluderer flere i samfunnet vårt. Vi fremmer derfor fire løse forslag:

- for det første at Stortinget under henvisning til Parisavtalen og EU-målet om 40 pst. kutt i klimagassutslippene ber regjeringen trekke utvinningstillatelsene etter olje og gass i 23. konsesjonsrunde og avlyse 24. konsesjonsrunde
 - for det andre at Stortinget ber regjeringen sørge for at statsbudsjettet for 2017 reduserer klimagassutslippene i tråd med målet om at de skal ned med 40 pst. innen 2030, dvs. reduserer med 1,6 millioner tonn CO₂ i 2017
 - for det tredje at Stortinget ber regjeringen overføre alle ubrukte midler av de 7,3 milliardene som er satt av til flyktningkostnader i Norge i 2016, til utenlandsbistand for bruk i 2016 og 2017
 - for det fjerde at Stortinget ber regjeringen stanse den planlagte ulveskytingen som er foreslått av roviltneemdene, og opprettholde ulvebestanden i Norge på dagens nivå
- Jeg tar med dette opp de forslagene vi har fremmet.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson har tatt opp de forslagene han refererte.

Det blir replikkordskifte.

Karianne O. Tung (A) [12:54:09]: Både i går og i dag har Venstres representanter sagt at årets trontale var av det grønneste slaget noensinne. Jeg er litt usikker på om vi har hørt den samme talen. Nå lurer jeg egentlig litt på hvilken tale det var representanten Hansson hørte. Synes representanten fra Miljøpartiet De Grønne at trontalen var av det grønneste slaget noensinne, og at regjeringen nå endelig tar klimagassutslippene på alvor?

Rasmus Hansson (MDG) [12:54:27]: Nå er jo konkurransen om ikke å holde grønne trontaler steinhard. Så hvorvidt den trontalen som vi hørte i går, var hakket mer grønn enn andre eller ikke, er jaggu meg vanskelig å avgjøre. Grønn var den ikke. Det er vel det representanten Tung gjerne vil ha fram. Det var en trontale som absolutt ikke tar inn over seg de miljø- og klimaforpliktelsene vi står overfor, og som framfor alt ikke varsler forpliktende politikk, som er nøkkelordet for den politikken vi trenger for å få gjennomført både utslippskutt og bevaring av norsk natur, og som ingen regjeringer – verken røde eller blå – hittil har ført, men som man altså må føre hvis vi skal kunne kalle regjeringen, og kanskje neste års trontale, grønn.

Presidenten: Presidenten synes kanskje representanten gikk litt utover grensen for parlamentarisk språkbruk i dette svaret.

Henrik Asheim (H) [12:56:08]: Representanten Hansson brukte ikke så mye tid på å konkretisere hva han mente med å kutte i velstandsveksten, men det Miljøpartiet De Grønne faktisk foreslår, er å redusere arbeidstiden i Norge fra åtte til seks timer uten lønnskompensasjon. Det betyr 20 pst. velferdskutt i den private velferden til alle norske arbeidstakere. Alternativt har de et utvalg som i stedet har foreslått å kutte i lønnsveksten, kutte i sykelønnsordningen og innføre én ferieuke uten lønnskompensasjon. Det kan bli en kjedelig ferieuke for mange av oss.

Mitt spørsmål er derfor, fordi hele bakgrunnen for dette resonnementet er at det ikke går an å kombinere velstandsvekst for vanlige folk med kutt i utslippene, men nå har vi i verden sett at man har klart å kutte utslippene fra energi-produksjon samtidig som verdensøkonomien har vokst med over 3 pst.: Er representanten Hansson åpen for å endre politikk og si at man kan både sikre folk økt velferd og redusere utslippene?

Rasmus Hansson (MDG) [12:56:41]: Jeg vil for det første påpeke at representanten Asheim representerer et parti som er veldig opptatt av å snakke om at det går an å kutte utslipp samtidig som man øker velferden, men som ikke gjør det. Det blir aller morsomst å føre denne diskusjonen med representanten Asheim og Høyre den dagen de faktisk leverer det de sier kan skje.

Det er ingen eksplisitt grønn politikk å innføre 6-timers dag. Vi vil redusere arbeidstida. Vi ser for tida i vårt nye programutkast på flere modeller for hvordan vi vil redusere arbeidstida, hvor poenget er bedre velferd ved at folk kan ta ut mer av verdiskapingen sin i fritid enn i et forbruk, som alle vet vil ødelegge folks velferd på lang sikt hvis det ikke begrenses.

Ulf Leirstein (FrP) [12:57:44]: Når jeg hører på representanten Hansson, undrer jeg av og til på om vi er på samme planet. Jeg tipper at den undringen også går motsatt vei. Men vi er tross alt det. Én ting skal i hvert fall Miljøpartiet De Grønnes talsmann ha respekt for, og det er at han er ganske ærlig på hvordan han har tenkt å gjøre ting. De er ærlige på at de skal ha en kraftig økning i flypassasjeravgiften – den skal opp til 600 kr. Det har man fremmet forslag om. Man er veldig ærlig på at man allerede neste år skal fremme forslag om en økt drivstoffavgift på 5 kr, som i løpet av neste periode skal opp til 15 kr, altså i økt avgift. Man er ærlig på at man, bl.a. i den byen vi er i nå, ønsker bompenger på opptil 160 kr per passering. Og man er tydelig på, også i hovedstaden hvor Miljøpartiet De Grønne styrer, at det skal bli dyrere for dem som ønsker å reise kollektivt. Folk flest skal få det ganske tøft når man skal gjennom den omstillingen som representanten snakker om.

Hvorfor er det folk flest som skal få denne regningen?

Rasmus Hansson (MDG) [12:58:45]: Grunnen til at folk flest må betale mer for billettprisene i Oslo fra og med neste år, er at Høyre krevde å bruke billettprisene som en del av finansieringen av kollektivtransport i Oslo-pakke 3. Det var Miljøpartiet De Grønne imot. Representantens regjeringspartner ville altså ha det. Sånn går det når høyresida skal bestemme billettpriser.

Miljøpartiet De Grønne er soleklart opptatt av at priser må reflektere miljøkostnader. Det må bli mindre lønnsomt å forurense og mer lønnsomt å ikke forurense. Flyprisene er vannting lave i forhold til de kostnadene det påfører samfunnet og framtida. Stortinget har vedtatt at vi skal fase ut fossilbiler, og da må vi også bruke virkemidler for å gjøre det. Derfor er vi villige til å foreslå en kraftig prisøkning på drivstoff, men vi foreslår samtidig en klimabelønningsordning hvor disse midlene blir sendt ut igjen til folk – for øvrig en ordning som jeg har hørt Venstres Trine Skei Grande støtte i et tidligere replikkvar.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [13:00:05]: I 2011 fikk Kristelig Folkeparti flertall for å be regjeringa vurdere en egen klimalov, uten at noe skjedde. I 2015 sto vi sammen med Miljøpartiet De Grønne og Senterpartiet, og nå har vi heldigvis fått et lovforslag ut på høring. Mitt spørsmål til representanten blir: Hva er den største mangelen og utfordringen med å få på plass en god klimalov?

Rasmus Hansson (MDG) [13:00:37]: Takk til Kristelig Folkeparti for flott innsats for en klimalov og for flott samarbeid om å få flertall for det i Stortinget nå. Den største mangelen ved den klimaloven som er lagt fram – og det er vel å merke bra at den er lagt fram, for da har vi noe å bite i – er at den er ekstremt uforpliktende, og den mangler et av de aller viktigste virkemidlene som en klimalov må ha for å fungere, nemlig et klimabudsjett, som f.eks. byrådet i Oslo, og Oslo er ingen liten ting, har klart å legge fram i årets budsjett. Det er ved hjelp av klimabudsjett, et karbonutslippsbudsjett, vi kan vite hvilke tiltak som har hvilken effekt, og drive reell politisk flytting av utslipp basert på hvilke tiltak som virker, og hvilke tiltak som ikke virker, på samme måte som vi flytter poster i de økonomiske budsjettene, som vi jo er gode til og mener er et godt virkemiddel.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [13:01:43]: Miljøpartiet De Grønne er positive til kollektivsatsing. Det har vi sett både nasjonalt og lokalt. Jeg har også oppfattet at Miljøpartiet De Grønne er positive til jernbane. Nå har vi de siste dagene sett i en rekke oppslag at det er uro i sektoren. NSB nedbemanner med 300. Det er streik. Det er også flere som er tydelige på at det skjer en økt brutalisering i jernbanesektoren.

Hva tenker Miljøpartiet De Grønne rundt disse spørsmålene? Det er et første resultat av jernbanereformen, som Senterpartiet mfl. var imot i fjor, så det er interessant å høre hvordan Miljøpartiet De Grønne stiller seg til det som skjer, både nå og framover.

Rasmus Hansson (MDG) [13:02:41]: Miljøpartiet De Grønne har nok ikke svar på alle de enkeltfaktorene som rører seg i jernbanesektoren. Men det som er helt åpenbart, er at vi ønsker at jernbane skal være den øverst prioriterte transportformen på langdistanse i Fastlands-Norge. Det betyr at vi er opptatt av de politiske signalene for jernbanesektoren som helhet, og at bevilgningene til jernbanesektoren som helhet reflekterer det – på bekostning av tung motorveitbygging o.l. Og med en slik prioritering og en slik tydelighet i satsingen på jernbane er det også grunn til å vente at det brer seg ro og positive holdninger inne i sektoren – uten at jeg kan gå i detalj om akkurat hvordan det skal skje.

Olemic Thommessen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Ola Elvestuen (V) [13:03:46]: Jeg tror jeg kan være enig med representanten Hansson i at både de frontaler og de budsjetter som kommer i årene framover, alle må være de grønneste noensinne. Det gjelder også de lokale budsjettene som legges fram. Det er en kjensgjerning at der også Miljøpartiet De Grønne nå sitter i posisjon, i Oslo, har man lagt fram et budsjett hvor man øker kollektivprisene. Sannsynligvis går noen av billettene opp med 15–20 pst. – vi får se når Ruter har regnet dette ut.

Det er noe man må ta et ansvar for, for Miljøpartiet De Grønne har sittet som forhandlingspart fra Oslos side – den andre parten er Akershus – og man har selvfølgelig ansvar for resultatet. Det handler ikke bare om hva man mener, men om hva man faktisk gjør. Dette skjer altså i en situasjon hvor støtten fra staten inn i kollektivtrafikken i Oslo er betydelig høyere enn noen gang tidligere. Nå er den oppe i 400 mill. kr i året, altså 150 mill. kr i økning bare i år.

Da blir mitt spørsmål: Hvordan vil Miljøpartiet De Grønne ta ansvar for prisene i Oslo, og hvordan vil man jobbe for å holde dem så lavt som mulig og unngå den økningen?

Rasmus Hansson (MDG) [13:05:02]: Som representanten Elvestuen svært godt vet, er det ingen billettprisøkning i det budsjettet som Oslo-byrådet har lagt fram nå. Det var en billettprisøkning som ble vedtatt i juni som følge av Oslopakke 3, og som Venstre stemte for. Det var fordi Oslopakke 3 var en helhetlig pakke, hvor vi fikk 50 mrd. kr ekstra til å bygge ut de virkelig store og tunge kollektivsatsingene i Oslo. I årets Oslo-budsjett har vi den største økningen i driftstilskudd noensinne for kollektiv-

transport og dobling av investeringsmidlene, og det vil ifølge Ruter gi en trafikkøkning på omkring 10 pst. i Oslo.

Vi er i likhet med Venstre mot å øke billettprisene, og det kommer vi til å la være å gjøre så sant vi kan. Men i likhet med Venstre var vi i en situasjon hvor vi inngikk et forlik i Oslo-pakken, og det stemte både de og vi for.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [13:06:27]: Det å sikre god mobilitet i samfunnet er en av våre viktige oppgaver. Det er å sørge for at vi får et arbeidsmarked som er vel-fungerende fordi arbeidskraft og arbeidsgivere finner hverandre. Det er å sørge for at folk har god tilgang til ulike fritidsaktiviteter, ikke bare det som er i gåavstand fra der en selv bor, men det som finnes i hele regionen der en hører til. Muligheten til å reise på ferie og få avveksling er også en viktig del av mobilitetsfølelsen og -behovet.

Tilsvarende har næringslivet behov for å ha en helhetlig og god tilnærming til infrastrukturen. De skal ha tilgang til arbeidskraft. De skal få varene ut til markedet. De skal sørge for at de er med i en større klynge, som gjør at ideer og kreativitet blomstrer, og at næringslivet i Norge får god konkurranseevne.

Vi ser dessverre litt for mange tilnærminger der en tror at en vil begrense folks mobilitet ved å ta vekk alternativ, øke kostnader og øke priser, og at en da løser hverdagsutfordringene til folk. Det tror ikke regjeringen. Vi må sørge for at folk kommer seg rundt til en lavere pris enn det de hadde i går, ikke til en høyere. Det er med og gir folk muligheter i et samfunn som har mange.

Regjeringens politikk har vært prioritert rundt det å få infrastruktur som fungerer. Derfor har vi brukt veldig mye penger på vedlikehold og fornying. Sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti har vi sørget for at på alle områdene i samferdselssektoren reduserer vi nå forfallet. Forfallet som ble økt under ulike regjeringer, men som virkelig økte under den rød-grønne regjeringen, har vi nå begynt å kutte i. Det betyr at standarden på veiene blir litt bedre hvert år, istedenfor litt dårligere. Jernbanen blir litt mer velfungerende hvert år – istedenfor litt dårligere. Installasjonene langs kysten fungerer litt bedre.

Det som også er bra i denne sammenheng, er at vi får økt sysselsettingen. Mange av vedlikeholdskontraktene er kontrakter godt egnet for lokalt næringsliv, for små og mellomstore aktører. I situasjonen med turbulens i oljenæringen er det svært viktig å sikre at de arbeidsplassene som skapes, går til norske aktører og ikke internasjonale. Jeg har ikke brukt tiden min på å reise utenlands for å rekruttere utenlandske selskaper til Norge, slik mine forgjengere gjorde.

Tilsvarende er det viktig at vi bygger infrastruktur med bedre kapasitet. En del steder sitter folk for mye i kø. Næringslivet opplever at varene ikke kommer fram uten at de er kraftig forsinket. Derfor må vi også bygge nytt. Det at ting vi har, fungerer, er viktig. Men det at vi får økt kapasiteten, er også viktig. Vi har investeringer over hele landet. En region som Nord-Norge har f.eks. fått doblet sin kronebevilgning under dagens regjering sammenlignet med under forrige regjering. Det viser at vi skal ta hele landet i bruk, både byene og distriktene.

Vi har satset mye på kollektivtrafikk. Det handler også om å sikre at folk har valgfrihet i hverdagen, at de som kan parkere bilen, føler at kollektivtrafikken gir dem den transporten de trenger. De kan parkere bilen med god samvitthet fordi de vet at de fortsatt kommer seg dit de skal, bedre, og gjerne billigere, og ikke minst mer komfortabelt enn om de kjører selv – rett og slett ved at vi sørger for at de f.eks. kan sitte med mobiltelefonen i hånden og lese mail, avis o.l. på den, istedenfor å måtte følge med på trafikkbildet rundt seg. Derfor har vi også investert mye i materiell. Vi fornyer jernbanens vognpark. Vi øker frekvensen.

Men også når det gjelder byene og kollektivsatsingen der, har vi gjort et stort skifte med dagens flertall. Med hjelp av Venstre og Kristelig Folkeparti har en økt bevilgningene til belønningsordningen for kollektivtransport. En er i gang med bymiljøavtaler. Det betyr at en by som Oslo nå får ca. fire ganger større bevilgninger med dagens flertall enn en fikk i snitt de siste årene med rød-grønt flertall. Det var mange som snakket om kollektivtrafikk og hvor viktig det var, men det er når pengene kommer på bordet, at en kan levere slike tilbud.

Det skal være trygt å ferdes i trafikken. Jeg er stolt over at vi i det arbeidet som alle partiene på Stortinget har støttet opp om – og på tvers av ulike regjeringer – ser resultatet av trafikksikkerhet. I 2015 hadde vi et rekordlavt antall trafikkdrepte. Vi er på langt nær i mål. Målet er fortsatt null, men når vi er på et nivå som tilsvarer nivået i 1947, selv om vi har 25 ganger flere biler på veiene, har det blitt gjort mye rett av mange over tid. Så sent som i går var jeg på et arrangement der man markerte trafikksikkerhet for hest i trafikk, så det er mange ulike trafikantgrupper som skal ivaretas. Jobben er ikke gjort, men vi ser heldigvis resultater.

Regjeringen ønsker å redusere noen av de tollmurene som er rundt byer og distrikter. Gjennom å ha forsøk på å kutte i bompenger bidrar vi til at trafikken kan flyte litt lettere, at folk ikke må se på lommeboka like hardt når de skal ta turen dit de skal. I 2016-budsjettet foreslo vi bompengekutt. Det fikk ikke flertall. Vi kommer til å jobbe videre for det, for økonomiske murer kan være like avsperrende som dårlige veier.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [13:11:46]: Det er alltid behagelig å høre statsråden, som jobber hardt hver eneste dag for å leve opp til ambisjonsnivået til den nasjonale transportplanen som Stoltenberg II-regjeringen la fram, og han klarer det nesten. Det er mer vedlikehold, i tråd med den planen, det er mer kapasitet, og det bygges veier over hele landet. Det er vi glade for. Men det er oppsiktsvekkende at statsråden som har ansvaret for den sektoren som står for om lag én tredjedel av de samlede utslippene i Norge, i 2016 klarer å holde en fem minutters innledning på Stortinget uten å ta ordet «klima» i sin munn.

Paris-avtalen ble inngått i fjor. Det er en global, forpliktende avtale. Norge har klare internasjonale forpliktelser knyttet til den, og tidligere kollega av statsråd Solvik-Olsen, tidligere statsråd Tine Sundtoft, sa etter at den avtalen var inngått, at om vi skal nå våre forpliktelser, må det dramatiske virkemidler til. Foreløpige tall viser at utslippene økte fra 2014 til 2015 som følge av veitrafikken.

Har regjeringen en politikk for å få ned utslippene fra veitrafikken? Kommer de til å øke neste år, eller kommer de til å gå ned, slik våre forpliktelser krever?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [13:12:52]: Jeg er glad for at Arbeiderpartiet er fornøyd med den politikken regjeringen gjennomfører, der vi gjør mer enn det som var planlagt i Nasjonal transportplan på vedlikehold av vei, og mer enn det som var planlagt på jernbane. Vi reformerer også mange sektorer for å få mer igjen for pengene, i motsetning til det som var planlagt i Nasjonal transportplan.

Hvis det er sånn at Arbeiderpartiet tenker at enhver plan som er fremlagt, automatisk vil bli gjennomført, ser jeg fortsatt fram til å få resultatene fra den nasjonale motorveiplanen fra 1963, som ble fremlagt av Arbeiderpartiet.

Når det gjelder kunnskap om klimapolitikken, trodde jeg ikke at alt måtte nevnes hver gang i Stortinget for at en skal ha en hukommelse for det som skjer. Vi ser at utslippene fra nybilsalget i Norge er på rekordlavt nivå – mye lavere enn da Arbeiderpartiet styrte.

Satsingen på jernbane er økt med over 6 000 mill. kr bare i 2016, sammenlignet med det som var nivået da Arbeiderpartiet styrte.

Bevilgningene til kollektivtransport er mellom to og tre ganger større enn det Arbeiderpartiet hadde i belønningsordning for kollektivtransport.

Alt dette gir folk mulighet til å reise kollektivt og i kjøretøy med lavere utslipp.

Vi er godt i rute ... (Presidenten avbryter.)

Presidenten: Da er tiden ute.

Eirik Sivertsen (A) [13:14:01]: Til tross for denne opprømsingen øker utslippene fra veitrafikken – stikk i strid med det som er våre forpliktelser. Jeg er ikke enig med statsråden i at alt skal nevnes hver gang, men når man hopper bukk over en av de største utfordringene vi står overfor, er det ikke hvilken som helst detalj. Det er faktisk en av hovedutfordringene vi står overfor.

Motorveiplanen er et tilbakevendende tema i statsrådens uttalelser, og jeg kan jo igjen minne statsråden på at det faktisk var hans regjeringspartner, Høyre, som la bort den, og Kyllingmark var samferdselsminister.

Tidligere i dag har vi hørt representanten Skei Grande sette godkjentstempel på regjeringens klimapolitikk. Det synes vi er litt oppsiktsvekkende, men spørsmålet blir da: Hvilke økninger av drivstoffavgifter har statsråden egentlig fortalt representanten Skei Grande at regjeringen har rom for til neste år? Har man noe å gå på, som man ikke har delt med resten av Stortinget?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [13:15:02]: Her nevner representanten Sivertsen selv at klima har vært tema i mange innlegg i debatten tidligere. Jeg trodde også at en trontaledebatt skulle handle om bredden av politikken og ikke bare være ensporet om ett tema. Derfor supplerte jeg med mye informasjon som ikke har kommet fra andre innlegg.

Det er også litt rart at Arbeiderpartiet sier at når Høyre har gjort vedtak for mange tiår siden om en nasjonal motorveiplan, har Arbeiderpartiet bare akseptert det etterpå. Denne regjeringen har ikke til hensikt å la andre partis

vedtak få lov til å styre hva vi gjør, verken nå eller i framtiden. Derfor gjennomfører vi det som er rett, uavhengig av om Arbeiderpartiet mange steder protesterer mot den veisatsingen som regjeringen holder på med.

Når det gjelder klima, så handler det heldigvis om mye mer enn bare avgiften på bensin og diesel, selv om Arbeiderpartiet i dette innlegget synes å tro det. Det er nettopp derfor jeg nevnte veldig mye om jernbanesatsing og kollektivsatsing, for det handler om å gi folk alternativ til å kjøre de bilene som de i dag eier. I tillegg er utslippene fra nybilsalget mye lavere enn de var under Arbeiderpartiets styre. Det tyder på at vi er på rett kurs, selv om vi – som jeg sa – ikke er i mål.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [13:16:17]: Intelligente trafikksystemer gjør at vi kan kjøre gjennom bomstasjoner uten å stoppe for å betale, vi kan kjøpe billett på bussen via mobiltelefon, biler kan følge biler foran uten selv verken å bremse eller å gi gass, og med selvkjørende biler ser vi likevel bare starten på mulighetene som ligger i ITS. Det er ikke tvil om at ITS er en viktig faktor for å løse utfordringene knyttet til trafikksikkerhet, kapasitet, miljø og klima. Bedre informasjonsteknologi i veisektoren vil påvirke adferd og forbedre transportløsninger og trafikkavvikling. ITS kan gi bedre framkommelighet og økt trafikksikkerhet, og mulighetene er mange.

Hva vil statsråden gjøre for å stimulere til økt bruk av intelligente trafikksystemer?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [13:17:10]: Jeg takker for et spørsmål som er virkelig framtidrettet. Det er der vi må ha blikket når vi skal løse utfordringene vi har i dag.

Det er viktig å se hvordan vi kan ta i bruk intelligente trafikksystemer og teknologi og få næringsliv, lovgivere og ikke minst forbrukerne til å ta teknologien i bruk. Innenfor egentlig alle transportsektorer handler det om å skaffe mer informasjon til de reisende og sjåførene for å kunne velge best mulig reisemiddel og best mulig transportrute for hvert reisemiddel. På dette feltet jobber vi sammen med Vegvesenet, som bl.a. har et samarbeid med Volvo for å se på hvordan de kan få integrert den typen informasjon. Vi har gode samtaler med de store teleoperatørene for å se på hvordan informasjon som de sitter på, kan brukes på en anonym måte, men gi oss et bilde av trafikken. Vi vet at både Avinor, Kystverket, Jernbaneverket og Vegvesenet har store programmer i gang, og vår Nasjonal transportplan vil være sterkt preget av de mulighetene som ITS gir for bedre mobilitet og en bedre transporthverdag.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [13:18:22]: Nedskjæringen i NSB, som vi har sett i det siste, og streiken blant lokomotivførerne viser hvilken virkelighet norsk jernbane er på vei inn i. Regjeringens ønske om å privatisere driften av norsk jernbane vil øke presset på de ansatte, men ikke nødvendigvis på en måte som gjør tilbudet bedre for passasjerene. Vil nedbemanningen i NSB medføre et bedre tilbud til de reisende?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [13:18:53]: Sammenhengen i alt det vi gjør på jernbane, vil gi et bedre tilbud til de reisende i form av både frekvens, kvalitet og komfort. Det er det reformen handler om. Vi bruker for det

første mye mer penger enn før på infrastrukturen. Hvis infrastrukturen ikke virker, kan vi gjøre hva vi vil med den, men en vil ikke få det til å fungere. Derfor har vi så langt ligget foran skjemaet for Nasjonal transportplan samtlige tre år, fordi vi må fikse infrastrukturen. Etter rød-grønt forfall i åtte år har vi, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, redusert forfallet under dagens regjering.

Det er viktig at vi sørger for å få bedre organisering, bedre ansvarsfordeling, sånn at en ikke har duplisert oppgavene i mange organisasjoner. Der er noe av det NSB nå henter ut gevinsten av, fordi vi samler eierskap og ansvar på ett sted i stedet for på flere.

Så ønsker vi å ha konkurranse om å tilby best mulige tjenester, men det er altså ikke sånn at vi får en brutalisering. For bare få måneder siden – for bare få uker siden – fikk jeg kjeft for at flere kommer til å jobbe på andre deler av jernbanen. Det er ikke færre som jobber i jernbanen, det er bare færre som er mellomledere i NSB, og flere som vil yte tilbud til de reisende.

Abid Q. Raja (V) [13:20:13]: Vi har alle fått med oss at statsråden og Fremskrittspartiet ønsker å redusere bompengene – både antall stasjoner og beløpene. Samtidig har vi også fått med oss at Fremskrittspartiet ønsker å bygge mer vei over hele landet. For vår del, og kanskje også for flere andre partier på Stortinget sin del, ønsker vi å bygge ut mye kollektivtrafikk. Vi vet at bompengene er med på å finansiere begge deler, både en del veiutbygging og særlig kollektivtrafikken. Fra Venstres ståsted er vi ikke villig til å ofre noen av kollektivprosjektene. Vi mener at i framtiden trenger vi mer kollektivsatsing, vi trenger å få flere til å bruke buss, trikk og T-bane, og vi trenger å legge til rette for sykkelveier osv.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Hvordan får man dette til å gå i hop når man samtidig skal kutte i bompenger – både i antall stasjoner og også satser. Er det egentlig et spill for galleriet når man ønsker å få til både kollektivtrafikk og ikke minst nye veier, og når man samtidig sier til media og velgerne at man ønsker å kutte i bompengesatsetning? Er dette egentlig et spill for galleriet?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [13:21:22]: Det er ikke et spill for galleriet. Vi får det til og har vist gjennom budsjettene at vi både bygger mer vei, satser mer på kollektiv, bygger mer jernbane og bygger mer sykkelvei, og vi skal også redusere bompengene. Det er en satsing som har vært i gang i det siste, det handler veldig mye om økte bevilgninger. Vi har brukt rundt 25 mrd. kr mer enn de rød-grønne på veiinvesteringer så langt, og det gjenstår fortsatt et budsjett.

Så er det riktig som representanten sier, at i bypakkene rundt om i de store byene er en del av eller mye av bompengene med på å finansiere kollektivtrafikk. Men i det som regjeringen har varslet at vi legger fram i statsbudsjettet, sier vi at der vi skal kutte i bompenger, er det et ren finansiering av veiprojektene, altså ikke der en også har inntekt til kollektivtrafikk. Dermed har det ikke vært noe misforhold mellom det som representanten Raja og jeg ønsker når det gjelder kollektivtrafikk, og det som Fremskrittspartiet ønsker når det gjelder bompenger.

Ved at en øker bevilgningene til eksisterende veiprojekt som har bompenger, der bompengene kun er til finansiering av veien, betyr det at man får nedbetalt den ras-

kere. Da sparer man bilistene for penger. Det betyr også at næringslivet forbedrer sin konkurransevne.

Audun Lysbakken (SV) [13:22:42]: På fredag hadde regjeringen en pressekonferanse der den annonserte i hvert fall deler av sine tiltak når det gjelder klima på transportområdet. Drivstoffavgifter skal økes, pendlerfradraget skal økes, og mange har satt spørsmålsteget ved at ikke summen av dette like godt kan bli økte klimagassutslipp som reduserte utslipp. Det sier også Lars-Erik Borge, som ledet Grønn skattekomisjon, til Dagsavisen i dag. Han slår fast at dette like gjerne kan gi mer bilkjøring og økte utslipp, og sier at forslaget går i motsatt retning av det den grønne skattekomisjonen foreslo.

Her er det en del forvirring rundt et veldig sentralt tema, det er om regjeringens politikk bidrar til lavere utslipp fra transportsektoren eller høyere utslipp fra transportsektoren. Det kan se ut til at ingen vet. Vet statsråden?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [13:23:46]: Som det ble nevnt da dette ble framlagt på fredag, viser i hvert fall Finansdepartementets beregninger at utslippene vil gå ned. Men klimapolitikk handler ikke bare om drivstoffavgifter, sånn som venstresiden prøver å gi inntrykk av. Klimapolitikk og god bymiljøpolitikk handler faktisk om helheten i transportsystemet og sørger for at flere av dagens bilister får et godt kollektivtilbud, som gjør at de kan løse sine mobilitetsutfordringer uten at dagen blir kortere, i den forstand at reisetiden blir lengre, og uten at prisen går opp, som gjør at de får en dårligere privatøkonomi. Det er derfor vi sørger for at det blir mer attraktivt å reise kollektivt rundt byene, for vi gir mer penger til byene, og vi satser mer på jernbane. Men dem som er avhengig av bil i distriktene, er det ingen grunn til at vi skal straffe, for de har ikke noe alternativ. Det er derfor vi har en pakke som henger sammen. Vi har et pendlerfradrag, vi har bompenge, og det er bomstasjoner på hovedveiene mellom byene. Det gjør det litt billigere, mens der man har alternativ, vil alternativene bli mer attraktive med disse investeringene. Da får man ned utslippene.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Hadia Tajik (A) [13:25:11]: Det er knapt jobbvekst i dette landet. Under denne regjeringa er det så langt vorte skapt 25 000 fleire arbeidsplassar. Tre av fire av dei er i offentleg sektor. Det er ikkje berekraftig på sikt. Så eg skjønner godt at det i trontalen vert understreka at regjeringa må vera «mer opptatt av verdiskaping i privat sektor». Det er ein underfundig kommentar, som eg lett kan seia meg einig i.

For få dagar sidan kunne arbeidsgjevarorganisasjonen Virke påpeika at «tallenes tale er at Norges posisjon på sysselsetningstoppen er truet», fordi mens befolkninga i landet veks med omkring 50 000 personar i året, har sysselsetjinga dei siste åra berre vakse med eit par tusen i året. Og i 2016 går det til og med mot ein nedgang i talet på personar i jobb. Rogaland har den desidert største ledigheita, med 11 263 arbeidsledige personar. Det er òg ganske mange ektefellar, barn og nære familiemedlemmer det får direkte følger for.

Noreg er det landet i verda som har best føresetnader og flest moglegheiter. Men dei gode føresetnadane som me

har, vert ikkje brukte til å realisera dei moglegheitene me har. Tvert imot aukar forskjellane i landet vårt – mellom fattig og rik, mellom dei som har jobb, og dei som ikkje har jobb, mellom by og land, mellom kvinner og menn.

No står ikkje regjeringa ansvarleg for alt som går gale, men dei står ansvarleg for alt dei gjer og for alt dei ikkje gjer. Når dei legg fram ei likestillingsmelding som er blotta for likestillingspolitikk – det står dei ansvarleg for. Når dei legg fram eit statsbudsjett som har store usosiale skatteuttak som ikkje skapar arbeidsplassar – det står dei ansvarleg for. Og når dei svekkjer posisjonen til arbeidstakarane – det står dei ansvarleg for. Det er det me som utgjør opposisjonen, òg stiller dei til ansvar for. Og det er her me tek andre val, me vil ta landet i ei anna retning, der fellesskap vert vektlagd meir, der moglegheitene til folk og små forskjellar vert vektlagde meir.

Det er ei krevjande tid for landet, og Arbeidarpartiet meiner at når det er krevjande tider, står me sterkare saman. Det inneber å føreslå tiltak som reduserer dei sosiale og økonomiske forskjellane mellom folk, å ha ein skattepolitikk som er rettferdig, sånn at dei som har mest, òg er dei som betaler mest, samtidig som vanlege folk har lik eller lågare skatt, sånn som me har føreslått i våre alternative budsjett. Det inneber òg at alle har ein jobb å gå til. Då må me ha tryggleik for arbeid, altså at det vert skapt fleire arbeidsplassar, at det vert jobbvekst i dette landet igjen, og at det er tryggleik i arbeid, altså at vanlege folk veit at dei har oss i ryggen ved at me forsterkar og fornyar arbeidsmiljøloven slik at ein betre fangar opp det som er dagens verkelegheit.

Så me treng ein meir aktiv og målretta næringspolitikk. Blant anna betyr det at me må prioritera tydelegare, bruka meir pengar på område der me ser at landet har særskilte fortrinn, sjå på dei næringsretta forskingsprogramma og innretta dei meir mot dei områda der me ser at me har den typen fortrinn, sånn at forskinga støttar under potensialet som finst i desse næringane våre.

Noreg er eit lite land, men me har fleire sektorar som har eit stort eksportpotensial, og me har mykje kompetanse, ikkje minst i vår eigen olje- og gasssektor og i leverandørindustrien, og den kompetansen vil ha ei sentral rolle i det å byggja opp fleire berekraftige industriar. Då er det tre ting som er avgjerande. Det er for det fyrste at det er føreseielegheit for petroleumsnæringa, fordi ho kjem til å fortsetja å vera viktig for oss i mange år framover, for det andre at me byggjer bruer frå kompetansen som finst i olja, til våre utdanningsløp, både grunnutdanning, vidaregåande utdanning og høgare utdanning, fordi framtidens fagarbeidarar og næringsutviklarar må verta lærte opp av dei som er dei fremste i dag, for det tredje at det er fleire kontaktflater mellom den kompetansen som finst i olja, og det som kan verta framtidige næringar, gjennom f.eks. program som Transferit. I alle fall er det ingen grunn til at folk med den kompetansen som finst frå denne næringa, skal fortsetja å gå ledige utan at kompetansen vert brukt – og med fare for at kompetansen deira og kunnskapane deira forvitrar.

I dag er det nesten 8 000 ledige ingeniørar. Mange av dei er frå Vestlandet. Dei vil jobba. Lat oss gie dei moglegheita til det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tina Bru (H) [13:30:29]: Nå nevnte ikke representanten klima i sitt innlegg, men det har jo vært et hett tema her i dag, også i mange av innleggene fra Arbeiderpartiets representanter. Partilederen i Arbeiderpartiet kritiserte tidligere i dag forslaget fra regjeringen om et grønt skattesifte, til tross for at det regjeringen foreslår, er større enn det Arbeiderpartiet la opp til i sitt alternative budsjett for 2016. Tidligere har representanten Tajiks kollega, representanten Terje Lien Aasland, vært ute og signalisert at fossilt drivstoff må bli dyrere for at det skal lønne seg å velge miljøvennlig. Videre har han sagt at Venstre gjerne må komme til Arbeiderpartiet for å få gjennomslag for avgiftsøkninger, men også -lettelser, for å gjennomføre et grønt skattesifte.

Derfor lurer jeg på om det er mulig å få et helt konkret svar på hvor mye Arbeiderpartiet er villig til å øke avgiftene på fossilt drivstoff med, og hva slags lettelser Arbeiderpartiet ønsker å gi for å kompensere for dette. Eller er det kanskje ikke rom for lettelser lenger, nå som vi vet at Arbeiderpartiet trenger 26 mrd. kr i økte skatter for å finansiere sine valgløfter?

Hadia Tajik (A) [13:31:36]: Dette er kjempegøy. Representanten Bru står altså her i denne salen og utfordrer meg til å kommentere eit budsjett som ikkje er lagt fram for denne salen – eit budsjett som har leke frå statsministeren og finansministeren si side, under tidenes mest formelle rammer, altså gjennom ein pressekonferanse på Statsministerens kontor. Arbeiderpartiet vil sjølv sagt ta stilling til forslaga frå Høgre og Framstegspartiet når dei vert lagde fram for Stortinget og det er mogleg å sjå samanhengen i forslaga som då er lagde fram. Då vil òg me leggja fram vårt alternativ til dette.

Så må eg òg få seia at det er eit kreativt reknestykke representanten Bru har lagt fram når det gjeld skatteauke og Arbeiderpartiet. Eg skjønar at dei må måla den typen skremselsbilde av vårt parti. Me har jo vist gjentekne gonger gjennom våre alternative budsjett at me fører ein ansvarleg økonomisk politikk, der vanlege folk betalar omtrent det same i skatt som det dei gjer i dag.

Tina Bru (H) [13:32:30]: Jeg må bare konstatere at partilederen i Arbeiderpartiet tidligere i dag ikke benektet regnestykket som Høyre har laget av Arbeiderpartiets valgløfter. Da lurer jeg på: Hva konkret mener representanten Tajik er feil i dette regnestykket?

Det sitatet som jeg viste til, fra representanten Aasland, kom i sommer. Da inviterte Arbeiderpartiet til et forlik om grønne avgifter i Stortinget. Da er det noe spesielt ikke å kunne være noe mer konkret på hva som trengs av økninger i drivstoffavgifter, når man først inviterer til et forlik. Så jeg vil fortsatt mene at det er innenfor å be om en konkretisering av hvor høyt Arbeiderpartiet er villig til å gå. Ønsker man å gå høyere enn det man foreslo i sitt alternative budsjett i 2016, som er lavere enn det regjeringen nå har foreslått, eller synes man at dette nivået er fint?

Hadia Tajik (A) [13:33:23]: Representanten Aasland har på generelt grunnlag invitert til at ein diskuterer politikk med Arbeiderpartiet. At me er i stand til å danna fleirtal, som nokre gonger Høgre og Framstegspartiet er ein del av, og som av og til – med all respekt – er på deira kostnad, det har me vist i løpet av desse tre åra. Så på ge-

nerelt grunnlag: Velkommen; diskuter gjerne budsjettet også med oss.

Den andre delen av spørsmålet frå representanten Bru handlar om deira påståtte utrekning av skatteopplegget til Arbeiderpartiet. Eg kan totalt avvise det. Det er tre grunnar til at det er feil. Den eine grunnen er at ein har her rekna med at alt skal fasast inn i løpet av eitt år. Det skal det ikkje. Me har vist at ein skrittvis kan gjennomføra politikk, det er det som er fornuftig og ansvarleg. For det andre er det heilt umogleg å begripa korleis dei har kome fram til dei tala sine. Når dei f.eks. seier at det skal kosta 3 mrd. kr å innføra ein times fysisk aktivitet i skulen, må jo det bety at Høgre vil gje alle elevane årskort på helsestudio – det er me ikkje einig i. For det tredje: Arbeiderpartiets alternative politikk vil verte vedteken på vårt landsmøte til våren.

Ulf Leirstein (FrP) [13:34:30]: Representanten Tajik tok ikke opp justispolitikk i sitt innlegg, men hun er leder av justiskomiteen, så jeg har tenkt å stille spørsmål knyttet til det.

Justiskomiteen var på reise i Stockholm forrige uke og fikk inngående kjennskap til hvordan situasjonen har blitt i Sverige. Takket være den asylinnvandringen man har hatt over mange år i Sverige – det omfanget man har hatt – har man opplevd å få områder utenfor de store svenske byene som er helt ukontrollerbare for svensk politi. Det er altså områder hvor politiet må være mange for å kunne tørre å gå inn, hvor ambulanser ikke tør gå inn uten politibeskyttelse, og hvor det er ganske ville tilstander, som også er vist på NRK, men som vi nå fikk inngående kjennskap til.

Kan representanten Tajik garantere at hvis Arbeiderpartiet igjen skulle få hånda på rattet på norsk asyl- og innvandringspolitikk, skal man ikke gjøre den samme feilen som det svenske sosialdemokratiet har gjort gjennom mange år?

Hadia Tajik (A) [13:35:38]: Eg kan garantera at Arbeiderpartiet har ført og vil føra ein streng og rettferdig asyl- og innvandringspolitikk der me har kontroll på grensene, i motsetning til det me ser har skjedd under denne regjeringa, der ein fullstendig mista kontrollen over Storskog-grensa i vekevis og ikkje tok konsekvensen av dei tilbakemeldingane ein fekk frå politimester Hætta der oppe, som gav beskjed om at ein trong fleire ressursar, fleire føresetnader for å handtera det at det kom så mange over den grensa i løpet av relativt kort tid.

Og for det tredje, ikkje minst, at vår asyl- og innvandringspolitikk òg vil handla om at dei som ikkje har grunnlag for opphald, raskt skal returnerast, slik at dei som faktisk har krav på opphald, skal få det. Til sist vil eg seie at det er avgjerande at dei som får opphald, raskt vert integrerte, og her ser eg at Framstegspartiet har kutta i verke-middel som har verknad, bl.a. norskopplæring på mottaka, som ville hatt verknad for kor raskt dei kan verta ein aktiv, deltakande del av samfunnet.

Anders Tyvand (KrF) [13:36:40]: Arbeiderpartiet snakker mye om å utjevne sosiale forskjeller, og det er jeg glad for. Da må vi også ha en skole som har som mål å utjevne sosiale forskjeller, men det lykkes ikke skolen godt nok med i dag. Men vi vet hva som virker. Vi vet at flere lærere er viktig for elevenes læring, og at det er spesielt viktig for de yngste elevene, for elever som er faglig

svake, for elever med utenlandsk bakgrunn og for barn av foreldre med lav sosioøkonomisk status. Derfor har Kristelig Folkeparti en tydelig prioritering i skolepolitikken. Vi ønsker oss flere lærere i de laveste klassetrinnene og en nasjonal norm for lærertetthet.

Nå har også Arbeiderpartiet begynt å snakke om en ressursnorm i skolen, men Arbeiderpartiet snakker også mye om skolemat og om en heldagsskole med flere timer og lengre skoledager – to reformer som hver for seg vil koste milliarder. Da blir mitt spørsmål: Hva er egentlig Arbeiderpartiets hovedprioritering i skolepolitikken? Hva er viktigst; er det flere timer, eller er det flere lærere?

Hadia Tajik (A) [13:37:52]: Eg takkar representanten Tyvand for spørsmålet og ikkje minst for det felles engasjementet som me har for ein god skulepolitikk. Ei av dei aller viktigaste prioriteringane våre er å toppa laget rundt dei yngste elevane, altså å ha tidleg innsats. For me veit at jo raskare ein klarer å fanga opp elevane som strevar, jo lettare vert det for dei å få den hjelpa som dei treng, og å unngå at dei opplever motgang seinare i skuleløpet eller risikerer å falle frå i skuleløpet. Det betyr å prioritera ressursane i den retninga, sikra fleire lærerar rundt dei yngste elevane og sikra betre spesialpedagogressursar rundt dei yngste elevane. Det er noko av det som gjev mest effekt gjennom utdanningsløpet.

Representanten Tyvand har heilt rett i at me òg f.eks. ønskjer skulemat, men eg kan roa representanten med at den satsinga vil liggja innanfor helsebudsjettet og ikkje innanfor skulebudsjettet. Så det vil vera mogleg å prioritera det som trengst innanfor kunnskapsområdet, òg i samarbeid med Arbeidarpartiet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Frank J. Jenssen (H) [13:39:02]: Der den rød-grønne regjeringa kom til dekket bord i 2005, var situasjonen en ganske annen åtte år etter, ved regjeringsskiftet i 2013. Det var lange helsekøer, og de som sto i kø, måtte vente lenge på behandling. Det fantes ledig behandlingsskapitet, men da Arbeiderpartiet verken ville ta i bruk kapasiteten eller nye løsninger, satte man systemet foran pasienten. Det var lave ambisjoner og middels resultater for norsk skole. Altfor mange elever gikk ut av skolen uten å kunne lese og skrive skikkelig – uten de grunnleggende kunnskapene for å kunne klare seg videre i utdanning og arbeidsliv. Det er fattig trøst når Arbeiderpartiet sier at de angrer på at de overlot til SV å lede Kunnskapsdepartementet.

På samme tid var ledigheten på vei opp, og alle – kanskje unntatt hvis man hadde utsikt fra rød-grønne regjeringskontorer – så at norsk økonomi var blitt svært, nesten skummelt, avhengig av den høye oljeprisen.

Lange helsekøer, for lite læring i skolen og for lite satsing på nytt næringsliv utenom oljen – dette er bare noen få eksempler som viste behovet for nye ideer og bedre løsninger.

Tørsten etter ny politikk var derfor stor da Høyre og Fremskrittspartiet inntok regjeringen. Det dramatiske oljeprisfallet har forsterket behovet for en ansvarlig økonomisk politikk, for vekstfremmende politikk og reformer i offentlig sektor. Bekjempelse av arbeidsledigheten skjedde med målrettede tiltak, med byggeprosjekter og sam-

ferdselsinvesteringer og med tiltak som vil bidra til omstilling: forskning og innovasjon, næringsrettet forskning, klimaforskning, vekstfremmende skatteletter – og rekord-satsing på samferdsel.

Nå vises det tegn til bedring i økonomien, og september var fjerde måned på rad hvor Nav meldte om færre ledige. Å bekjempe ledigheten er selvfølgelig viktig for den enkelte ledige og hennes familie, men det er viktig også for å sikre et sterkt helsevesen, for å sikre en god skole og for å kunne bruke mer på forskning og samferdsel. Det er summen av vår felles arbeidsinnsats som avgjør hvor mye penger vi i denne salen kan bevilge til velferdstjenester, til rusmisbrukere, til kreftpasienter, skolebarn, småbarnsforeldre og pleietrengende eldre. Det er for disse menneskenes skyld vi gjør rett i å ansette flere kloke hoder og varme hender, det være seg sykepleiere, helsefagarbeidere, helse-søstre, lærere eller politifolk.

Men for å kunne styrke disse viktige velferdsoppgavene kreves det også flere jobber som gir inntekter til statsbudsjettet. Det er ikke politikerne som skaper arbeidsplasser i privat sektor, selv om Arbeiderpartiet av og til ynder å framstille det som at vi kan vedta arbeidsplasser. Vår jobb er å legge til rette for vekst i nye og eksisterende private bedrifter. Men da må det gjøres enklere å skape nye arbeidsplasser.

Derfor gjennomfører vi 52 regelforenklinger som sparer næringslivet for 6 mrd. kr i året. Norsk eierskap må styrkes, og det er derfor formuesskatten må ned, fordi nordmenn som investerer i Norge, har dårligere betingelser enn utlendinger som investerer i Norge. Derfor er det riktig at det samlede skattetrykket går ned. Det siste norske næringsliv trenger nå, er Arbeiderpartiets skatteregning på 26 eller 33 mrd. kr. Vi har til gode å få høre hvilket tall det er – fra Arbeiderpartiet, i hvert fall.

Styrket offentlig velferd er avhengig av en sterkere privat sektor, med mer verdiskaping, for å sikre nettopp tryggere velferd. Det krever også at vi løser oppgavene i offentlig sektor bedre. Det er derfor vi innfører fritt behandlingsvalg i helsevesenet, først ut for pasienter som sliter med rus og psykisk helse. Arbeiderpartiet vil avvikle den rette. Høyre sikrer bedre behandling for kreftpasienter og for rus- og psykiatrispasienter gjennom pakkeforløp som gir forutsigbarhet og trygghet for pasienten. Også dette sier Arbeiderpartiet nei til og vil avvikle. I det hele tatt: Der Høyre i regjering styrker pasientrettighetene, gir flere behandling og får køene ned, er Arbeiderpartiet mest opptatt av å svekke pasientrettighetene, si nei til valgmulighet og nei til å bruke ledig kapasitet. Arbeiderpartiet setter fortsatt systemet foran pasienten.

Det er for å trygge den enkeltes og samfunnets velferd at Høyre i regjering styrker kunnskapssatsingen. Vi forbedrer lærerutdanningen. Rekordmange lærere får nå det kunnskapspåfyllet de har ønsket seg. Vi styrker kunnskapssatsingen – både i bredden, i grunnopplæringen, og i spissen, i forskning og høyere utdanning. Historisk har Arbeiderpartiet en tendens til å omfavne Høyres skolepolitikk, i hvert fall av omtale. Men hvis de nok en gang skulle planlegge å gi bort kunnskapsministeren til SV, er det fort slutt på karakterkrav i lærerutdanningen og krav til oppmøte for elevene, og det blir fokusert mindre på læring i skolen. Og det er for å gi trygghet for velferden til de særlig sårbare menneskene, dem som er mest avhengig av

kommunens hjelp. Vi ønsker å bygge bedre velferdskommuner gjennom kommunereformen.

Veldig mange kommuner mangler grunnleggende kompetanse og har et veldig sårbart tilbud til dem som trenger barnevernets hjelp, psykologbistand og annet, og også på dette området opplever vi at Arbeiderpartiet varsler reversering. Kommunereformen skal stanses. Men så sier man samtidig at man sammen med Senterpartiet i regjering skal lage en ny kommunereform. Det høres i alle fall ikke slik ut på Arbeiderpartiets framtidige samarbeidspartner, Senterpartiet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marianne Marthinsen (A) [13:44:19]: I dag har vi både lest og hørt en rekke Høyre-politikere som beklager seg over Arbeiderpartiets ønske om å styrke kommuneøkonomien, bl.a. for å kunne innføre en times fysisk aktivitet i skolen. Det begrunnes med at det blir for dyrt. I dag kom også beregninger som viser at landets 50 rikeste har fått én milliard kroner på deling i skatteuttak fra Høyre, i snitt 20 mill. kr hver. Det betyr altså 1 mrd. kr til de 0,001 pst. rikeste i landet. Det er helt greit, mens 100 mill. kr – en tidel – til en opptrappingsplan for å få på plass en times fysisk aktivitet, altså er helt uhørt.

Er det slik at Høyre er imot fysisk aktivitet i skolen uansett, eller mener de bare at det ikke er viktig nok til å prioritere over 20 mill. kr i skatteuttak til hver av de 50 rikeste i landet?

Frank J. Jenssen (H) [13:45:20]: Høyre er verken imot styrket kommuneøkonomi eller imot fysisk aktivitet i grunnskolen. Det vi etterlyser, er svar på Arbeiderpartiets veldig mange løfter som man ikke har vist hvordan man skal betale for. Og det er jo det vi er vant med i denne salen, det er vi vant med i det politiske ordskiftet – også særlig fra Arbeiderpartiet – at vi får svar på, at hvis man har milliardløfter, løfter i milliardklassen, klarer man også å vise hvordan man finansierer det. Vi spør: Hvor stor blir skatteregningen til norsk næringsliv for alle de løftene som Arbeiderpartiet har lansert, både i budsjett – de er tallfestet tidligere – og i andre løfter som vi kjenner til at Arbeiderpartiet har?

Er det sånn at Arbeiderpartiet mener at norsk næringsliv trenger nye milliardregninger i form av økte skatter på norske jobber og norske eiere? Hvis det er svaret, er det et ærlig svar fra Arbeiderpartiet. Vi tror det er et dårlig svar i disse tider. Vi mener det er viktig at norske eiere ikke behandles dårligere enn utenlandske eiere, og jeg hadde håpet at Arbeiderpartiet kunne komme etter og være enige med oss i det.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:46:37]: Selv om medias søkelys har endret seg, vet vi at det hver dag utspiller seg en kamp på liv og død i Middelhavet. Ifølge Redd Barna har det hittil i år druknet to barn hver eneste dag – så langt i år nesten 600 barn, som flykter fra krig, forfølgelse og ekstrem fattigdom. Selv om Norge har hatt en lav asylankomst så langt i 2016, som ikke skyldes regjeringens politikk, men stengte grenser nedover i Europa, vet vi at det kommer flyktninger til Europa i tusentall. Jeg var på Sicilia på et feltbesøk der og så hvordan Italia og Europa tar imot flyktninger. Flyktningene kommer,

men problemet er at de stanger i Italia og i Hellas og kommer ikke videre. Jeg har akkurat kommet hjem fra OSSE-møtet, PA, i Skopje og er fortvilet over at for mange land i Europa er det viktigere å stenge grenser enn å ta et større ansvar for flyktningkrisen i Europa.

Mener representanten Jenssen fra Høyre at Norge bidrar nok, at Norge ikke skal påta seg mer ansvar enn det vi har gjort, eller ser han at Norge kan bidra mer?

Frank J. Jenssen (H) [13:47:46]: For det første har jeg lyst til å si at Norge har bidratt historisk mye, både i nærområdene med tanke på de flyktningene som har kommet til Norge, og med å hente kvoteflyktninger og bistå med hjelp både i Middelhavet og i de syriske nærområdene og i andre områder som er preget av konflikt. Det synes jeg denne salen og dette huset skal være stolte av og være bekjent av.

Det er sikkert alltid mulig å gjøre mer, og det er også sikkert alltid mulig å innrette innsatsen og hjelpen vår på ulike måter, og jeg er ikke i tvil om at Norge kommer til å ivareta sine forpliktelser internasjonalt. Det som vi vet, er at Europa har en stor utfordring med denne relokaliseringsmekanismen – man klarer rett og slett ikke å få plassert flyktninger. Jeg er enig i at det er en bekymring som vi ser i mange andre land, at man rett og slett sier nei til omtrent enhver flyktning. Det synes jeg er beklagelig. Jeg har for øvrig også vært på «Siem Pilot» på Sicilia og besøkt mannskapet der to ganger og sett forholdene på nært hold, og kan også bekrefte at norske styrker der gjør en kjempeinnsats.

Marit Arnstad (Sp) [13:49:02]: Representanten avla kommunereformen en visitt og fortalte hva han mente Senterpartiet og Arbeiderpartiet kommer til å gjøre. Det jeg kan si, er at Senterpartiet og Arbeiderpartiet iallfall skal ha respekt både for de kommunene som har sagt ja til sammenslåing, og for dem som har sagt nei til sammenslåing. Vi skal ikke drive med umulige omkamper der fylkesmennene skal gi faglige råd som spriker i alle retninger. Vi skal ikke stå på Stortingets talerstol i dag og ikke tørre å svare på om en skal bruke tvang eller ikke.

Representanten Jenssen og jeg kommer begge to fra Trøndelag, og der skal en jo nå slå sammen fylkene for å skape en sterkere region bl.a. for å demme opp for Oslo-makta. Da er mitt spørsmål: Hvordan ser representanten Jenssen på det faktum at Investinor, som ble etablert i Trondheim i 2008, nå har en leder som har arbeidssted i Oslo? Hvordan ser Jenssen på det dersom regjeringen skulle komme til å ansette en leder i Arbeidstilsynet i Trondheim, som har arbeidssted i Oslo? Og hvis han ikke synes det er helt bra, hva vil Høyre i Trondheim og Jenssen gjøre med det?

Frank J. Jenssen (H) [13:50:07]: Takk for spørsmålet, og la meg svare på det siste først.

Som Trøndelags-representant og Trondheims-representant er det ingen tvil om at jeg argumenterer for å flytte både statlige funksjoner og ledelsesfunksjoner til Trondheim og sikre at de skal være der. Det kommer jeg til å fortsette å argumentere for, på samme måte som jeg gjorde tidligere, under den rød-grønne regjeringen, da man slo sammen de to miljøenhetene til det som er dagens miljødirektorat, og man fra de rød-grønnes side egentlig ikke klar-

te å bestemme seg for om direktøren i det nye Miljødirektoratet skulle bo i Trondheim eller ikke. Det viste seg da at det formelt var kontorsted i Trondheim, men ikke noe krav om bosted i Trondheim. Så her tror jeg nok at jeg og Marit Arnstad har felles sak i utgangspunktet når det gjelder å argumentere for regionen, men vi kan også argumentere for andre regioner og andre regioner argumentere for seg.

Ellers registrerer jeg at Marit Arnstad i helgen sa til Trønder-Avisa at med Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering blir det absolutt ingen ny kommunereform – «whatsoever» – og det må jeg si er et litt annet signal enn det vi hører fra Arbeiderpartiet, som sier at kommunereformen skal fortsette. Så det er litt uklart hva alternativet består i.

Karin Andersen (SV) [13:51:25]: I trontalen står det:

«Vår norske modell kommer fremover ut i tøffere farvann.»

Det har den gjort etter at Fremskrittspartiet og Høyre kom i regjering – med et utryggere arbeidsliv for folk, milliarder til steinrike og kutt til de aller mest vanskeligstilte i landet. Jeg gjentar spørsmålet mitt: Denne trontalen er kjemisk fri for bekymring over internasjonal økonomisk kriminalitet, sosial dumping, svart arbeid, hundrevis av milliarder som kunne ha berget velferden, som kunne ha sikret oss nullutslippssamfunnet, og som kunne ha betydd massiv skattelette til vanlige folk. Hvorfor er Høyre blind for dette og setter opp en slags motsetning mellom det å ha nok lærere i skolen og det å ha en skattelettepolitikk for de aller rikeste, som om det skulle løse en eneste av velferdsstatens utfordringer?

Frank J. Jenssen (H) [13:52:29]: Jeg lurer på om ikke det som representanten Andersen egentlig ikke er begeistret for, er at trontalen er fri for SV-politikk og SV-retorikk, og slik vil det nok være.

Denne regjeringen og dette stortingsflertallet tar internasjonalt ansvar, vi tar ansvar for sosial dumping, vi tar ansvar for klima, men når det gjelder skattepolitikken, og det at vi har opplevd en økning i ledigheten i deler av Norge, og det at norsk økonomi står foran store omstillingsutfordringer med tanke på å skape nye arbeidsplasser, ny vekst i privat næringsliv, som kan finansiere de fellesskapsoppgavene som vi sikkert begge to er opptatt av, har vi sagt at da er ikke løsningen å ilegge norsk næringsliv nye milliarder i skatter. Da må vi gjøre mer for å legge til rette for at vi kan skape nye arbeidsplasser og få mer verdiskaping i hele den norske økonomien, og det gjør vi gjennom å satse på forskning og utdanning, samferdsel og vekstfremmende skattelettelser.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Helge André Njåstad (FrP) [13:53:39]: Kommune-reforma har vore ein god del i fokus i dag, og det synest eg er bra. Det er ei viktig reform for å skapa gode velferdskommunar for framtida.

Kongen sa i går:

«Skattereform, kommunereform, samferdselsreform og digitalisering er eksempler på reformer som skal gi økt produktivitet og frigjøre ressurser til velferdstjenester.»

Det er positivt. Det betyr at dei pengane som blir frigjorde gjennom desse reformene, kan gå frå administrasjon og over til å gje betre tenester eller redusera skattar.

Kongen sa vidare – eit veldig godt sitat:

«Alt forblir ikke det samme dersom vi unnlater å gjøre noe.»

Eg håpar ein merkar seg det sitatet.

Det er inga overrasking for meg at Senterpartiet er imot reforma, og at dei nærmast behandlar alt som skjedde i 1965, som heilag, som ikkje skal forandrast av nokon. Det eg synest er endå litt meir spesielt, er at Arbeidarpartiet, som det største partiet, har vorte så uklare når det gjeld kommunereforma. Me skal hugsa at Arbeidarpartiet på 1990-talet tok initiativ, gjennom dåverande statsråd Gunnar Berge, til ei kommunereform. Det er rart at det Arbeidarpartiet såg for 25 år sidan, behovet for å gjera forandringar, ikkje lenger er til stades i dag, for behovet er større i dag enn det var for 25 år sidan, og det vil bli endå større om 25 år enn det det er i dag.

Eg registrerte at Gahr Støre sa til Klassekampen:

«Men en frivillighetslinje kan også være støttet av incentiver og økonomiske oppfordringer til å finne gode løsninger.»

Det han egentleg snakkar om når han seier han er imot reforma vår, er det same som me har sagt om denne reforma, nemleg at det er ei frivillighetsreform, med moglegheit for at Stortinget kan skjera igjennom i unntakstilfelle. Me har lagt til rette for ein god del gulrøter i denne reforma, både eingongstilskota, den store og viktige moglegheita ved at ein får behalda 2016-nivået på ordninga i 20 år, med nedtrapping dei siste 5, i tillegg til at Stortinget har styrkt ordningane med eit nytt regionsentertilskot og midlar til infrastrukturutgreiinga. Det betyr at det er stilt til rådvelde ei rekkje gode gulrøter, nettopp for å oppnå den reforma som Gahr Støre seier er ei frivillighetsreform som er støtta av gode incentiv og økonomiske oppmodingar.

Eg håpar at Arbeidarpartiet ein eller annan gong kan avklara om dei er for ei kommunereform eller ikkje, og at dei kan avklara om dei er for det som dei sjølve programfestar, nemleg at Stortinget i unntakstilfelle kan skjera igjennom, slik at me kan få ein annan type kommuneinndeling enn det me hadde i 1965.

I debattane som me har utanfor dette huset, blir eg ofte teke for at eg gjentek ein påstand om at Arbeidarpartiet var einig i at fylkesmennene skulle koma med ei tilråding. Så seier Arbeidarpartiet, utanfor huset, at det blir ikkje meir riktig av at ein gjentek den påstanden mange nok gonger. Difor fann eg ut at for at det skulle bli meir riktig, måtte eg gå tilbake i protokollen og sjå kva Stortinget faktisk vedtok. Det ein vedtok i fjor, 16. juni, var denne ordlyden:

«Stortinget ber regjeringa syta for at fylkesmennene kjem med sin tilråding om kommunestrukturen i fylket etter at kommunane har gjort sine vedtak seinast 1. juli 2016.»

Det høyrest ut som Arbeidarpartiet stemte imot dette i Stortinget, men går ein inn i protokollen, ser ein at 31 av 31 arbeidarpartirepresentantar som stemte 16. juni, faktisk stemte for. Så det er fem parti i Stortinget som har bede fylkesmennene gjera den jobben dei no har gjort, som dei òg får sterk kritikk frå Arbeidarpartiet for at dei har gjort. Eg hadde håpt at Arbeidarpartiet no kunne fortelja kva dei har vore med på, og òg gje fylkesmennene støtte for at dei

har kome med eit viktig fagleg råd som Stortinget skal ta med seg i den vidare prosessen med kommunereforma.

Kommunereforma har ført mykje positivt med seg. Alle kommunane i Noreg har vurdert sin eigen situasjon og gått grundig inn i utfordringsbildet. Det har skjedd meir på tre år enn det har skjedd på dei 50 åra før. I tillegg er det over 1 million nordmenn som bur i ein kommune som skal bli ny, og som skal bli større og levera betre tenester i framtida. Så det er all grunn til å seia at denne kommunereforma har hatt mykje for seg, og at ein har oppnådd store resultat.

Eg håpar at debatten no, etter at fylkesmennene har levert innstillinga si, òg kan vera om at lokalt leiarskap og lokalt initiativ kan få lov til å blomstra. Ein treng ikkje berre å venta på at Stortinget skal seia sitt, ein kan faktisk setja seg i førarsetet og ikkje i baksetet og ta lokalt leiarskap heilt fram til nyttår. Så eg vil oppmoda til at kommunane grip fatt i tilrådingane og set seg i førarsetet òg vidare i reforma.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torgeir Micaelsen (A) [13:58:53]: Jeg avviser ikke at det kan være lurt, riktig og veldig bra å endre kommunestruktur enkelte steder, men jeg tenkte jeg skulle bruke tiden min på noe som fint kan ordnes uten noen som helst form for endring av struktur. Det er at det forslaget fra regjeringen som er sendt på høring, om at kommuner som har planer om å bygge ut nye plasser i eldreomsorgen eller å bygge om de plassene som er så slitne av gammel mugg og råte gjennom mange år med dårlig vedlikehold, også skal få støtte i framtiden. Dette er jo ett av mange forslag som Fremskrittspartiet snakket veldig annerledes om da de var i opposisjon, enn det de gjør nå, etter tre år i regjering. Ikke bare skulle bompengene forsvinne dersom Fremskrittspartiet vant valget; eldreomsorgen skulle også få et kraftig løft. Her har dessverre representanten Njåstads egen, gamle partihøvding, Carl I. Hagen, måttet karakterisere en del av tilstanden i eldreomsorgen etter tre år med Fremskrittspartiet i regjering som helt håpløs.

Kan representanten Njåstad bekrefte at dette forslaget nå blir lagt i skuffen, og at han vil støtte Arbeiderpartiets forslag om at man også for framtiden skal ha støtte til beg-ge deler?

Helge André Njåstad (FrP) [14:00:02]: Så vidt eg har registrert, har vel allereie helseministeren sagt at ein skal ha ei overgangsordning, slik at kommunar kan få støtte vidare til rehabilitering, sjølv om behovet er å skapa nye plassar. Og når det gjeld rehabilitering, er det kommunane – i tillegg til at dei framleis får støtte til det – som kan ta over dei solide aukingane som me har sørgt for at kommuneøkonomien har fått kvart år. Sjølv om dei raudgrøne partia åtvare mot at ei ny regjering ville bety smalhans for kommuneøkonomien, ser me no, etter tre av fire budsjett og med signala i kommuneproposisjonen for det fjerde, at kommuneøkonomien tvert imot har vorte styrkt, og at det er meir pengar til overs etter at ein har tatt demografi- og pensjonskostnaden for kommunane, som gjer at det òg er rom for å styrkja eldreomsorga.

Så må eg bruka mine siste 15 sekund på å seia at det er synd at arbeidarpartistyrte kommunar vel å seia nei til friske midlar frå staten til eldreomsorg, og i tillegg på fleire

kommunar, blant dei Oslo og Bergen, vel å seia opp kontraktar med private aktørar som har levert gode tenester, på grunn av at ideologi er viktigare enn kvaliteten på eldreomsorga.

Torgeir Micaelsen (A) [14:01:10]: Jeg skal komme tilbake til det siste. Men tilbake til det som var hovedspørsmålet: Det er riktig at helseministeren nå har varslet at man skal få noen flere år med en overgangsordning, men kommunene trenger ikke en overgangsordning; de trenger fasthet, styring og et reelt verktøy for å bygge ut både nye plasser og ombygde plasser. Jeg forutsetter faktisk at Fremskrittspartiet her i Stortinget mander seg opp, slik de gjør i ærendet til tobakksindustrien i saken om tobakksinnpakninger, til å gå imot sin egen regjering på et forslag som bare burde legges i skuffen.

Det var ikke de rød-grønne kommunene alene som sa nei til dette byråkratiske prøveprosjektet til regjeringen om statlig eldreomsorg; det var en lang rekke av Fremskrittspartiets egne folk, også ordførere – og den gamle partihøvdingen Carl I. Hagen. Jeg tror bare at Fremskrittspartiet må lære seg at når en kommer med så saftige valgløfter som at staten skal overta hele finansieringen av eldreomsorgen, kan en ikke komme tilbake med et byråkratisk prøveprosjekt i regi av Helsedirektoratet og tro at lokalpolitikerne skal ta bølgen for det.

Helge André Njåstad (FrP) [14:02:13]: No synest eg at Arbeidarpartiet dreg det vel langt når dei seier at det ikkje er berre deira egne som seier nei takk. Arbeidarpartiet styrer – og har ordføreren i – meir enn 200 kommunar og sit med varaordføreren i ei rekkje kommunar. Så Arbeidarpartiets ordførarar kan ikkje klaga på dårleg kommuneøkonomi i framtida når dei seier nei takk til friske midlar som er sette av i statsbudsjettet til statleg finansiering av eldreomsorg. Og den ordninga er ikkje så veldig byråkratisk; ho er ganske enkel. Ein trekkjer ut fire postar baserte på KOSTRA, og ein tilfører det ein reelt sett treng, basert på behovet til dei eldre. Så det er ei veldig enkel ordning, som vil bety meir pengar, fordi det er sett av friske pengar i statsbudsjettet til dei kommunane som forsøker.

Eg er glad for at nokre kommunar heldigvis er med. Og det vil ikkje vera god reklame for dei arbeidarpartiordførarane som sa nei, når dei ser at dei som er med i forsøket, faktisk får ei betre eldreomsorg enn dei andre. Eg synest eigentleg alle lokalpolitikarane burde tenkt meir på kvaliteten i eldreomsorga enn på prinsipp, og på kven det er som har ein idé til ei statleg endring, og har eit initiativ.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [14:03:22]: Kristelig Folkeparti og Venstre har i flere omganger i budsjettsarbeidet og i budsjettavtalen med Høyre og Fremskrittspartiet økt lærlingtilskuddet, et avgjørende virkemiddel mot ungdomsledighet. Fortsatt er lærlingtilskuddet lavere enn den støtten det offentlige gir til skoleplass i videregående skole.

Vi mener at i yrkesrettede fag er læring i praksis vel så viktig som teori på skolebenken. Er Fremskrittspartiet enig i den ambisjonen?

Helge André Njåstad (FrP) [14:03:57]: Lærlingar er veldig viktig. Det er jo derfor, som spørsmålsstillaren sei-

er, at regjeringspartia i lag med Kristeleg Folkeparti og Venstre har vore einige om å fokusera på dette og styrka dette, nettopp fordi det er viktig at ungdom får prøva seg i arbeidslivet gjennom å ta utdanningsløpet – i tillegg til det som er på skulen – i ei lærebedrift.

Derfor heiar me veldig på det og er veldig opptekne av at fylkeskommunane sørgjer for å ha nok lærlingsplassar, og at me stiller opp med god nok økonomi til at me kan lykkast med lærlingpolitikken. Det er viktig uansett, men det er spesielt viktig i den tida vi står i no, at ein sikrar godt utdanna arbeidskraft gjennom lærlingpolitikken.

Marit Arnstad (Sp) [14:04:54]: Når en hører Njåstads innlegg, får en nettopp det inntrykket at hele kommunereformen er i ferd med å bli det komplette kaos. For det første virker det som om regjeringen har bestemt seg for at en skal se helt bort fra alle de lokale prosessene som er gjennomført på en god og grundig måte. Over 200 kommuner har hatt folkeavstemning. En rekke kommuner har hatt innbyggerhøringer og andre ting. En har brukt mye tid og krefter på det. Skal en nå se helt bort fra det bildet som gis gjennom de lokale prosessene? Njåstad sier at det er viktig at en nå følger faglige råd fra fylkesmenn. Ja, hvilke faglige råd er det? De faglige rådene spriker jo til alle kanter, helt avhengig av hvilken landsdel en snakker om.

Så sier også Njåstad helt til slutt – og da lurte jeg på om jeg hørte rett – at kommuner som nå har gjort sine vedtak, kan måtte tenke seg om og kanskje gjøre nye vedtak. Da er kaoset helt komplett. Skal de virkelig nå sette i gang og bruke nye millioner på konsulenter, utredninger, saksprosesser og så videre fordi regjeringen ikke kan ha respekt for de beslutningene som allerede er tatt, og skal prøve å restarte prosessen gang på gang?

Helge André Njåstad (FrP) [14:06:08]: Eg trur det er lite kaos å spora når det gjeld kommunereforma. Me gjennomfører den reforma sånn som me sa i 2014 – ho baserer seg på lokale initiativ, på at me innhentar ei tilråding frå fylkesmennene, og på at Stortinget skal ha det siste ordet før sommaren 2017. Så det er ikkje nokon endringar i den prosessen. Den einaste endringa som er gjort, er at statsråden har sagt at kommunane kan bruka tida fram til nyttår til å gjera nye vurderingar, basert på at naboen kanskje har gjort eit vedtak som har påverka kommunen, eller at fylkesmannen har kome med eit fagleg innspel som det er naturleg at kommunestyret vurderer.

Eg oppfordrar ikkje kommunane til å bruka millionar av kroner i konsulentarbeid, men eg oppfordrar dei til å ta fylkesmannen sitt råd på alvor og gjera ei eiga vurdering av om fylkesmannen hadde eit godt poeng eller ikkje. Det er naturleg at kommunane lyttar til fylkesmennene, som kjenner kommunesektoren godt, og som er i god kontakt med og har oversikt over kva som rører seg i dei ulike kommunane i fylket. Derfor har me eit heilt anna syn på fylkesmennene si rolle her enn det Senterpartiet har. Me synest det er viktig kva fylkesmennene ... (Presidenten avbryter.)

Presidenten: Da er tiden ute.
Replikordskiftet er omme.

Olaug V. Bollestad (KrF) [14:07:25]: Jeg er en rik dame – ikke så mye på penger, men jeg har en velstandsmage fordi jeg har fått fire flotte unger som er voksne i dag.

Norge blir år etter år kåret til et av de beste landene å føde unger i, samtidig som vi ser at fødselsraten synker hvert eneste år. Det er bekymringsfullt, og det er mange grunner til det, og noen grunner er enklere å gjøre noe med enn andre.

Det er en dyp urettferdighet i det norske systemet med at det er økonomisk ugunstig å få barn tidlig i livet. I dag er det sånn at vi som samfunn legger opp til at barnefødselene bør skje i 30–40-årsalderen i stedet for i 20-årsalderen. Det har også fertilitetsklinikkforsker Anne Eskild sagt. Det er «på kollisjonskurs med biologien», sier hun. Hun påpeker at foreldrepengeordningen er i utakt med kvinners fruktbarhet, ved at en først må opptjene full pott, som godt voksne kvinner må gjøre i arbeidslivet. Vi må legge det bak oss før vi kan få penger. Vanskeligere er det for unge kvinner og studenter. Selv om disse kvinnene samlet sett vil bidra like mye i samfunnet og delta like mye i arbeidslivet i framtiden, vil en kvinne som ikke har tilknytning til arbeidslivet før hun føder, ikke få noe i tilskudd annet enn engangstønaden.

Det er urettferdig i et livsløpsperspektiv at en kvinne som føder på ett punkt i livet, mottar så mye mindre i støtte enn en som føder på et annet tidspunkt i livsløpet. En kvinne kan ikke måtte vente med å få barn fordi studiene ikke er ferdigstilt, eller fordi jobben ikke gir plass for dette. Det er ikke samfunnet som skal fortelle en kvinne at det er feil tidspunkt.

Vi vet også at gravide som kun får tilbud om en beskjeden engangstønad, i langt større grad velger å avbryte svangerskapet. En studie viser at halvparten av dem som tok abort, ikke hadde lønnsarbeid og dermed ikke rett til fødselspenger. Dette gjelder kun 10 pst. av kvinner som føder barn. Dette er en tydelig indikasjon på at økonomisk trygghet spiller sterkt inn i valget vi tar med å få barn. Engangstønaden som utbetales til gravide som står mellom jobb og studier, må økes betraktelig.

Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti har fått gjennomslag for å øke engangstønaden noe gjennom de siste årenes statsbudsjett, men vi er langt fra i mål, da ordningen har støvet ned i årevis. Engangstøtten – den groveste urettferdigheten i familiepolitikken vår – må det rettes opp i. Denne perioden har Kristelig Folkeparti klart å øke dette beløpet fra 35 263 kr i 2013 til 46 000 kr i 2016. Men Kristelig Folkeparti mener, alvorlig talt, at engangstøtten må økes til et minimum av foreldrepenge – til alle – på 2 G. I tillegg til en offensiv økning må den tilknyttes G-ordningen, nettopp sånn at en kan justere i tråd med lønns- og prisvekst.

Kristelig Folkeparti er overrasket over at det er manglende initiativ og vilje fra andre partier til å få på plass tilstrekkelig støtte til unge gravide. Det er et politisk ansvar å rette opp i de tydelige skjevhetene som finnes mellom støtteordningene i dag.

Det må legges til rette for at kvinner kan få de ungene de ønsker seg, tidligere enn i dag. Da er det økonomisk trygghet som er viktig. Unge kvinner må få en bedre start på mammatilværelsen enn det de har i dag. En offensiv økning av engangstønaden vil være helt nødvendig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [14:12:05]: Kristelig Folkeparti har et prisverdig engasjement i familiepolitikken. Hareide sa i sitt innlegg tidligere i dag at noe av det viktigste vi kan gjøre, er å sørge for at familien får tid og rom, og at velferdsordningene er universelle. Det er Arbeiderpartiet helt enig i. Men faktum er at dagens regjering har angrepet alt dette. Mer deltid, mer overtid og midlertidige stillinger gir familiene mindre tid og rom og vanskeliggjør framtidspanleggingen, bl.a. muligheten for å lage og ta vare på barn. Endringene i barnehagepris og forslaget om behovsprøving av ordninger svekker fellesskapet, og regjeringens skattepolitikk øker forskjellene – mellom folk med vanlige inntekter og de rike, og mellom kvinner og menn.

Vi har i debatten i dag fått bekreftet også fra Høyres representanter at det er en motsetning mellom skattekutt og velferd. Synes representanten det er riktig politikk å bruke så mye penger på skattekutt, som i stor grad kommer de rike til gode, framfor å styrke velferdssamfunnet og redusere forskjellene mellom folk?

Olaug V. Bollestad (KrF) [14:13:12]: Kristelig Folkeparti står for en familiepolitikk hvor valgfriheten er sentral, hvor tid sammen for mor, far og unger faktisk skal være mulig, at det skal være familienes premisser som gjelder, og ikke bare arbeidslivets. Samtidig ønsker jeg å si at da jeg var ni år, mistet faren min jobben. Jeg kan veldig godt huske hvordan det var hjemme hos oss når vi diskuterte om vi hadde råd til å være med på ting, eller om jeg skulle få nye klær. Små unger får det også med seg hvis det ikke er arbeid og inntekt i en familie, som trygger hele tilværelsen. Vi mener at det skal være rom for et arbeidsliv samtidig som familielivet skal ha ordninger som gjør at det går an å leve og få lov til å være i lag med ungene sine over tid.

Arild Grande (A) [14:14:08]: Jeg er helt enig med representanten i dette, og jeg synes hun beskriver veldig godt hva slags dilemma enkelte barnefamilier kan stå midt oppe i. Nettopp derfor er å ta kampen mot arbeidsledighet noe av det viktigste vi kan gjøre, framfor å prioritere skattekutt til de rikeste. Nettopp derfor er det viktig at vi har et arbeidsliv som beskytter familien og gir tid og rom for at familien kan planlegge en god framtid. Og nettopp derfor er det viktig at vi har gode velferdsordninger som er universelle, som alle kan få tilgang til. Men dette blir angrepet av dagens regjering. Bit for bit plukker man bort velfungerende, gode ordninger – ordninger som alle er sikret tilgang til.

Det er interessant å utfordre Kristelig Folkeparti på om man vil fortsette å forsvare en slik utvikling, eller om man vil søke samarbeid med partier som vil bygge ut velferdsordningene for småbarnsfamiliene, og som vil bidra til at vi også i framtiden har en befolkning med høy fertilitet.

Olaug V. Bollestad (KrF) [14:15:09]: Kristelig Folkeparti er et kristendemokratisk sentrumparti som nå jobber internt med hvilke veivalg vi skal ta. Da blir også familiepolitikken et viktig veivalg for Kristelig Folkeparti. Den prosessen skal Kristelig Folkeparti først ta internt, og så skal vi si hvem vi skal samarbeide med. Men vi har

den gleden å kunne samarbeide til begge sider i viktige spørsmål.

Så er det også det å si at den rød-grønne siden må vise at de faktisk mener at arbeidsliv og familiepolitikk må kunne forenes på en bedre måte enn det de gjorde de åtte årene de satt i regjering.

Karin Andersen (SV) [14:16:06]: Alle de sakene representanten Bollestad nå tok opp, kan hun få anledning til å stemme for når vi behandler budsjettet, for det er forslag som vi har i vårt budsjett. Så der er vi helt enige.

Når det gjelder familiepolitikk, har vi vel aldri hatt en så familievennlig regjering som vi har nå, som splitter folk som flykter fra krig, og ønsker å nekte folk å være sammen med ungene sine i årevis. Så der tror jeg også Kristelig Folkeparti kan finne en mer egnet partner enn regjeringspartiene.

En av de tingene jeg ville ta opp, handler om dem som jobber i omsorgen, f.eks. i eldreomsorgen – for jeg skjønner at Kristelig Folkeparti er opptatt av det – der regjeringen er veldig opptatt av å privatisere og anbudsutsette. Noe av resultatet da er at de damene som jobber i omsorgen, får dårligere pensjon.

Er det slik at Kristelig Folkeparti er mer opptatt av å sikre en god tone med Fremskrittspartiet og Høyre på dette området enn av å sikre at de damene som gjør denne viktige jobben, får en pensjon det går an å leve av når de har slitt seg ut i et tungt og viktig yrke?

Olaug V. Bollestad (KrF) [14:17:14]: Kristelig Folkeparti er opptatt av at det offentlige har et spesielt ansvar, et hovedansvar, for norsk eldreomsorg. Kristelig Folkeparti er også kritisk til å kommersialisere eldreomsorgen, hvor en ikke har plass til gode ordninger for personalet som jobber der, for vi tror at gode personalordninger gjør noe med den tjenesten man faktisk gir.

Samtidig er Kristelig Folkeparti opptatt av at det finnes mange gode ideelle aktører som har gitt en god eldreomsorg i årevis, og som også sliter med pensjonsordninger fordi de har vært lojale overfor staten og stilt krav til ansettelse og offentlige pensjonsordninger, og som i dag sliter med å legge inn gode anbud. Så Kristelig Folkeparti er enig med SV i at det er en problemstilling at en faktisk ikke har gode nok pensjonsordninger i kommersielle aktørers eldreomsorg.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Geir Pollestad (Sp) [14:18:33]: Senterpartiet er oppteke av å sikra og skapa norske arbeidsplassar i heile landet. Det er ikkje noko som kjem av seg sjølv – det er prisgjeve dei rammevilkåra næringslivet har, og at ein har vilje til å føra ein politikk for å sikra norske arbeidsplassar. Dagens politiske fleirtal verkar dessverre å ha ei manglande forståing for dette. På område etter område vert berebjelkar rivne ned. Her er nokre eksempel:

For det første statleg eigarskap: Senterpartiet meiner at statleg eigarskap er viktig for å sikra nasjonalt eigarskap. Regjeringa sel seg ned i store norske bedrifter. Entra og Telenor er eksempel på selskap som skal under hammaren. Flytoget og Kongsberg Gruppen er òg på salslista til fleirtalet. Grunngevinga er vanskeleg å få tak på. No ser me at

Høgre førebur nye nedsal og i programprosessen har gjort framlegg om å kvitta seg med delar av Statkraft.

Eit anna eksempel er eigarskap til jord og skog. Senterpartiet meiner at gode eigeomslovar er nødvendig for å sikra norsk eigarskap til skog og jord. Regjeringa og støttepartia held fram arbeidet med å liberalisera konsesjonslovgjevinga for jord og skog. Dette lovverket har sikra eit lokalt og spreidd eigarskap. Utan noka truverdig grunngeving, anna enn ideologiske flosklar, har fleirtalspartia varsla ei liberalisering av konsesjonslovene. Kristeleg Folkeparti og Venstre hevdar at det er snakk om små endringar. Problemet er at dei framlegga dei har kome med, kan samanliknast med å laga eit høl i ein ballong. Det spelar lita rolle om hølet er lite eller stort. Konsekvensane er dei same, og det kan på sikt opna for auka utanlandsk eigarskap til norsk skog og jord.

Eit tredje eksempel er kampen mot sosial dumping. Senterpartiet meiner at norske arbeidstakarar skal konkurrera på like vilkår som andre. Skal ein tryggja norske arbeidsplassar, må ein kjempa mot sosial dumping. Regjeringa seier dei er mot sosial dumping, men gjer mange gonger det motsette.

Liberaliseringa av utlendingsforskrifta bidreg til auka press på norske pilotar og flybesetningar. På sjøen har ikkje regjeringa vilje til å sikra norske løns- og arbeidsvilkår i norsk farvatn. Privatiseringa av jernbanen er eit anna slag mot trygge norske arbeidsplassar. Fyrst investerer samfunnet milliardar for å betra infrastrukturen. Når dette er på plass, skal altså kinesiske togselskap koma og skumma fløyten.

Senterpartiet vil ikkje at Noreg skal vera eit filialland. Me vil ha sterke norske aktørar i alle næringar. Då treng ein å føra ein aktiv og målretta næringspolitikk – ikkje ein passiv og nøytral næringspolitikk.

Senterpartiet er òg kritisk til den eksplosive byråkratiseringa som me ser under denne regjeringa. Regjeringa sitt eige prestisjeprosjekt, Regelrådet, er i ferd med å verta ein flopp. Det er ikkje Regelrådet sin feil, men regjeringa, som ikkje tek omsyn til innspela frå deira eige prestisjeprosjekt.

Det nasjonale perspektivet er fråverande i denne regjeringas næringspolitikk. Det ønskjer Senterpartiet å endra på. På Sør- og Vestlandet er det ein krevjande situasjon i næringslivet. Me har diskutert mykje den tiltakspakken som vart lagd fram i fjor. Det er brukt sterke ord om pakken, og det er ikkje mogleg å få grep om kor stor han er, og kor han er brukt. Det er ei samanstilling av små og store ulike prosjekt. Det er for svakt. Eg meiner at regjeringa må ta utgangspunkt i den modellen som ein brukte då ein la fram tiltakspakken i 2009. Då vil mitt råd til regjeringa vera at ein ved framtidige tiltakspakkar sørgjer for at dei vert utarbeidde i form av politisk handverk, og ikkje som eit resultat av arbeid i PR-avdelingane.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anna Ljunggren (A) [14:23:10]: Det var mye man kunne være enig i i Pollestad's innlegg. Det er gøy å følge representanten i sosiale medier, og jeg kunne se på Facebook-siden hans her om dagen at en journalist hadde tatt feil av hvilket parti representanten tilhørte – Arbeiderpartiet – ikke Senterpartiet. Det viser at vi er enig i mye, og

representanten kunne kanskje like godt ha representert Arbeiderpartiet i dette innlegget.

Men jeg skal spørre om Statskog. I forrige uke ble det kjent at Statskog i løpet av de siste seks årene har solgt nærmere 400 000 mål, og at det i høst skal selges ytterligere 15 eiendommer, på til sammen 73 000 dekar. Vi støttet vedtaket om arronderingssalg i 2011, men mener at det nå er på tide å bremse opp. Det er viktig at naturressursene tilhører folket, at jakt, fiske og friluftsliv er på folkets hender. Så er Pollestad enig med Arbeiderpartiet i at det såkalte arronderingssalget nå må stanses?

Geir Pollestad (Sp) [14:24:14]: Lat meg starta med det som eg er einig i, nemleg at det er viktig å sikra fellesskapet sitt eigarskap til Statskog. Når det gjeld arronderingssalet, er det nok inga stor hemmelegheit at det er eit lite skilje mellom Arbeidarpartiet og Senterpartiet si haldning til det. Arbeidarpartiet ønskjer seg stopp no. Vår haldning har vore at så lenge me er trygge på at dei eigedomane som vert selde, endar på private lokale hender, eller at kommunar kjøper dei opp, ser me ingen grunn til å bremsa salet før den planen som ligg føre, er gjennomført. Men det avgjerande er at ein i stort sikrar eigarskapet til Statskog, og at Statskog får moglegheit til å utvikla skog-eigedomane og naturressursane vidare.

Elin Rodum Agdestein (H) [14:25:22]: Representanten Pollestad sa sist uke nei til å øke diesel- og bensinavgiftene. Uttalelsen kom etter at regjeringen hadde lagt fram forslag om å øke dieselavgiften med 35 øre og bensinavgiften med 15 øre, samtidig som vi reduserer bompengene i distriktene, øker pendlerfradraget og senker årsavgiften, samlet lettelse i avgiftene på 900 mill. kr. Det er litt vanskelig å forstå hva Senterpartiet vil med det grønne skiftet, for i sitt alternative budsjett for 2016 økte Senterpartiet avgiftene med henholdsvis 29 øre per liter for bensin og 20 øre per liter for diesel. Før sommeren ba representanten Arnstad regjeringen om å øke avgiftene. Nå sier Pollestad nei til økte avgifter. Det samme sier Navarsete, mens Lundteigen sier ja. Senterpartiet er altså på kollisjonskurs både internt, med miljøet og med distriktene i dette spørsmålet. Spørsmålet mitt er: Kan Senterpartiet forklare oss hva partiet legger i «det grønne skatteskiptet»?

Geir Pollestad (Sp) [14:26:20]: Eit minimumskrav til eitkvart klimatiltak er at det må ha effekt. Det forventar Senterpartiet. Det gjorde me då me diskuterte flyseteavgifta i fjor. Det vil me gjera når me skal diskutera dieselavgifta i år.

Så er det ganske oppsiktsvekkjande at ein kallar det for ei satsing når ein reverserer nokre av kutta i pendlarfradraget. Og det er ganske oppsiktsvekkjande at ein kuttar nokre hundre millionar i bompengar samtidig som ein har vedteke 40 mrd. kr i nye bompengar.

Når det gjeld forslaget i vårt alternative budsjett, ser ein, dersom ein les det grundig, at det er eit nullsumspel der me berre flyttar avgiftsbyrda frå den delen av drivstoffet som er biodiesel, over til den fossile dieselen. Så det me foreslo i fjor, ville ikkje hatt særleg betydning for pumpeprisen. Det ville sannsynlegvis heller ikkje hatt den store klimaeffekten.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [14:27:34]: Etter at Fremskrittspartiet overtok Landbruksdepartementet, har bøndene opplevd en betydelig inntektsvekst. Produksjonsfriheten til bøndene er styrket, og vi har lagt til rette for en mer lønnsom og konkurransedyktig skognæring. I tillegg var det dobbelt så stor reduksjon i antall jordbruksbedrifter under Senterpartiet som under Fremskrittspartiet, ifølge tall fra SSB.

Den 25. juli sa Geir Pollestad i Nationen at han ikke støtter regjeringens landbrukspolitikk, altså den politikken som har bedret utviklingen i norsk landbruk. Hvorfor motarbeider Senterpartiet forslag som vil bidra til å øke investeringslysten og lønnsomheten i landbruksnæringen?

Geir Pollestad (Sp) [14:28:12]: Eg er svært glad for at Framstegspartiet har lagt vekk sin primære landbrukspolitikk og ikkje lenger snakkar om mange, mange milliardar i kutt.

Når me fremjar vår kritikk, er det fordi me meiner at den inntektsutviklinga som det har vore lagt opp til i jordbruksoppgjeret dei seinare åra, har vore for svak. Me ønskjer å ha ein politikk for å tetta inntektsgapet mellom bønder og andre grupper.

Så er det rett at for nokre faktorar har utviklinga peikt rett veg, for andre har ho peikt feil veg. Regjeringa hevdar sjølv at der det går feil veg, går det rett veg, f.eks. på nedbygging av matjord, som no begynner å gå oppover. Men regjeringa hevdar framleis at det går nedover.

Eg forventar ikkje at representanten Ørsal Johansen skal vera einig i Senterpartiet sin politikk. Men at me har langt større ambisjonar for norsk landbruk og norsk matproduksjon enn regjeringa, skal det aldri vera tvil om.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:29:29]: Eit samrøystes storting har ved fleire anledningar sagt veldig viktige ting i fiskeripolitikken, og under sjømatindutrimeldinga var det eit samrøystes storting som sa at det ikkje skal skje nokon endringar i kvotesystemet før vi har hatt ein full gjennomgang, det såkalla Eidesen-utvalet, som vi ventar på no. Så hadde vi instruks saka rett før sommaren – hastesaka, dersom du hugsar, president – der vi sa akkurat det same: Ikkje gjer store endringar før ein har kome tilbake til Eidesen-utvalet. I mellomtida kjører fiskeriministeren på, stikk i strid med Stortingets samrøystes vedtak og anbefalingar gjennom merknad, med liberalisering av norsk fiskeri. No har vi ingen kontroll lenger. Prisane går i vêret, og det kostar meir å kjøpe seg ein kvote enn å kjøpe seg ein villa på yttersida av Senja. Flytting av kvotar skjer i rekordfart berre i mitt fylke. 28 kvotar har det siste året gått ut av Troms og Finnmark. Spørsmålet er: Vil Senterpartiet støtte SV sitt frysforslag som vi har lagt inn i salen i dag?

Geir Pollestad (Sp) [14:30:30]: Det var for så vidt ikkje så mykje å innvenda på det spørsmålet som vart stilt. Me har jo stått saman med SV og eit fleirtal på Stortinget i desse sakene, og eg har all grunn til å tru at me òg kan støtta eit sånt forslag. For det har vore vårt utgangspunkt at me skal avventa dette til me kan sjå ting i samheng. Senterpartiet har òg vore kritisk til Per Sandbergs bit-for-bit-liberalisering utan konkret mål og retning på det som skjer. Eg skal ikkje gje bindande garantiar på det

no, men eg vil seia at det er overhengande sannsynleg at så vil skje.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Terje Breivik (V) [14:31:28]: Når me i den siste trontaledebatten i denne stortingsperioden kikar inn i glaskula, er det lett å finna ljospunkt for fedrelandet, for norsk industri, for nye og trygge arbeidsplassar. Verdsøkonomien vil veksa om lag 50 pst. dei neste 15 åra. Dei same åra vil verta avgjerande for om verda når Paris-målet, ein temperaturauke på mindre enn 2 grader. Grøne verdiar er tyngre og tyngre drivarar i marknadene, og Norge kan ikkje berre profittera på ei slik utvikling, men må vera ein tung aktør for å påverka utviklinga og bidra til at verda i fellesskap skal lukkast med å løysa klimaproblema.

Me har eit næringsliv med innovasjonsvilje, evne og mot få kan overgå, og for næringslivet er ikkje honnørorda omstilling, grøn vekst, robotisering og delingsøkonomi noko nytt. Næringslivet er for lengst i gang og veit betre enn nokon at svaret på oljeprisfallet, skrantande ordrebøker, permitteringar og oppseiingar ikkje primært er kreative omgrep eller fancy delingsappar, men industripolitikk, verdiskaping og samfunnsbygging.

Leverandørindustrien på sokkelen er på god veg inn i andre marknader, klimavenleg teknologi, fornybar energi. Paradokset er at fallet i oljepris òg har gjort det vanskelegare for dei å driva teknologiutvikling med grønne forteikn. Politikk på feltet er med andre ord viktigare enn nokon gong. Me veit at testsenter og pilotanlegg for teknologiutvikling og oppskalering er ein flaskehals. Sørlandslab er eit prisverdig døme. Planane i heimfylket mitt, på Stord, om eit restrukturert maritimt test- og innovasjonscenter er eit anna spennande initiativ i så måte. Difor er det hyggjelig å slå fast, basert på styrte budsjettlekkasjar, at regjeringa i forslaget til statsbudsjett – etter ganske tungt press ifrå Venstre i revidert-forhandlingane i sommar – no har lagt inn pengar til det nye testsenterprogrammet til SIVA, Kapapult-programmet.

Tradisjonell kraftkrevjande industri har lenge vist veg og redusert egne utslepp med 40–50 pst. Det kanskje mest kjende nye prosjektet for å eskalera utviklinga er Hydro Karmøy. Ikkje fullt så kjent, men minst like spennande er det som skjer i Tyssedal, TiZir, eit eventyr som ikkje berre representerer ein ny æra for industribyen Odda og for Hardanger, men som understrekar at norsk prosessindustri er ein sentral del av løysinga. Ny produksjonslinje og -teknologi, m.a. basert på «heimespikra» hydrogen, som reduserer utsleppa med rundt 90 pst., er utruleg kjekt.

Slik sett må eg i ettertid seia at me er svært fornøgd med at Venstre berga CO₂-kompensasjonsordninga i dei fyrste budsjettforhandlingane i denne perioden, hausten 2013. Trygge rammevilkår over tid er ein føresetnad for at eigarar og investorar tør å satsa i milliardklassen, som no skjer, og som er nødvendig.

Me har energiselskap i heile landet som òg er betydelege proaktive samfunnsaktørar, i tillegg til å vera verksemdar som berre vert viktigare og viktigare. Vil me, har me alle føresetnader for å vera ein stor energinasjon også i fornybar-tidsalderen, i 2050–2060.

Tradisjonen, styrken og potensialet i maritim industri er stor, og skal potensialet realiserast, t.d. i havbruket, er det ein føresetnad at me saman med næringa løysar bere-

kraftsproblema, anten det gjeld lus, rømming eller tilgang til omega 3-rikt fôr. Slik sett er det hyggjeleg å konstatere at algepiloten på Mongstad, som me vart samde om at skulle få 6 mill. kr i budsjettet i fjor, skal opnast no i haust. Å produsere omega 3-rikt fôr ved hjelp av CO₂ fanga på testsenteret på Mongstad har verkeleg potensial. Saman med landbruket er fiskerinæringa heilt avgjerande i ein sirkulær bioøkonomi.

Slik kunne eg ha fortsett, med t.d. reiseliv, ei anna kjerne- og vekstnæring, der me politisk ikkje minst har eit ansvar for å sikra bransjen tunge marknadstiltak i utlandet, og med finansnæringa, ei omfangsrik og mangslungen næring – frå små sparebankar til tungt internasjonalt etterspurde og eksponerte aktørar – ei næring som skal finansiera ikkje berre alt det spennande som no skjer, men òg det som skal skje på grøn vekst-feltet.

Og er det på eitt område det borgarlege fleirtalet verkeleg har gjort ein skilnad, er det på nærings- og teknologiutviklingsfronten. Venstre har vore ein tung pådrivar, og eg kan lova at me skal bruka både dei komande budsjettforhandlingane og stortingsåret godt for å styrkja innsatsen ytterlegare. Det fortener norsk næringsliv, bedriftseigarane, gründerane og alle tilsette, som tek ein stor personleg risiko for å skapa verdiar me andre, fellesskapet, nyt godt av og er heilt avhengige av.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Fredric Holen Bjørdal (A) [14:36:45]: Representanten Breivik er ein sindig vestlending med interessante betraktningar det er verdt å lytte til. Eg opplever ikkje at Breivik er blant dei som ivrar aller mest for desse milliardane i skattekutt til dei som allereie sit godt i det. Likevel er det den politikken som blir ført, i ei tid med 139 000 arbeidslause – mange av dei langs den same kysten som både representanten Breivik og eg har sterk tilhøyrse til. Det må vere vondt for representanten å erkjenne at om desse skattekutta hadde vorte droppa i berre tre dagar, hadde vi hatt nok pengar til å bygge ei ferje på Vestlandet.

Spørsmålet er ganske enkelt: Vil Venstre denne gongen prioritere tiltak mot arbeidsløyse framfor desse dyre og ineffektive skattekutta?

Terje Breivik (V) [14:37:31]: Det er eigentleg veldig lett å svara representanten Holen Bjørdal: Alle skattekutt som Venstre har gått inn for i denne perioden, og som me sjølvstiller oss heilhjarta bak, har to hovudføremål: Det eine er å bidra til at ein tek marknaden aktivt i bruk for å gjera det billegare og enklare å ta klimavenlege val i kvardagen. Det veit me at folk og bedrifter ynskjer, og då er det eit politisk ansvar å leggja til rette for det. Det andre er nettopp òg å bruka skatte- og avgiftssystemet aktivt for å gjera det enklare for alle dei som er viljuge til å ta stor personleg risiko for å skapa dei arbeidsplassane me alle er heilt avhengige av.

Fredric Holen Bjørdal (A) [14:38:13]: Takk for svaret.

Representanten snakkar mykje om klimaet i innlegget sitt. Det vil eg bore litt meir i, i lys av at regjeringa no vil auke bensin- og dieselpriane, men m.a. vil kutte både i bompengar og årsavgift – stikk i strid med hensikta bak eit

grønt skatteskifte, fordi det premierer bilkøyring. Dette forslaget er presentert av Framstegspartiet mest som eit ultimatum. Då er det interessant, med Paris-avtalen og klimaforpliktingar elles i bakhovudet, å høyre: Er dette den offensive avgiftspolitikken Venstre såg føre seg, og kan representanten Breivik vere med på å støtte eit grønt skifte med ein så tydeleg bismak av eksos?

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Terje Breivik (V) [14:38:58]: Venstre har eit grønt skatteskifte i ein heilt anna storleik enn den vesle fliken av ein budsjettlekasje som me no har fått innsyn i – eit grønt skatteskifte i alternativt budsjett på i alt 12 mrd.–13 mrd. kr, som endar med at folk flest sit igjen med ein skattelette på 2 000–3 000 kr.

Og til det som er undertonen i spørsmålet frå representanten Holen Bjørdal: Då eg vart intervjuva av NRK om dette, fekk eg spørsmålet: No har regjeringa stilt absolutte krav for dei går inn i forhandlingane – går Venstre inn i forhandlingane med absolutte krav? Nei, absolutt ikkje.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:39:56]: I representantens innlegg var det ett ord som manglet, og det var «lønnsomhet». Hvis det ikke blir en kraftig lønnsomhetsforbedring for de næringene som har basert seg på fornybare naturressurser, blir det jo lite av det. Det aller siste vi trenger nå, er flere besvergelses og uttalelser om at en skal ha et grønt skifte, uten at en går til det som er kjernen innenfor en kapitalistisk økonomi: å bedre lønnsomheten. Da må en se på de rammebetingelsene som er, og hva som er statens rolle. Hvis en ikke får de resultater som en ønsker, må rammebetingelsene endres sånn at en får lønnsomhet.

Vi har noen virkemidler: investeringsstøtte, miljøteknologi, Investinor, Innovasjon Norge – dette fungerer dårlig. Vil Venstre, sammen med Senterpartiet, ta initiativ til, i det kommende budsjettet, å endre disse ordningene, både når det gjelder hvordan de fungerer, og når det gjelder å sikre lønnsomheten i en helt annen grad, for å få til det grønne skiftet i praksis, sånn at private bedriftsledere vet hva de har å forholde seg til?

Terje Breivik (V) [14:41:00]: Svaret på det er sjølvst sagt ja, og det er ganske interessant at det er representanten Lundteigen – som òg er representant for den førre regjeringa, som hadde reint fleirtal – som etterspør lønnsomd. Noko av det fyrste me gjorde i denne stortingsperioden, var nettopp å bidra til at ein på ny får lønnsomd i produksjonen av biodrivstoff. Ein lagar ein ny marknad for norske skogeigarar og norske bønder ved å fjerna vegbruksavgifta på biodrivstoff, som den raud-grøne fleirtalsregjeringa innførte, og då eigentleg sette norsk skognæring og norsk biodrivstoffsnæring på vent i fire år, og ein risikerer no at ein har tapt stor konkurransekraft i forhold til t.d. finsk industri.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:41:52]: Hvis representanten Breivik hadde fulgt ordentlig med, hadde han visst at undertegnede sa det samme da som nå. Det er altså konsistens i det vi snakker om, og det er konsistens når det gjelder lønnsomhet. Det er mange som er oppgitt over at det snakkes om et grønt skifte, ikke minst av Venstre,

uten at en definerer innholdet i det. Jeg er derfor veldig glad for at det nå begynner å bli en diskusjon om innholdet i det, og om at det kreves lønnsomhet. Det fører til at en sjølsagt er nødt til å gå fra en svak økonomi og en svak lønnsomhet knyttet til alle de næringene vi her snakker om, enten det er torsken, timoteien eller grana, som er min måte å si det på. Da er det interessant å høre hva Venstre nå vil gjøre i sin rolle knyttet til de nåværende regjeringspartier for å få til en kraftfull endring i lønnsomheten til eksempelvis de tre produktene, som er symboler på havet, jorda og skogen, i tillegg til vannkraften, som representanten Breivik var inne på.

Terje Breivik (V) [14:43:01]: Eg tvilar ikkje på at representanten Lundteigen har vore konsekvent i det han seier, men då er det òg høveleg å stilla spørsmål om kvifor Lundteigen ikkje fekk gjennomslag i den fleirtalskonstellasjonen han var ein del av. Det er trass alt – sjølv om ein av omsyn til oppslutninga er avhengig av kva veljarane oppfattar osv. – ikkje retorikk, men resultat som flyttar samfunnet framover. Og eg kan lova Lundteigen og resten av Stortinget at Venstre sjølsagt skal fortsetja i den same leia som me har gjort til no, og bidra tungt til at òg desse næringane får betre rammevilkår for lønsemd, bl.a. gjennom å fjerna vegbruksavgifta på biodrivstoff.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Kirsti Bergstø (SV) [14:43:58]: «Vår norske modell kommer fremover ut i tøffere farvann», kunne vi høre Kongen si i går, og gårsdagens taler tegnet opp noen utfordringer som for så vidt deles, men der det avgjørende vil være om klimakrisen, behovet for velferd og behovet for arbeid møtes med høyresidens eller venstresidens løsninger. For sannheten er at de farligste skjærene i sjøen for den norske modellen er meislet ut av regjeringen selv.

Grunnleggende for velferd er arbeid, og grunnleggende for den norske modellen er et organisert arbeidsliv. Nå ser vi en alvorlig situasjon med veldig mange arbeidsløse og stadig flere med en løs tilknytning til arbeidslivet gjennom midlertidighet og forskjellige former for løsarbeidersituasjon. Det er et resultat av politikken som føres, og av politikken som ikke føres. Det er et resultat av at næringsnøytralitet og passivitet settes foran en aktiv næringspolitikk der statlige midler og muskler skulle blitt brukt til å holde hjulene i gang. Det er et resultat av en svekket arbeidsmiljølov der man har fått flere folk i midlertidig arbeid, men ikke flere i jobb. Og det er et resultat av en manglende evne og vilje til å ta grep om situasjonen til de mange som lever på arbeidsgivers nåde, for å kunne leve av sitt lønnsarbeid.

Vi vet fra forskning og erfaring at når folk har en løs tilknytning til arbeidslivet, organiserer folk seg i mindre grad, og uten en høy organiseringsgrad forskyves maktforholdene i arbeidslivet. Det er en politikk for tøffere farvann for den norske modellen. I lag med en skattepolitikk for at de som har mest fra før, skal få mer, er dette en politikk for økte forskjeller.

SV kjemper for et varmere samfunn med mindre forskjeller. Vår politikk virker – det beviste vi da vi satt i regjering, og vi så at for første gang på flere tiår gikk forskjellene ned. Derfor kjemper vi for et arbeidsliv der folk skal ha full jobb og fast jobb. Vi kjemper for et arbeidsliv

der folk ikke bare skal ha begge beina i arbeidslivet, men også ha trygghet i ryggen, for trygghet er avgjørende for en rød og rettferdig omstilling til et grønt skifte.

Store forskjeller er gift for et samfunn – små forskjeller gir gode samfunn å leve i. Det gir mer tillit, mer likestilling, mindre kriminalitet og bedre folkehelse. Derfor er jeg dypt bekymret – dypt bekymret for sysselsettingssvikten, likestillingsreversen og forskjellsveksten. 92 000 barn lever i dag i vedvarende fattigdom, 139 000 mennesker står uten arbeid, og Klassekampen slår i dag opp at de 50 rikeste i gjennomsnitt har fått 20 mill. kr hver i skattelette av regjeringen. Det er forskjellspolitikk som svir, og den svir målrettet.

Kampen mot forskjellssamfunnet må føres med en rettferdig skattepolitikk. Den må føres ved at folk har arbeid eller sikres inntekt, og den må føres med en velferd som evner å utjevne forskjeller. Høyresiden omtaler ofte velferdsstaten som et sikkerhetsnett. SV ser på velferdsstaten som en forutsetning for å leve frie og selvstendige liv og for å få ned forskjellene. Friheten ligger i fellesskapet – ikke bare fordi fellesskapsløsningene er en effektiv og rettferdig måte å organisere samfunnet på, men også fordi de som av forskjellige grunner står utenfor arbeidslivet, er nødt til å sikres inntekt. Derfor er det leit å se alle dem som har fått et tøffere liv gjennom uførereformen, gjennom kutt i barnetillegget og gjennom at arbeidsløse ikke lenger får feriepengeopptjening.

Årene som har gått, viser at valget til neste år vil avgjøre om farvannet som den norske modellen skal navigere i, vil preges av storm, med fare for skipsforlis, eller om den skal få ny vind i sine seil.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [14:48:58]: Takk til representanten for et godt innlegg om den norske modellen. Jeg har lyst til å stille et spørsmål om noe som knapt var nevnt med et ord i trontalen, nemlig likestilling. At det ikke var nevnt, er kanskje ikke så rart, for vi har en regjering som ikke har tatt noen nye initiativ i likestillingspolitikken. De la fram en likestillingsmelding totalt uten innhold. Heldigvis ble de overkjørt av en samlet opposisjon. Vi er jo vant til at likestillingspolitikken står stille når høyrepartiene styrer, det nye er at den ikke står stille, den går bakover. Kirsti Bergstø snakket om den norske modellen, og likestilling er det aller flotteste med den norske modellen. Det har gjort at unge gutter og jenter i dag kan vokse opp og leve friere liv enn de som levde før dem. Det har hatt mer å si for økonomien enn all oljen til sammen. Men den største trusselen mot likestilling er troen på at vi er der vi skal. Vi har nå fire tapte år med denne regjeringen. Derfor er mitt spørsmål til Kirsti Bergstø: Hvilke nye initiativ mener hun et nytt flertall bør ta etter valget til neste år for at vi skal få et mer likestilt Norge?

Kirsti Bergstø (SV) [14:50:03]: Takk for replikken. Jeg tror at vi først må reversere den skaden som er skjedd. Da tenker jeg særlig på skaden som er gjort i arbeidsmiljøloven, for vi vet at midlertidighet i arbeidslivet rammer kvinner spesielt. Det var også grunnen til at ikke bare en samlet fagbevegelse, men også likestillingsombudet var veldig tydelig på hvor skadelig midlertidighet ville være i arbeidslivet. Når vi reverserer den, er vi nødt til å

sikre at fulle og faste stillinger blir det gjeldende i arbeidslivet. Det handler om at kvinner ikke skal avspises med 17,3 pst. stilling. Det er kvinner som i stor grad bærer velferden med sine hender og sin kompetanse, og da er vi nødt til å vise at det skal være skikkelige arbeidsforhold på de områdene kvinner jobber.

Så vet vi at velferd også er likestillingspolitikk. Hvis barnehagene forsvinner eller blir dyrere, eller eldreomsorgen blir dårligere, er det kvinner som må ta omsorgsoppgavene. Så velferd og arbeid er oppgavene vi må ta.

Frank Bakke-Jensen (H) [14:51:20]: Representanten Bergstø og jeg kommer fra samme fylke. Jeg var der sist uke og besøkte en bedrift som lager betongelementer. Der møtte jeg en rekke kvinner i forskjellige stillinger, alt fra snekkere til dem som blandet betong, og dem som satt og beregnet. Jeg spurte hvorfor de fant denne bedriften attraktiv. Bedriften har brukt SkatteFUNN, altså fått skattelette for å utvikle og øke konkurransedyktigheten. Det hadde ført til tryggere arbeidsplasser. Trygghet var viktig, sa kvinnene. En bedrift som utviklet seg og skapte trygge arbeidsplasser, tiltrakk seg også kvinner.

Denne regjeringen har innført lærlingkvote på fiskebåt, og vi har økt kvoten til videregående skole, slik at det skal være lettere å drive god næring. Lærlingkvoter fører til at også jentene blir mer attraktive om bord i en fiskebåt, for de kommer med en egen kvote. Det er faktisk slik at når man går inn på praktisk næringspolitikk, er også det likestillingspolitikk.

Mitt spørsmål til representanten er: Hvilket av de to eksemplene er det største skjæret i sjøen for velferdsstaten?

Kirsti Bergstø (SV) [14:52:26]: De to eksemplene er ikke det største skjæret i sjøen. Den utryggheten som ligger i arbeidslivet, alle som står uten arbeid, og den manglende evnen og viljen til å finne løsninger på det, kaller jeg skjær i sjøen – i tillegg til at man har klart å provosere store deler av den organiserte arbeidstakersiden.

Jeg synes det er veldig bra at representanten fra Høyre sier at trygghet er viktig, og også at lærlinger er viktig. Jeg vil også legge til at man må ha råstoff på de båtene som man skal ha lærlinger på. Da skulle jeg gjerne ønsket at vi hadde hørt andre toner da SV foreslo at man skulle legge Telemarkmodellen til grunn for offentlige innkjøp, for det ville nettopp ha sikret lærlinger i kontrakter. Det ville ha sikret faglighet på de fagområdene som er truet, det ville ha sikret at folk hadde fast arbeid, og at det var det vi konkurrerte om i norsk næringsliv, ikke om å underby hverandre bare på pris, men satse på seriøsitet og faglighet.

Frank Bakke-Jensen (H) [14:53:30]: Da er vi altså enige om at trygge arbeidsplasser også kan være et godt likestillingstiltak. Et aktivt næringsliv som selv tar tak for å utvikle seg og øke sin konkurransekraft, kan også være et likestillingstiltak. Det mener jeg at vi kan konkludere med at vi er enige om.

Vi har fra denne regjeringen satset veldig mye på samferdsel, slik at man også i vårt fylke skal kunne komme seg både fram og tilbake, at næringslivet skal kunne få enkle transportveier ut, kortere vei og billigere vei til markedet og få økt konkurransevnen. Det gir også tryggere arbeidsplasser, noe som gjør at kvinner finner ut at kanskje man kan velge utradisjonelt, ikke bare tradisjonelt.

Det siste store grepet vi har tatt, et at vi har en etter- og videreutdanningsreform for lærere som er historisk stor. Mens det var 38 lærere som kunne få etter- og videreutdanning under de rød-grønne, har vi 213 lærere på kurs i år. Det mener jeg kanskje også kan være en spore til likestilling – at ungdommene våre får en så god skole at de kan få de mulighetene som trengs. Er representanten enig i det?

Kirsti Bergstø (SV) [14:54:41]: Vi deler absolutt målet om en god skole, og at flere av ungdommene i vårt fylke skal fullføre den videregående skolen. Da trengs etter- og videreutdanning for lærerne. Men om representanten Bakke-Jensen er dypt bekymret for kvinnearbeidsplasser framover, håper jeg han tar en kamp i eget parti om kuttet i de regionale utviklingsmidlene, for det er klart at selv om det er viktig å satse på samferdsel, kan vi ikke leve av veiene alene, vi er nødt til å ha arbeid, og vi er nødt til å ha arbeidsfolk som kjører på veiene. Kuttet i næringsutviklingen som skulle gått til fylket, betyr færre arbeidsplasser i vårt fylke og vår region.

I tillegg vil jeg utfordre når det gjelder hvilket konkurransegrunnlag vi skal ha næringslivet vårt på. Skal det være på seriøsitet, skal det være på å fremme lærlinger, skal det være på fast arbeid, eller skal det være med sosial dumping og useriøse forhold?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:55:50]: Programkomiteene i Venstre og i Høyre har begge presentert forslag om å styre midlene til barnefamiliene. Flere ønsker å erstatte barnetrygden med gratis barnehage og SFO samt målrettede tiltak for å støtte lavinntektsfamilier.

I Kristelig Folkeparti er vi overrasket over at Venstre og Høyre tenker i disse baner, for barnetrygden er frie midler til barnefamiliene, mens gratis barnehage og SFO er øremerkede midler. Kristelig Folkeparti mener den universelle barnetrygden må videreføres. Familier med barn har høyere utgifter enn andre, og det er viktig at det offentlige bidrar med barnetrygden til en viss styrking av økonomien i denne perioden.

Men hva tenker SV? SV er bl.a. opptatt av heldagsskolen og snakker varmt om den. Mener SV at det er en god idé å veksle barnetrygden inn i gratis barnehage og SFO?

Kirsti Bergstø (SV) [14:56:45]: Jeg er glad for at vi på nok et viktig punkt deler visjon med Kristelig Folkeparti, å løfte barnetrygden. SV ønsker å øke barnetrygden for alle, men særlig for dem som har flere unger, og for dem som er alene, for vi vet at det er de gruppene som har størst sannsynlighet for å havne i fattigdom. Vi vet at barnetrygden er en av de enkeltytelsene som i aller størst grad bidrar til utjevning av forskjeller, og vil få flere unger ut av fattigdom. Jeg er enig i at det er nødt til å være en bred universell ordning, som bør tilfalle alle.

Så er vi ikke med på den kunstige motsetningen mellom å løfte fram barnetrygden som en god ordning og det å ha andre gode velferdsordninger, sånn som skole og barnehage. I min hjemkommune, Nesseby, har vi gratis barnehageplasser til alle unger. Det er vi stolt av, det ser vi gode resultater av videre i skoleløpet, og det bør være en oppfordring til flere.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

Trond Giske (A) [14:58:08]: Trontalen er stedet for å løfte blikket og diskutere de store utfordringene for Norge. Hvordan bekjemper vi arbeidsløsheten og skaper arbeid til alle? Hvordan skaper vi trygge arbeidsplasser med lønn og arbeidsvilkår som folk kan leve med? Hvordan lar vi flere barn og unge få de kunnskapene de vil trenge i framtiden? Og hvordan setter vi folk i gang med å gi eldreomsorg og helsehjelp til folk som trenger det?

Vi ser nå etter tre år en Høyre–Fremskrittsparti-regjering som ikke har svaret på disse store spørsmålene. Dette er nå den tredje trontaledebatten hvor arbeidsløsheten er et stort og alvorlig tema. 139 000 mennesker går ledig i stedet for å bidra til verdiskaping – 139 000 mennesker som kunne bidratt i industri, handel, service, helse, omsorg og skole. Hardest rammet er ungdom, unge mennesker som går inn i voksenlivet uten en fast jobb å gå til.

I 2013 skulle Høyre og Fremskrittspartiet få slutt på utenforskapet. I dag står flere utenfor arbeidsmarkedet enn noen gang. Deltagelsen i arbeidslivet går kraftig ned. Antall ungdommer som står utenfor både arbeid og studier, er rekordhøyt, og antall uføretrygdete ungdommer vokser rekordraskt.

I 2014 var svaret fra regjeringen at arbeidsløsheten skyldtes oljeprisfallet, og at regjeringens politikk snart kom til å virke. I trontaledebatten i 2015 sa regjeringen at arbeidsløsheten skyldtes oljeprisfallet, og at regjeringens politikk ville virke snart. Og i år hører vi igjen at arbeidsløsheten skyldes oljeprisfallet, og at regjeringens politikk vil virke snart.

Men denne tredje trontaledebatten holdes altså på et tidspunkt hvor antallet arbeidsløse i Norge er større enn det noen gang har vært i hele Norges historie. Spørsmålet er: Hvor lenge skal regjeringen skyldes på oljeprisfallet, og hvor lenge skal 139 000 arbeidsløse vente på en politikk som virker?

Noen av oss hadde i 2013 en liten mistanke om at de nye ideene og nye løsningene egentlig kom til å bli gammel Høyre- og Fremskrittsparti-politikk: skattekutt til de rikeste, velferdskutt til de fattigste, privatisering, salg av norske fellesskapsverdier og større forskjeller mellom folk. Dessverre fikk vi rett. Regjeringens svar på arbeidsløshet er 20 mrd. kr i skatteutt, mest til dem som har mest fra før. En rekordvekst i oljepengebruken har vært brukt til å gjøre de rikeste rikere, i håp om at de skal bruke noe av sin ekstra rikdom på å skape flere arbeidsplasser. Det virket ikke i fjor, det virket ikke i forfjor, det har ikke virket de 30–40 årene høyresiden over hele den vestlige verden har prøvd denne oppskriften, «trickle-down economics».

I stedet har veksten i Norge stoppet opp. Industrierarbeidsplasser forsvinner, store og små bedrifter permitterer og sier opp, tryggheten for å få jobb forsvinner, og tryggheten i jobb svekkes. Omstillingen ble større enn forventet, sier Erna Solberg. Men omstillingen har ikke blitt større. Det er arbeidsløsheten som har blitt mye større. Omstilling er at folk mister en jobb, og så får de en annen, eller at den jobben man er i, blir fornyet. Problemet nå er at folk mister jobben, men de får ikke en ny. Når arbeidsløsheten langs Vestlandet nesten er doblet, er det ikke fordi omstillingen går raskere enn før. Det er fordi omstillingen nesten har stoppet opp.

Spørsmålet er: Kunne vi gjort noe annerledes? For det er ikke Høyre og Fremskrittspartiet som har skapt fallet i

oljeprisen, men det er de som har hatt ansvaret for å føre den politikken som skulle hjelpe oss gjennom dette.

Vi kunne ha valgt en annen vei. Arbeiderpartiet ønsker en helt annen politikk for økt næringsutvikling, flere arbeidsplasser og full sysselsetting:

- Vi burde ha satt inn mye kraftigere virkemidler for omstilling i industrien, overføring av kunnskap og teknologi fra oljeindustri til andre sektorer, et godt permitteringsregelverk og støtte til grønn omstilling.
- Vi burde ha styrket muligheten for at arbeidsløse kunne fått ny kunnskap, kvalifisere seg for de jobbene som finnes – det de trenger for å få nytt arbeid.
- Vi burde ha styrket investeringene i de velferdsoppgavene vi vet landet trenger: bygging av sykehjem, oppussing av skoler, omsorg, skole og helse.
- Vi burde ha brukt kapitalrikdommen vår til å investere i norsk næringsutvikling og hjørnesteinsbedrifter i stedet for å selge fellesskapsverdiene.
- Og vi burde styrke, ikke svekke, den norske modellen: samarbeidet mellom arbeidstakere, arbeidsgivere og det offentlige.

Regjeringens politikk virker nå kraftfullt mot ledigheten, sa Erna Solberg på Høyres landsmøte i vår. Nå, et halvt år etter, har vi flere arbeidsløse enn noen gang. Landet trenger en ny retning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nikolai Astrup (H) [15:03:18]: Representanten Giske har rett i at vi må få arbeidsledigheten ned, og at vi må unngå at den biter seg fast på et veldig høyt nivå, slik den gjorde da Arbeiderpartiet styrte på 1990-tallet. Representanten Giske var også innom et område som han og partiet hans ofte er innom, nemlig å beskyldte regjeringen for å skape økt ulikhet på alle områder. Han ser da åpenbart bort fra at det ble 15 000 flere fattige barn under de rød-grønnes åtte år med makten.

Mitt spørsmål er: Er det regjeringens arbeid for å redusere ventetiden for rus- og psykiatribehandling fra 61 dager til 37 dager han tenker på når han sier at vi skaper ulikhet, eller er det at fattige barnefamilier får billigere barnehage? Eller er det stipendordningen for barnefamilier med dårlig råd, som gjør det mulig for deres barn å delta i fritidsaktiviteter? Eller er det kanskje satsingen på skolen med bedre lærere, tidlig innsats og grunnleggende ferdigheter – et av de viktigste bidragene til sosial mobilitet som politikken kan gi våre barn – representanten tenker på?

Trond Giske (A) [15:04:22]: Jeg synes det er veldig betegnende at i den siste trontaledebatten i denne stortingsperioden fortsetter altså Høyre å snakke om de åtte rød-grønne årene. På et eller annet tidspunkt må man begynne å presentere den politikken man selv har hatt ansvaret for i tre år, og kanskje skal ha ansvaret for i ett år til. Hvordan løser man arbeidsløsheten? Hvorfor bruker man 20 mrd. kr på skatteutt istedenfor på skole, eldreomsorg og helse? Og hvor mye sysselsettingsvekst skaper dette? Det betyr jo ikke at alt regjeringen gjør, er feil. Heldigvis brukes noen av de mange hundre milliardene over offentlige budsjetter på fornuftige ting. Vi var uenig i å øke barnehageprisen for alle for å gi billigere barnehagepris til noen, men det er for så vidt et retningsvalg. Men 139 000 arbeidsløse har bitt seg fast. Det er

ikke sånn at vi må unngå at ledigheten biter seg fast, som representanten sier – den er her. Og det virkelighetsbildet som tegnes på Høyres landsmøte, er kanskje troverdig for de delegatene som er der, at politikken nå virker kraftfullt, men de som opplever utrygge jobber, opplever en helt annen virkelighet enn de som er i salen på Høyres landsmøte.

Nikolai Astrup (H) [15:05:34]: Takk for svar fra representanten Giske. Jeg snakket jo stort sett om våre tiltak som vi har gjennomført, og jeg kunne ha nevnt over 60 andre tiltak i strategien mot barnefattigdom. Men nok om det.

Representanten Giske tok også opp skatt, og det er interessant å merke seg Arbeiderpartiets modell for å skape flere jobber. Det er altså å øke skatteregningen betydelig for det private næringslivet. Det interessante er også at representanten Giske ved flere anledninger som næringsminister, i likhet med tidligere LO-leder Roar Flåthen og stortingsrepresentant Lisbeth Berg-Hansen, tok til orde for å fjerne den formuesskatten som han nå angriper oss for å redusere.

Da blir mitt spørsmål: Hva har endret seg siden representanten Giske så åpenbart ikke er enig med næringsminister Giske om formuesskattens problem for evnen til å skape nye arbeidsplasser i privat sektor?

Trond Giske (A) [15:06:27]: Representanten Giske er veldig enig med næringsminister Giske. Jeg har lyst til å legge til at under den næringsministeren og den foregående ble det altså 355 000 flere arbeidsplasser i Norge, to tredjedeler i privat sektor, en tredjedel i offentlig sektor. Nå er det nesten ikke sysselsettingsvekst.

Det jeg sa den gangen, var ikke at man skulle fjerne formuesskatten. Det jeg sa, var at vi må ha lik formuessetting av ulike formuesobjekter, for det er feil at folk investerer f.eks. massivt i næringsseiendom fordi det er mer skattegunstig. Der har vi altså vært med på et bredt bedriftsbeskatningsopplegg – et forlik – som jeg tror representanten kjenner, hvor vi har fått dette til. Og det er viktig for at vi investerer i produksjon, men vi har ikke gått inn for å fjerne formuesskatten. Det ville ha ført til store skjevheter, enda mer skjevheter enn det vi har sett så langt, og det er jo det som er grunnen til at Høyres opplegg gir titalls millioner til de rikeste og 50-øringer og kronestykker til vanlige folk.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [15:07:35]: I juni vedtok Stortinget en lov om offentlige anskaffelser, og under behandlingen av denne ble det diskutert om vi skal sette et mål for hvor stor andel ideelle aktører skal ha i ulike sektorer, og om vi ønsker flere ideelle aktører velkommen.

Arbeiderpartiet skriver i merknad sammen med Kristelig Folkeparti og Senterpartiet at det bør være en målsetting at ideell sektor øker på sikt og viser til Senterpartiets representantforslag om å sette et mål om at ideell sektor skal stå for 25 pst. av hele omsorgssektoren. Nå skal dette forslaget behandles i høst, og mitt spørsmål til representanten Giske er: Vil Arbeiderpartiet støtte dette forslaget og sette et mål om at 25 pst. av omsorgssektoren skal være drevet av ideelle aktører?

Trond Giske (A) [15:08:26]: Meg bekjent har vi ikke landet på noe tall eller noe vedtak i den saken i vår gruppe, men målet om at ideell sektor kan bidra vesentlig, ikke bare i omsorgs- og helsesektoren, men også i kunnskap, folkeopplysning osv. er vi helt enige om. Vi kommer begge fra bevegelser som har hatt dette som aktivitet. Arbeiderbevegelsen drev helseopplysning for kvinner, opplæring av barn, kvalifiseringskurs for arbeidsløse og mange andre ting, som den gangen ikke var dekket av offentlige tilbud. Og vi ser faktisk at når det kommersielle tilbudet blir for stort, når det presset blir for sterkt, er det ofte de ideelle som blir skviset. Det er de som faller ut, og som ikke kan være med på den samme karusellen som de som har bunnlinjen som eneste overordnede mål, som styrende for sin aktivitet. Så jeg er helt sikker på at vi og Kristelig Folkeparti kan finne gode løsninger sammen på dette.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Nikolai Astrup (H) [15:09:49]: Høyres mål er å trygge det norske velferdssamfunnet, ivareta et samfunn med høy tillit, små forskjeller, frihet og muligheter for alle. Høyres mål er ikke å forandre Norge, men politikken må reflektere at Norge er forandret. Gårsdagens løsninger gir ikke svar på fremtidens utfordringer.

Vi må legge til rette for nye, trygge arbeidsplasser i privat sektor og gi landet flere og sterkere ben å stå på. Derfor vil satsing på forskning, innovasjon, digitalisering og gründer- og entreprenørskap være enda viktigere i årene fremover. Vi må senke terskelen inn i arbeidslivet og gjøre det enklere å starte egen bedrift, og vi må legge til rette for at norske eiere kan investere i arbeidsplasser i Norge. Det siste norske bedrifter trenger nå, er nye store skatteregninger.

Vår viktigste ressurs er kunnskap og kompetanse. Hvis vi skal gi alle mennesker muligheter til å lykkes og realisere sine talenter, må vi starte med en god skole, gode lærere og gode grunnleggende ferdigheter. Det er nøkkelen til sosial utjevning i samfunnet og inngangsbilletten til et liv der flest mulig kan stå på egne ben og ta vare på seg selv og sin familie. Men det er også en viktig forutsetning for at vi som samfunn skal være omstillingsdyktig i møte med endringer her hjemme og i verden rundt oss, og det skjer store endringer. Fra 2005 til 2013 lå oljeprisen i snitt på nesten 100 dollar fatet med en topp på 144 dollar. Det var sannsynligvis, som Jens Stoltenberg skriver i sin selvbiografi, et unntak i historien. Nå har oljeprisen falt til under 50 dollar. Vi må få flere og sterkere ben å stå på, og vi må utnytte de fantastiske naturressursene vi har i Norge til å skape verdier og grønne arbeidsplasser til glede for landet.

Vi er en teknologinasjon. Olje- og gassindustrien er vår månelanding – fra enkle brønner på grunt vann til horisontal boring og undervannsfabrikker i krevende farvann. Vår teknologi og ekspertise må overføres og utnyttes i flere sektorer. Vi vinner ikke fremtiden ved å kopiere andre, vi må finne vår egen vei. Men vi har et fantastisk utgangspunkt. Som alltid er det hardtarbeidende og kompetente folk som fortjener æren. Vår jobb som politikere er å legge til rette for bærekraftig vekst og nye jobber som kan trygge velferden for fremtiden. Skal vi klare det, må vi også investere i Norges konkurransekraft.

Det har vært et formidabelt taktskifte innenfor vei- og baneinvesteringer de siste årene. Budsjettenes er økt med nesten 50 pst. siden 2013. Forfallet går ned, vedlikeholdet går opp. Togene kommer oftere med over 18 000 flere avganger enn da vi tiltrådte, og punktligheten er bedre enn før. Nå blir det også konkurranse om å gi et best mulig tilbud til passasjerene. Veiselskapet Nye Veier AS, som skal bygge over 500 km med firefeltsvei, skal bygge raskere, mer effektivt og mer sammenhengende og rasjonelt enn før. Planleggingstiden reduseres, nye utbyggingsmetoder prøves ut, og resultatene er gode så langt. Summen av alt dette er raskere bygging av vei- og baneprosjekter, trygghet og mer effektiv transport, bedre miljø og lavere transportkostnader. Det trenger Norge.

Offentlig sektor er en stor og viktig aktør i Norge som også må endre seg i takt med nye tider. Det er viktig at nye ansatte først og fremst gir bedre offentlige tjenestetilbud – flere hender i omsorgen, flere politifolk i gatene, mer hjelp til dem som trenger samfunnets hjelp aller mest. Men samtidig må vi få mer ut av ressursene vi bruker. Også offentlig sektor må satse på innovasjon, digitalisering og videreutvikling av tjenestetilbudene. Den samfunnsøkonomiske gevinsten av digitalisering er stor, men viktigst av alt er at det kan gi bedre tjenester til folk og bedrifter. Bare i forenklinger rettet mot næringslivet har vi gjennomført tiltak som årlig sparer bedriftene for 6 mrd. kr.

Et samfunn bør måles på hvordan vi tar vare på dem som trenger vår felles hjelp aller mest. Også her har vi tenkt nytt om hvordan vi kan oppnå bedre resultater. Ventetidene for rus- og psykiatribehandling er redusert fra 61 dager i 2013 til 37 dager nå. Vi er ikke i mål, men vi er på god vei. Rett til brukerstyrt personlig assistent, lavere barnehagepriser for dem med lavest inntekt, forslag om at foreldre på sosialhjelp ikke skal få mindre utbetalt hvis ungdommene deres jobber ved siden av skolen, stipendordninger for barnefamilier med dårlig økonomi, slik at de kan reise på ferie eller få tilgang på fritidsutstyr – dette er eksempler på at regjeringen prioriterer velferdstiltak som betyr mye for mange i hverdagen.

Ikke alle i denne sal setter pris på endring. Som samfunn kan vi forsøke å holde igjen, eller vi kan omfavne fremtiden og de nye spennende mulighetene det gir oss. Alle som har forsøkt å holde igjen, stenge ute, beskytte seg mot eller stå i veien for fremtiden, har mislykket – ikke med en gang, men over tid. Vi gjennomfører helt nødvendige endringer for å sikre velferden vi alle setter pris på fordi situasjonen tilsier det og tiden på mange områder er overmoden etter mange år med reformtørke for oss. Arbeiderpartiet og venstresiden har lansert noe god og noe ny politikk i dag. Problemet er at det som er nytt, er ikke godt, og det som er godt, er ikke nytt. Evnen til å kritisere regjeringens politikk synes langt mer velutviklet enn evnen til å gi svar som viser at opposisjonen forstår den tiden vi lever i, og har løsninger som virker.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jette F. Christensen (A) [15:15:06]: Arbeiderpartiet er opptatt av ting som virker, og av at vi skal begynne med det – og slutte med ting som ikke virker.

På spørsmål fra representanten Tajik tidligere i dag svarte parlamentarisk leder for Høyre at han synes det er intet mindre enn fantastisk at de 50 rikeste i dette landet får

skattekutt tilsvarende det 2 000 alminnelige arbeidsfolk tjener til sammen i løpet av et år. Det er jo «absolutely fabulous». Han sa at nå blir de gitt muligheten til å skape arbeidsplasser.

Problemet er at den muligheten er akkurat like ensom som et vannglass på Logen Teater under festspillåpningen. Kan representanten Astrup gi ett eneste eksempel på en arbeidsplass skapt som en direkte følge av at de 50 rikeste har fått 20 mill. kr hver i skattelette?

Nikolai Astrup (H) [15:16:02]: Jeg mener at det er veldig bra at det finnes private eiere som ønsker å skape arbeidsplasser i dette landet, og vi må legge til rette for at de gjør det. Der er jeg helt enig med parlamentarisk leder Trond Helleland.

Det siste næringslivet trenger nå, er Arbeiderpartiets skatteløsning, som er en enorm milliardregning som kan snu det som nå begynner å se ut som en forsiktig oppgang – etter veldig krevende tider – til nedgang. Det er en grunn til at tidligere LO-leder Roar Flåthen tok til orde for å endre formuesskatten og gjøre den mindre skadelig. Det er en grunn til at Lisbeth Berg-Hansen har tatt til orde for å fjerne skatten på arbeidende kapital, i tråd med enigheten mellom borgerlige partier. Og det er en grunn til at Trond Giske, da han var næringsminister, tok til orde for å fjerne formuesskatten og erstatte den – riktignok med en annen skatt, som har noen andre negative virkninger. Selv om han benektet det i sted, står det å lese på VG Nett. Men det er en grunn til det, og det er at den er skadelig. Den hemmer verdiskapingen. Den hemmer evnen til å skape nye arbeidsplasser. Og er det noe vi trenger i den tiden vi er i, er det å skape nye arbeidsplasser.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [15:17:18]: All politikk som er tilpasset barns beste, er som regel best for oss alle og klokt for framtiden. For Kristelig Folkeparti er dette en grunnholdning, som også må omfatte barn på flukt på en verdig og god måte, for de er i Norge uten å kunne klandres.

Det siste året har regjeringen etter Kristelig Folkepartis oppfatning kommet på kant med barns beste-prinsippet i flere saker. Jeg tenker da på den sterkt kritiserte praksisen med fengsling av barn på Trandum, selv om det har skjedd ved domstolsbehandling. Jeg tenker på økt bruk av midlertidighet for enslige mindreårige asylsøkere selv om en erkjenner at det kan gå ut over barns psykiske helse, og jeg tenker på svekkingen av rettighetene til barn på flukt i regjeringens forslag til ny omsorgssenterlov. Er dette et mønster det verdibaserte Høyre vil og kan være bekjent av videre?

Nikolai Astrup (H) [15:18:14]: Jeg mener at barns beste er et utrolig viktig prinsipp, som vi må legge til grunn for all vår politikk. Barn er fremtiden, også de som er på flukt, også de som ikke skal være her, men som skal hjem igjen. Det å ha en human, rettferdig behandling av barn på flukt og ivareta prinsippet om barns beste i alle henseender er viktig.

Så er det noen tilfeller hvor det er vanskelig å unngå å gjøre grep som vi ellers ikke ville se oss tjent med. Det må vi selvfølgelig forsøke å begrense til et minimum. Men det er ikke et tegn på noe nytt mønster. Kristelig Folkeparti –

og jeg tror jeg snakker for alle de borgerlige partiene – deler her vår inngang til dette viktige spørsmålet.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [15:19:14]: Transportkomiteen var nettopp på fylkesreise i Troms og Finnmark, og av forståelige grunner var komiteens leder ikke med. Men en av de tingene som vi oppdaget da vi hadde en flott møterunde nedover kysten fra Finnmark mot Troms, var at det var veldig dårlige mobil- og bredbåndsmuligheter. Hurtigruten er jo en viktig institusjon reiselivsmessig i tillegg til at den er viktig for folk som reiser langs kysten, og bredbånd og mobildekning er viktig for næringslivet i hele landet, det kan både forenkle, bedre lønnsomheten og skape innovasjon. Men da er det jo en utfordring at det ikke er bra nok tilbud langs det lange landet vårt på begge disse sektorene. Så mitt spørsmål til Astrup er: Vil Høyre være med på å sikre bedre og likeverdig bredbånds- og mobildekning langs kysten av landet?

Nikolai Astrup (H) [15:20:20]: Jeg er helt enig med representanten i at god mobildekning og bredbåndsdekning er en forutsetning for at vi kan ha den spredtbygde befolkningen vi har i Norge, at vi kan ha virksomhet i hele landet, at vi kan skape nye arbeidsplasser i hele landet. Og det er viktig at vi fortsetter utbyggingen av mobil- og bredbåndsnettet, først og fremst på kommersielle vilkår. Det betyr at selskapene har et ansvar for å bidra. Vi har noen målsettinger, og vi har noen virkemidler, men det er i utgangspunktet selskapene som bygger ut, og slik må det nesten være. Vi har ganske god dekning i Norge i dag, men det er, som representanten sier, noen steder hvor det ikke er godt nok – det må bli bedre. Jeg er den første til å beklage at jeg ikke fikk vært med på denne fylkesreisen, men jeg måtte ta hensyn til barns beste, det vil si være hjemme i pappaperm – kort, men godt.

Karin Andersen (SV) [15:21:21]: Representanten Astrup ble tydelig ubekvem av spørsmålet til representanten Toskedal da vi var inne på Norges forpliktelser etter internasjonale konvensjoner når det gjelder barn og flyktninger, og etterlysningen av det humanitære Høyre, som det var før. Jeg blir sikkert klubbet nå, men det ser ut til bare å være kremmere igjen.

Så sier representanten Astrup at nå er det så vanskelig at da må man kanskje se bort fra noe av dette. Ja, da må jeg spørre representanten Astrup: Er det ikke slik at disse internasjonale konvensjonene som Norge og andre land har forpliktet seg til, er der nettopp for at man skal kunne holde noen prinsipper oppe i vanskelige situasjoner? På solskinnsdager når alt er lett, er det jo lett å holde prinsipper om barns beste oppe. Det er når det er vanskelig, vi trenger å følge prinsippene.

Presidenten: Representanten Andersen vet sikkert at medrepresentanter kan kalles annet enn slengere.

Nikolai Astrup (H) [15:22:33]: Jo, jeg er helt enig med representanten Andersen i det.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Bård Hoksrud (FrP) [15:22:50]: Først vil jeg si det er godt å komme i gang igjen, og jeg vil benytte anlednin-

gen til å takke gode kollegaer for gode diskusjoner i den sesjonen som har gått, og forhåpentligvis den sesjonen vi nå går inn i. Vi er ofte uenige, men det føles godt å leve i et demokrati hvor vi diskuterer politikk i denne sal før vi så går og drikker kaffe – eller helst Pepsi Max – på tvers av partifarger, som det mest naturlige i verden.

Jeg er av hele mitt hjerte opptatt av at eldre som trenger pleie og omsorg, skal ha et godt tilbud. Jeg blir både trist, lei meg og ganske sint når jeg leser om eldre mennesker som ikke får den hjelpen de trenger, de menneskene som ikke får legge seg når de vil, som ikke får dusje når de ønsker det, og som får mat som vi politikere i hvert fall ikke ville spist i egne møter. Når jeg hører om feilmedisinering, for lav bemanning og om tilfeller hvor eldre pleietrengende ikke får sykehjemsplass selv om behovet åpenbart er til stede, da gremmes jeg.

Jeg er glad for at Arbeiderpartiets helsepolitiske talsmann, Torgeir Micaelsen, var svært tydelig og ærlig i sin dom over de rød-grønnes innsats de åtte årene de styrte eldreomsorgen. Han uttalte helt presist følgende om Arbeiderpartiets innsats for dem som bygget landet, så sent som i denne perioden:

«Virkemidlene har ikke vært sterke nok. Vi har ikke nådd målene vi satte oss. Og det er for stor forskjell på eldreomsorgen kommuner imellom.»

Jeg sier ikke at alt har blitt perfekt, men det går heldigvis i riktig retning. På sin vakt – som varte i åtte år – bygde Arbeiderpartiet bare 567 nye sykehjemsplasser. Etter tre år i regjering har Fremskrittspartiet sørget for en kraftig økning i tilskuddene til sykehjemsplasser og plasser med heldøgns pleie og omsorg. Vi har økt tilsagnene til 2 500 plasser i både 2014, 2015 og 2016, noe som er en økning på mange hundre plasser mer hvert eneste år enn de 1 750 plassene Arbeiderpartiet foreslo i sitt budsjett i 2013.

Arbeiderpartiet bygde ikke tilstrekkelig antall sykehjemsplasser, de lot eldre bo på dobbeltrom mot sin vilje. Fremskrittspartiet har lagt til rette for langt flere sykehjem samt sørget for at de eldre som blir satt på dobbeltrom mot sin vilje, slipper å betale om lag 30 000 kr i året inntil kommunene rydder opp. Arbeiderpartiet mener eldre ikke skal ha lovfestet rett til omsorg når de har behov. Fremskrittspartiet, derimot, har sørget for å lovfeste retten til sykehjemsplass når behovet kommer, på samme måte som alle seksåringer har rett til skolegang. Arbeiderpartiet vil ikke at Stortinget og staten skal ta et større ansvar for at alle eldre får et verdig tilbud uavhengig av de enkelte kommunenes økonomi. Fremskrittspartiet har sørget for at staten tar en langt større del av regningen når kommunene bygger sykehjemsplasser, og vi er i gang med et prøveprosjekt som vil bevise at staten må ta regningen for alle eldre som har behov for omsorg og pleie.

Men selv om vi endelig har fått en regjering som tar de eldres behov på alvor, er vi ikke helt i mål. Vi skal komme i mål, men det tar tid å rydde opp. Fremskrittspartiet mener det er behov for en ny reform i eldreomsorgen, en reform som ser på brukerne som mennesker og ikke en ordreservert, en reform som lar eldre bestemme over sine egne liv, ikke et system hvor byråkrater og arbeiderpartifolk skal legge opp en dagsplan for når en skal spise, og når en skal sove. En slik reform må bygge på alle gode krefter, en slik reform må bygges på fantastiske ansatte som tør å tenke nytt, slik de eksempelvis har gjort på Manglerudhjemmet i Oslo. Det er for meg en skam at byrådet i Oslo vil rekom-

munalisere sykehjem som leverer gode tjenester. Begrunnelsen for å kutte i private tilbud i eldreomsorgen er altså at de gjør det for bra. Er det mulig? Dersom Arbeiderpartiet med sine ideologiske skylapper lar seg styre av Miljøpartiet De Grønne og Senterpartiet, vil det bli en dårlig eldreomsorg. Vi ser hva som skjer i Oslo, og vi tenker med gru på hva som vil skje dersom Arbeiderpartiet får styre landet igjen. Vi så hva som skjedde de åtte årene, den tapte eldreomsorgen, da Arbeiderpartiet styrte, og vi ser hva de gjør i Oslo. Kan jeg få minne om at Arbeiderpartiet og Senterpartiet styrer over to tredjedeler av landets kommuner – hvordan synes vi det går?

Fremskrittspartiet vil andre veier. Fremskrittspartiet vil fortsette den radikale tempoøkningen i antall nye sykehjemsplasser, vi vil fortsette å ha lovfestet rett til eldreomsorg, vi vil avskaffe ufrivillige dobbeltrom, vi vil ha en kvalitetsreform som setter den enkelte beboer i sentrum, vi vil lytte til pårørende, vi vil slippe alle gode krefter til, både offentlige, ideelle og private sykehjem. Vi mener det er riktig og viktig at de som skal jobbe med våre eldre, har levert politiattest. Jeg gleder meg til å diskutere eldreomsorg hver eneste dag fram til neste høst. Arbeiderpartiet har innrømt at de har spilt fallitt i eldreomsorgen. Når vi ser til Oslo, ser det dessverre ikke ut til at de har lært av feilene sine heller.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Truls Wickholm (A) [15:27:32]: Hoksrud holdt et følelsesladd innlegg om at folk flest, også eldre, skal få det bedre. Det er ting han har lovet før og ikke holdt. I dag kom nyheten om at Høyres 50 rikeste onkler har fått en skattegave av Siv Jensen på omtrent 20 mill. kr hver. Også de ikke fullt så rike onklene har fått litt av kaka fra de 20 milliardene som er kuttet.

Allerede i 1984 skrev Høyres hoffhistoriker Francis Sejersted at Høyre alltid har fungert som et interesseparti for de bedrestilte i samfunnet. Jeg mener det fortsatt står ved lag. Fremskrittspartiet, derimot, hevder de er for folk flest. Nå er 139 000 av folk flest arbeidsledige, og folk flest skal betale mer i bompenger, særlig i Grenland, hvor Hoksrud selv er fra. De svakeste blant folk flest har fått kuttet sine ordninger. De som er pendlere, har fått kuttet sine fradrag.

Hvorfor svikter Fremskrittspartiet så grovt? Er det så gøy med sorte biler og regjeringskontorer at man ikke klarer å si nei til partiet for de bedrestilte?

Bård Hoksrud (FrP) [15:28:38]: Jeg er veldig fornøyd med at man har en regjering som klarer å ha flere tanker i hodet på en gang. Man klarer å gjøre noe for å redusere skatter og avgifter for næringslivet som gjør at vi har et næringsliv som faktisk kan skape nye arbeidsplasser. At Arbeiderpartiet ikke skjønner det, ser man jo, og det ser man gode eksempler på i Oslo, hvordan man driver eldreomsorgen der.

Kommunene har aldri fått mer penger enn de gjør nå. Man ser at mange kommuner hvor Fremskrittspartiet og Høyre styrer, har god eldreomsorg, mens man i Oslo skal rekommunalisere og bruke 50 mill. kr for å skifte navn på bygninger, at det skal stå at det er kommunalt ansatte, og at private ikke lenger får jobbe der. Jeg synes det er å sløse bort penger. De pengene burde heller vært brukt på en god, verdig og trygg eldreomsorg for dem som trenger det.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [15:29:36]: Regjeringen har varslet endringer i investeringstilskuddsordningen for sykehjem og heldøgns omsorg fra 2021, slik at kommunene ikke får statlig tilskudd til å renovere og utvikle eksisterende plasser om de ikke bygger nye. Dette kan slå veldig feil ut. Kristelig Folkeparti er opptatt av at vi må sikre en reell utbygging av sykehjemsplasser, men vi er også helt avhengig av å utvikle og fornye eksisterende tilbud.

Det er et politisk ansvar å sikre virkemidler som setter kommunene i stand til å lykkes i å ivareta sine eldre på best mulig måte. KS påpeker bl.a. at endringene faktisk kan gjøre demensboliger til tapsprosjekt for kommunene hvis dette blir en realitet. Mener Fremskrittspartiet at disse varslede endringene er riktig medisin for kommunene?

Bård Hoksrud (FrP) [15:30:37]: Det som er viktig for Fremskrittspartiet, er at man faktisk sørger for å bygge nye og få flere plasser. Den utviklingen man har sett i de årene man har hatt rød-grønt styre, har vært at det har blitt veldig få nye sykehjemsplasser: 567 på åtte år. Det viser at vi er nødt til å gjøre noe, og da må vi tenke annerledes. Derfor er Fremskrittspartiet enig i at vi nå må sørge for å sette trykk på at vi får bygd nye plasser. Statsråden har i dag sagt noe om at han ønsker å utvide den perioden.

Så er det sånn at det er programprosesser, og det er det både i Kristelig Folkeparti og i Fremskrittspartiet – bl.a. om en tilskuddsordning nettopp for å sikre at man også får rehabilitert en del av de plassene som i dag må rehabiliteres.

Her mener jeg at man klarer å få til begge deler. Man er opptatt av at kommunene må skjønne at de må bygge flere og nye plasser, sånn at vi får flere sykehjemsplasser, for det trenger vi nå for å møte den befolkningsveksten som kommer, spesielt blant den eldre befolkningen. Det er viktig.

Kjersti Toppe (Sp) [15:31:49]: Eg vil ta opp igjen tråden frå siste replikk. Eg synest det er ganske oppsiktsvekkjande at Framstegspartiets eldregeneral ikkje kan vera tydeleg på om dei stør den omlegginga i investeringstilskot til kommunar som kan brukast både til å byggja nye plassar og til å driva rehabilitering av bygg.

I innlegget sitt snakka representanten mykje om at ein skal avskaffa ufrivillige dobbeltromplasseringar, ein skal gi kommunane bot dersom ein plasserer dei eldre på dobbeltrom. Men dei går altså i Stortinget inn for å ta vekk tilskotet til å rehabilitera og skapa einarom. Kan representanten Hoksrud vera tydeleg på dette: Stør Framstegspartiet det kritiserte forslaget om å ta vekk tilskot til rehabilitering av sjukeheimplassar?

Bård Hoksrud (FrP) [15:32:52]: Dette er jo interessant, for Senterpartiet var altså en del av det rød-grønne flertallet i åtte år. Da er det spesielt å se at man klarte å bygge bare 567 nye sykehjemsplasser. I 2013 foreslo den rød-grønne regjeringen 1 750 nye plasser – man klarte altså ikke å få det til. I de siste seks årene deres var det ganske stor forskjell mellom det man faktisk leverte, og det man ønsket å levere, det som var tilsagnsmulighetene.

Nå har denne regjeringen styrket tilskuddene betraktelig for å bygge nye sykehjemsplasser, for å bygge nye heldøgns pleieplasser – langt over det den forrige regjering

gen gjorde. Og man ser altså at resultatet er at kommunene nå søker om å få lov til å bygge plasser. Vi har gitt tilsagn om tilskudd til 2 500 nye plasser i 2014, 2015 og 2016, og det er altså sånn at kvoten for tilsagn nesten er fylt opp av kommunene. Det viser at man kommer til å bygge mange flere sykehjemsplasser. Det er det vi er opptatt av, at folk som trenger pleie og omsorg, skal få et godt og verdig tilbud. Det sørger denne regjeringen for, det gjorde ikke den rød-grønne regjeringen.

Karin Andersen (SV) [15:34:10]: SV mener at enhver krone vi bevilger til eldreomsorg, skal gå til god omsorg. Derfor tør vi ta kampen mot velferdsprofittører som tar penger ut av eldreomsorgen – penger som kunne vært brukt til flere ansatte og bedre tilbud for de eldre. Fremskrittspartiet velger å stille seg på siden til dem som ønsker å tappe penger ut av eldreomsorgen.

I framtida trenger vi mange flere til å jobbe i omsorgen, særlig i demensomsorgen, for jeg regner med at Hoksrud heller ikke tror at den kan utføres av velferdsteknologi. Da er vi nødt til å rekruttere mange som orker å stå i jobben lenge. Det vi vet skjer ved anbudsutsetting og privatisering, er at de damene, heltene i omsorgen, får takk i form av dårligere pensjon fra Fremskrittspartiet og dem som ønsker privatisering. Vil representanten Hoksrud bli med meg på sykehjemmet hjemme, se hjelpepleierne i øynene og si: Du tjener for mye og har for god pensjon?

Bård Hoksrud (FrP) [15:35:19]: Jeg kan gjerne være med representanten Karin Andersen, og jeg tror hun kanskje kunne bli med meg på Manglerudhjemmet og se hvor fantastisk flott tilbud man har der. Der har man en flott restaurant, man har en flott pub, de ansatte stortrives, og man har langt lavere sykefravær enn det man har f.eks. i kommunen. Det handler om at folk trives på jobben. Hvis man skal ha lavt sykefravær, må en trives på jobben. Derfor er disse private alternativene et veldig godt supplement til det offentlige tilbudet.

Det er ikke sånn at alle som jobber i det private, har dårligere pensjonsordning. Det kan faktisk være noen som har bedre pensjonsordninger enn det man har i det offentlige, så dette er forskjellig.

Jeg synes det er trist at Karin Andersen vil kaste bort 50 mill. kr for å skifte ut navnet på sykehjemsdøren, og at det ikke lenger skal være lov å være en privat aktør som klarer å levere billigere og bedre tjenester sånn at faktisk flere kan få pleie- og omsorgstjenester – fordi det skal stå «kommune» på døren. Skiltingen på disse institusjonene koster 50 mill. kr. Jeg synes det er trist at SV vil kaste så mange penger ut av vinduet i Oslo og rundt omkring i landet og ikke tør å la både private og ideelle institusjoner levere gode pleie- og omsorgstjenester til folk som trenger det.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Anette Trettebergstuen (A) [15:36:40]: Det er ett år igjen til stortingsvalget. Det er tre år siden Høyre og Fremskrittspartiet kom til makten og lovte nye og bedre løsninger.

Hva sitter vi igjen med etter disse tre årene? Det ble ingen nye og bedre løsninger. Tvert imot har vi fått det vi fryktet: gammeldags høyrepolitikk, som ikke evner å løse

de utfordringer landet vårt står i, en regjering som verken lytter til folk eller fagfolk, en politikk som gjennomsyres av en bakstreversk tese om at de som har mest fra før, stimuleres til å skape enda mer om de får mer, mens de som har lite fra før, skal skape mer bare de får enda mindre.

Vi har en regjering som øker forskjellene – mellom by og land, mellom rik og fattig og mellom kvinner og menn. Trontalen nevnte ikke likestilling med ett eneste ord. Slik sett følger regjeringen opp tidligere praksis. De er ikke opptatt av likestilling og gjør ingenting for den. Tvert imot har denne regjeringen satt likestillingen i revers med å svekke de likestillingspolitiske verktøyene som har gjort Norge til et av verdens mest likestilte land. Vi har en regjering som er i utakt med folket, som ikke peker framover, men som går ti skritt tilbake i utviklingen når de f.eks. svekker fedres rett til å være hjemme med barna sine, ved at de kutter i pappakvoten, vurderer å la far få overføre hele kvoten til mor, eller som Høyre nå vurderer – å la pappa gå hjemme mens mor er hjemme.

Pappapermisjonen er en av de viktigste velferdsordningene vi har. Den sørger for at fedre som møter motstand som omsorgspersoner, får sin rettmessige del av tiden med ungene sine når de er små. Den sørger for at både kvinner og menn kan jobbe og ha familie, og at mor kan gå raskt tilbake i arbeid. Det er derfor pappapermisjonen også er en av de mest populære velferdsordningene vi har. Det er ikke slik, som nåværende kulturminister Hofstad Helleland og nåværende statssekretær Brodtkorb sa i valgkampen i 2013, at den rød-grønne pappapermen straffer barna. Nei, pappapermen styrker barna. Men med det synet er det kanskje ikke så rart at regjeringen gjør som den gjør – svekker fedres rettigheter og setter likestillingen i revers. Det er bakstreversk, og det er upopulært.

Arbeiderpartiet vil gå i en annen retning. Vi vil styrke – ikke svekke – likestillingen, fordi det gir folk mer frihet og reell valgfrihet. Vi vil øke pappapermisjonen, gjøre mer mot ufrivillig deltid, sørge for et mer likestilt arbeidsliv, ta partene på alvor, snu trenden med ulikelønn, gjøre mer for at jenter og gutter lettere kan velge utradisjonelle utdanninger, og vi tar menns likestillingsutfordringer på alvor. Vi vil bekjempe de ulemper som gutter og jenter møter fordi de er gutter og jenter, tidligere, og ha mer likestilling i barnehagen og i skolen. Vi er ikke bare opptatt av det glassstaket som mange damer møter på vei opp til toppen, men vi er opptatt av de glassveggene som svært mange jenter – og gutter – lever med i samfunnet vårt i dag, der de ikke får lov til å ta del på de fellesskapsarenaene som vi andre tar for gitt. De får ikke ta del fordi noen andre, voksne, mener at det ikke sømmer seg. Og det er virkelig av de viktigste likestillingsutfordringene vi har, de forskjellene som skapes når noen får delta der andre ikke får. Det er urettferdige forskjeller som må bekjempes.

Vi ser nå, ett år før valget, resultatene av høyrepolitikken: økt ulikhet på arbeidsmarkedet, mellom fattig og rik, mellom by og land, og mellom mødre og fedre. Arbeiderpartiet vil i en annen retning. Vi vet at de store utfordringene best løses i fellesskap, og vi vet at vi står sterkere sammen. Også for likestillingen er det på høy tid med et regjeringsskifte – en ny regjering som tar folks hverdagsutfordringer på alvor, som kommer med løsninger som folk vil ha, og som bringer Likestillings-Norge videre og ikke i revers.

Stefan Heggelund (H) [15:41:36]: Jeg mener at hvis man først er så frimodig at man stiller til valg til Stortinget – og det har vi vel forhåpentligvis hatt et bevisst forhold til, alle sammen – må man ha et prosjekt. Det må være en grunn til at man er her. Man må ha noen ideer å styre etter. Det er ikke administrasjon som er vår oppgave, det er politikk.

Noen ganger vil disse ideene kolliderer. Det er bra, det er demokrati. Men i Norge har vi likevel en stor fordel i vår konsensustradisjon, at vi i mindre grad enn andre er et polarisert samfunn. Vi står sammen i uenighet og i enighet. Vi står skulder ved skulder.

I fellesskap skapte vi i Norge en unik arbeidslivskultur. I fellesskap ble den norske velferdsstaten bygget. Der partssamarbeid og arbeidsmiljølov gir trygghet og forutsigbarhet i arbeidslivet, skal velferdsstaten gi trygghet og forutsigbarhet for dem som faller utenfor.

Dette er verd å bevare. Å bevare disse tingene må være et av våre viktigste prosjekter.

Men det er ulike ting som truer disse institusjonene. Blind tro på status quo og medievennlige offentlige utgifter er en slik trussel. Et eksempel på det fra vår nære historie er den forrige regjeringen, som prioriterte ned å ruste Norge for den omstillingen vi visste ville komme, men i stedet valgte å gjøre det venstresiden er aller flinkest til – eller for å si det på den måten: det venstresiden er flinke til – nemlig å reise rundt og dele ut og love milliarder mer, og alt til alle. Det fører til hyggelige oppslag, men det forbedrer oss ikke til omstilling.

Samtidig skrøt de – og det gjør de fortsatt, og vi har hørt det her i dag – av antall skapte arbeidsplasser under den rød-grønne regjeringen. Men de forteller ikke det LO forteller, nemlig at hele sysselsettingsveksten mellom 2008 og 2014 gikk til utenlandsk arbeidskraft.

Men så sto vi der, alle sammen, midt under oljeprisfallet. Da kan vi tenke oss hvordan det er å være vant til å kunne forsørge seg og sin familie, og så plutselig kjenne på usikkerhet rundt egen livssituasjon. Derfor har dette flertallet prioritert en stor tiltakspakke til de områdene som er rammet av prisfallet. Derfor har dette flertallet prioritert utdanning, forskning, samferdsel, infrastruktur, historiske satsinger – nettopp fordi vi skal jobbe oss gjennom den omstillingen, og vi vet at dette er nødvendig for å få det til.

En annen trussel mot disse institusjonene er arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Det er grunnen til at denne regjeringen har prioritert en strategi mot arbeidslivskriminalitet, utarbeidet i samarbeid med partene i arbeidslivet. Det er viktig at vi samarbeider om disse spørsmålene, fordi partene har en så utrolig viktig oppgave i å være med på å bekjempe arbeidslivskriminaliteten. Jeg hørte representanten Gahr Støre si noe om at vi ikke gjør noe som helst i kampen mot arbeidslivskriminalitet. Det er omtrent så langt fra sannheten som det er mulig å komme.

En tredje trussel mot institusjonene ser vi av de økonomiske framskrivningene i perspektivmeldingen, og vi ser det av de advarene vi leser fra Produktivitetskommissjonen. Velferden må være bærekraftig for framtidens generasjoner. Da må vi justere oss. Det arbeidet har vi satt i gang.

Tenk deg en situasjon hvor man har den største forvaltningsreformen i et lands historie, og så ender man med omtrent samme resultater som man hadde før man igangsatte reformen. Det er historien om Nav. Tenk deg en situ-

asjon der antallet unge uføre øker med nesten 50 pst. fra 2005 til 2014. Det er Arbeiderpartiets velferdspolitiske arv i dette årtusen. Derfor rydder vi opp i de rød-grønnes feilgrep i forbindelse med Nav-reformen.

Vi arbeidsretter ytelser fordi vi vet at altfor mange mennesker ufrivillig ender som passive trygdemottakere. Vi digitaliserer Nav, slik at Nav kan bruke mer ressurser på å hjelpe dem som står lengst unna arbeidslivet. Vi gir mer tillit til ansatte i Nav, mer fleksibilitet og frihet for dem til å hjelpe folk gjennom tiltakssystemet på en måte som de kan se er den beste løsningen. Og vi rydder opp i garantiordningene for ungdom, slik at ungdomsgarantien faktisk skal være en garanti og ikke bare et brutt løfte, slik det var under den rød-grønne regjeringen.

Vi ønsker å bekjempe utenforskapet. Dette, å bevare vårt felles arbeidsliv, å bevare velferdsstaten for framtidens generasjoner, er blant våre viktigste prosjekter, og vi er villig til å levere den politikken som trengs for å få det til.

Fra den andre siden hører vi mye kritikk, men ingen reell alternativ politikk, annet enn økt skatt på norske arbeidsplasser. Men det er resultatet når det eneste politiske prosjektet man har, er å komme i regjering.

Torgeir Micaelsen (A) [15:46:54]: Jeg skal straks komme til representanten Heggelunds poenger, for der var det mye å ta tak i.

La meg først slå fast at målt mot det veldig mange mennesker over store deler av verden bakser med, er Norge et av verdens beste land med en av verdens beste helsetjenester. I møte med det mange andre strever med, bør vi alle være ydmyke og ikke trekke motsetningene i landet vårt for langt.

Det er nettopp mot dette internasjonale bakteppet at jeg og flere andre i Arbeiderpartiet har tatt til orde for at globale helsespørsmål, som vaksiner til verdens barn og kamp mot farlig antibiotikaresistens – ikke bare prat om det – skal tilbake på den internasjonale arenaen dersom vi får lede en ny regjering etter neste valg.

Selv om det skjer mye bra i landet vårt – og jeg til og med må ta meg i at jeg stadig vekker roser regjeringen for utmerkede initiativ – er det mange ting som overhodet ikke fungerer godt nok. På helsefeltet handler det om en forebyggingspolitikk som er for svak og for lite koordinert, for mange – særlig barn og unge – får hjelp for sent. Derfor må langt mer av innsatsen settes inn tidligere og nærmere der folk bor og arbeider – i kommunene. Mange pasienter og borgere opplever i møte med helsetjenesten å få feil eller mangelfull informasjon. Det bildet som blir tegnet på forhånd, stemmer ikke med landskapet de møter, og pasienter, kanskje alvorlig nok – med rette eller urette – opplever en grunnleggende uro for om vår felles sterke helsetjeneste er i stand til å ta vare på folk i møte med alvorlig sykdom, f.eks. kreft.

Dette er bekymringer vi må ta på største alvor. Her er vi også ved kjernen i dagens debatt – når det gjelder dette og en del andre grunnleggende spørsmål i samfunnet: Hva er svaret i møte med et slikt utfordringsbilde? Er det i en forsterket offentlig finansiert og drevet helsetjeneste vi finner svaret? Eller vil det å bevege seg over på en vei med en gradvis – ikke dramatisk, ikke med revolusjon hver dag, men med litt mer oppstykkning – konkurranseutsetting, litt

mer markedsdekning i f.eks. helsetjenesten, være løsnin- gen på den uro folk føler på?

Arbeiderpartiets svar er helt klart: Skal vi stanse utvik- lingen mot en mer todelt helsetjeneste i Norge, må vi si nei til privatisering og gjøre den offentlige helsetjenesten bed- re. Derfor vil en arbeiderpartiledet regjering etter neste valg ta et krafttak for bedre koordinering og sterkere inn- sats for forebygging, særlig for barn og unge. Vi vil fornye og forsterke de offentlige sykehusene, slik at de er digita- liserte og møter pasientene på en mer moderne og enhetlig måte enn i dag. Og vi vil sikre at alle får en god alderdom – både som pensjonist og mot livets sluttfase.

Vi tror at en lang rekke av tiltakene – fra både dagens regjering og forrige regjering, vil jeg legge til – ikke har vært kraftfulle nok. Det må kraftigere lut på bordet.

Uansett hvor mye vi baler i helsetjenesten med å gjøre folk friske, er det i samfunnet, på utsiden av helsetje- nesten, sykdom skapes og sykdom kan forebygges. Ingen andre virkemidler er mer kraftfulle enn å holde folk i ar- beid, skape nye jobber og få flere folk i jobb. Hvis jeg had- de vært stortingsrepresentant som en del av det parlamen- tariske grunnlaget for en regjering, eller medlem av en re- gjering som satte seg som mål at nå skal det bli fart på den private verdiskapingen, bare vi slipper til med skattekutte- ne våre og det amerikanerne kaller «Triple-down», nei «Trickle-down economics» – beklager, men jeg ble litt in- spirert av presidentkandidat Hillary Clinton, for hun hadde en egen variant av det, men det skal jeg ikke bruke her i norsk kontekst – la oss sparke ut noen skattekutt, særlig til dem som har mest fra før, for tesen er at det skal dryppe ned på oss andre, slik at arbeidsplasser blir skapt. Når fas- iten etter tre år er at netto tilvekst av private arbeidsplass- er knapt er synlig på den offisielle statistikken, og dette måles mot den forrige regjeringen, som hadde den samme «track record» på 350 000 flere arbeidsplasser, to tredeler av dem i privat sektor, da ville jeg vært litt roligere med re- torikken, dempet selvskrytet mange hakk og tenkt: Hva er det jeg ikke har forstått som gjør at resultatene er slik også i møte med denne samfunnsutfordringen?

Anders B. Werp (H) [15:52:12]: Når jeg hører Arbei- derpartiet i denne debatten, slår det meg hvor glad jeg er, og hvor heldige vi er som har en regjering med handle- kraft i en krevende tid. Når jeg hører Arbeiderpartiet komme med sine situasjonsbeskrivelser uten å gi politiske svar på de utfordringene de selv beskriver, annet enn høy- ere skatter og at man vil begrense private innslag og pri- vate løsninger på velferdsutfordringer, imponerer det meg ikke. Og når vi hører at Arbeiderpartiet skal reversere den ene reformen etter den andre fra regjeringen uten å kom- me med egne alternativer til de samfunnsutfordringene de reformene skal løse, ja da skjønner vi at det var nødven- dig med et regjeringsskifte i 2013, etter åtte år med re- formtørke fra de rød-grønne.

I en tid med mer usikkerhet i verden og en ny sikker- hetspolitisk situasjon foreslår regjeringen en historisk sat- sing på forsvar og på trygghet. Vi styrker politiet både mannskapsmessig og med en ny og bedre struktur gjen- nom nærpolitireformen. Slik bidrar vi til trygghet i hverda- gen. Fra vi inntok regjeringskontorene, har sikkerhet og beredskap vært av største prioritet, og regjeringen har gjort svært mye på dette området.

Beredskapsnivået endrer seg i takt med samfunnsutvik- lingen og trusselbildet, og regjeringen har vist at den har kontroll med denne oppgaven både for tiden vi står i, og for framtiden.

Regjeringen har systematisk fulgt opp Gjørsv-kommi- sjonens anbefalinger, og hittil kan vi vise til totalt 134 til- tak for styrket beredskap og sikkerhet. Regjeringen har i stor grad imøtekommet kommisjonens etterlysning av bedre strategier, ansvarsfordeling og systemer innenfor forebyggings- og beredskapsområdet.

Med nærpolitireformen, som ble vedtatt i fjor, har vi lagt grunnlaget for en historisk satsning på norsk politi. Vi har fått større distrikter med mer kompetanse og mer kapa- sitet. Vi har ansatt 1 300 flere politifolk, avsatt store res- surser til digitalisering og forenkling av politiets IKT-ut- styr og løftet etterforskningen i politiet. I tillegg har vi fått på plass et felles nødnett for alle nødetater, slik at kommu- nikasjon og samhandling kan foregå sømløst.

PST er betydelig styrket for å kunne avdekke terror- planlegging, og regjeringens ambisjon er fortsatt å styrke PST. Politiloven er endret slik at forsvaret kan bistå politi- et i en kritisk situasjon.

Felles kontraterrorsenter for PST og E-tjenesten er ut- viklet for å bedre informasjonsdelingen mellom våre to hemmelige tjenester. Beredskapstroppen er utvidet med 40 pst.

Vi har gitt politiet og PST adgang til å bruke nye og mo- derne politimetoder. På denne måten vil politiet enklere forebygge og etterforske svært alvorlig kriminalitet.

I budsjettet for 2017 vil politidistriktene styrkes med 300 mill. kr i frie midler, i tillegg til 300 mill. kr til anset- telse av nyutdannede politifolk fra Politihøgskolen. Regje- ringen har også besluttet å gå til anskaffelse av minst to nye politihelikoptre. Dette er gode og viktige løsninger for styrket beredskap og robuste politidistrikter og for et nytt politi.

Forebygging er en viktig del av vår beredskap. Én ting er å være rustet når et angrep først har skjedd, men mye må gjøres også for å forhindre eventuelle angrep.

I denne forbindelse har vi lagt mye ressurser i å bekjem- pe radikalisering. For det første har regjeringen lansert en handlingsplan mot radikalisering med 30 konkrete tiltak. I tillegg har kommunene og kriminalomsorgen fått økte til- skudd for å bekjempe radikalisering og voldelig ekstremis- me.

Regjeringen har vist at den tar ansvar ved å føre en poli- tikk som tar reelle trusler på alvor, og som gir rom for å iverksette gode mottiltak raskt. Vi ønsker en sterk totalbe- redskap som sikrer staten, samfunnet og befolkningen.

Jeg er stolt av det vi hittil har fått til på bare tre år i re- gjering. Sikkerhet og beredskap er kraftig forbedret.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet kritiserer regjeringen for at den foretar næringsvennlige skattereduksjoner. Der- for er det oppsiktsvekkende at Arbeiderpartiet selv viker unna sin skjulte skatteregning på 33 mrd. kr, som er 10 mrd. kr i skatteøkninger og opp mot 24 mrd. kr i bud- sjettmessig underdekning.

Hans Andreas Limi (FrP) [15:57:30]: Regjeringen signaliserer gjennom trontalen fortsatt stort fokus på ar- beid, aktivitet og omstilling. Det merkes fortsatt i deler av landet at Norge for et par år siden ble rammet av en lav oljepris og nedgang i oljesektoren. Det ble gjort lite eller

ingenting for å omstille Norge da oljeprisen var vesentlig høyere enn i dag, og jeg er veldig glad for at Norge nå styres av et mannskap som er både handlekraftig og styringsdyktig.

Penge- og finanspolitikken virker, tiltakene og doseringen er riktig balansert, og Statistisk sentralbyrå slår fast at det er økende vekst i norsk økonomi. BNP-tallene viser at oljebremsen har nådd bunnen, og at det er vekst i fastlandsinvesteringene. Ledigheten er redusert i 14 fylker det siste året, og september ble fjerde måned på rad med nedgang i antall ledige. Målet er ikke nådd, det er fortsatt krevende tider, og det er fortsatt mange dyktige og hardtarbeidende folk som ser etter nye muligheter, men vi ser også en positiv utvikling og en større optimisme i privat sektor.

Norge skal ikke være et land som handlekraftige gründere rømmer fra, men et land investorer og gründere flokker seg om. De som lykkes med å skape arbeidsplasser for folk flest, skal hylles og ikke rakkes ned på. SSBs årstall viser rekord i antall nyetablerte foretak både i 2014 og i 2015, langt høyere enn i foregående periode, og det er spesielt gledelig at det siste år har vært stor vekst i antall nyetableringer i mange av vestlandsfylkene som ble hardest rammet av oljeprisfallet.

På lang sikt er det ingen tvil om at lavere skattetrykk er den aller mest effektive medisinen for å skape flere jobber og mer verdiskaping. Dette handler bl.a. om lavere skatt på arbeidsplasser og lavere skatt på bedriftenes egenkapital. Det er ikke mulig å komme utenom at Norge er helt avhengig av investorer og gründere som ser muligheter, og som er villige til å risikere egne penger for å skape fremtidens arbeidsplasser. Staten kan ikke kjøpe seg et fremtidsrettet næringsliv, men vi kan legge til rette gjennom gunstige skatte- og avgiftsreduksjoner. Dagens makroøkonomiske situasjon tilsier at tilsynelatende uskyldige forslag om skatteøkninger vil kunne få store konsekvenser for norske arbeidsplasser. Tiden er definitivt ikke inne for risikable skattepolitiske eksperimenter som kan sette hele veksten i fare. Økt skatt kan umulig føre til økt vekst, og økte skatter er en dårlig idé for både store og små arbeidsplasser.

Landet vårt er langstrakt og tynt befolket, og veitransport er derfor enda viktigere her enn i mange andre land. Det handler f.eks. om at norsk laks skal komme trygt frem til de store markedene i Europa, og at det skal være mulig å skape verdier i hele landet. Jeg er godt fornøyd med at Fremskrittspartiet i regjering har bidratt til at bevilgningene til vedlikehold og fornying i transportsektoren nesten er fordoblet, og at vi også har økt investeringene betydelig. Alle som har jobbet i privat sektor, vet at det er forskjell på penger til forbruk og penger til investeringer, og med Fremskrittspartiet i regjering investeres en større andel av oljeformuen i veier, jernbane og annen samferdselsinfrastruktur. Jeg er ikke i tvil om at gode foreldre ønsker trygge skoleveier for sine barn.

På toppen av store investeringer i vei og jernbane har Fremskrittspartiet fått gjennomslag for å redusere avgiftene på trygge biler for folk flest. Vi har vridd avgiftene slik at det er utslipp og ikke motorkraft som er grunnlaget for engangsavgiften. Bilsalget i august i år viser at avgiftskutt på nye biler er et effektivt miljøtiltak, og forurensningen fra de nye bilene som nå selges, er kraftig redusert. Norge setter altså ny rekord i salg av lavutslippsbiler, mens det tidligere var diesel som gjaldt. Radikale miljøvernere burde egentlig juble istedenfor å kritisere.

Det viktigste for Fremskrittspartiet er ikke utslippsreduksjonen alene, men at vi har lyktes med å redusere avgiftstrykket for alle som er avhengige av bil for å kjøre til jobb, levere barn i barnehagen og på skolen og for å gjøre sine innkjøp – rett og slett å få hverdagen til å fungere. Nå, i 2016, trenger vi ikke lenger velge mellom miljøvennlige småbiler på den ene siden og trygge familiebiler på den andre siden. Vi kan heller si ja takk, begge deler. Norge skal aldri mer være et land der eksportnæringene rammes av dårlig infrastruktur, og Norge skal aldri mer være et land der folk flest ikke har råd til trygge biler.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:02:37]: Det er bra at regjeringen ifølge trontalen vil arbeide for at barn sikres en trygg og omsorgsfull oppvekst fri for vold og overgrep. Vi venter i spenning på budsjettet som legges fram til torsdag. Kristelig Folkeparti håper at regjeringen i løpet av det siste året av denne perioden viser at barn, trygg oppvekst og familiepolitikk er et prioritert område også for dem.

Kristelig Folkeparti gikk i 2013 til valg på å jobbe for et samfunn som er bra for barna, for vi vet at et samfunn som er bra for barna, er et samfunn som er bra for alle. Siden den gang har vi jobbet målrettet for å sette barnas situasjon på dagsordenen, og min partileder, Knut Arild Haareide, viste på mange områder hvor Kristelig Folkeparti i denne stortingsperioden så langt har fått stort gjennomslag, ikke minst når det gjelder de sårbare barna. Det er bra, men det er ikke nok. Kristelig Folkeparti kommer til å fortsette kampen for barna og for familiene, og istedenfor å diskutere hvordan støtten til barnefamiliene kan reduseres eller styres av det offentlige, bør vi diskutere hvordan vi kan legge enda bedre til rette for barna og familiene enn i dag.

Kristelig Folkeparti mener bl.a. at kontantstøtten er en viktig del av en god familiepolitikk. Barn har ulike behov, og alle familier er forskjellige. Derfor er det så viktig at familiene kan velge den omsorgsformen som de mener er best egnet for barna. Noen ettåringer stortrives i barnehagen, andre barn trives best med å være litt mer hjemme, og Kristelig Folkeparti vil at barnefamiliene skal få velge selv. Vi trenger både gode barnehager og kontantstøtte, slik at familiene opplever at de har en valgfrihet. Kristelig Folkepartis anliggende er ikke at flest mulig skal benytte seg av kontantstøtten. Vårt ønske er å legge til rette for at hver enkelt familie kan få velge den hverdagen som passer best for deres barn og for deres familie.

Så er det dessuten ikke slik at kontantstøtten utgjør økte offentlige utgifter i hvert enkelt statsbudsjett. Det offentlige bruker mye mer på tilskudd til barnehager enn på kontantstøtte. En ettåring får over 200 000 kr per barnehageplass – kontantstøtten er på kun 6 000 kr i måneden, dvs. 72 000 kr per år.

Kontantstøtten er under press. Jeg registrerer at det også diskuteres i de partiene vi samarbeider med, men jeg håper at resultatet vil være at kontantstøtten kan bestå som den valgfrihetsreformen den har vært for barnefamiliene. Nå ser jeg på statsministeren og håper at de signalene synker inn i Høyre, for jeg synes det ville være ganske overraskende hvis Høyre vil frata familiene den valgfriheten som dette har gitt.

Skal valgfriheten som Kristelig Folkeparti er opptatt av, være reell, må vi ikke bare sørge for en treffsikker kon-

tantstøtte, da må vi også legge til rette for en ambisiøs barnehagepolitikk. Det å sørge for barnehageplass for alle ettåringer som trenger det, i en barnehage av høy kvalitet, er et prioritert område for Kristelig Folkeparti.

Etter mitt syn var regjeringens ambisjoner på vegne av barnehagene vanskelig å få øye på i trontalen. Det ble sagt noe om hva som er blitt gjort, men lite om hvordan man tenker veien videre. De fleste norske barnehager er av veldig god kvalitet, med voksne som gjør en fantastisk jobb hver eneste dag. Men det er ikke slik at alt er perfekt i barnehagesektoren, og alle barnehagebarn får ikke et så godt tilbud som de burde fått. Etter vårt syn er bemanningsnormen det aller viktigste elementet for kvalitet. Nok voksne i barnehagen er alfa og omega. Ingen barn og ingen voksne har det bra i barnehagen når det er for få voksne. Det aller viktigste for kvaliteten på barnehagetilbudet er at det er nok voksne i barnehagen. Kristelig Folkeparti har ment dette lenge, og vi har ment at det er altfor sent å innføre en bemanningsnorm i 2020. Dette kunne vi ha fått til lenge før.

I budsjettet for inneværende år foreslo Kristelig Folkeparti en opptrappingsplan. Vi foreslo i vårt alternative budsjett å sette av 300 mill. kr som en oppstart. Det fikk vi ikke gjennomslag for, men jeg er veldig glad for det gjennomslaget Kristelig Folkeparti og flertallet på Stortinget fikk da vi i vår behandlet barnehagemeldingen. Da ba vi regjeringen komme tilbake til Stortinget senest høsten 2016 med en sak der regjeringens arbeid med bemanningsnorm og med barnehagelærernorm gjøres rede for.

Vi håper at regjeringen er ambisiøs når det gjelder barnehagesektoren. Dette handler også om tidlig innsats. Begynner vi med tidlig innsats først i skolen, kan det være altfor sent. Jeg tror at en del drop-out-historier fra videregående faktisk startet i barnehagen.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Marianne Marthinsen (A) [16:07:53]: Starten på den siste sesjonen i denne stortingsperioden er en god anledning til å oppsummere stoda etter tre år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering. Det er en periode preget av rekordhøy arbeidsledighet, en politikk for økte forskjeller mellom folk og salg av fellesskapets ressurser.

Før 2013 manglet det ikke på advarsler om å slippe Fremskrittspartiet til i regjering. Jeg husker spesielt godt en politiker som i en kronikk for noen år siden presenterte en liste med ti grunner til å stenge Fremskrittspartiet ute fra regjeringssamarbeid. Ifølge forfatteren var Fremskrittspartiet et parti som svikter i økonomisk politikk. Nå viser fasiten at regjeringen har økt oljepengebruken mer på tre år enn den samlede økningen de ti foregående årene, et innfasingstempo som en rekke regjeringsnedsatte utvalg sier ikke er bærekraftig. For første gang på 25 år drives Norge med underskudd. For første gang i pensjonsfondets historie har en regjering gjort et uttak fra fondet som skal finansiere velferd for oss, men ikke minst for generasjonene som kommer etter oss.

Forfatteren av kronikken skriver videre hvordan Fremskrittspartiet er et «vingleparti», og at

«partier som har ambisjoner om regjeringsansvar, må vise evne og vilje til å fronte det helhetlige opplegget og ikke motarbeide det kort tid etterpå (...) Det er knapt noen overdrivelse å benevne en slik vingling som lite

ansvarlig».

Det er lett da å la tankene fly hen til poseavgift, flypasasjeravgift, flyktningsforlik, klimaspørsmål, trygdeoppgjør, nikab og en rekke andre saker hvor Fremskrittspartiet på Stortinget har stått på plenen og demonstrert mot Fremskrittspartiet i regjering.

I kronikken kan vi også lese at Fremskrittspartiet er et parti som «setter arbeidsplasser i fare» og vil slippe oljepengebruken løs «som aldri før». «For tiden er faktisk Fr.p. et parti som står i front for å øke de offentlige utgiftene og forsyne seg enda mer av petroleumsfondet.»

Siden regjeringen tiltrådte, har arbeidsledigheten økt jevnt og trutt til det høyeste nivået på to tiår. Andelen som er i jobb, har ikke vært lavere på over 20 år. Mens det ble skapt 360 000 nye jobber med Stoltenberg II-regjeringen, hvor 72 pst. kom i privat sektor, er det bare skapt 25 000 nye jobber så langt med dagens regjering, hvor 76 pst. har kommet i offentlig sektor. Det skapes nesten ikke private jobber med dagens regjering.

I fjor ble det sagt at oljeprisfallet er årsaken, men vår politikk vil virke snart. I år blir det sagt at oljeprisfallet er årsaken, men vår politikk vil virke snart. Oljeprisfallet er på ingen måte skapt av Høyre og Fremskrittspartiet, men kunne vært møtt på en annen måte, med mer direkte stimulering av aktivitet og private bedrifter i stedet for store, generelle skattecutt.

Regjeringsskiftet markerte også et skille fra en arbeiderpartistyrte periode hvor veksten i økonomien hvert år var høyere enn veksten i offentlig konsum, til en Høyre- og Fremskrittsparti-styrte periode hvor veksten i offentlig konsum hvert år har vært høyere enn veksten i økonomien – og dette til tross for Høyres programformulering om å sørge for at veksten i offentlig forbruk over tid ikke er større enn veksten i BNP for Fastlands-Norge, og Fremskrittspartiets programformulering om at veksten i offentlig sektor må holdes lavere enn veksten i privat sektor.

I ettertid kan vi slå fast at kronikkforfatteren har truffet rimelig godt med spådommene sine. På ett område ble det imidlertid bom: Forfatteren beklaget seg over Fremskrittspartiets snuoperasjon i spørsmål om statlig eierskap og næringspolitikk, hvor Fremskrittspartiet hadde kjempet imot en rekke statlige nedslag. Selv om vi har sett en betydelig vingling og det jeg vil betegne som amatørmessig eierskapsutøvelse i et svært viktig stateid selskap som Statkraft, har regjeringen stått nokså samlet om å ville selge våre felles ressurser, enten det har dreid seg om fisk, skog, vannkraft eller infrastruktur.

Kronikken jeg har sitert fra her i dag, ble skrevet i 2005. Den var signert en framsynt statsråd i en regjering som tross samarbeid med Fremskrittspartiet i Stortinget så mørkt på å slippe dem til i regjering. Hun var bekymret for konsekvensene. Forfatteren av kronikken heter Erna Solberg. I dag er hun ikke like bekymret. I dag er hun statsminister i Norge, og det vil Arbeiderpartiet gjøre noe med i 2017.

Øyvind Halleraker (H) [16:13:03]: I dag har vi hørt et mantra fra Arbeiderpartiet om at det har vært null netto tilvekst av private arbeidsplasser. Torgeir Micaelsen sto her for litt siden og sa: Hva er det jeg ikke har forstått? Jeg tror Arbeiderpartiet også har forstått, men de prøver seg på billig retorikk. Selvfølgelig er årsaken at vi er inne i den største krisen i vår desidert største næring noensin-

ne, på grunn av lav oljepris. 30 000 mennesker som er sysselsatt direkte i denne bransjen, har mistet arbeidet, og flere titalls tusener i leverandørnæringene i tillegg. Så jo da, man har nok forstått, men man setter rekord i billig retorikk. Det tror jeg ikke folk flest kjøper.

Da Solberg-regjeringen tiltrådte, hadde regjeringen Stoltenberg svekket forsvarsbevilgningene over flere år. Denne regjeringen har hvert år siden den tiltrådte, styrket forsvarsbudsjettene, sist med 9,4 pst. i 2016.

Det er i dag sikkerhetspolitisk uro i verden. De gamle maktbalansene er i forskyvning og under press. Midtøsten er i en brytningstid, og den løfterike arabiske våren har kulminert. Kampen mot terrororganisasjonen ISIL har antatt store dimensjoner, de truer vår sikkerhet og utfordrer vestlig levesett med en brutalitet og kynisme vi ikke har sett maken til.

Syria-borgerkrigens tragiske og hjerteskjærende konsekvenser påvirker nyhetsbildet og en hel verden. Millioner av mennesker er drevet på flukt både i eget land og utover landegrensene, og hundretusener har mistet livet.

Det er igjen usikkerhet i den tidligere østblokken. Russlands annektering av Krim og ustabiliteten de bidrar til i Øst-Ukraina, er forløpere for den utryggheten deres naboland nå føler. Russland opptrer stadig med aggressiv propaganda overfor sine naboland. Ikke siden den kalde krigen har vi opplevd en lignende utrygghet.

Svaret på denne nye usikkerheten er mer internasjonalt samarbeid, flere felleløsninger og å styrke samarbeidet med våre allierte i EU og NATO. Vi må møte denne situasjonen med et sterkt forsvar, effektiv beredskap og en stabil og forutsigbar utenriks- og sikkerhetspolitikk. Dette gjør vi gjennom nærmere samarbeid i NATO, felles øvelser, patruljering og avskrekking, men også med fortsatte sanksjoner overfor Russland for å markere at slike aggressive handlinger er uakseptable.

Forsvaret må styrkes dersom det skal være relevant for dagens og framtidige sikkerhetsutfordringer. Det stilles nå krav til etterretning, beredskap og klartid. Derfor er en satsing på Forsvaret nå helt vesentlig. Regjeringen har allerede styrket Forsvarets beredskap og reaksjonsevne gjennom reduksjon i reaksjonstid for en rekke kapasiteter, bl.a. knyttet til kontraterror.

Med langtidspanen for Forsvaret har regjeringen igangsatt det største økonomiske løftet for Forsvaret siden den kalde krigen. Langtidspanen fokuserer på styrking av forsvarsevnen gjennom satsing på kampkraft og bærekraft framfor bevaring av dagens forsvarsstruktur.

Med langtidspanen legges det også til rette for en langsiktig og bærekraftig utvikling av Forsvaret med en reell balanse mellom oppgaver, struktur og økonomi. Regjeringen har styrket forsvarsrammen fram mot 2020 til et nivå som ligger om lag 7,2 mrd. kr utover dagens nivå, og som for de neste 20 årene skal dekke et merbehov på 165 mrd. kr.

De viktigste hovedgrepene på investeringssiden som fordrer politisk enighet og bærekraft over tid, er kampflysatsingen, men også fornyelse av ubåtflåten og de maritime overvåkingsflyene.

De endringene vi nå ser i LTP, er et resultat av en omfattende prosess i Forsvarsdepartementet under forsvarsminister Ine M. Eriksen Søreides ledelse. Hun fikk også skryt av USAs forsvarsminister Ashton Carter nylig, som hadde lest hele planen og var «imponert».

Da framstår det litt underlig når Jonas Gahr Støre som eneste punkt om Forsvaret i sitt innlegg tidligere i dag kritiserer at regjeringen foreslår en landmaktstudie for å forme en moderne hær. Det er oppsiktsvekkende fra et parti som for fem år siden uttrykte at «den store omstillingsprosessen i Forsvaret er slutført. Fra nå av blir det mer snakk om justeringer» – sitat Barth Eide. Nei, det er det ikke. Dette er en svært krevende tid nettopp på grunn av uanfalsenhet fra forrige regjering.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [16:18:09]: Vårt samfunn er bygd på tillit. Vår kultur og vår økonomi er basert på en høy grad av tillit. Det er grunnleggende for vårt lands utvikling og vekst. Tillit er faktisk mer verdt enn olje for landet vårt. Det sies at Russland kunne vært 70–80 pst. rikere dersom det russiske samfunnet hadde hatt samme tillitsnivå som det skandinaviske.

Vi har i de senere åra vært vitne til en stigende mistillit til de vestlige landene, en mistillit som har økt her hjemme under denne regjeringa. Vi opplever økende mistillit mellom dem som styrer, og befolkningen, og mellom befolkningen og dem som styrer. Byråkratiet eser ut som følge av manglende tillit. Vi får flere direktorater og flere tilsyn. Også innenfor utdanningsområdet opplever vi økende mistillit fra myndighetene.

Helt siden regjeringa overtok, har de vist en gjennomgående mistillit overfor norske lærere. Alle er enige om at lærerne er viktige, og at alle lærere bør være best mulig. Regjeringa skal ha ros for å ha forbedret etter- og videreutdanningsordningen, som den rød-grønne regjeringa satte i gang, men de hadde ikke tillit til at lærerne ville benytte seg av denne ordningen uten pålegg. Regjeringa viste sin manglende tillit til lærerne gjennom å underkjenne grunnutdanningen deres ved å gi kravet om antall studiepoeng tilbakevirkende kraft. Det var ikke lenger tillit til 20 års erfaring fra skoleverket.

Også overfor vordende lærerstudenter vises det mangel på tillit. Mistilliten kommer til syne gjennom en smalere lærerutdanning og kravet om karakteren 4 i matematikk for å studere til lærer. Dette gjør regjeringa, sjøl om de vet at det ikke er mange nok elever blant dem med 4 i matematikk som søker lærerstudiet. Resultatet er at 700 studiepoeng står ledig. Vi får altså færre lærere uteksaminert om fire år. Regjeringas manglende tillit gjør at Norge nå mister mange studenter med høye karakterer som kunne ha blitt strålende lærere. Når regjeringa også tenker å fremme forslag om å heve karakteren også i norsk og engelsk og utvide lærerutdanningen til fem år, risikerer vi en storstilt lærermangel i dette landet i framtida. Det er ikke bare mangel på tillit, men det er dårlig forvaltning av framtida.

Mangel på tillit fra regjeringa er gjennomgående overfor utdanningssektoren, og det gjelder også elevene. Senterpartiet mener vi nå skal prøve ut en nasjonal fraværsgranse, og vi er enig med regjeringa i det. Stortinget vedtok å oppheve regjeringas forslag om en 10 pst.-grense og gi mer skjønn til den enkelte skole. Etter vår mening har ikke regjeringa fulgt opp dette pålegget fra Stortinget. Derfor har vi i dag fremmet et representantforslag om at det skal brukes mer skjønn, slik at syke elever ikke renner ned legekantorene for å få sykmelding, men at vi må stole på de foresatte og gi dem den tilliten å kunne melde fra om sin egen unge er syk eller ei. Vi skjønner også at norsk ungdom trenger førerkort. Så lenge det er lov å ta lappen når

en er 18 år, må en forvente at elever, særlig i områder med lange avstander, vil ta kjøreopplæring. Stortinget har sjøl bestemt hva som skal være obligatorisk kjøring. Vi vil derfor gi skoleeierne tillit til å avgjøre om de vil gi fritak for deler av kjøreopplæringen, men gjerne dokumenterbart.

Mangel på tillit til skoleeiere, skoleledere, lærere og elever ser en aller tydeligst og grellest gjennom den omfattende kontrollvirksomheten som staten nå utøver. Både her hjemme og internasjonalt viser mangel på tillit seg gjennom omfattende diktering fra myndigheter gjennom både testregimer og metoder. PISA-testene, som kom på begynnelsen av 2000-tallet, har bakgrunn i mistillit til en hel profesjon i flere land. Lærere både i Danmark, Sverige, Estland, England, USA osv. kjemper for sin rett til å utøve sitt yrke med basis i sin profesjonelle utdanning. Flere og flere tar avstand fra testregimet som bygges stadig ut fordi det i kjølvannet av disse internasjonale testene og sammenligningene er vokst fram et voldsomt nasjonalt testfokus, der testene er blitt så viktige for verdigheten til den enkelte både skole, lærer og elev at områdene det prøves i, fortrenger annen viktig utdanning og kompetanse.

Bård Kuvaas ved Institutt for ledelse og organisasjon ved BI har skrevet:

«Når ledelsen stoler på sine medarbeidere, tar medarbeiderne mer ansvar for å nå organisasjonens mål (...). Men mens forskningen er temmelig entydig, henger mange praktikere etter. De har en overdreven bruk av styrings- og kontrollsystemer.»

Regjeringa har ikke tillit til at lærerne gjør den jobben de er satt til: å forberede ungdommene på livet som kommer. Det har Senterpartiet, og vi har vist det i sak etter sak og vil vise det framover.

I trontalen peker regjeringa på at velferden er avhengig av høy verdiskaping. Ja, men skal vi øke verdiskapingen, er vi nødt til å ha tillit til vår viktigste ressurs, nemlig folket, arbeidskraften. Mangel på tillit i samfunnet kan vise seg å være veldig kostbart.

Terje Aasland (A) [16:23:25]: Det er nå tre år siden regjeringen tiltrådte, og den går inn i sitt fjerde år. Situasjonen for Norge er vesentlig endret. Arbeidsledigheten har økt betydelig, jobbveksten er betydelig redusert, klimatiltakene uteblir, og klimagassutslippene øker. Det er bare på to områder som ikke er helt uvesentlig for vår framtid.

Regjeringen har når det gjelder klima, inntatt en hvileposisjon, og det året etter at Paris-avtalen ble framforhandlet. Man må lete godt om man skal finne klimainitiativ fra regjeringen, og det eneste synlige beviset Stortinget har, er at en fikk lagt fram en stortingsmelding med en anbefaling om å inngå i EUs klima rammeverk, noe Stortinget sluttet seg nesten enstemmig til. I ettertid var det kanskje litt dumt, for nå blir det brukt som en sovepute og en unnskyldning for ikke å gjøre noe. Derfor fremmet Arbeiderpartiet 45 klimaforslag i februar. Mange av forslagene ble vedtatt, om ikke fullt ut akkurat slik vi ønsket det, ble i hvert fall retningen forholdsvis riktig. Det er jeg glad for.

Men det haster med å komme videre, og da hadde jeg faktisk forventninger til trontalen. Men trontalen var ingen sterk grønn tale, slik Venstre-leder Trine Skei Grande påsto. Tvert om, den var ganske svak og nevnte kun det selvfølgelig. På torsdag vil vi få et svar på hvor regjeringen legger seg i statsbudsjettet for 2017. Et lite innblikk fikk vi

sist fredag. En nettogevinst for bilistene på nær 1 mrd. kr kan jo være bra, men de fleste eksperter spår økte klimagassutslipp som en direkte konsekvens av dette. Det står i sterk kontrast til det Stortinget vedtok i juni, om at alle nybiler fra 2025 skal baseres på nullutslippsteknologi. Da må omleggingen starte nå, da må det bli enklere å foreta klimariktige valg og mindre lønnsomt å slippe ut klimagasser. Regjeringen er dessverre motivert av det motsatte.

Vi er inne i noe regjeringen kaller en omstillingsperiode. Olje- og gassindustrien, industrien og energisektoren burde alle i en slik omstillingsfase få sterke signaler og en klar anvisning på hva retningen skal være for fremtiden, men signalene uteblir. Regjeringen som burde tatt en lederrolle, har dessverre også der inntatt en hvileposisjon. I sum skulle Norge vært i gang med en omstilling hvor de store pengene ble brukt på å understøtte og stimulere næringslivet. I stedet brukes disse pengene på dem som allerede har nok. Forskjellene øker mellom rik og fattig, mellom dem som har jobb, og dem som er uten jobb, mellom by og land, mellom menn og kvinner. Det skapes omtrent ikke nye jobber, og de få som kommer, kommer i offentlig sektor. I vår regjeringstid ble det skapt 360 000 flere arbeidsplasser – to tredjedeler i privat sektor, de siste tre årene 25 000 flere – tre av fire i offentlig sektor. Dette er regjeringens ansvar, og det er et resultat av det regjeringen omtaler som omstilling.

Konsekvensene er altså dramatiske – 139 000 mennesker uten arbeid. Det er oppsiktsvekkende at de som påtaler dette som en nasjonal krise, vekker det sterkeste engasjementet hos statsministeren i arbeidsledighetsdiskusjonene. Det er der temperaturen kommer, og det er der engasjementet er, når noen omtaler dette som en krise, noe det selvfølgelig er. Det er en krise når det gjelder både antall ledige og det faktum at det ikke skapes nye jobber. Vekstfremmende skattelette fungerer overhodet ikke. Industri og næringsliv etterspør en mer aktiv offentlig sektor, som i partnerskap med industrien kan skape nye muligheter. De gode ideene og de mange mulighetene vi har i Norge, gis ikke vekstkraft gjennom skattelette til de få. De mange gode ideene og de mange mulighetene har ikke fått flere ben å stå på eller å utvikle seg på, men de har fått færre muligheter. Det hadde vært et langt bedre resultat om de store pengene ble brukt til å hjelpe de gode ideene, om det ble satset mer på kunnskap og kunnskapsoverføring, satset mer på ny framtidsrettet teknologi, satset mer på klyngene, satset mer på samarbeid, om man stilte opp i partnerskap med industrien, bidro med risikoavlastning og i sum økt mulighetene. 139 000 ledige er en krise, og det vil forbli en krise. Høyres og Fremskrittspartiets mål er ikke rettet inn på arbeidsmarkedet, men de bruker omstilling som en forkledning til skattelette, privatisering og sentralisering.

Tina Bru (H) [16:28:41]: Vi gikk til valg på å videreutvikle Norge som energinasjon, og de siste tre årene har gitt et taktskifte også i energi- og klimapolitikken. Vi har levert en energimelding som skal sikre konkurransekraften til norsk fornybar energi. Vi har utlyst konsesjonsrunder som gir tilgang på nye leteområder på norsk sokkel for første gang på mer enn 20 år, og ikke minst har vi satt fart på det grønne skiftet.

Ofta hører vi at landet er bygd på rikdommen fra oljen og gassen vår, men vannkraften er bærebjelken som det moderne Norge ble bygd på. Dette var også det viktigste

punktet for regjeringen i energimeldingen som ble lagt frem i vår. Budskapet fra regjeringen var tydelig: Norsk fornybar energi må også i fremtiden være lønnsom.

Den brede borgerlige enigheten om energimeldingen viser at avstanden i energi- og klimapolitikken mellom partiene som utgjør dagens flertall, ikke er så stor som mange vil ha det til. Vi ble enige om viktige prinsipper for hvordan Enova skal styres. Vi ble enige om utslippsmål for transportsektoren, forenklinger i konsesjonsbehandlingen, avvikling av elsertifikatorordningen og satsinger på hydrogen og biodrivstoff. I sum tror jeg derfor at energimeldingen og behandlingen av denne blir stående som et viktig dokument fra denne stortingsperioden.

Klimatoppmøtet i Paris og gjennombruddet med avtalen som ble fremforhandlet, har preget det siste året. Norge var en pådriver i denne prosessen, og vi var også veldig raskt ute med både signering og ratifisering av avtalen. Dagens flertall har lagt grunnlaget for en klimavennlig utvikling i våre budsjettavtaler, som har styrket Enova, bevilget historisk mye til kollektivtrafikk, satsset på grønn skipsfart og forsterket innsatsen med å utvikle fullskala karbonfangst og -lagring.

De siste årene har også vært preget av konsekvensene av et dramatisk og vedvarende fall i oljeprisen. Dette har ført vår viktigste næring inn i en dyp bølgedal og gjort det nødvendig med umiddelbare tiltak for dem som har mistet jobben. Særlig mange i mitt hjemfylke, Rogaland, har merket denne nedturen på kroppen. Vi ser nå likevel konturene av at det verste er over, og at optimismen vender tilbake. Jeg noterer meg at Arbeiderpartiet ikke lenger snakker om en krise i norsk økonomi, slik mantra var i trontaledebatten i fjor. Kanskje er det slik at Arbeiderpartiets representanter har forstått at det folk på Vestlandet trenger, er målrettede tiltak som virker, ikke krisemaksimering og en større skatteregning fra politikere i Oslo.

Lærdommen fra nedturen er nemlig at vi ikke kan gjøre noe med oljeprisen, men vi kan gjøre oss mindre sårbare for konjunktursvingninger. I en slik situasjon blir stabile og forutsigbare rammevilkår for næringen viktigere enn noen gang. Samtidig er vi helt nødt til å legge til rette for at det skapes flere arbeidsplasser i nye næringer.

Valget neste år blir også viktig for retningen i energi- og klimapolitikken. Debatten i dag har gjort det tydelig at konsensus og viljen til å gjennomføre det grønne skiftet finnes blant de borgerlige partiene, men det er høyst uklart hva de rød-grønne kan bli enige om. På vår side har vi diskutert størrelsen på avgiftsøkninger på fossilt drivstoff og innretningen på avgiftslettelsene. Det har derimot ikke vært tvil om prinsippet om at det er forurenser som skal betale. Men hva er det vi hører fra rød-grønn side? Jo, vi hører et Senterparti som er uenig med seg selv om hvorvidt vi i det hele tatt skal øke avgiftene på det som forurenser, enten det er drivstoff eller flyseteavgift. Vi hører et Arbeiderparti som inviterer til et klimaforlik uten å ville si noe som helst om verken innretning eller nivå på avgifter som skal få utslippene ned. Så hører vi også et SV og et Miljøparti De Grønne som begge vil utvikle norsk oljenæring og øke drivstoffavgiftene kraftig. Det ble brukt mye tid før valget i 2013 på å advare mot klimakaos på borgerlig side. I dag står vi med fasiten i hånden og kan si at denne frykten har vært ubegrunnet. Derimot blir det mer og mer tydelig at det er i ferd med å utvikle seg et klimapolitisk kaos på

rød-grønn side, og det er det grunn til å merke seg et knapt år før neste stortingsvalg.

Ola Elvestuen (V) [16:33:08]: Terje Aasland sa i sitt innlegg at det var et klimapolitisk hvileskjær fra regjeringen. Jeg skal definitivt ikke forsvare regjeringen, men jeg skal stå opp for den klimapolitikken som et borgerlig flertall i Stortinget står for. Det er ingen tvil om at det viktigste vedtaket som er gjort internasjonalt siden sist vi hadde trontaledebatt, er Paris-avtalen, og vi har hatt en viktig oppfølging av den i det halvåret som er gått. Det begynte med at vi på borgerlig side ble enige om at vi skulle knytte oss til EUs mål, at vi skulle ha 40 pst. reduksjon, og at vi skal forplikte oss via den enigheten. For meg er det ganske uforståelig at både SV og MDG klarer å være imot. Jeg mener dette er nettopp den typen avtaler som vi er nødt til å være en del av for å nå våre egne målsettinger.

Også i budsjettet for i år er det viktige miljø- og klimatiltak, med satsing både på kollektivtrafikk, særlig i de store byene med en betydelig økning, og på jernbane. Vi jobber stadig for å gjøre biodrivstoff konkurransedyktig, og det er mange enkeltvedtak, både hvordan man skal få en styrking av miljødelen av offentlige innkjøp, og også det som gjelder kollektivpriser.

Kanskje den viktigste saken vi hadde i fjoråret og vårsesjonen, er energimeldingen, som det ble referert til. Det vi gjorde på Stortinget og i energi- og miljøkomiteen, var å knytte energimeldingen opp mot Paris-avtalen, og vi satte de målsettingene som vi trenger å ha for å nå målene i 2040. Det handler om at vi har stortingsvedtak om at så godt som alle nye biler som skal selges i 2020–2025, må være nullutslippskjøretøy, at vi skal ha fossilfri tungtransport i 2030. Det er offensiv politikk når det gjelder hydrogen. Vi har det innen skipsfart. Vi har et enøksmål på 10 TWh i energimeldingen, og i sommer var Norge det første industrilandet som ratifiserte Paris-avtalen. Der gikk vi i front. Vi gjorde et vedtak i forbindelse med behandlingen som skaper en systematikk i forholdet mellom storting og regjering i årene framover, som vil være helt nødvendig for å drive denne politikken framover.

Nå handler det om å gjennomføre. De overordnede målsettingene er på mange måter i stor grad vedtatt på Stortinget. Nå handler det om å gjennomføre, og da må det handling til. Det er ganske underlig når budsjettprosessen i høst begynner med det som nærmest er et ultimatum fra regjeringens side. Nå vet alle som har drevet mye med forhandlinger, at når man framsetter ultimatumer, svekker man egentlig bare sin egen posisjon. Fra Venstres side er vi optimistiske med tanke på den høsten vi skal gå inn i. Det er klart at budsjettet for neste år må ha et helt avgjørende klimatiltak for at vi skal nå de målene vi har forpliktet oss til i Paris-avtalen. Det er 13 år igjen til vi skal ha en 40 pst. reduksjon i ikke-kvotepliktig sektor.

Det er mange andre saker som også skal opp. Enova skal ha en ny avtale fra 1. januar. Der må klimamål være en viktig del. Hydrogen må opp som en egen målsetting, ellers kommer det til å drukne i det store bildet. Det må være et eget program mål i bestillingen til Enova. Vi skal også ha Nasjonal transportplan som kommer til våren, med viktige avgjørelser. Det ene er selvfølgelig at vi skal følge opp målsettingen som allerede er vedtatt, om nullutslippskjøretøy og reduksjon innenfor transportsektoren. Men

like viktig er det å få et løft for norsk jernbane. Nå trenger vi å se norsk jernbane i et skandinavisk perspektiv, når det gjelder godstransport, hvor vi er nødt til å se utover våre egne grenser for å få nødvendig langsiktighet og løft, og man trenger også en høyhastighetsstrategi for de store byene i Skandinavia.

Til slutt: Ett område hvor det er gjort lite, er norsk politikk overfor petroleumssektoren. Petroleumpolitikken må bringes i samsvar med de målsettingene vi har i Parisavtalen. Da handler det først og fremst om at vi må se på risikoen som ligger i den politikken vi har i dag. Tre ting må ligge til grunn i petroleumpolitikken: Vi skal ikke inn i sårbare områder. Vi skal redusere utslipp under produksjon, og det siste er at det må være lønnsomt. Vi trenger en ny oljeskattekommisjon for å se på hele skattesystemet og knytte det opp mot Paris-avtalen og dens målsettinger.

Erlend Wiborg (FrP) [16:38:34]: Er det en sak som står som spesielt viktig for landet det neste året, er det den økonomiske tilstanden – og ikke minst behovet for omstilling, ytterligere omstilling. Helt siden oljeprisfallet har landet opplevd høyere arbeidsledighet og – for mange – vanskelige tider. Norsk økonomi har de siste årene vært preget av stor påvirkning utenfra, og løsningen har vært og er fortsatt omstilling, fornying og modernisering.

Vi har heldigvis et næringsliv som i imponerende tempo har vist at det evner å snu seg rundt og omstille seg. Da er det også viktig at vi som politikere ikke legger hindringer i veien for den nødvendige omstillingen, men tvert imot er en pådriver og legger til rette for omstillingen som næringslivet skaper. Da er ikke løsningen, som enkelte legger opp til, å være nesten allergisk mot helt nødvendige reformer. Selv om det av og til kan smerte å gjennomføre reformer, er jeg glad for at vi har en regjering som i hvert fall ser lenger enn til neste valg, og foretar de grepene som faktisk trengs for å styrke norsk økonomi og sikre norske arbeidsplasser.

Ferske tall viser at ledigheten nå faller for fjerde måned på rad. Det er svært gledelig og viser også at mye av skremselspropagandaen fra spesielt Arbeiderpartiet har vært akkurat det – en skremselspropaganda på autopilot. Vi begynner nå sakte, men sikkert å se noen av resultatene av flere av grepene regjeringen har tatt.

I september ble det registrert 400 færre helt arbeidsledige, ifølge statistikk fra Nav. Det er, som sagt, den fjerde måneden med nedgang. Det er svært gledelig og ytterligere en grunn til at vi kan håpe på at det verste i norsk økonomi er over. Men det betyr ikke at vi må stoppe arbeidet. Arbeidsledigheten er nå på ca. 2,8 pst., ned fra 2,9 pst. på samme tid i fjor. Vi har også hatt utfordringer med at arbeidsledigheten har vært veldig skjevt fordelt rundt i landet. Vi har hatt voksende arbeidsledighet på Sør-Vestlandet, men f.eks. i Nord-Norge ser vi at arbeidsledigheten har gått ned, og vi ser det i innlandet. Det viser at det er viktig at de grepene vi setter inn, er målrettede.

Kongen var i trontalen klar på at arbeidskraften er Norges viktigste ressurs. Det har regjeringen vært klar på, da hovedmålet vårt er å sørge for at flest mulig mennesker skal være i stand til å kunne stå på egne ben. Men vi har også en regjering som er klar på at det er ikke denne sal som skaper arbeidsplasser. Arbeidsplassene skapes ute i næringslivet, og da, som jeg innledet med, er det viktig at vi ikke legger hindringer i veien, men legger til rette for

næringslivet. Arbeiderpartiets leder, Jonas Gahr Støre, proklamerte fra denne talerstolen tidligere i dag at Arbeiderpartiet nå ønsker å gjøre døren inn i arbeidslivet smale, gjennom å reversere den oppmykningen vi hadde av arbeidsmiljøloven slik at vi fikk en arbeidsmiljølov som faktisk er tilpasset det moderne samfunn og de behovene den enkelte innbygger, arbeidstaker og bedrift har nå i 2016. Jeg tror ikke, som Arbeiderpartiet nå dessverre legger opp til, at en lov fra 1970-tallet er løsningen på fremtidens utfordringer.

Jeg har heller ikke noen tro på dem som nå ønsker å øke skatter og avgifter med 10, 20 eller 26 mrd. kr. At det å øke skattebyrden for bedrifter og for enkeltpersoner er løsningen i den tøffe omstillingen vi står overfor nå, er jeg meget uenig i. Spesielt synes jeg det er underlig at når mye av kritikken har vært at vi har en regjering som faktisk bruker noe av handlingsrommet vi har med oljeformuen, til å skape økt aktivitet i økonomien, er Arbeiderpartiets løsning å øke skattene for å fylle opp oljefondet enda mer.

Jeg vil til slutt minne om de tre erkjennelsene Fremskrittspartiet, Høyre og regjeringen legger til grunn, nemlig at vi nå har vilje til endringer, at velferden er avhengig av verdiskaping, og at vi fremover må reformere offentlig sektor. Alle disse tre erkjennelsene peker inn mot omstilling i arbeidslivet og er nødvendig for samfunnet og dermed for den enkelte.

Statsråd Anniken Hauglie [16:43:48]: Regjeringens viktigste oppgave er å føre en politikk som trygger arbeidsplasser, og som legger til rette for at det skapes nye. Begge deler krever vilje til prioritering og langsiktighet, og det i en tid hvor vi ikke kan nyte godt av drahjelpen som en historisk høy oljepris har gitt. Vi skal håndtere både sviktende inntekter som en følge av fallet i oljeprisen, og et skrikende behov for omstilling, en omstilling som burde ha startet for lenge siden. I tillegg skal mange flyktninger integreres i det norske samfunnet.

Ledighetssituasjonen varierer mye mellom regioner og mellom bransjer. Det er en for høy ledighet i de oljeavhengige fylkene. I andre fylker går ledigheten ned, og det er stor etterspørsel etter folk i flere bransjer. Ungdom som før fikk jobb uten utdanning, opplever nå det motsatte. Vi må derfor sørge for at flere blir mer kvalifisert, men også koble ledige hender med ledige jobber. Mange er faktisk ikke klar over de mulighetene som finnes.

Til tross for en krevende situasjon har vi så langt håndtert situasjonen godt. Statsbudsjettene de siste årene har bl.a. bidratt til det. Men vi må ikke ta for gitt at ledigheten har stabilisert seg for godt, eller at veien framover blir enkel. Det blir den ikke. Det vil fortsatt kreve prioritering og langsiktighet.

Skal vi etablere nye, trygge og lønnsomme arbeidsplasser, må vi først investere, og det tar tid å utvikle ny kompetanse og nye jobber. Regjeringen legger vekt på en lærersatsing som kan styrke skolen, men det tar tid fra satsing til resultater. Regjeringen har prioritert en rekordsterk satsing på forskning, men det tar tid fra investeringer i forskning til resultater i form av nye virksomheter og nye jobber. Regjeringen og stortingsflertallet har sikret en rekordsterk satsing på vei og bane. Det skaper sysselsetting på kort sikt, men er også en investering for å styrke Norges konkurransekraft på lengre sikt. Slik kunne jeg fortsatt også på andre temaer, det være seg grep for å organisere

offentlig sektor bedre eller tiltak for å styrke norsk eierskap.

Derneft vil jeg advare mot å krisemaksimere i en situasjon hvor økonomien er ryddig, solid og stabil, og vi begynner å se lysglimt. Ja, det er krevende i enkelte bransjer og regioner. Da er ikke svaret å sende en tyngende skatte- og avgiftsregning til bedrifter som sliter, men heller sikre konkurransekraft og levedyktige bedrifter.

Norge har relativt små forskjeller sammenliknet med andre land. Det skal vi ta vare på. En god skole som sikrer alle lik rett til utdanning, er vårt viktigste sosialpolitiske verktøy. Gratis helse- og velferdstjenester og et inkluderende arbeidsliv med plass til alle bidrar nettopp til å redusere forskjeller og øke muligheter.

Ulikhet i arbeidstilknypning er blant hovedårsakene til ulikhet i økonomi og sosial deltakelse. For mange står i dag utenfor arbeidslivet. Det finnes ikke ett enkelt svar på utfordringene, men snarere flere. Noen virker raskt, som aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere. Vi har inngått en samarbeidsavtale med partene i arbeidslivet om å etablere et hurtigspor for flyktninger med etterspurt kompetanse. Andre tiltak krever tid før de gir resultater, som lærersatsing og forskning.

Regjeringen har lagt fram en melding om Nav, som vi snart skal debatterer. Hvordan kan vi myndiggjøre Navkontorene og bedre de ansattes mulighet til å hjelpe?

Vi har foreslått viktige endringer i dagpengeregulverket for å gjøre det enklere å vidareutdanne seg til nye jobber og enklere å etablere egen virksomhet i kombinasjon med dagpenger. Vi satsar mer på bedriftsintern omstilling. Til syvende og sist handler omstilling også om å bidra til at folk får ny og relevant kompetanse når de skal søke nye jobber.

Norge har håndtert nedturen og krevende situasjoner før. Norge vil klare det nå også. Men det kommer ikke til å skje av seg selv, og det vil kreve målrettede prioriteringer framover og at vi gjør mer av det vi vet virker.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [16:48:17]: Det er arbeidsministeren som òg har ansvar for sosialpolitikken, og på Politisk kvarter i dag kunne me høyra representanten Astrup frå Høgre snakka om målretta fattigdomstiltak og kor viktig det var. Men det me kan sjå, er at noko av det mest målretta Høgre og Framstegspartiet driv med, er innsatsen for dei rikaste i landet. Forskjellane i landet aukar, og ein viktig del av grunnen til det er Høgre og Framstegspartiets eigen politikk.

No er skattepolitikken ikkje eit konstitusjonelt ansvarsområde for denne statsråden, så det kjem eg ikkje til å spørja om – det er relevant for at forskjellane aukar – men frå Arbeidsdepartementet har det kome forslag knytte til å fjerna feriepengar for arbeidsledige, kutte i barnetillegget for uføre og den slags forslag i tillegg til andre forslag frå regjeringa, som skatt på sluttvederlag. Så mitt spørsmål er korleis det er for statsråden å vera ein av dei ansvarlege når det gjeld å auka dei sosiale og økonomiske forskjellane mellom folk.

Statsråd Anniken Hauglie [16:49:19]: Jeg er selvfølgelig helt uenig i den virkelighetsbeskrivelsen. Det hand-

ler om å styrke arbeidslinjen, støtte opp under de tiltak som gjør at det lønner seg å jobbe.

Trontalen som ble lest opp i går, handlet nettopp om å redusere ulikhet. Den handlet om å redusere arbeidsledigheten, den handlet om å integrere flere, bl.a. de nyankomne flyktningene. Den handlet om tidlig innsats, om en god skole og å inkludere flere av dem som i dag går på helse-relaterte ytelser, få flere av dem inn i arbeidslivet. Trontalen som ble lest opp i går, handlet om å bistå flere familier som lever i fattigdom, og om å inkludere flere barn til å kunne delta i fritidsaktiviteter og i det sosiale liv. Så denne regjeringen har tvert om levert mye god politikk for å redusere forskjeller og for å redusere ulikhet, og det skal denne regjeringen fortsatt gjøre.

Hadia Tajik (A) [16:50:12]: I trontalen kunne ein høyra om mange flotte ambisjonar, som no vert gjentekne, men ein høyrdde mindre om tiltak for å kunna oppnå den typen ambisjonar. Men ein av fordelane med å vera arbeids- og sosialminister er at dersom ein lukkast med det eine, så treng ein mindre av det andre. Derfor er det så beklageleg at regjeringa lukkast såpass dårleg med å bidra til at det vert skapt nye arbeidsplassar. Me er altså i ein situasjon der me har den høgaste ledigheita på over 20 år, den lågaste sysselsetjinga på over 20 år, samtidig som ein ser at det knapt er jobbvekst i dette landet, og at av dei 25 000 jobbane som har vorte skapte, er tre firedelar av dei i offentlig sektor. Då er spørsmålet mitt om arbeidsministeren sjølv er nøgd med at det knapt er jobbvekst og at dei arbeidsplassane som har vorte skapte, fyrst og fremst har vore i offentlig sektor.

Statsråd Anniken Hauglie [16:51:11]: Det som slår meg, er at hver gang man ser et lysglimt i økonomien, hver gang man får en ny prognose om at det går framover, hver gang man hører om at ledigheten går ned, skriker Arbeiderpartiet høyere om at det går dårlig.

Nå ser vi at den registrerte ledigheten går ned, den har flatet ut i store deler av landet, og den har gått ned 4 måneder på rad, den går nå ned i 15 av landets fylker. Den registrerte ledigheten er på 2,8 pst., og så ser vi at det er regionale forskjeller. Vi ser at flere stillinger meldes ledig for Nav, vi ser at kontrakter gis til bedrifter, vi ser at næringslivet melder om lysere tider. Men det betyr ikke at vi skal lene oss tilbake. Tvert imot er det nå vi virkelig skal fortsette med full styrke for å videreføre den politikken vi ser gir resultater, og som nå også prognosemakerne sier gir resultater. Vi har hele tiden sagt at 2016 kommer til å bli et krevende år, vi skal omstille Norge til en helt ny tid, og så kommer vi til å se lysere tider i 2017, og det ser også ut til å slå til.

Hans Olav Syversen (KrF) [16:52:25]: Vi har to måter å måle ledighet på. Statsråden refererte til de siste tallene fra Nav, den registrerte ledigheten på 2,8 pst., og så har man undersøkelsene via SSB som sier at vi har en ledighet på 5 pst. Jeg er litt ute etter hvordan statsråden vurderer disse tallene som er såpass sprikende, fordi det har noe å gjøre med hvordan man innretter tiltak. Dette er ikke så veldig politisk egentlig, men ut fra såpass sprikende tall som de to forskjellige oppdragsgiverne – for å kalle det det – opererer med: Hva mener statsråden og regjeringen gir best uttrykk for reell arbeidsledighet i Norge, og

spiller det noen rolle for tiltakene regjeringen mener er nødvendig, at det er så stor sprik?

Statsråd Anniken Hauglie [16:53:31]: Det store spørsmålet for tiden er nettopp hvorfor avviket er så stort mellom de registrerte ledighetstallene og AKU-tallene. Det mange mener, er at AKU-tallene ser sånn ut bl.a. fordi de har en overrepresentasjon av unge. Vi ser også at det er en økning i antall tiltaksplasser, som jo er en villet politikk, og noen mener også at AKU-tallene antageligvis ikke er så godt egnet til å vise ledighetsutviklingen på kort sikt. Det jeg forholder meg til, er de registrerte ledighetstallene, fordi det sier noe om hvordan vi skal dimensjonere tiltaksplassene bl.a. Jeg ser også at flere nå skjeler mer til ledighetstallene fra Nav enn til AKU-tallene. Men samtidig må vi fortsatt også se på AKU-tallene, vi kan ikke velge å se bort fra dem, men mye kan tyde på at det antagelig er Nav-tallene som nå gir et mest korrekt bilde.

Så kan jeg bare si til slutt at når det gjelder AKU-tallene, ser man også at veldig mange av de unge som sier at de er ledige, har valgt å gå til studier, og det er også positivt i en tid da mange av de unge mangler utdanning.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:54:49]: Markedsøkonomi betyr bl.a. at når det er knapphet på arbeidskraft, kommer de svake gruppene lettere ut i inntektsbringende arbeid. Motsatt: Når det er overskudd av arbeidskraft, blir det vanskeligere å få arbeid til norske lønns- og arbeidsvilkår.

Våre EØS-forpliktelser innebærer at det blir et stort utbud til næringslivet av arbeidskraft i yrker som ikke er særskilt beskyttet, f.eks. ved språk- eller kompetansekrav e.l. Under disse forhold gir altså markedskreftene som konsekvens et stort utbud av arbeidskraft, noe som fører til at forskjellene øker, forskjeller i lønns- og arbeidsvilkår, de svake presses ut av arbeidslivet, og det blir større forskjeller mellom folk. Statsråden sa nettopp at små økonomiske forskjeller mellom folk skal vi ta vare på. Betyr dette at regjeringa vil bruke økte midler for nettopp å få disse gruppene ut i arbeid, som en konsekvens av bl.a. EØS-avtalen?

Statsråd Anniken Hauglie [16:55:56]: Det er ingen tvil om at det nok er litt uenighet mellom våre to partier om EØS-avtalen og fordelene og ulempene med avtalen. Jeg mener at EØS-avtalen har vært bra, den har vært bra for Norge også fordi EØS-borgerne har bidratt til nødvendig arbeidskraft. Og den er også bra for EØS-borgerne, som får mulighet til å kunne ta seg jobb i et større arbeidsmarked enn man har hatt mulighet til tidligere, og det er også bra for norske arbeidstakere.

Det er selvfølgelig et mål for oss å bidra til at alle som nå er ledige, kommer seg i jobb, også arbeidsledige EØS-innvandrere. Mange av de tiltakspakkene vi har iverksatt for å øke sysselsettingen, er også i bransjer som mange EØS-borgere tradisjonelt har søkt seg til, som f.eks. bygg- og anleggsbransjen.

Så har vi gjort andre viktige tiltak for å øke den enkeltes mulighet til å omskolere seg til nye bransjer. Representanten Lundteigen kjenner godt til endringene bl.a. i dagpengereguleringen, som skulle gjøre det lettere å omskolere seg eller ta videreutdanning hvis man ønsker seg jobb i egen bransje, eller også i andre bransjer.

Sveinung Rotevatn (V) [16:57:13]: Eg synest arbeidsministeren gav ei skildring av arbeidsmarknaden som i all hovudsak var god og presis.

Det ho ikkje nemnde, er at det no er ei ganske stor gruppe menneske, særleg på Sør-Vestlandet, som nærmar seg slutten av sin dagpengeperiode, og som enno ikkje har fått seg jobb. Dette er menneske som har bustadlån, som har familiar, og som har store utgifter, og det å gå frå dagpenge til det som då blir det einaste attståande alternativet, nemleg sosialhjelp, vil for mange medføre eit svært fall i inntekt. No er det ikkje å håpe at desse menneska søker seg mot andre ytingar, f.eks. helserelaterte trygdeytingar når dei ikkje har grunn for det, men då er det mange som spør: Kva alternativ har eg?

Det eg vil spørje arbeidsministeren om, er: Korleis vil regjeringa setje inn tiltak for å hjelpe dei som fortsatt ikkje har fått seg jobb, og som no mistar dagpengane? Og meiner arbeidsministeren at sosialhjelpa som ordning, med det låge nivået ho ligg på, er godt nok eigna til å imøtekomme den gruppa?

Statsråd Anniken Hauglie [16:58:23]: For mange av dem som er arbeidsledige, vil heller ikke sosialhjelp være noe man antageligvis oppfyller vilkårene for, så det aller viktigste vi kan gjøre, er å sørge for nok jobber til dem som mister jobben, tidsnok.

Det man ser, er at de aller fleste får seg jobb relativt raskt. Det er vel så mye som en tredjedel som får jobb innen en måned, halvparten av de arbeidsledige har fått seg jobb innen seks måneder, og så er det noen som går hele veien ut. Den gruppen er ganske mangfoldig. Nå har jeg også bedt Arbeids- og velferdsdirektoratet om å gå nøye igjennom sakene til dem som nå nærmer seg slutten av perioden, for å se hva slags type utfordringer de har, og hva slags type hjelp vi kan rette inn mot dem. Noen har dårlig helse, lav utdanning og krever særskilte tiltak, mens andre har utdanning, erfaring og kompetanse. Til den siste gruppen er det litt enklere, fordi vi ser at det er mange ledige jobber i mange bransjer i store deler av landet. Mange av dem kan også formidles videre dit, men jobb nr. 1 nå er å sørge for flere jobber i de områdene som har vært rammet av arbeidsledighet.

Kirsti Bergstø (SV) [16:59:44]: I vår mistet landets pensjonister nok en gang kjøpekraft. Mens prisen på brød og bolig går opp, blir pensjonene hengende igjen.

I vår prøvde regjeringa å holde trygdeoppgjøret unna Stortinget. Man ønsket ikke oppmerksomhet rundt saken og så seg mest tjent med å holde den vekk. Den strategien tålte selvfølgelig ikke dagens lys, og SV krevde at trygdeoppgjøret skulle behandles i Stortinget, og at en så viktig sak bør behandles her. Resultatet av det var at flertallet, inkludert Høyre og Fremskrittspartiet, samlet seg om følgende formulering:

«Derfor vil flertallet be om at det fra og med 2016, i forbindelse med statsbudsjettet om høsten, fremmes en egen melding til Stortinget som omhandler trygdeoppgjøret.»

Så jeg lurer på: Kommer det en melding i lag med statsbudsjettet på torsdag, og hvordan involveres pensjonistenes organisasjoner i arbeidet med meldingen?

Statsråd Anniken Hauglie [17:00:51]: Det har ikke vært noe ønske om å holde Stortinget unna noe som helst, slik representanten Bergstø mener. Tvert imot har regjeringen vært opptatt av å involvere Stortinget, men som representanten vet, er trygdeoppkjøret litt annerledes nå enn tidligere, bl.a. som en følge av pensjonsreformen og de vedtakene man fattet der i 2011, men også de vedtakene Stortinget fattet i forbindelse med budsjettet for 2016.

Regjeringen skal legge fram en stortingsmelding, som representanten sier, nå i høst. Der vil all den informasjonen som tidligere lå i trygdeproposisjonen – som nå ikke lenger er en proposisjon – også være omtalt i denne meldingen, og bl.a. pensjonistenes inntektsutvikling vil også være omtalt, slik at Stortinget får god informasjon om de forhold som representanten er ute etter.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Else-May Botten (A) [17:02:04]: Det er mange som kjenner på kroppen den alvorlige situasjonen vi har i Norge knyttet til den rekordhøye arbeidsledigheten. 139 000 mennesker ser seg om etter nye muligheter, og under denne regjeringen er det så langt bare skapt 25 000 nye arbeidsplasser, hvorav tre av fire har kommet i offentlig sektor. Det er verdt å minne om at i løpet av vår regjeringstid ble det skapt 360 000 nye arbeidsplasser i Norge, to av tre i privat sektor.

Vi frykter også økningen på 10 pst. i antall midlertidig ansatte, som er et resultat av regjeringens politikk. Dette skaper utrygghet for dem det gjelder.

SSB beskriver at vi trenger å doble norsk eksport for å kunne opprettholde dagens velferd innen 2040. Da trengs det en vekst i eksportrettet næringsvirksomhet og gode, forutsigbare rammebetingelser for norsk næringsliv. Regjeringens svar har vært å bruke 50 mill. kr om dagen på vekstfremmende skatteuttak, noe som må være svært krevende å forsvare når det samtidig har blitt 25 nye arbeidsplasser hver eneste dag.

Regjeringens viktigste næringssak, kutt i formuesskatten, har ikke virket mot ledigheten, men vært treffsikker med tanke på å skape økte forskjeller. Finansminister Siv Jensen har fått to ekspertutredninger på bordet hvor beskjeden har vært at ensidige kutt i formuesskatten ikke virker, men regjeringen lytter ikke til fagfolkens råd. En beregning fra SSB viser derimot at offentlig pengebruk er 70 ganger mer effektivt enn skattelettelser for å skape nye arbeidsplasser, noe regjeringen absolutt bør lytte til.

Med dagens rekordlave jobbskaping skulle man tro at vi i næringskomiteen var overarbeidet, at regjeringen øste på med motkonjunkturtiltak og offensive stortingsmeldinger for økt verdiskaping og nye arbeidsplasser. I stedet sitter vi og venter på at regjeringen skal komme med en reiselivsmelding, en industrimelding, en bioøkonomistrategi, en skogmelding, en landbruksmelding. Det går mot fire tapte år for flere av næringene vi skal leve av i framtiden. Regjeringen har brukt mye tid på å prøve å selge arvesølvet framfor å levere tiltak som skaper nye arbeidsplasser.

Torsdag er den siste muligheten for denne regjeringen til å levere. Statsministeren har over tid snakket seg grønn om omstilling, men på oversikten over de næringene som er i vekst, har snakket så langt ikke gitt resultater. Vi har ikke sett den store veksten innenfor bioøkonomien eller

havressursene. Det er innenfor helse og omsorg, bygg og anlegg, hotell og service og offentlig administrasjon vi først og fremst ser spor av vekst. Om statsministeren mener noe med den grønne veksten, er tiden overmoden for å levere en offensiv nasjonal strategi for havrommet. Det er på tide å komme med bioøkonomistrategien, og det er på tide å komme med industrimeldingen.

På næringsfeltet har regjeringen virkelig sovnet i timen og brukt tid på å snakke om situasjonen framfor å vise handlekraft. Regjeringens saktegang har forsterket lediggangen framfor å skape nye arbeidsplasser.

Den norske modellen ble behørig nevnt i trontalen, men jeg må bare si at regjeringen og Arbeiderpartiet må se forskjellig på denne. Regjeringen sier at den største trusselen mot den norske modellen er at vi ikke lykkes med å omsittle oss i tide. Jeg vil si at regjeringen er den største trusselen mot den norske modellen, fordi de ikke har skjønnet konkurransekraften i den og hvordan mekanismene fungerer som omstillingsmotor. Trepattssamarbeid er viktig fordi man sammen er sterkere og finner bedre løsninger. Trygge ansatte tør mer – ansatte som er med på innovasjonsprosessen, tar medansvar og er løsningsorientert på jakt etter de beste løsningene. Regjeringen skaper utrygghet blant ansatte med økt midlertidighet og null fokus mot sosial dumping. Regjeringens arroganse overfor ansattorganisasjonene skaper dårligere løsninger for omstilling og svekker samarbeidsklimaet og de beste løsningene.

Det det norske folk trenger, er flere arbeidsplasser, og de trenger økt verdiskaping og at det fokuseres på økte inntekter for å kunne opprettholde dagens velferdssamfunn. Det vi nå ser, er faktisk at resultatene av Høyres politikk er økte forskjeller på arbeidsmarkedet, økte forskjeller mellom fattig og rik, økte forskjeller mellom by og land – en bevisst politikk som er ført av regjeringen.

I Arbeiderpartiet vil vi i en annen retning. Vi vet at store utfordringer best løses i fellesskap. Historien har vist at vi står sterkere sammen, og vi vet at det trengs treffsikre tiltak for å bygge opp under nye arbeidsplasser. Vi vet også at arbeid til alle, små forskjeller og gode fellesskapsløsninger er nøkkelen til et samfunn med trygghet og muligheter for alle.

Jeg kan love at vi i Arbeiderpartiet skal gjøre alt vi kan for at regjeringen, som er så glad i midlertidige ansettelser, om ett år kan finne seg noe annet å gjøre.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [17:07:16]: Helt overleget alt annet er nok den viktigste oppgaven i norsk helse- tjeneste å skape trygghet; trygghet for at hjelpen kommer raskt når uhellet er ute, trygghet for at det helsepersonellet man møter, kan jobben sin, trygghet for at familien blir godt ivaretatt når en er syk, trygghet for at kommunen ser behovene når en trenger bistand.

For den rusavhengige kvinnen handler trygghet om en behandlingsplass som er tilgjengelig når hun er motivert for behandling, men også at hun kan være trygg på å bli møtt med respekt og oppsøkende helsehjelp når hun er i aktiv rus.

For barn i skolen er trygghet å vite at døren til helsesøster er åpen, at små problemer kan løses på dette kontoret i en trygg samtale, ikke etter at den lille gutten har hatt det vanskelig i månedsvis, men med én gang.

Har så regjeringen lyktes i å skape trygghet for gode helsetjenester når en trenger det? Ja, det har regjeringen,

det har helseministeren, og det har vi her på Stortinget, i godt samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti. Både ventetider og antall ventende i spesialisthelsetjenesten, særlig for ruspasienter, er redusert. Vi har gitt rusavhengige rett til selv å velge behandlingssted. Fritt behandlingsvalg er å ta på alvor at det gir trygghet å kunne foreta egne valg om sin egen helse. Jeg er så stolt av at vi ga ruspasientene denne rettigheten med én gang. Pasientorganisasjonene jubler. De eneste som fortsatt surver, er rød-grønne politikere, som mener systemet skal velge, ikke pasienten. At Arbeiderpartiet går til valg på å reversere ruspasienters rett til å få velge selv, viser hvor lite de er opptatt av den enkelte pasient.

For dem som får en kreftdiagnose, er trygghet og tillit viktig. Regjeringens innføring av forutsigbare pakkeforløp for 28 kreftformer sikrer kontinuitet og trygghet før, under og etter kreftbehandling. Nå utarbeides pakkeforløp i psykisk helse. Hva er svaret fra Arbeiderpartiet? – Nei, det er de imot.

For kreftpasienter og alle andre som er rammet av sykdom eller skade som vil vare over tid, har vi innført ordningen med fast kontaktlege. Det å måtte gjenta sin sykehistorie hver gang en møter en ny lege på sykehuset, skaper utrygghet. Nå slipper pasientene å fortelle sin sykdomshistorie igjen og igjen og igjen. Nå har de en fast kontaktlege, som skal sørge for at alle som trenger informasjon om deres behandling, skal få det.

I trontaledebatten hittil har vi hørt forsvinnende lite ny politikk fra Arbeiderpartiet når det gjelder helse. Representanten Torgeir Micaelsen nevner viktige globale helseutfordringer, som bl.a. antibiotikaresistens, et område der Norge har tatt viktige initiativ både nasjonalt og internasjonalt, sist på et høynivåmøte i FN, hvor både helseministeren og statsministeren deltok.

Så hører vi Torgeir Micaelsen snakke om at satsing på forebyggende tjenester for barn og unge er viktig. Ja, det er viktig. Vi har de siste tre årene tilført kommunene nær 1 mrd. kr for å styrke den tverrfaglige tjenesten for barn og unge.

Representanten Torgeir Micaelsen snakker om «track record» – eller resultater, som vi kaller det på Eidsvoll. Fra 2012 til 2013 var det en nedgang på ni helsesøstre. I 2014 var det en økning på 157. I 2015 var det en ny økning, på 135. Det er 292 flere helsesøstre ute i norske kommuner for å møte barn og unge når de trenger det.

I tillegg har vi nettopp fått en ungdomshelsestrategi som løfter ungdoms behov i helsetjenesten, og vi har sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre sørget for at vi får en helhetlig strategi for barn og unges psykiske helse, som skal følges opp av en forpliktende opptrappingsplan for dette. For barn og unge handler trygghet om å møte en helsetjeneste som er på samme banehalvdel som dem. Derfor er enklere tilgang til digitale helsetjenester for barn og unge under utvikling. I pasientens helsetjeneste må vi sørge for å møte barn og unge der de er.

Jeg har de siste årene også møtt mange som trenger større forutsigbarhet i norsk eldreomsorg. På dette området har regjeringen tatt svært viktige grep for å øke både kapasiteten og kvaliteten i den delen av helsetjenesten.

Hvert eneste minutt hver eneste dag går norsk helsetjeneste opp til eksamen, for trygghet handler om at en ikke er en liten brikke i et stort puslespill, men at en behandles

som den viktigste brikken i puslespillet den dagen en trenger hjelp.

Statsråd Jon Georg Dale [17:12:25]: Etter å ha hørt på flere representantar frå den raud-grøne opposisjonen som har hatt ordet her i dag, begynner eg å lure på kva slag bedrifter, kva slag folk, dei har besøkt sidan sist Stortinget var samla.

Ja, vi har utfordringar i Noreg no, spesielt på Sør- og Vestlandet, der arbeidsløysa har vakse på grunn av fall i oljeprisen. Men Noreg er først og fremst fullt av moglegheiter, og det er jo det som kjenneteiknar alle vi møter når vi reiser landet rundt. Det er ikkje pessimisme og svartsyn – det er jakt etter dei nye ideane, meir forskning, ny innovasjon og å utvikle lønsemda i den bedrifta ein eig eller jobbar i for å sørge for at ein kan skape ein arbeidsplass til. Det er det dette bør handle om. For regjeringa er det alfa og omega, for vi erkjenner at den situasjonen som unge arbeidstakarar står i etter oljeprisfallet, er svært krevjande for mange. Det er ikkje som ein kan få inntrykk av då representanten Else-May Botten hadde ordet, at det er nye stortingsmeldingar som får fleire sysselsette i dette landet. Det er fleire lønsame bedrifter som får folk sysselsette i dette landet, og det gjer at politikken først og fremst må vere treffsikker for dei som no opplever at kvardagen har endra seg som følgje av tilstanden i oljesektoren. Det har denne regjeringa følgt opp, både gjennom kortsiktige tiltak for å møte utfordringane som er i arbeidsmarknaden, og ikkje minst gjennom å sørge for at det faktisk er konkurransedyktige bedrifter over tid. Då undrar det meg at Stortinget brukar så mykje tid på å diskutere kva grad av skattelette som har vore rett for ein god del bedrifter. Også Arbeidarpartiet har slutta seg til at reduksjon av selskapskatten er nødvendig. Kvifor har dei gjort det? Openbert fordi skattelette er avgjerande for den langsiktige omstillinga, den langsiktige lønsemda i bedriftene.

For regjeringa er det dette som er det viktige – faktisk å evne både å handtere den kortsiktige krevjande situasjonen vi har i arbeidsmarknaden, spesielt på Sør- og Vestlandet, og at vi ikkje mister av syne det som er alle regjeringar si viktigaste oppgave, å sørge for at moglegheitene framover ikkje vert skadelidande i den kortsiktige utfordringa vi står i no. Då er det heilt avgjerande at vi lykkast med den langsiktige omstillinga, som Arbeidarpartiet ikkje var oppteke av medan dei sat i regjering, og som dei tilsynelatande heller ikkje er opptekne av i dag. Men då må ein bort frå retorikken. Og no høyrer vi igjen i dag det gamle slagordet «Sal av Noreg». Fleire representantar har brukt utsal av Statskog sine eigedomar som eksempel. Det handlar ikkje om sal av Noreg. Det handlar om å styrkje den private eigedomsretten – eit omgrep Senterpartiet brukte å vere oppteke av, og eit omgrep fleire parti på Stortinget burde vere opptekne av, det er nemleg til private grunneigarar vi sel desse skogeigedomane. 90 pst. av skogeigedomane er selde til den lokale grunneigaren som allereie eig skog, eller til kommunen som eigar, eller til ein skogeigar i ein nærliggjande kommune. Det er ikkje sal av Noreg. Det er å sørge for at eit av dei viktigaste prinsippa som denne staten er bygd på, nemleg respekten for privat eigedomsrett, faktisk blir styrkt.

Sal til norske, private eigarar er ikkje sal av Noreg. Privat eigedomsrett er grunnleggjande for at folk utviklar eigedomane der dei bur, og skapar lønsame bedrifter av dei.

Difor er vi nøydd til å leggje vekk alle flosklane som eg opplever det som når ein berre snakkar om sal av Noreg, når vi i realiteten snakkar om å styrkje den private, norske eigarskapen. Det har denne regjeringa gjort på mange område. Det er grunnlaget for ein skattepolitikk som fremjar det å ha lyst til å investere i norske arbeidsplassar, det er grunnlaget som vi utløyser når vi òg sel oss ned t.d. på skog.

Framtida ligg føre oss. Ute skin sola, og det kan vere verdt å snu seg av og til og faktisk sjå på ho, for det er altså så enkelt som at i staden for å male seg inn i eit hjørne, skal denne regjeringa løyse dei utfordringane som ligg føre oss, men vi skal òg ta vare på alle dei unike moglegheitene som Noreg har.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Knut Storberget (A) [17:17:44]: Jeg er glad for at landbruksministeren snakker om treffsikkerhet i næringspolitikken. Og som han sjøl sa: Skal vi kunne klare å skape en, to eller flere arbeidsplasser til, er vi nødt til å være treffsikre. Vi har gjennom dagen i dag hørt at det som er hovedvirkemiddelet, er de betydelige skattelettene som har favorisert de aller rikeste i dette landet. Når 50 av de rikeste i snitt får 20 mill. kr i lettelse, må det forplikte en landbruksminister som må stoppe opp og spørre: Hvor treffsikkert er det for en av de store framtidsnæringene vi har i dette landet, nemlig den næringen som hans eget departement er satt til å forvalte? Hvor mange arbeidsplasser blir det av det i denne næringen?

Jeg er helt enig med landbruksministeren i at når man reiser rundt, er det ikke sutring, men det er først og fremst krav om at regjeringen må på banen i to forhold: større bidrag til investeringer i denne sektoren og større bidrag til lønnsomhet. Ser statsråden at man nå må legge investeringsmidler på bordet for å få økt produksjonen i norsk landbruk?

Statsråd Jon Georg Dale [17:19:03]: Først til premissen: Hovudgrepet for denne regjeringa når det gjeld å løyse dei kortsiktige sysselsettingsutfordringane, har ikkje vore skatteendringar. Det har vore målretta tiltak mot dei områda som opplever veksende arbeidsløysa. For den langsiktige lønsemda i norske bedrifter er skattepolitikken avgjerande. Eg trudde det var difor også Arbeidarpartiet såg behov for t.d. å gjere reduksjonar i selskapskatten. Landbruket er i ein heldig situasjon. Inntektsutviklinga i jordbruket i perioden 2014–2017 er anslått til å vere 18,75 pst. Det er betydeleg høgare enn dei fleste andre grupper og betydeleg høgare enn i dei tre siste raudgrøne åra. Då er det viktige for meg: Når vi no høyrer kritikk mot regjeringa for å bruke for mykje pengar, høyrer eg at Arbeidarpartiet stadig skal bruke meir pengar på landbruksområdet. Eg er oppteken av å få gode resultat for kvar krone vi brukar i landbrukssektoren. Det har denne regjeringa vist at vi evnar å få til.

Knut Storberget (A) [17:20:12]: Det gjenstår fortsatt å høre hvor treffsikker en såpass stor satsing på så betydelige skatteletter, faktisk er. Da tenker jeg først og fremst på den vinn-vinn-situasjonen som statsråden faktisk er i når han representerer sitt departement – inn mot det grønne skiftet, bosetting, distriktspolitikk, det å produsere

sunn mat, det å få nok ut av skogen. Man skulle kanskje ønske seg at det ble realitet i det statsråden sa i sitt innlegg om at han nå skulle øke satsingen på forskning og kompetanse på dette området. Det vi har stått ved de tre siste årene, har egentlig vært tre tapte år i den forstand at man stadig kutter, særlig på Landbruksdepartementets budsjett når det gjelder viktig forskning. Ser ikke statsråden at på nettopp disse områdene ville man tjent langt utover landbruksområdet hvis man bidro til å skape vekst ut fra bl.a. den forskningsinnsatsen, ikke minst når det gjelder spørsmålet om å øke lønnsomheten utover dagens nivå?

Statsråd Jon Georg Dale [17:21:13]: Viss vi skal auke lønsemda utover dagens nivå, handlar det ikkje om å bruke fleire offentlege kroner inn i ei næring. Det handlar om å få meir lønsemd ut av næringa. Det potensialet er vi i ferd med å løyse ut – delen av areal som går ut av drift, går ned, delen av bønder som sluttar, flatar ut, inntektsutviklinga er positiv. Mange satsar, og det er difor representanten i utgangspunktet spør om investeringsverkemiddel, fordi veldig mange fleire har lyst til å investere for framtida. Det er ein enorm optimisme i norsk jordbruk fordi det er lønsemd i det. Det skal eg forvalte og ta vare på.

Så er eg heilt enig med representanten i at forskning framleis kjem til å vere viktig òg på landbruksområdet. Men det aller viktigaste vi skal sørge for dei komande åra, er at norsk landbruk vert meir konkurransedyktig. Då er ikkje svaret meir og mest mogleg offentleg pengebruk, då er svaret meir omstilling og meir marknadsretting.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [17:22:27]: Jeg er enig med statsråden, som sier at Norge er fullt av muligheter, at det finnes gründere som ønsker å skape nye arbeidsplasser. Dem trenger vi med på laget. Men på fredag fikk vi høre at regjeringen vil øke mineraloljeavgiften med 20 øre. Hvem er det som vil bli rammet av dette? Jo, det er bygg- og anleggsbransjen, og det er bønder. Mineraloljeavgiften er en avgift på noe som man bl.a. trenger som drivstoff til traktoren, og det finnes få traktorer som kan gå på så mye annet foreløpig.

Dette er et tiltak i det grønne skiftet, der man skal øke noe for å redusere noe annet. Jeg er enig i at vi må være med og utvikle eiendommene der folk bor, og når bøndene vil det, er mitt spørsmål til statsråden: Hvilke tiltak kommer statsråden med for å hjelpe bonden, som nå får en økt mineraloljeavgift, med å utvikle eiendommen der han bor, eller naboeiendommen?

Statsråd Jon Georg Dale [17:23:30]: Dersom vi skal lukkast med det grønne skiftet, må alle sektorar bidra – også landbrukssektoren må gjere det. Eg er glad for at landbruket viser stor evne og vilje til å vere med på det grønne skiftet.

Samtidig er det slik at vi skal leggje fram eit statsbudsjett torsdag denne veka, og eg skal levere fleire stortingsmeldingar til Stortinget dei komande månadene. Der skal eg vise både moglegheitene og utfordringane som ligg i jordbrukssektoren.

Eg trur det er store moglegheiter til å fortsetje med å utvikle landbruket også i meir miljøvenleg retning. Rapporten som vi fekk tidlegare i år, viser at jordbruket ved å halde fram med dagens produksjon kan redusere klimagassutslappa med opptil 20 pst. Det er bra. Det meiner eg vi bør

følgje opp i tett samarbeid med næringa, noko som også er avtalt gjennom årets jordbruksavtale. Så meiner eg at også jordbruket må vere førebudd på at ikkje alle kostnader ein får, på lik linje med det som alle andre sektorar får, kan kompenseras. Det endelege svaret kjem i statsbudsjettet.

Geir Pollestad (Sp) [17:24:40]: Eg må seia at det er på grensa til det uærlege når statsråden snakkar om inntektsutviklinga 2014–2017 utan å ta med jordbruksopp-gjeret 2013 som ein viktig del av inntektsutviklinga som har vore.

Stortingsfleirtalet har sagt at det er viktig å redusera inntektsgapet mellom jordbruket og andre sektorar i samfunnet. Eg reknar med at det vert førande for politikken framover. Men dette skal omtalast i den varsla jordbruksmeldinga.

Mitt spørsmål er rett og slett: Kan statsråden lova at denne jordbruksmeldinga som me no har venta på i tre år, vil verta lagd fram slik at Stortinget får tid til å behandla ho i god tid før vårens jordbruksopp-gjer?

Statsråd Jon Georg Dale [17:25:40]: Det er vanskelig for meg å garantere kva framdrift som er i Stortinget når vi har levert saka, men eg legg opp til å leggje saka fram, slik at Stortinget skal ha rimeleg tid til å behandle ho før jordbruksopp-gjeret.

Men det er besynderleg at i staden for å glede seg over den inntektsutviklinga som er i jordbruket no, har Senterpartiet problem med å akseptere grunnlaget som avtalepartane, altså staten og Norges Bondelag, er einige om ligg til grunn for berekningane som talgrunnlaget mitt på 18¾ pst. er rekna ut frå. Det er berre Senterpartiet som tvilar på det statistikkgrunnlaget, alle andre er einige om det. Då meiner eg at av og til kan vi glede oss over det som går godt. Vi har hatt hjelp av Vår Herre, det har vore gode avlingsår, og mykje har gått rette vegen, men likevel må det vere lov av og til å glede seg over at ting går godt, sjølv om det ikkje er den regjeringa ein skulle ønskje fekk det til, som leverer resultatata.

Pål Farstad (V) [17:26:58]: Økologi er overskriften på min replikk, mitt spørsmål. Nye tall fra Landbruksdirektoratet viser at økologisk jordbruksareal, driftsenheter og produksjon i Norge har sunket og nå er nede i om lag 5 pst. av totalproduksjonen i jordbruket. Landbruksdirektoratets tall viser at etterspørselen etter økologiske produkter er stigende, spesielt etter enkelte produktkategorier. Samtidig er det langt igjen til Stortingets 15 pst.-mål innen 2020. Spørsmålet er: Hva vil landbruksministeren gjøre for at det blir større samsvar mellom Stortingets mål for økologisk landbruk og forbruk og produksjon av økologiske varer, at Stortingets økologimål kan nås? Hvor høyt prioriteres det? Det er spørsmålet til statsråden.

Statsråd Jon Georg Dale [17:28:01]: Det er rett at det er veksande etterspørsel etter økologiske produkt, spesielt frukt og grønt. Det er gledeleg. For Venstre vil det nok likevel opplevast som litt utfordrande at etterspørselen kjem i ein av dei sektorane der den norske produksjonen utgjør den minste delen. Når det gjeld økologisk, har vi hatt ein betydeleg høgare produksjon over tid enn det har vore etterspørsel i marknaden. Omtrent halvparten av mjølka som har vore produsert økologisk, har vore omsett

som konvensjonell, og det er tilsvarande, men endå litt svakare tal for kjøt.

Over tid meiner eg at det bør vere ein større grad av balanse mellom det som ein produserer, og det som vert konsumert og etterspurt av forbrukarane. Det har vore mange spørsmål, og eg har også svart Riksrevisjonen at eg skal kome tilbake igjen med ein strategi for økologisk jordbruk, men eg vil også, før eg behandlar den ferdig, leggje fram ei melding til Stortinget som også handlar om korleis vi skal handtere den økologiske produksjonen i tida framover.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [17:29:19]: Eg ønskjer å snakke om sårbarheit. Vi produserer no mat i Noreg som aldri før. Rett nok er det ikkje først og fremst innanfor området til den ståande statsråden sitt departement det er størst auke i matproduksjonen, det er på fiskerifeltet det er aller, aller størst, men poenget er akkurat det same. Vi produserer meir mat, men vi blir samtidig stadig meir avhengige av import av fôr frå utlandet. Det er ein aukande kraftfôrimport også i landbruket. Det gjer Noreg spesielt sårbart. No skal ikkje eg ta til orde for total sjølvberging, men ein større grad av det vil i alle fall gjere oss mindre sårbare. Dette seier også fleirtalet på Stortinget i landbruksopp-gjeret, at vi ønskjer ein forsterka innsats for å hindre at vi blir så sårbare som vi no er i ferd med å bli. Deler statsråden mi bekymring?

Statsråd Jon Georg Dale [17:30:21]: Premissen for spørsmålet er feil. Det er slik at den norske delen av kraftfôr har gått opp føregående år. Så får vi håpe det er ein trend som fortset. Hittil ser avlingsåret for norsk korn godt ut også inneverande år, og det gjev håp om at vi får auka delen av norsk kraftfôr. Så det stemmer faktisk ikkje at han går ned for norsk husdyrproduksjon.

Samtidig er det openbert slik at det er grunnlag for å stimulere til auka norsk produksjon. Ei av utfordringane som eg synest SV er litt for svake på å ta inn over seg, er at det vi i stort importerer, er proteinkjelder. Det kjem av to ting. Det eine er at vi ikkje brukar kjøtbeinmjøl i norsk fôrproduksjon, og det andre er at vi ikkje brukar fiskebeinmjøl i norsk fôrproduksjonen. Ein tredje ting er at vi produserer korn. Slik får vi auka delen av matkorn i staden for å produsere andre proteinvekstar på norsk jordbruksareal. Det er i sum bra, for det gjev høgast mogleg norsk produksjon.

Ole mic Thommesen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [17:31:38]: De siste årene har vi som nasjon vært gjennom store endringer. Fall i oljeprisen har gitt oss utfordringer, både nasjonalt, lokalt og i enkeltpersoners liv. Det er avgjørende at vi nå tar den nødvendige omstillingen som trengs, og peker ut en ny retning for landet vårt og verdiskapingen vår. Det er vi som er politikere i dag, som skal legge til rette for framtidens Norge. Derfor har det også det foregående året vært viktig for Kristelig Folkeparti å jobbe for en næringspolitikk som skaper muligheter for neste generasjon, og ikke hinder.

«Norge er et land med store muligheter. Vi har en

høyt utdannet befolkning og store naturressurser.»

Det sa Hans Majestet i går. Det er rett, og skal vi sørge for økt verdiskaping, må vi sørge for at unge mennesker ser mulighetene i nettopp disse næringene. Derfor mente og mener Kristelig Folkeparti det var helt feil å legge nye steiner til byrden ved å gjøre det vanskeligere for barn som ønsker å ta over gården fra mamma eller pappa, ved å fjerne skattefritaket ved generasjonsskifte, slik regjeringen foreslo i fjor.

Vi vet også at vi ved en bærekraftig ressursforvaltning av våre havressurser sitter på store verdier. For å lykkes med å høste av havets ressurser er det viktig å ha godt dokumentert kunnskap om ressursgrunnlaget, slik at dagens unge fiskere kan ta de store investeringene som er nødvendig for fremtiden, basert på et dokumentert faktagrunnlag. Derfor har også Kristelig Folkeparti styrket bevilgningen til ressursforskning de siste årene.

Den raske teknologiske utviklingen gir mange muligheter. Tidligere i høst var jeg og resten av næringskomiteen i Silicon Valley. Der traff vi mange gründere, deriblant den norske gründeren innen 3D-printing. 3D-printing vil forandre mye produksjon. En kan sitte et sted, printe et annet sted, der en trenger delene lokalt, og så gå rett til testing av nattens printing for så å gjøre videre utviklingsarbeid resten av dagen.

Neste generasjon er avhengig av vår evne til å utvikle oss og tenke framover, men vi er også avhengig av at vi i dag klarer å håndtere økt arbeidsledighet i mange sektorer. Hvis mamma og pappa ikke har jobb, vil det ramme hele familien økonomisk og også gi økt press på foreldrene. Derfor er ikke Kristelig Folkepartis kamp for en tiltakspakke som gir flere arbeidsplasser, bare en kamp for å hjelpe arbeidsledige voksne. Arbeidsledighet i en familie rammer hele familien, ikke bare den arbeidsledige. Skal vi skape trygge og gode hjem, må vi sørge for at de med forsørgeransvar opplever at de kan møte dette. En fortsatt kamp mot arbeidsledigheten er derfor svært viktig og noe som vi må prioritere høyt, også for barnas skyld.

I 2013 gikk Kristelig Folkeparti til valg på å jobbe for et samfunn som er bra for barna, fordi vi vet at et samfunn som er bra for barna, er bra for oss alle. Siden den gang har vi jobbet strategisk og målrettet for å sette barnas situasjon på dagsordenen.

En særlig sårbar gruppe er barn som kommer til Norge alene. Som regjeringen viste til i sin redegjørelse om rikets tilstand i går, var 2015 et år med høy tilstrømming av flyktninger. Blant disse var det 5 297 barn som kom helt alene. Dette er noen av de mest sårbare barna vi har i Norge i dag. Disse er også en del av neste generasjons nordmenn, som vi skal sikre en god framtid for. Dette er våre barn, og derfor er det opprørende å se at tallet på barn som forsvinner fra mottakene, øker. Barn som forsvinner er like alvorlig, uansett hvor de kommer fra, men vi ser i dag at barn som er flyktninger og alene i Norge, ikke blir fulgt opp godt nok, og at når disse forsvinner, er det dessverre ingen eller veldig få som leter etter dem. Vi vet at disse barna er særlig sårbare og har høy risiko for å bli utsatt for kriminalitet eller menneskehandel.

Igjen: Dette er også våre barn, barn som trenger å bli sett, få omsorg og bli beskyttet. For Kristelig Folkeparti er det derfor viktig å sørge for at disse barna har nok voksne rundt seg, og at de voksne som har ansvar for dem, skal ha kompetanse og kunnskap om hva som gjør barn ekstra sår-

bare. Vi trenger voksne som ser dem, og som ser hvilke utfordringer disse barna kjemper med, og voksne som kjemper nettopp for dem som ikke har andre til å kjempe for seg. Vi har rett og slett ikke mulighet til ikke å lykkes, for disse barnas skyld.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [17:36:52]: Alle snakkar om havet. Det er i havet Noregs framtid skal skapast, det er gjennom berekraftig utvikling av dei marine ressursane i havet ein ny vår for norsk næringsliv skal skapast.

Sånn går omkvedet. Eg kan ikkje seie meg meir einig.

Det store spørsmålet er: På kven sine premisser skal dette skje? Kven skal tene på det? Kven skal vere i førarsetet? Skal det skje på premissane til nokre få, store aktørar, eller skal det skje på nasjonen Noreg og kystfolket sine premisser? Vi kjem ikkje utanom det spørsmålet.

Vi har gjort denne øvinga før som nasjon – med vasskrafta, med olja. Vi har passa på at det aldri var nokon tvil om eigarskapen og inntektene. Vi sørge for at samfunna der desse næringane går føre seg, tar del i verdiskapinga.

Denne lærdomen ser ut til å vere gløymd eller oversett når det gjeld havet, for dei siste 30 åra har det skjedd ei rask og ukontrollert endring av norske fiskeri, og sidan nyttår har det eksplodert.

Det blir stadig færre båtar. Rettane går frå dei mindre kystbåtane til stadig større industrielle båtar. Landindustrien fortel at dei allereie merkar dette – med færre landingar og mindre verdiskaping på land.

Fiskekvotar blir samla på færre hender, og det fører til ei opphoping av rettar på færre stader. Færre kystsamfunn får ta del i fiskeria, ikkje fordi det er dårleg fiske, men fordi dei ikkje har råd til å vere med på prisgaloppen.

Etter at Per Sandberg blei fiskeriminister, har kostnadene på fiskekvotar og rettar gått i vêret, ofte tre- og firedobla seg, berre i løpet av året. No er prisane så høge at til og med fiskarar har problem med å overta tillatingar, og vi ser allereie at ungdom med denne politikken blir effektivt stengde ute. Det er ikkje vanskeleg å forstå når prisen for ein vanleg fiskekvote har gått frå gratis i 2000 til å vere på 2,5–3 mill. kr i dag – berre for å kome seg inn i yrket.

Det er med Sandberg denne utviklinga har skote fart fordi han – utan velsigning frå Stortinget – har fjerna avgrensingar på flytting av rettar mellom båtar og fylke. Dette har ført oss inn i ein situasjon der eit tjuetals familiar kontrollerer over halvparten av alle rettar til fiske – smak på det. Dette undergrev måla i deltakarlova om at det skal vere aktive fiskarar som skal drive fiske, og i havressurslova om at dei marine ressursane skal kome kystsamfunna til gode.

Det som kjenneteiknar utviklinga, er at ho er utan kontroll, utan politisk styring. Verken regjeringa eller Stortinget har nokon som helst kontroll med korleis strukturen i fiskeria utviklar seg. Det er ingen som veit korleis norske fiskeria vil sjå ut om 10–20 år. Vi har kasta frå oss makta og overlata det til marknaden.

Det har blitt sagt at marknaden er ein god tenar, men ein dårleg herre. I fiskeripolitikken har marknaden blitt herren, og det ikkje utan at Stortinget har reagert. Stortinget har ved fleire høve reagert på denne utviklinga. La meg berre skru tida kjapt tilbake til mars–april i år, da vi behandla sjømatindustrimeldinga. Da sa ein samrøystes komité:

«Komiteen mener at effektivering av endringsfor-

slag vedrørende strukturering bør avvente Eidesen-utvalgets arbeid, slik at man får en helhetlig tilnærming til strukturpolitikken, og dermed synliggjort hvilke konsekvenser disse endringene vil gi.»

Det var klar melding frå Stortinget.

I instruks-saka rett før sommaren uttalte komiteen – også da samrøystes – følgjande:

«Komiteen mener Norges Fiskarlag i sitt innspill bedre fanger opp hensynet til de mindre fiskerfartøyene samtidig som det gis en viss åpning for bevegelse mellom de ulike størrelsesgruppene innen kystflåten.»

Sandberg har ikkje følgd opp formaninga frå Stortinget i det heile.

Vidare sa komiteen – framleis samrøystes:

«Komiteen viser til at Stortinget vil foreta en helhetlig behandling av strukturspørsmål i fiskeflåten som en del av oppfølgingen etter regjeringens ekspertutvalg som skal utrede hvordan kvotesystemet for fiskeflåten bør være i framtiden.»

Det gjeld det såkalla Eidesen-utvalet, som vi ventar på.

Kva skal Stortinget gjere i denne situasjonen, når vi har ein minister som så til dei grader køyrer solo utan ryggdekning frå Stortinget og glatt overser vedtaka og merknadene våre? Skal Stortinget berre la det gå, berre la fiskeriministeren styre norsk fiskeripolitikk aleine? Nei, det meiner eg er konstitusjonelt galt. Fiskeriministeren har sjølv sett Stortinget i ein heilt umogleg situasjon, der vi berre har éin ting å gjere.

Difor føreslår SV i dag full frys i omsetninga av kvotar og rettar i kystfiskeflåten til vi har fått ein full gjennomgang av systemet, til vi har fått nokolunde kontroll over det som skjer.

Stortinget må rett og slett ta tilbake makta – makta som vi aldri har gitt frå oss.

Eirik Sivertsen (A) [17:42:09]: Det hersker i denne debatten bred enighet om at Norge er et samfunn med små forskjeller. Vi har en aktiv stat, vi har fellesbetalte helse-tjenester og utdanning, vi har sterke fagforeninger og et sosialt sikkerhetsnett, som er avgjørende for velstand og trygghet for alle innbyggerne. Sammen med et velutviklet, godt trepartssamarbeid danner det grunnlaget for det vi omtaler som den norske samfunnsmodellen. Det har bidratt til en unik kombinasjon av sosial mobilitet, trygghet og et svært omstillingsdyktig næringsliv og samfunn.

Men det som er forunderlig, er at det framstilles som om dette er en slags naturlov, som har kommet til oss av seg selv. Det er ikke riktig. Dette er et resultat av et langsiktig, politisk bevisst arbeid der vi har gjort noen valg, fordi vi ønsker å ha det sånn.

For Arbeiderpartiet er det helt sentralt å bygge videre på denne norske modellen. Den har tjent oss godt. Under Stoltenberg-regjeringen ble det skapt 360 000 nye jobber, de aller fleste i privat sektor. Nå utfordrer regjeringen denne modellen, den modellen som er fundamentet for en vellykket omstilling. Regjeringen har hatt troen på at betydelige skatte-kutt til dem som har mest fra før, skulle gi flere arbeidsplasser. Resultatene har uteblitt. Det skapes knapt nye arbeidsplasser her i landet, og de få nye som etableres, kommer i offentlig sektor.

Regjeringen har imidlertid rett i at vi står overfor nye endringer og nye store omstillinger i det norske samfunnet.

En av de store omstillingene som vil møte oss i framtiden, er knyttet til digitaliseringen. Den vil komme kraftig og tydelig også i transportsektoren. Det vil gjøre at vi fundamentalt må endre måten vi ser på transport på, og det vil kunne endre samfunnet: selvkjørende kjøretøy, deling av trafikkinformasjon og delingsøkonomi. Denne omveltningen vil representere enorme muligheter, men for noen mennesker også en trussel – en utfordring. Vi vil effektivisere og automatisere mange oppgaver som i dag utføres av mennesker. For mange mennesker – mange titusen mennesker, kanskje – vil det være en utfordring. Vil jobben min bestå? Kommer selvkjørende biler, T-bane og tog til å overta jobben min? Vil Uber erstatte drosjenæringen? Disse endringene – og mange endringer – må møtes med en klar plan og strategi. Hvordan skal vi utnytte digitaliseringen til beste for fellesskapet? Hvordan møter vi de åpnebare utfordringene dette vil ha for den enkelte arbeidstaker?

Her er det ingen strategi eller vilje til å tenke langsiktig fra denne regjeringen. Politisk lederskap er å vise retning. Regjeringen svarer med å vise til ideologi – det er marked for markedets egen skyld. Det ser vi i denne debatten. Når vi adresserer spørsmålet knyttet til de 139 000 faktisk arbeidsledige menneskene vi har i dette landet, blir vi beskyldt for å drive med svartmaling og møtt med retoriske øvelser om hvordan denne arbeidsledigheten er fordelt i landet. Dette handler om integriteten til det enkelte menneske, menneskets verdighet med hensyn til å ta vare på seg selv, forsørge seg selv og sin familie. Dette er ingen retorisk øvelse – en kan ikke avskrive det med det.

Skal vi lykkes i krevende omstillinger, må vi mobilisere fellesskapet og trepartssamarbeidet. Det gjør ikke regjeringen. Regjeringen utfordrer i stedet den norske modellen. Regjeringen fører en politikk for flere i midlertidig ansettelse og dermed større forskjeller. Mangel på innsats for å hindre sosial dumping, ikke minst innenfor transportsektoren, gir større ulikhet på arbeidsmarkedet. Finansministeren arbeider systematisk for å svekke det organiserte arbeidslivet. Det svekker den norske modellen, og når vi svekker den norske modellen, øker også ulikhetene. Utrygghet for arbeid og utrygghet i arbeid svekker livskvaliteten, og det er en viktig årsak til økt ulikhet. Økt ulikhet svekker fellesskapet vårt.

Den andre store utfordringen er klimaet. Transportsektoren står for om lag en tredjedel av det innenlandske utslippet, og skal vi nå våre internasjonale forpliktelser som følge av Paris-avtalen, må det ifølge tidligere statsråd Sundtoft dramatiske virkemidler til.

Vi hørte en samferdselsminister tidligere her i dag som presterte å snakke i 5 minutter om utfordringer i transportsektoren uten å nevne klimautfordringen. Det finnes ingen dramatiske virkemidler, ingen kraftfulle virkemidler her. Regjeringen har så langt ikke evnet å finne verken virkemidler eller initiativer til et grønt skifte i transportsektoren. Det er ingen nye løsninger.

I Arbeiderpartiet har vi fremmet en lang rekke forslag til tiltak som vil framskynde den helt nødvendige omleggingen. Senest i vår fremmet vi 45 forslag til endringer. Det viser at initiativet ligger i Stortinget, det ligger ikke hos denne regjeringen. Jeg forventer at regjeringen nå løfter blikket, klarer å skue framover og komme tilbake til Stortinget gjennom Nasjonal transportplan og adressere

både digitaliseringsutfordringene, de mulighetene som ligger der, og klimautfordringene.

Den omstillingen vi står overfor, løser vi best i fellesskap. Regjeringen svekker fellesskapet. Derfor må vi få en ny regjering neste år.

Sylvi Graham (H) [17:47:29]: Jeg begynner å bli litt trøtt av denne debatten. Arbeiderpartiet har ingen ny politikk å komme med til oss her i dag. De synger den samme sangen om igjen og om igjen – om at det skapes få nye arbeidsplasser, særlig i privat sektor. Da kan jeg komme med en gladmelding: Aker Solutions og Aibel har vunnet en kontrakt på oppimot 1 mrd. kr i dag, på Dvalin-feltet. Norge greier seg, men Arbeiderpartiet sutrer, for de er redd for at Høyre og Fremskrittspartiet kan fortsette å sitte i regjering.

Verden har ikke råd til å la millioner av barn vokse opp uten å ha lært ferdigheter som sikrer dem muligheter for jobb og en trygg framtid, sa statsministeren da hun overleverte rapporten med anbefalinger om finansiering av utdanningsmuligheter til FNs generalsekretær for et par uker siden.

Det er Norge og vår statsminister som sitter i førersetet for å oppnå FNs bærekraftsmål nr. 4, om utdanning. Verden har blitt enig om bærekraftsmålene, og mål nr. 4 er kvalitetsutdanning for alle barn innen år 2030. Vår regjering «walks the talk». Nå følges nemlig regjeringens intensjon om å doble bistanden til utdanning i denne stortingsperioden opp. Regjeringen foreslår en økning for 2017, og med dette budsjettet vil vi da ha økt bistanden til utdanning fra 1,7 mrd. kr i 2013 til 3,4 mrd. kr i 2017 – for ikke å glemme at utenriksministeren nettopp i dag forteller at i budsjettforslaget kommer 1 pst. av BNI til bistand.

Vår regjering jobber aktivt for å bekjempe fattigdom og økende forskjeller – både hjemme og ute. Den viktigste nøkkelen til å få seg arbeid er kunnskap, enten du bor nord for Fredrikstad eller sør for Sahara. Derfor er kunnskap en av regjeringens hovedsatsinger, og derfor ligger det også en stor satsing på yrkesfaglig opplæring inne i budsjettforslaget. Den skal bidra til sysselsetting og næringsutvikling for de store ungdomskullene som kommer ut på arbeidsmarkedet bl.a. i Afrika sør for Sahara de kommende årene.

Ja, Norge har en moralsk forpliktelse til å bekjempe urettferdighet og fattigdom. En av verdens største urettferdigheter er manglende tilgang til helsetilbud. Derfor vil også dette feltet fortsatt ha vår oppmerksomhet. Både utdanning for alle og tilgang til helsehjelp er viktige premiser for å oppnå utvikling.

Bombingen av sykehus i Syria hvor 800 medisinske hjelpearbeidere har mistet livet siden konflikten startet, er groteske angrep. I dag er det ett år siden bombingen av Leger Uten Grensers sykehus i Afghanistan. Det er uakseptabelt å bombe sivile, barn og sykehus, og de viser ingen medmenneskelighet. Selv ikke krigens folkerett følges av partene i Syria.

Konflikten i Syria har skapt den største flyktningkrisen i vår tid. Behovet for humanitær hjelp har økt dramatisk de siste årene. Derfor har regjeringen økt den humanitære bistanden med 50 pst. siden 2013. Også her er utdanning viktig for oss, og betydelige andeler settes derfor av til undervisning for barn og unge i krise- og konfliktområder.

En vesentlig del av økningen i den humanitære bistanden går til å hjelpe befolkningen i Syria og flyktningene i

nabolandene. Statsministeren tok initiativ til at Norge var vertskap for giverlandskonferansen i London i februar 2016, som innbrakte totalt 11,3 mrd. dollar til Syria fra verdenssamfunnet, det meste som noen gang har kommet inn på en giverkonferanse.

En annen sak som ligger meg på hjertet, og som jeg er stolt over at min regjering leverer, er handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utenriks- og utviklingspolitikken. Å realisere kvinners menneskerettigheter er et mål i seg selv og en drivkraft for demokrati, bærekraftig utvikling, fattigdomsutryddelse, stabilitet og varig fred. Norge har legitimitet på dette området, og regjeringen bruker vår politiske kapital, vår erfaring og kunnskap for å fremme kvinners rettigheter. Hele den norske utenriktjenesten er nå forpliktet til innsats for å styrke kvinners rettigheter. Kvinners rettigheter er en selvfølgelig menneskerettighet, og Norge ivaretar sine internasjonale menneskerettighetsforpliktelser på en meget god måte. Flere av FNs konvensjoner, herunder Barnekonvensjonen, er gjort til norsk lov med forrang foran annen lovgivning. Norge er part i de fleste av FNs konvensjoner om menneskerettigheter, og regjeringen arbeider aktivt for å styrke gjennomføringen av menneskerettighetene både nasjonalt og internasjonalt. Norge er og skal være en sentral støttespiller for menneskerettighetsarbeidet i FN, politisk og økonomisk. Regjeringen vår la derfor i 2014 fram den første stortingsmeldingen om menneskerettigheter på 25 år som ble behandlet i denne sal.

Morten Stordalen (FrP) [17:52:45]: Aldri før har det blitt bygd mer ny vei enn nå. Vi bruker nå mer ressurser på infrastrukturbygging enn det Nasjonal transportplan legger opp til.

Fremskrittspartiet gikk til valg på mer veibygging. Vi ville også ha en raskere og mer helhetlig utbygging av hovedveiene våre. Veiselskapet Nye Veier AS sikrer oss nettopp dette. Veiselskapet går nå i gang med helhetlige utbyggingsprosjekter på E18, E6 og E39. Statens vegvesen trenger konkurranse. De trenger konkurranse for å tenke nytt, se hvor man kan spare penger for å bygge bedre og mer helhetlig trygg vei. Etablering av veiselskapet sørger for en ny dynamikk i norsk veibygging.

For Fremskrittspartiet er det viktig at vi får mest mulig ny, sikker, møtefri vei for pengene. Vi skal bruke de samme standardkravene til våre nye veier som nabolandene våre bruker. Vi trenger mer ny møtefri hovedvei for de pengene vi investerer, som vil bedre sikkerheten.

Vi mener at fartsgrensene på norske veier bedre må reflektere veiens standard. Skal flere respektere fartsgrensene, er også en slik realitetsorientering helt nødvendig. Vi har nå etablert fartsgrense på 110 km/t på våre beste veier, som en mellomstasjon til en ny målsetting om 130 km/t. Danskene har det, med gode resultater.

Vi ønsker å etablere et høyhastighetsveinett som binder landsdelene sammen. Vi vil ha den nasjonale motorveiplanen fram igjen, den som ble laget, for så å bli lagt i en skuff en gang på 1960-tallet. Effektive høyhastighetsveier er viktig for et land med spredt bosetting, dette for at vi skal kunne ha næringsliv over hele landet og kunne legge til rette for gode bomiljøer også utenfor de store byene. Dette blir viktig for Fremskrittspartiet i den kommende nasjonale transportplanen.

Jernbanereformen vil gi oss en mer effektiv utbygging av baneinfrastruktur, der vi slipper alle gode krefter til for å utvikle et togtilbud til kundenes beste.

Like viktig som å bygge nytt er å ta godt vare på all den infrastrukturen vi har. Både veier og jernbane har forfalt i Norge gjennom flere regjeringsperioder. Under den rød-grønne regjeringen økte vedlikeholdsetterslepet på både vei og jernbane hvert eneste år av regjeringsårene. Vi reduserer vedlikeholdsetterslepet. For jernbanen betyr dette bedre punktlighet og færre driftsavbrudd. For veiene betyr dette at trafikksikkerheten bedres, og at det blir mindre slitasje på kjøretøy. Det viktigste vi kan gjøre for trafikksikkerheten, er å bedre veistandarden og kvaliteten på veien. Vedlikeholdsetterslepet må bort, og vi må sørge for et vedlikehold som holder jevn og god kvalitet på infrastrukturen vår. Dette vil være en viktig del av arbeidet med den kommende nasjonale transportplanen, og vi vil ha en strategi for å bli kvitt vedlikeholdsetterslepet.

Det blir ikke mer vei eller bedre vedlikehold hvis man ikke investerer mer penger. Regjeringen bruker mye ressurser på transportinfrastruktur, og Fremskrittspartiet vil bruke enda mer penger i årene som kommer. Nettopp derfor bruker denne regjeringen mer penger – for å bygge landet og stimulere til flere arbeidsplasser.

Partileder Jonas Gahr Støre sa tidligere i dag at Arbeiderpartiet vil bruke mindre penger generelt – gjøre mer og bruke mindre. Dette henger ikke helt sammen i bane- og veisektoren. Skal man bruke mindre på samferdsel, betyr det dårligere veistandard med mindre trygghet, elendig vedlikehold og forsinkede tog. Det er det siste dette landet trenger. Dette er noe vi dessverre har lang erfaring med fra Arbeiderpartiet i regjering. For landet og for vanlige folks transporthverdag vil det nærmest være en katastrofe.

Derfor trenger vi ingen ny arbeiderpartiregjering hvis man skal reversere alt det gode som er satt i gang for å bygge mer. Hvis man skal sette reformer på vent, tenke, gå tilbake til gamle takter og tro at løsningen på folks og bedriftenes hverdagsproblemer er å øke skatter og avgifter, bygge mindre og gjøre det vanskeligere for folk å kjøre bil, gjøre det vanskelig å frakte varer og levere tjenester, trenger vi ingen ny regjering neste år.

Det beste vi kan gjøre, er å fortsette i den takten vi har nå. Intet næringsliv og ingen jeg kjenner som kjører bil eller transporterer varer eller leverer tjenester, ber om høyere skatter og avgifter, ber om at det skal bli mer trøblete å kjøre bil eller levere varer, eller om at en skal gjøre det dyrere å kjøre varer. Ingen jeg har møtt, har bedt om det – det er kun Arbeiderpartiet jeg hører be om det.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:57:38]: Friest mulig bevegelse av kapital over landegrensene og avregulering av finanssektoren, f.eks. det som skjedde i USA da en tok vekk Glass-Steagall Act, la grunnlaget for finanskrisen. Det førte til en enorm statsgjeld da statene tok over mye av bankgjelda, og det fortsetter nå med en negativ rente i nasjonalbankene. Det vil sjølsagt skape problemer på lengre sikt.

Nå er Deutsche Bank, Tysklands største bank, i trøbbel. De har fått en bot fra det amerikanske justisdepartementet på om lag 200 mrd. kr. De er enormt høyt eksponert i omsetning av strukturerte låneprodukter, der realiteten av produktet ikke stemmer med pantets verdi, og de sitter på et fjell av derivater, estimert til 42 trillioner dollar, jamfør

Tysklands BNP, som er på 3,3 trillioner dollar, eller EUs BNP, som er på 16,3 trillioner dollar. De har en svak egenkapital. Den tyske statslederen, Merkel, har sagt at den tyske stat ikke vil redde Deutsche Bank. Hva vil skje om hun holder ord? Blir det «big bang», eller blir det en gradvis forverring av folk flest sine kår? Uansett hva det blir, blir det i hvert fall store endringer, og det kommer til å ha store konsekvenser for Norge, som er en liten, utadvendt økonomi. Norge må forberede seg.

I regjeringa snakkes det om endringer og reform. Arbeiderpartiets leder sier at en må ha en annen retning for landet, Norge er ikke lenger et unntak. Jeg er helt enig. Hva må vi gjøre? Vi må ha reformer, ja sjølsagt må vi ha reformer. Vi må ha reformer som innebærer at en har respekt for både røtter og vinger, rotfeste og nyskaping, men en må ha et kompass i de endringene og de omstillingene en skal gjøre. Kan vi f.eks. fortsette med å tufte full sysselsetting på lånefinansiert privatkonsum? Dagens gjeldsnivå er to og en halv ganger bruttoinntekten, og det er en enorm utfordring når gjelda ikke kan øke, i hvert fall ikke mer enn lønnsveksten framover, for da å sikre full sysselsetting i Norge.

Vi har et altfor stort råvaresalg i Norge, vi har altfor lite foredling av varer, vi har altfor svak lønnsomhet gjennom de lange verdikjedene ved å produsere og foredle fornybare naturressurser. Vi må sette inn tiltak, vi må bryte med næringsnøytraliteten, vi må få en strategisk industripolitikk som griper fatt i hva som er Norges muligheter ut fra kunnskap, tradisjon og råvarer. EØS-avtalen, med fri bevegelse av arbeidskraft, fører til et press i arbeidslivet som gjør at jамbyrdigheten svekkes. Vi har fri bevegelse av kapital, som fører til at vi har et kostnadsnivå på kapital i Norge som er helt feil med tanke på det som er den norske situasjonen. Vi får så lett tilgang på kapital at vi får boligbobler, med de konsekvenser det fører til over tid. Sjølsagt må EØS-avtalen sies opp.

Vi har et utdanningssystem hvor kritisk sans, tenke sjøl og ta ansvar ikke er særlig påaktet, men hvor det er et veldig fokus på karakterer. Men som jeg har lært av min gode kollega fra Høyre i arbeidskomiteen: Det er altfor lite fokus på det å ha en karakter.

Vi har en systematisk sentralisering av makt fra regjeringa, fra Høyre og Fremskrittspartiet, som fører til – sjølsagt – at en får en sentralisering av aktivitet. Når en sentraliserer makt, får en sentralisering av aktivitet. Når en sentraliserer aktivitet, får en krymping av landet. Det er jo helt feil. Det er helt feil når det er desentralisering som tjener folkets interesser. Det er en desentralisering som gir oversikt, og som gir mulighet til å trekke vekslere på hele landets muligheter, som er framtida.

Tilbake til utgangspunktet: Internasjonal finanssektor er i trøbbel. Den er i kjempetrøbbel, den er i mye større trøbbel enn det som blir debattert i denne sal. Det vil bli alvorligere, og det vil få store konsekvenser. Derfor må Norge nå sette realøkonomien foran finansøkonomien. Det er en appell at vi nå får en overordnet politisk debatt om hva som skjer internasjonalt, hvilke konsekvenser det vil få for Norge, og hvordan vi skal forberede oss, slik at vi kan produsere slik at vi har grundige arbeidsplasser i Norge, og at vi har et politisk lederskap som tar tak i det, og at vi da får det til. La oss få fram alternativene fra de blå, de røde og de grønne partiene i norsk debatt sånn at vi kan diskutere

hvilke veier vi står overfor, og så legge det fram for folk i valg.

Anniken Huitfeldt (A) [18:02:59]: Resultatet av Colombias folkeavstemning om fredsavtalen med Farc-geriljaen var skuffende, men håpet om fred er ikke slukket. Samtalene fortsetter, norske tilretteleggere deltar, også ved utenriksministeren – det er bra. Norsk tilretteleggingsinnsats i freds- og forsoningsprosesser er en veldig viktig del av norsk utenrikspolitikk. Myanmar, Sri Lanka, vårt initiativ overfor moderate deler av Taliban i Afghanistan, Israel og Palestina viser at det er ikke alltid vi lykkes. Mange ganger mislykkes vi, men når vi lykkes, har det enorm betydning for de konfliktene hvor vi bidrar.

Det er ingen automatisk kobling mellom økt utrygghet i verden og at Norge skal ha en mer uklar eller en forsiktighetslinje i utenrikspolitikken. Tvert imot mener jeg at en mer trygg verden må kreve en utenrikspolitikk som er preget av mot og vilje til å gå nye veier. Dagens regjering har dessverre kuttet i bevilgningene til freds- og forsoningsarbeid, og mitt inntrykk er at viljen til å engasjere seg i kompliserte politiske situasjoner er blitt mindre. Vår innsats kan få stor betydning. Håpet om fred lever fortsatt i Colombia.

Det er gledelig at regjeringa har varslet at den i statsbudsjettet som nå legges fram, går inn for 1 pst. av brutto-nasjonalinntekt til utviklingshjelp. Dermed mener jeg det endelig er grunnlag for et forlik i Stortinget om 1 pst. av BNI til bistand. Arbeiderpartiet har fremmet dette forslaget tidligere, men blitt nedstemt av regjeringspartiene og støttepartiene. Kanskje kan vi nå få flertall for dette forslaget. Da får vi nemlig rettet oppmerksomheten mot det som er viktig – innretningen og effektiviteten av utviklingsbistand.

For regjeringa må det være et tankekors at det mest gjennomtenkte strategidokumentet for norsk utviklingspolitikk ble framlagt for Stortinget nylig, men ikke av regjeringa selv. Den ble framlagt som en skyggemelding fra Kristelig Folkeparti om utviklingspolitikk. Dessverre har vi ikke lenger en egen utviklingsminister, men i denne sesjonen får vi forhåpentligvis en bred og omfattende diskusjon om utviklingspolitikk på bakgrunn av den skyggemeldinga som har blitt lagt fram.

Regjeringa la på forsommeren omsider fram sitt forslag til ny langtidsplan for Forsvaret. Planen er dessverre ikke fullstendig. Viktige veivalg og investeringer for Hæren og Heimevernet er skjøvet ut i tid i en egen landmaktutredning. Hensikten med langtidsplanen er å få behandlet ulike forsvarsgrener i sammenheng. Vi skal likevel gjøre en skikkelig innsats for å finne ut hva som kan forene oss i sikkerhets- og forsvarspolitikken. Men bærekraften i regjeringas plan avhenger av en ting: Kommer det penger allerede i 2017? Eller er dette en plan som andre skal innfri? Det er nemlig veldig lite overbevisende å lage en ambisiøs plan hvis man ikke er villig til å betale for den det første året. Forsvaret vårt trenger både forutsigbarhet og realistiske rammer. Troverdigheten til planen vil avhenge av at det kommer penger i 2017.

Svein Harberg (H) [18:06:51]: På dette stadiet i årets trontaledebatt mener jeg å kunne slå fast et par ting. For det første er det nok ingen vits i å fortsette å spørre Arbeiderpartiet om oppklaring og konkrete tall på hva alle de-

res lovnader vil koste den enkelte innbygger i økt skatt dersom de skulle komme til makten. De svarer ikke. Enten vet de det ikke, eller så er summen så høy at de ikke vil snakke om det. Alt tyder på at det er det siste som er tilfellet.

Dessuten – siden det er så populært å samle politikken mellom to permer for tiden: Det blir en ganske tykk bok dersom vi samler alle de gode tiltak den sittende regjering har satt i gang, og som Arbeiderpartiet nå annonserer er deres idé, som de ville satt i gang dersom de hadde fått fortsette i regjering for tre år siden – tiltak de ikke satte i gang gjennom åtte år med flertallsregjering. Vi takker for øvrig for anerkjennelsen av de gode ideene som nå innføres.

En stortingsperiode går fort, spesielt når vi har en regjering som gjennomgående er villig til å gå gjennom politikkområde for politikkområde for å se om tiltak og ressurser er treffsikre. Det er et krevende arbeid. Det krever undersøkelser og dialog med dem det gjelder. Det krever en regjering som våger å gjøre viktige valg, gjøre omprioriteringer og etablere nye og bedre satsinger. Det er godt å se resultatene som nå kommer av dette arbeidet. Regjeringen gjør det enklere for den enkelte innbygger å ha kontakt med det offentlige. Regjeringen forenkler byråkratiet for frivilligheten og organisasjonslivet. Regjeringen etablerer nye ordninger som incentiver for dem som yter noe ekstra i organisasjonslivet. Regjeringen etablerer ordninger som inviterer flere til å bidra, og på den måten økes innsatsen utover regjeringens egne økninger.

Dette målrettede og suksessfulle grepet for å øke den totale ressursen til løft i frivillighet, kulturarbeid og talentutvikling er forresten en av de sakene Arbeiderpartiet ikke skryter av å ha kommet på. Nei, tvert imot, de mener det er helt feil at vi får mer penger til aktørene på denne måten. De vil tilbake dit de alltid har vært: Offentlige penger er bedre enn andre penger, de som ikke ivaretar vedlikehold og utvikling selv, skal få ekstra penger, og for øvrig skal finansiering skje mest mulig jevnt utover med offentlige penger. De synes det viktigste er hvor stor andel av det totale budsjettet som går f.eks. til kultur, ikke om det kan skaffes mer penger gjennom et samarbeid. De vil ikke ha et prosjekt som Talent Norge, et suksessfullt spleiselag som konkret og uten sidestykke har skapt et historisk løft og god hjelp for kulturarbeidere i fasen der det trens hjelp til å komme videre og bli synlige i et tøft arbeidsmarked. Nå ser vi norske utøvere bli løftet opp innen teater, dans, musikk og prosa. Det er et godt valg for den enkelte utøver. Det er god inspirasjon for alle dem som ønsker å komme dit, det gir inspirasjon og rekruttering. Jeg er glad og stolt over de valg regjeringen har gjort gjennom disse satsingene.

Så hører jeg at det i salen i dag fortelles en historie om at likestillingen går kraftig tilbake under denne regjeringen. Det er åpenbart basert på at gjennom å velge andre løsninger enn de rød-grønnes ideologiske valg går det gal vei. Trettebergstuen mener regjeringen er i utakt med folket. Utfordringen hennes er vel da at både statsministerens popularitet og partimålinger sier noe annet.

For denne regjeringen er det viktig å lage ordninger for innbyggerne som legger til rette for økt likestilling, og ikke minst at det er løsninger som treffer i hverdagen mer enn i appeller i likestillingsdebatten. Fakta er at færre kvinner jobber deltid i dag enn da vi overtok regje-

ringsmakten i 2013, at andelen kontantstøttebarn går nedover, og at andelen barn i barnehage øker.

«Virkelige løsninger på virkelige problemer for virkelige mennesker» er Ernas formaning til oss i Høyre i alt vårt politiske arbeid. Det betyr å prioritere deretter. Det arbeidet vil vi fortsette. Det betyr endringer for å fange opp endringer i samfunnet. Det betyr nye måter å innrette ressursene på, det betyr forenkling, det betyr tiltak som treffer i akutte situasjoner. Det betyr en solid satsing på kunnskap som ruster oss for nye utfordringer, og Norge som en solid aktør i utviklingen av framtidens løsninger. Det er tøft og krevende, men det har vi rygg til å bære!

Sveinung Rotevatn (V) [18:11:53]: Fryktpolitikken har gode kår for tida. Demagogar, opportunistar og politiske rørsler frå dei politiske ytterkantane vinn fram i mange land i Vesten. Ved å spele på frykt i befolkninga har dei lukkast med å vinne ei folkerøysting mot flyktningar i Ungarn, å melde Storbritannia ut av EU og å nominere Donald Trump som presidentkandidat. Desse rørsle- ne har ikkje så mykje til felles, men noko er det som bind dei tett saman, og det er motstanden mot globalisering. Det er det som verkeleg gjev grunn til uro, fordi den enorme framgangen vi har sett i verda sidan den andre verds- krig, står no i heilt reell fare for å stoppe opp. Den vel- standsutviklinga har nemleg vore tufta på handel. Vare- eksporten som del av det globale bruttonasjonalprodukt auka frå 8 pst. i 1950 til 20 pst. ved årtusenskiftet. Denne eksportdrivne veksten har ført hundrevis av millionar menneske ut av fattigdom i land som Kina, og han har omforma land som Sør-Korea og Irland – ja i og for seg også Noreg, som har ein svært open og eksportdriven økonomi.

Det å ha ein open og rettferdig verdshandel er i høgste grad i vår nasjonale interesse. I tillegg til fordelane som har kome frå den frie flyten av varer, har verda også dratt fordelar av ein relativt open migrasjonspolitik. Det at folk kan søkje lukka på tvers av landegrensar, har bidratt til å løfte dei sjølve ut av fattigdom. Det bidrar positivt til øko- nomien i vertslendet, og dei fleste sender også betydelege verdiar til sine gamle heimland.

At det liberale credoet om opne grensar har vore så do- minerende i vestleg politikk over mange år, har vore den viktigaste grunnen til at vi har klart å utjamne økonomiske forskjellar i verda og å auke levestandarden for vanvitig mange menneske.

Utfordringa med det vi no ser, er at det også påverkar meir moderate politiske krefter. Motstanden mot handels- avtalar har no vorte så stor at det er alvorleg tvil om ratifi- sering av TPP, ein handelsavtale som vil kunne bidra til enorm verdiskaping og styrking av bl.a. arbeidstakarrettar i Sørøst-Asia, og det blir stadig større tvil om det vil bli noko av TTIP, ein planlagd handelsavtale mellom EU og USA, som vil kunne styrkje dei transatlantiske banda og setje høge standardar for handel og for investeringar, som også resten av verda ville måtte rette seg etter.

Det kan vere veldig freistande å innføre straffesaksjonar mot økonomiske konkurrentar under dekke av å skulle ta omsyn til eiga befolkning, men det dei som jobbar mot globalisering, ofte gløymer, er at det nettopp er deira eigne borgarar, ikkje minst dei fattigaste blant deira eigne borgarar, som vil tape dersom vi får ei meir lukka verd. Det var sikkert fint då USA i 2009 slengde på straffetoll på kine-

siske dekk, slik at dei kunne verne om 1 200 amerikanske arbeidsplassar, men resultatet vart altså at for kvar arbeidsplass ein redda, kosta det amerikanske forbrukarar ca. 7 mill. kr i auka utgifter.

Så har globaliseringa klare utfordringar. Store multina- sjonale selskap organiserer seg slik at dei knapt betaler skatt der verdiar blir skapte. Arbeidstakarar blir pressa av urettferdig konkurranse frå land som ikkje følgjer akseptable standardar, og klimautsleppa kjenner som kjent ingen landegrensar. Men løysinga på dei utfordringane er ikkje å skru tida tilbake.

I Venstre er vi optimistar på vegner av framtida, opti- mistar på vegner av teknologi og ikkje minst på vegner av menneske sin kreativitet i møte med nye utfordringar og nye moglegheiter. Når bedrifter, menneske og klima- endringar ikkje lenger kjenner landegrensar, kan ikkje poli- tikken gjere det heller. Difor må Noreg ha ei framover- lent haldning. Vi må engasjere oss i forhandlingar om fri- are handel med tenester, slik at vi kan jobbe for standardar for bl.a. arbeidstakarar og miljø som vi kan vedkjenne oss. Vi må engasjere oss i det felleseuropeiske arbeidet som no pågår med å sikre ein felles flyktningspolitikk, slik at alle nabolanda våre kan bidra til den solidaritetsoppgåva det er å ta imot menneske som er på flukt frå krig og konflikt. Vi må også engasjere oss ved å kutte dei globale klimagassut- sleppa både gjennom å vere aktivt til stades ute og ikkje minst gjennom aktiv politikk her heime.

I møte med politiske trendar som set framgangen vi har opplevd, i heilt reell fare, må Noregs rolle vere å stå opp for fredeleg internasjonal samarbeid, for handel på tvers av landegrensar og for ein migrasjonspolitik som sikrar både økonomisk vekst og grunnleggjande humanitære prinsipp.

Martin Kolberg (A) [18:17:12]: Jeg ser veldig tyde- lig når jeg sitter og lytter til alt dette, at det går en histo- risk tråd i denne debatten. Det første er at høyrepartienes representanter veldig systematisk prøver å skape et inn- trykk av nå, som de har gjort i alle år siden annen ver- denskrig, at Det norske Arbeiderparti er motstander av forandring og innovasjon. Det finnes ingen politisk kraft i Norge som i sterkere grad har bidratt til næringslivsutvik- ling og innovasjon i det norske samfunnet, enn norsk sosialdemokrati og norsk fagbevegelse. Det er de som har vært motoren, arkitekten i utvikling av norsk arbeidsliv, og som har bidratt til at vi har en sysselsettingsgrad i Nor- ge som overgår alle andre europeiske land. Er det fordi vi har ført Høyres resept – om skattelettelser og svakere vel- ferdssamfunn og svakere ordninger innenfor arbeidsmil- jøloven? Nei, det er fordi vi ikke har gjort det.

Når jeg hører disse nye statsrådenes taler, landbruks- ministeren og arbeidsministeren, bruker jeg det ordet som det er grunn til å bruke: De er historieløse. De er historie- løse. De respekterer ikke at det er helheten i samfunnet som skaper grunnlaget for sysselsetting og utvikling. Hva tror Høyres representanter i denne salen er grunnen til at internasjonal økonomi strømmer inn i det norske samfunn og vil investere her? Det er fordi det er et stabilt samfunn med høy utdanning, god helse og et fleksibelt næringsliv, fordi vi har en stabil velferdsstat, og fordi Arbeiderpartiets representanter i regjering eller andre steder ikke har fore- slått å kutte i de velferdsordningene som gjør at folk kan føle trygghet – som den nåværende arbeidsministeren har

gjort. Det burde jo ikke skje i et velferdssamfunn. Og så skal de komme hit på denne talerstolen og belære Arbeiderpartiet om hva som er grunnlaget for velstandsutviklingen i Norge. Det er historieløst. Men sånn har Høyre-folka drevet på i alle år. Det er helt etter boka. Men de har ingen svar på det som er et annet hovedspørsmål i denne debatten: Hvorfor greide vi å etablere 350 000 arbeidsplasser og de 25 000? Hvorfor blir ikke det besvart? Det nytter ikke å komme med oljeprisen i alle sammenhenger. Det er fordi vi bruker samfunnets midler til nettopp å ta ansvar for sysselsettingen og ikke overlater den til den såkalte næringsnøytraliteten og det at samfunnet ikke skal ta tak i disse forholdene. Dette er en historisk dimensjon som det er helt avgjørende å ha klart for seg, og som er et viktig skille, selvfølgelig, i forholdet mellom Arbeiderpartiet og Høyre. Det gjentar seg og gjentar seg, men det ligger der, og det er nettopp derfor det er to forskjellige politiske partier.

Så til et annet forhold: Både Venstres leder, Trine Skei Grande, og nå den sindige og – jeg mener dette ordentlig – gode representanten fra Nordfjord har holdt to tenksomme innlegg. Og dette er ikke sarkastisk ment – nei, det er ikke sarkastisk ment. De tar opp en politisk tradisjon som Høyre har representert, og som bygger på den sosialliberale forståelsen av samfunnet. Det er bra. De sier at vi ikke må bygge samfunnsutviklingen på frykt. Alle må jo være enige om det. Men da spør jeg Skei Grande og Rotevatn: Hvem er det som står for den politiske kulturelle utviklingen i den norske debatten? Det er Fremskrittspartiet. De bygger nettopp mye av argumentasjonen sin på å stigmatisere og snakke om andre mennesker som om de er noen andre enn oss. Da kommer vi til det store paradokset – gjennom presidenten, henvendt til Rotevatn: Hvorfor støtter dere et sånt parti i regjering? Når man holder så gode innlegg i salen – Skei Grande gjorde også det og bar fram denne sterke tradisjonen, med tanke på Venstres historie i norsk politikk – er dette uforståelig for meg, men jeg vil gjerne ha det forklart, hvis det er mulig.

Frank Bakke-Jensen (H) [18:22:40]: Det går i alle fall et historisk skille mellom Høyre og Arbeiderpartiet når det gjelder definisjonen av hvem som skaper arbeidsplasser. Hvem skaper arbeidsplasser i privat sektor? Det er det verken Høyre eller Arbeiderpartiet som gjør, det er det næringslivet som gjør. Det er folk som setter privat kapital – egen energi – inn som innsats for å skape arbeidsplasser og for å skape verdier. Den forståelsen har skilt Arbeiderpartiet og Høyre i alle fall i de årene jeg har eksistert.

I det politiske ordskiftet blir ofte begrepet «skattelette» brukt synonymt med kontanter inn på privatkontoen til allerede rike mennesker. Foregående taler er en av de fremste forsvarerne av den tesen. Det er en snever inngang til skattedebatten, men framfor alt er det en noe stakkarslig tilnærming til begrepet «aktiv næringspolitikk». Og begrepet «aktiv næringspolitikk» har opposisjonen oppnevnt seg selv til å være førsteforsvarere av.

Denne regjeringen har levert 18 mrd. kr i skattelette og reduserte avgifter siden den overtok i 2013. Disse er levert som redusert bedriftsbeskatning, noe som fører til at norske bedrifter – som alle politikere er enige om er ute i en hard konkurranse – kan øke kapitalen for å møte konkurransen, omstille seg og kjøre utviklingsprosjekter. Disse er levert som reduksjon i formuesskatten slik at bedrifter som

mister markedsgrunnlaget, i framtiden skal slippe å skatte av eiendeler som per nå ikke skaper verdier. Disse er levert til utvidelse av SkatteFUNN-ordningen, en ordning som gir bedriftene bedre rammer for egenutvikling i skarp konkurranse i et globalt marked.

Jeg besøkte bedriften Jaro AS i Alta. De produserer betongelementer for bygg med hele Nord-Norge som marked. De har brukt 2 mill. kr til et logistikkprosjekt som effektiviserte produksjonen og ga trygghet når de skulle konkurrere om anbud. Prosjektet har utløst 400 000 kr i skattelette for bedriften, altså et betydelig bidrag til flere, sikrere og mer lønnsomme arbeidsplasser.

I debatten om sentralisering vil jeg få legge til at få ting bygger robust, desentralisert bosetting som et lønnsomt næringsliv – det er byggeklosser, det.

Næringsvennlig skattepolitikk er aktiv næringspolitikk.

Det er litt vanskelig å tyde Arbeiderpartiet i debatten om skattelette. De må kanskje bestemme seg. Vi gir lettelse i selskapskatten på 6 mrd. kr. Arbeiderpartiet omtaler kutt i selskapskatten på sin egen hjemmeside. De sier at det blir «mer lønnsomt å investere i norske arbeidsplasser», og at det «vil være med på å øke investeringene i norsk næringsliv og sikre norske arbeidsplasser». Hvorfor står det på Arbeiderpartiets egen hjemmeside at skattelette trygger arbeidsplasser, mens Arbeiderpartiet i Stortinget mener at det ikke gjør det? Vi i Høyre vet at dette virker.

Tillit til næringslivet er også aktiv skattepolitikk.

Målt mot land vi konkurrerer med, har Norge skåret lavt på graden av forskning i næring. Vi skærer også lavt når vi blir målt på evnen til å kommersialisere forskning. I Høyre er vi ambisiøse på vegne av forskningsnasjonen Norge. Vi har en forventning om at 3 pst. av BNP går til forskning i 2030, og vi forventer at to tredjedeler av dette skal være forskning i næring. For å bevege oss mot dette målet har vi styrket satsingen på næringsrettet forskning med 2,4 mrd. kr.

Våre møter med næringslivet i dag viser at program som SkatteFUNN, Brukerinitiert innovasjonsarena og de nye gründerprogrammene betyr en forskjell. Det skaper arbeidsplasser. Hørte jeg om en regjering som bare var opptatt av skattelette til de rike?

Avslutningsvis har jeg en kommentar til representanten Kolberg når det gjelder frykt og hans forsøk på å peke på Fremskrittspartiet som den som bærer frykt til den politiske arena. Da jeg førte valgkamp for stortingsvalget i 2009, så jeg en dag en overskrift fra Oslo der Jan Bøhler var ute og sa at han forsto dem som fryktet innvandring. Han forsto frykten for innvandring, systemet var ikke helt på plass, og han kunne forstå deler av den kritikken som kom fra Fremskrittspartiet. Det gikk fire dager, så kunne jeg høre lederen i Finnmark Arbeiderparti med den samme retorikken – hun forsto frykten for det samiske og forsto at innbyggerne kunne bli engstelige når man så debatten rundt det samiske. Det er faktisk sånn at Arbeiderpartiet veldig beileilig bruker enhver mulighet til å hoppe på en debatt hvis også frykt kan brukes som verktøy for å sanke stemmer. Det er med respekt å melde ikke riktig at Fremskrittspartiet er de som bærer ved til det blået.

Ulf Leirstein (FrP) [18:27:53]: Kampen for kriminalitetslovene har alltid vært svært viktig for Fremskrittspartiet. Noe av det jeg er mest stolt over så langt i denne valgperioden, er fjerningen av foreldelsesfristen i straffe-

saker om drap og grove overgrep. Dette har Fremskrittspartiet kjempet for i over ti år, og er en viktig sak for ekstremt mange voldsofre. Allikevel har vi opplevd gang på gang å bli nedstemt når vi har fremmet forslag om å fjerne denne fristen. Men vi fikk det til, det ble vedtatt.

Vi vet også at overgrep ofte medfører traumer, som gjør at det kan gå flere tiår før et offer klarer å samle tankene nok til å gå til anmeldelse. Det at saken tidligere kunne ende med henleggelse, som foreldet, var et nytt overgrep mot offeret, men denne gangen fra statens side. Denne styrkingen av ofrenes rettssikkerhet har vært utrolig viktig for Fremskrittspartiet, og jeg er glad for at vi i denne perioden opplevde at nesten et samlet storting var enig.

I denne perioden har vi også sett en handlekraftig justisminister som har skåret igjennom embetsverket. Innføringen av en ny straffelov er endelig gjennomført, en lov enkelte instanser hevdet ikke kunne implementeres før i 2021 – 16 år etter at loven ble vedtatt. Men nå er den nye loven implementert, og strafferammen for vold i nære relasjoner er økt fra 6 til 15 år. Dette er en viktig seier, og jeg er glad for at vi har fått dette til.

Det er ikke bare voldsofre på to ben som har krav på trygghet og sikkerhet. Dyr har også krav på trygghet og verdighet. Jeg er derfor veldig glad for at vi gjennom vår regjeringdeltakelse med Høyre og gjennom godt samarbeid med våre støttepartier endelig har fått på plass en forsøksordning med dyrepoliti – så langt i to politidistrikter, men målet må være å få dette landsdekkende. Vi er i gang. Også forslag om dette ble tidligere nedstemt. Nå er det vedtatt.

Det er illustrerende at dyrepolitiets første pågrepelse var en gjerningsmann som både mishandlet dyr og fantaserte om å mishandle barn, samt oppbevarte barnepornografi. Dette er nemlig, dessverre, illustrerende for denne type kriminalitet. Forskningen er klar på at personer som begår vold mot dyr, ofte begår vold mot mennesker senere. Derfor håper jeg på ytterligere støtte, slik at vi kan få ordningen med dyrepoliti landsdekkende.

Regjeringen har sørget for at grensekontrollen er styrket betraktelig. Antallet tollbetjenter ble økt med hele 20 pst. bare i inneværende år. Det innføres nå døgnkontinuerlig kontroll på Svineland og Ørje, som er to av de tre mest trafikkerte grenseovergangene. Samtlige grenseoverganger som ikke har døgnbemanning, vil nå bli videoovervåket. Det opprettes et eget etterretningssenter for tollvesenet, og samarbeidet med politiet har blitt langt bedre. Kort sagt: Grensene har blitt tryggere.

Regjeringen har også igangsatt en reform som vil bidra til å gjøre gatene langt tryggere. Reformen er understøttet av en historisk politisatsing. Når denne regjeringperioden er ferdig, vil vi ha ansatt over 1 300 nye politifolk. Dette er en avgjørende satsing dersom vi skal nå målet om to politifolk per 1 000 innbyggere innen 2020. Ved neste valg vil vi kunne nå dette målet, i god tid før 2020. Sammenholder vi dette med en styrket bombegruppe, styrket beredskapstropp, nye politihelikoptre som kommer, og pansrede politibiler i hvert politidistrikt, står politiet nå langt bedre rustet overfor et potensielt terrorangrep.

Vi ser også helt tydelig helheten i straffesakskjeden. Regjeringens offensive satsing på nye stillinger i påtalemyndigheten er av politijuristenes leder omtalt som tidenes løft. Justisministeren og regjeringen har også tatt grep

for å sørge for at anmeldelser med kjent gjerningsmann ikke skal kunne henlegges, disse sakene skal etterforskes.

Vi har også vært veldig opptatt av at vi ved regjeringsskiftet sist valg opplevde at vi hadde overfylte fengsler – 98 pst. dekning, 1 200 personer i soningskø. Å slippe de kriminelle fri var ikke et alternativ. Regjeringen har sørget for flere nye fengselsplasser. Vi har sørget for en avtale med Nederland som på kort tid vil bidra til at fengselskøen snart er historie. Dette sammenholdt med byggingen av nye fengselsplasser i Norge vil bidra til at vi også sørger for at «fengselskø» ikke vil være et ord i norsk vokabular i tiden framover.

Helga Pedersen (A) [18:33:15]: Sist lørdag så vi at statsministeren tok med seg kulturministeren og kommunalministeren på boksekamp for å feire at profftboksing er blitt tillatt i Norge, og det var et ledd i en feiring som har strukket seg over mange dager, med mye bløtkake. Det er nesten rørende å se begeistringen, sånn som vi også har sett det i saker som omhandler Segway og lakrispiper.

I dag har vi også sett og hørt et engasjert Høyre, sånn som vi kjenner dem, med dyp indignasjon over det som Høyres parlamentariske leder kaller «det høye skattetrykket i Norge» – av frykt for at landets rikeste i neste stortingsperiode må være med på å bidra mer for å skape vekst og arbeidsplasser i hele landet, for å ruste helsetjenester og eldreomsorg for fremtiden og å satse på skolen, sånn at alle unger får like muligheter til å ta i bruk sine evner og sitt potensial. Og Høyre har i dag bekreftet at skattekutt til de rikeste er deres hjertesak. Det er en nyttig avklaring. For Arbeiderpartiet er det arbeid, skole og helse som er viktigst.

Norge har et godt utgangspunkt, men usikkerheten for fremtiden er større enn før, og da må vi stille spørsmålet: Prioriterer regjeringen de viktigste sakene, gjør de de rette veivalgene, bruker de fellesskapets ressurser på en framtidrettet måte? Svaret er dessverre nei. Konsekvensene av regjeringens politikk er større forskjeller mellom folk og mellom ulike deler av landet.

I mitt fylke, Finnmark, er kombinasjonen av skatteutt, sentraliseringspolitikk og mer markedsstyring meget uheldig. Mens regjeringen setter ny rekord i antall byråkrater, opplever Finnmark at den ene etaten etter den andre sentraliseres, og at arbeidsplasser, kompetansemiljø og beslutninger flyttes ut av fylket. Når Kontoret for voldsofferstatning i Vardø *ikke* ble kuttet med 10 mill. kr i fjor høst, så var ikke det på grunn av Fremskrittspartiet som fremmet det forslaget; det var på tross av Fremskrittspartiet og regjeringen. Og det er flott at Fremskrittspartiet vil ha et landsdekkende dyrepoliti, men vi vil også ha et landsdekkende politi! Og når politidistriktene er blitt kuttet med 400 mill. kr på to år, går det også ut over nærpolitiet i Finnmark og i Distrikts-Norge for øvrig.

Kommunene, og ikke minst fylkeskommunen, er underfinansiert. For noen skal jo betale skatteuttene til regjeringen – og de betales av elevene i den videregående skolen i det fylket i landet som strever mest med gjennomføringen. For der skal det kuttes. Skatteuttene betales også av dem som er avhengige av båt og ferge i hverdagen, og av sjømatimportører, som er avhengige av bedre fylkesvei for å få sendt ut varene sine.

Regjeringen har ennå til gode å dokumentere at deres skatteutt bidrar til nye arbeidsplasser, rett og slett fordi

den sammenhengen ikke finnes. Men det er et uomtvistelig faktum at når mer penger går til skatteuttak, blir det mindre penger til å utvikle skole og helse og fylkeskommunale transporttjenester for fremtiden. Det er vel ikke noe samfunnsområde som er unntatt fra regjeringens sentraliseringspolitikk. Før valget i 2013 lovet Høyre og Fremskrittspartiet å realisere en rekke konkrete samferdselsprosjekter i Finnmark. Torsdag er det siste sjanse til å levere, og jeg forventer at valgløftene innfris.

Sentraliseringen ser vi også på kulturfeltet. Sametingets budsjett er kuttet flere år på rad, og ikke bare er Kulturløftet forlatt, men flere av de offentlige kronene følger også private givere – og rikinger flest bor ikke i Nord-Trøndelag eller i Finnmark. Så mens kulturministeren slåss for proffboksingens usle kår i Norge, blir ventelisten for nye kulturprosjekter lengre og lengre. Der står Saemien Sijte på Snåsa, Beaivvás samiske teater, Dansearena nord og kvenmuseet i Vadsø. Alle disse prosjektene har til felles at de ikke i vesentlig grad drar kommersielle inntekter gjennom tv-reklame eller private sponsorer. Det er derfor vi trenger en kulturpolitikk, en ny regjering og en ny kulturminister som er like opptatt av kultur og av kulturlivets utviklingsmuligheter i hele landet som av proffboksing.

Finnmark er mulighetenes fylke, og nå trenger vi en regjering som ser det, og som vil spille på lag for å ta mulighetene i bruk.

Heidi Nordby Lunde (H) [18:38:30]: Da Sykehuset Østfold bestemte seg for å gjøre operasjonsdriften mer effektiv, trakk de lærdom fra andre store bedrifter, både private og offentlige. Uten å øke bevilgninger, drive rovdrift på ansatte eller innføre bemanningsnormer doblet de antall gastrokirurgiske inngrep og er i dag en av de mest effektive kirurgiske avdelingene i landet. De jobber smartere og bruker ressursene bedre.

Siden 2013 har regjeringen Solberg gitt 18 mrd. kr i skattelette. Samtidig er sykehuskøene redusert med 56 000 pasienter og ventetiden for rusbehandling redusert med 40 pst. Dersom man prioriterer riktig og bruker ressursene bedre, er det ingen motsetning mellom skattelette og velferd.

Arbeiderpartiet må gjerne mene at offentlig sektor skal drives dyrere og dårligere og finansiere dette ved å reversere regjeringens skatteletter, men i tillegg til lengre ventetider for vanlige folk til helsehjelp, så sender Arbeiderpartiet da en ukjent skatteregning til norsk næringsliv. Dette rimer svært dårlig med representanten Gahr Støres innlegg tidligere i dag, om viktigheten av å skape nok arbeidsplasser og trygge arbeidsplasser. For når Høyres skattepolitikk angripes, slik vi akkurat så, angripes samtidig norske arbeidsplasser rundt om i hele landet – bedrifter som må betale formuesskatt uavhengig av om de går med overskudd eller ikke, fra Stensli Gjenvinning i Brumunddal til Rauma Ullvarefabrikk på Røros, Brunvoll innen maritim industri i Møre og Romsdal og Aas Bryggeri i Drammen.

De ti prosent rikeste betaler rundt 38,7 pst. av personskatten i Norge. Tar man vekk formuesskatten, vil de fortsatt betale 38 pst. De med den sterkeste ryggen bærer – og skal bære – den tyngste børen, også uten formuesskatt. Men Arbeiderpartiet er altså mer villig til å knekke ryggen på norske bedrifter i hele landet enn å gi opp retorikken om mye til dem som har mest fra før. Så når Arbeiderpartiet snakker om aktiv næringspolitikk, bør norske bedrifter

lytte. Blir de ikke nevnt som en direkte mottaker av subsidier, er det deres arbeidsplass som må betale for de andre.

Apropos ukjent skatteregning: Representanten Hadia Tajik lovet i Politisk kvarter i dag at Arbeiderpartiet skulle levere et saldert alternativt budsjett. Alle gode ting er tre, for i 2014 regnet de tre milliarder feil på statsbudsjettet, mens i fjor bommet de bare på inndekningsforslagene. Så det ville jo vært forfriskende å få et korrekt saldert budsjett fra et parti som snakker så mye om økonomisk ansvarlighet.

Arbeiderpartiet i regjering hadde det største økonomiske handlingsrommet noen norsk regjering noen gang har hatt, med en rekordhøy oljepris og full gass i økonomien. Likevel økte sykehuskøene, og det ble 15 000 flere fattige barn med en rød-grønn regjering som skulle fjerne fattigdommen med et pennestrøk.

Og hva med trygge arbeidsplasser? Ifølge SSB tilfalt hele sysselsetningsveksten i perioden 2008–2013 utenlandsk arbeidskraft. De arbeidsplassene Arbeiderpartiet skryter av å ha skapt, har ifølge LOs sjeføkonom, Stein Reegård, bidratt til å presse nordmenn ut av arbeidsmarkedet.

To uker før regjeringen Solberg tok over i 2013, kunne vi lese på forsiden av Dagens Næringsliv at norsk økonomi var på vei fra full gass til halv fart. Vårt Land skrev samtidig at «Ernas nye regjering arver forfallsbombe», og arbeidsledigheten var allerede stigende. Dette var arven etter åtte år med rød-grønn regjering.

Lederskap handler om å begynne å gjøre noe mens man ennå har handlingsrom til det. Den forrige regjeringen gjorde altså ingenting for å gi Norge og norsk næringsliv flere ben å stå på da de hadde muligheten. Hvorfor i all verden skal vi tro på dem nå?

Da Høyre og Fremskrittspartiet tok over i 2013 hadde vi – sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti – en endringsagenda fra første dag. Til tross for halvering av oljepris, til tross for historisk høy migrasjon, til tross for forfallsbomber og etterslep: Solberg-regjeringen har levert på alle de utfordringene som har møtt den, og enda litt til. Samtidig investeres det i vekstfremmende tiltak, som kunnskap, forskning, innovasjon og samferdsel. Dette styrker bedriftenes konkurransevne og bidrar nettopp til å skape flere og trygge jobber. Det siste Norge trenger nå, er reverseringer av nødvendige strukturelle reformer og endringer, og det håper jeg norsk næringsliv vet, og til neste år skal vi sørge for at velgerne vet det også.

Dag Terje Andersen (A) [18:43:10]: Det har vært interessant å følge både trontalen og debatten her i dag. Så langt synes jeg vi har fått bekreftet det som ganske åpenbart er Høyres strategi for tida, at PR-rådgiverne har sagt at det er viktig at en visker ut forskjellene i politikken, på samme måte som vi ser det i Høyres forslag til partiprogram, at en prøver å tone ned uenigheten i norsk politikk. Stadig hører vi uttrykket «men det er vi jo alle enige om», men sjelden har det vært så stor uenighet om realitetene i politikken som nå.

Det er påfallende at Kongen i trontalen fire ganger nevnte den norske modellen, og det er vi veldig glad for. Han sa f.eks.:

«Vår norske modell kommer fremover ut i tøffere farvann.»

Men realiteten er jo at det er nettopp når det er tøft farvann, at den norske modellen er på sitt beste. Det er da den norske modellen viser sin styrke, fordi vi blir gode til omstilling og til å møte felles utfordringer. Men det som er utfordringa i dag, er at finansminister Siv Jensen ti ganger i sitt landsmøteforedrag i 2013 gikk til angrep på den norske modellen. Det er altså nå ikke brottsjøene som er problemet; det er mannskapet – eller for å holde seg til sjømannspråket: Det er ikke været som er utfordringen, vi ser tendenser til mytteri, og kapteinen på skuta lar det skje ved stadige angrep på den norske modellen. Vi ser at den økonomiske politikken, at skattepolitikken, med en skattelette til, stort sett, de rikeste, øker forskjellene og svekker finansieringen av velferdsstaten, men det er kanskje aller tydeligst når vi ser hvem som får skatteøkning: Hvis en bor i Svarstad og arbeider i Larvik – da synes regjeringa en skal betale mer skatt. Eller hvis en blir arbeidsledig og får sluttvederlag – da synes regjeringa en skal betale mer skatt.

Vi ser det i samarbeidsmodellen, der partene i arbeidslivet åpenbart i langt mindre grad høres. Et veldig godt eksempel på det var arbeidsmiljøloven, der det ikke var samarbeid mellom partene i det hele tatt, de fikk forslaget sendt på høring. Det samme har vi sett i sysselsettingspolitikken, der regjeringa kunne betjent seg av mange gode råd fra partene i arbeidslivet, slik som de til slutt gjorde, da de ble tvunget til å forandre permitteringsregelverket etter altfor lang tid. Og vi ser det i velferdspolitikken. Det er kutt i barnetillegget for uføre, kutt på over 1 mrd. kr i dagpengene til folk som blir arbeidsledige. Det er et permitteringsregelverk som kom altfor seint, og der endringen var for liten, og det er kutt i tiltaksplasser når ledigheten vokser. Alt sammen er eksempler på det motsatte av det som vi tenker på med den norske modellen.

Regjeringa sa i trontalen:

«Samfunnet må gjøre omstilling lettere for den enkelte gjennom omskolering, sikring av inntekt og hjelp til å finne ny jobb.»

Det er godt sagt, men det er bare det at det er ikke det de gjør. Istedenfor å gi støtte til omskolering, sier regjeringa nei til å kunne bruke bedriftsintern opplæring som et konjunkturvirkemiddel i en periode da mange bedrifter ber om nettopp det: La oss få lov til å utdanne arbeidsfolka våre, slik at vi står enda bedre rustet når markedet kommer tilbake!

Vi ser at når det gjelder sikring av inntekt, var, som jeg allerede har nevnt, noe av det første regjeringa gjorde da den varslet økt ledighet – og det var altså før oljeprisen falt – å kutte i dagpengene til de arbeidsledige. Og når det gjelder hjelp til å finne ny jobb, har vi altså under denne regjeringa for første gang i historien opplevd en regjering som varsler økt ledighet, men som samtidig reduserer antall tiltaksplasser.

Så i trontalen blir det sagt mye bra, men problemet er at det er jo ikke det som blir gjort. Det vi ser, er en regjering som har lært av sine svenske partikolleger at en må høres litt sosialdemokratisk ut for å bli valgt, men i den politikken som blir gjennomført, ser vi det stikk motsatte. Regjeringa blinker til venstre, men svinger til høyre, og det er rett og slett trafikkfarlig.

Margunn Ebbesen (H) [18:48:22]: Da de borgerlige partiene vant valget i 2013, lovet vi landet en ny kurs. Velgerne var tydelige – de hadde fått nok av at våre kjære

unger gikk ut av grunnskolen uten å kunne lese og skrive skikkelig, og de ville ha slutt på ytterligere vekst i helsekøene. Disse tre årene i regjering viser at vi leverer – til beste for innbyggerne i hele landet. Regjeringa har tredoblet satsingen på videreutdanning, og nå får over 50 000 lærere muligheten til videreutdanning de kommende ti årene. Det er 56 000 færre som står i helsekø. Det betyr noe hvem det er som styrer landet vårt.

Høyre-Fremskrittsparti-regjeringa, med vår statsminister Erna Solberg i front, har også styrt landet trygt gjennom utfordringene vi visste ville komme på et eller annet tidspunkt på grunn av vår oljeavhengige økonomi. Oljeprisen er nå mer enn halvert siden regjeringa overtok. Mange rammes av ledighet, spesielt på Sør- og Vestlandet, men regjeringa har tatt i bruk målrettede tiltak for å skape aktivitet og jobber i de regionene og bransjene som er hardest rammet av oljeprisfallet. Og nå viser nye tall at det har begynt å snu: Ledigheten er på vei ned, og arbeidsgiverne planlegger å ansette flere. Regjeringens helhetlige politikk hjelper hele landet og hele befolkningen.

I mitt hjemfylke går det veldig godt, selv om en ikke skulle tro det når en hører på arbeiderpartifolk nordfra. De fortsetter dessverre med sin skremselfpropaganda. Det er enorm produktivitet i næringslivet i Nordland, og nye eksporttall for august plasserer Nordland på tredjeplass i landet i eksportinntekter. For første gang var eksportverdien på over 3 mrd. kr på én måned i Nordland, og det var høyest eksport av fisk, metaller og elektrisk utstyr som utgjorde denne veksten, og best av alt: ledighetstallene fortsetter å gå ytterligere ned her.

Nordland har store havområder hvor vi i langt større grad kan kombinere tradisjonelt fiske og havbruk med olje- og gassutvinning, og ikke minst har vi et reiseliv i vekst. Det registreres at de sikkerhetspolitiske utfordringene i verden gjør at Norge av mange anses som et trygt land å feriere i. Denne sommeren meldes det om en eksplosjon av turisme i Lofoten og Vesterålen. Bare i Lofoten meldes det om 9 000 overnattingsdøgn, og dette bildet kan ytterligere forsterkes med regjeringens politikk.

Den enorme satsingen som regjeringa har gjort på samferdsel, vises godt i mitt hjemfylke. Når jeg nå hører på Nordlandssendingen, kommer det ofte inn trafikkmeldinger om at E6 er stengt på grunn av sprenging. Det er bra, det bygges ny og bedre vei, og det er nettopp det næringslivet etterspur. Varene skal ut på markedet, folk skal komme seg til og fra jobb, og vi må legge til rette for at turistene kan komme seg trygt fram til sine nye, foretrukne reisemål. Etter å ha økt i flere tiår ble vedlikeholdsetterlepet for første gang redusert i 2015, og ytterligere nå i 2016. Det vises rundt omkring i mitt hjemfylke i veibygging at samferdselsbudsjettet er økt med nesten 50 pst., fra 40 mrd. til 60 mrd. kr. Det er nettopp dette næringslivet har etterspurt: bedre og tryggere vei for å frakte varer og mennesker, og selvsagt prioritert denne regjeringens Nord-Norge når regjeringens andel av veibevilgningene er økt fra 14,6 pst. under de rød-grønne til over 20 pst. nå. Jeg har ikke hørt en eneste fra næringslivet, stor eller liten, som vil juble for å få økt skattene med minimum 10 mrd. kr, som det vil bli med Arbeiderpartiets politikk. Det er ikke det næringslivet behøver for å skape nye arbeidsplasser.

Når vi hører om nye og store tall når det gjelder vold og overgrep mot barn også i Nordland, er det viktig å ha et kompetent politi som kan etterforske disse alvorlige sake-

ne effektivt, men ikke minst sørge for et kompetent miljø som kan ta vare på barna som rammes. Med nærpoltireformen legger vi til rette for et effektivt nærpolti der folk bor, med kompetente fagmiljøer i hvert distrikt, en politireform som Arbeiderpartiet har stemt for, men Senterpartiet imot. Hva vil skje? Regjeringen har hittil styrket politiet med over 1 000 stillinger, og på torsdag, når statsbudsjettet presenteres, vil det komme ytterligere 300 mill. kr ut til politidistriktene til nye stillinger. Sist, men ikke minst, har vi styrket tiltak for oppfølging av barn som opplever overgrep eller mishandling, og dette styrkes ytterligere i statsbudsjettet som legges fram på torsdag, hvor bl.a. Statens Barnehus tilføres ytterligere 15 mill. kr for neste år. Jeg sender en honnør til våre samarbeidspartier, Kristelig Folkeparti og Venstre, som har bidratt til å løfte fokus på dette viktige området.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [18:54:00]: Som første taler i dag uttalte Arbeiderpartiets leder Gahr Støre at folk i Europa er sinte. De har ikke arbeid, eller kun deltidarbeid. Levestandarden går ned, og derfor dukker det opp populistiske partier, hevdet han. Det vil representanten Gahr Støre gjøre noe med. Gahr Støre glemte noe. Det er hans partikolleger som har styrt Europa i store deler av etterkrigstiden, og som har skapt dette sinnet. Folk er nemlig enda sintere over at nasjonalstatene er fratatt styringen, og for at deres egen stemme ikke lenger blir hørt. Så Gahr Støre er egentlig sint på de sinte og også sint på dem som har skapt de sinte, med andre ord, hans egne sosialdemokratiske partivenner.

Populistene som Gahr Støre er sint på, er hans tidligere velgere – velgere som har gitt opp sosialdemokratiet. De har forlatt Gahr Støres politiske venner fordi Gahr Støres venner har sluttet å bry seg. Gahr Støres venner er mer opptatt av det politiske prosjektet. Når velgerne protesterer og forlater Gahr Støres venner, blir de straks omdøpt til populistere. De som tidligere stemte på Europas arbeiderpartier, men som føler seg forlatt, er fra et år til et annet gått fra å være sosialdemokrater til å bli populistere. Men Gahr Støres sosialdemokratiske venner bryr seg ikke. Sosialdemokratene stigmatiserer sine tidligere velgere og kaller dem populistere og forteller dem at de ikke forstår sitt eget beste. Derfor skal vi få enda mer av det de protesterer mot – en antifolkepolitikk for å belære folket.

Og for å understreke det hele, var det interessant å høre på representanten Kolberg som fortsatte i samme sporet, men med enda større indignasjon. Det er altså ikke denne regjeringen som har fått arbeidsløsheten opp i Europa. Det er hans egne partivenner i Europa som har fått arbeidsløsheten opp, fått velferden ned og gjort folk sinte – overalt i Europa har sosialdemokratene styrt og fortalt at bare du får enda mer av det de er imot, blir det bra. Det er det representanten Kolberg forsvaret her.

Så vil jeg snakke litt om Forsvaret. Vi behandler nå langtidsplanen for Forsvaret, og det regjeringen har lagt frem, er tidenes største satsing på Forsvaret – 165 mrd. kr over 20 år. Forsvaret er viktigst av alt, uavhengig av økonomiske konjunkturer. Det har denne regjeringen forstått. Det er derfor viktig når vi nå sitter og forhandler om langtidsplanen, at vi blir enige om denne styrkingen av Forsvaret, og at vi ikke blir opptatt av populistiske seire, men at vi tenker på Forsvaret og forsvarsevnen.

Uavhengig av langtidsplanen ønsker jeg å snakke om de strategiske utfordringene vi står overfor. Vi kan nemlig ikke prioritere alt like høyt, for da gjør vi ingen ting tilstrekkelig. Alle partier må gå i seg selv for å se hva man kan prioritere ned, også innenfor Forsvaret. Hva er ikke viktigst av det vi skal satse på i Forsvaret? Nå kommer protestene overalt mot det som er lagt frem fra regjeringens side. Alle protesterer, og alle er like sinte på langtidsplanen. Men det er fordi noen mener at kysten er viktigst, noen mener at forsvarret i nord mot Russland er viktigst, noen mener at nordområdene er viktigst, noen mener at migrasjonsstrømmen skal stoppes, noen mener cyberforsvaret er det viktigste, noen mener at vi skal være med i internasjonale operasjoner, noen mener at det viktigste er at NATOs 28 land skal forsvares, men hvis alt blir det viktigste, så er vi ikke i stand til å levere på Forsvaret. Vi er nødt til å prioritere det som er aller viktigst – og det gjelder alle partier her i salen. Det er derfor folk er sinte, for de tenker på sine områder, og de mener at det er viktigst.

Hvis vi skal prioritere alt like høyt, kan vi doble forsvarsbudsjettet med en gang, og likevel ikke ha tilstrekkelig, og da er det akkurat som tidligere forsvarssjef Diesen sa, at Norge ikke har råd til å forsvare sitt eget land. Vi er nødt til å prioritere, og da er vi nødt til å samarbeide. Hvis det skal bli fremtiden, må vi faktisk prioritere noe ned og si hva som er viktigst.

Jeg må likevel si at jeg blir litt skuffet over en del generaler og høye offiserer som nå har gått av, som nå protesterer. De har altså sittet i ansvarsfulle stillinger i mange år og har ikke protestert. Med en gang de går av, hevder de at Forsvaret er i oppløsning. Noen har hevdet at vi ikke engang kan forsvare en bydel i Oslo. Men hvis man har styrt Forsvaret i så mange år, og et par år etterpå mener at vi ikke engang kan forsvare en bydel i Oslo, har man faktisk ikke gjort jobben sin. Hvis man ikke har sagt fra at det går så dårlig med Forsvaret, og sitter og styrer, men finner ut det etterpå, når man reiser rundt og holder foredrag, at det går så dårlig, da mener jeg at man ikke har gjort jobben sin.

Jeg vil avslutningsvis si at Fremskrittspartiet har fremmet et forslag om et investeringsfond for materielle investeringer, på 100 mrd. kr, som vil gjøre avkastningen på 2,4 mrd. kr til kun materielle investeringer. Det vil styrke Forsvaret og gjøre forsvarsbudsjettet i stand til det det skal, nemlig sørge for drift, øving og utdanning for soldatene våre.

Statsråd Bent Høie [18:59:15]: Vi forenkler, fornyer og forbedrer Norge. Vi kutter ventetidene i helsetjenesten. Vi bygger ut omsorg med nye plasser samtidig som en hever kvaliteten. Vi øker valgfriheten, og det er pasientens helsetjeneste.

Men helsetjenesten står overfor betydelige utfordringer i årene framover. Antall mennesker over 70 år vil fordoble seg. I tillegg ser vi en gledelig utvikling med nye behandlingsmetoder som kan hjelpe flere lenger, spesielt ved alvorlige sykdommer som kreft. Men noen av disse metodene er mer kostnadskrevende. Det betyr at Norge må bruke mer penger på helsetjenesten framover.

Vi har bevilget mer penger til pasientbehandling ved sykehusene, og vi har lagt til rette for en høyere vekst i pasientbehandlingen gjennom våre tre statsbudsjetter enn det de rød-grønne fikk vedtatt gjennom sine åtte år. Men pen-

ger løser ikke alt. Vi må også fortsette med å få mer helse ut av de pengene vi bruker, og omstille helsetjenesten.

Vi har tatt skritt i riktig retning i pasientens helsetjeneste med pakkeforløp og fritt behandlingsvalg. Vi har fjernet taket for hvor mange pasienter sykehusene kan behandle, og sørget for at sykehusene får bedre betalt for hver pasient. Resultatet er at ventetiden går ned både til og i sykehus. 56 000 færre pasienter står i kø. Bare siste år gikk ventetiden i gjennomsnitt ned med over en uke. Flere får hjelp. Nå har alle alvorlig syke pasienter rett til sin egen kontaktlege i sykehusene.

Tilliten til sykehusene er rekordhøy. Den har økt fra 65 til 74 pst. de tre siste årene, ifølge tillitsbarometeret til TNS Gallup.

Den største sosiale ulikheten i landet vårt er at rusavhengige har en forventet levetid som er 20 år kortere enn for resten av befolkningen. Det er en ulikhet som vi ikke kan leve med. Derfor står regjeringen og Kristelig Folkeparti og Venstre sammen om et taktskifte i ruspolitikken. I fjor la vi fram en forpliktende opptrappingsplan for rusfeltet, med en styrking på 2,4 mrd. kr fram mot 2020. Ventetiden til rusbehandling er redusert med 40 pst., nesten en hel måned. Nå utarbeides det pakkeforløp for rusavhengige og innen psykisk helse. Arbeiderpartiets løfte til mennesker med psykiske helseutfordringer er at de skal reversere pakkeforløpene og frata pasientene rett til fritt behandlingsvalg.

Barn og unges helse varer livet ut. Derfor har vi sørget for en kraftig styrking av helsestasjonene og skolehelsetjenesten sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre. I 2017 vil kommunene ha 834 mill. kr mer til dette formålet enn de hadde i 2013. Nå bygger vi også ut tilbudet med psykologer og har tilrettelagt for 200 psykologårverk i kommunene. Og vi følger opp ungdomshelsestrategien.

Innen 2030 vil det være behov for om lag 22 000–30 000 flere heldøgns pleie- og omsorgsplasser. Derfor tar vi gjennom vår eldrepacke et større nasjonalt ansvar for kapasitet og kvalitet i eldreomsorgen. Derfor tar vi nå halve regningen for nye sykehjem. Kommunenes planer framover viser en tredobling i antall nye plasser hvert år. Men dette er ikke nok. Derfor må kommunene planlegge for flere plasser for å få støtte framover.

Vi er ærlige på situasjonen og har for første gang fått åpenhet om ventelister for sykehjem. Den viser at ni av ti får plass innen 15 dager etter vedtak.

Arbeiderpartiet går igjen til valg på å reversere regjeringens politikk for flere sykehjemsplasser. Da er en tilbake til den politikken som de selv etter valget i 2013 innrømmet at var for dårlig for de eldre. Så valget i 2017 handler om om vi skal fortsette å skape pasientens helsetjeneste med mer valgfrihet og makt til pasienten på bekostning av systemet, der mennesker som er rusavhengige og har psykiske helseutfordringer, får forutsigbare behandlingsforløp, om vi skal fortsette et sterkt nasjonalt ansvar for at kommunene bygger ut nok kapasitet og kvalitet i eldreomsorgen, om vi skal fortsette å gi et løft for barn og unges helse – eller, som alternativet står for, om pasientens helsetjeneste skal settes i revers, der hensynet til systemet og kommunene skal bety mer enn hensynet til den enkelte pasient og framtidens eldre.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tove Karoline Knutsen (A) [19:04:13]: Regjeringspartiene har i en rekke debatter, også i årets trontale, fortalt det norske folk at ventetidene har gått ned i sykehusene. Det er bra, men det er ikke nytt. Ventetidene har gått jevnt ned fra 2010 og fram til i dag. Det skal vi alle glede oss over.

Så snakker regjeringspartiene plutselig om ventelister, som jo er noe helt annet, nemlig et mål på hvor mange pasienter som til enhver tid skal ha planlagt behandling ved våre sykehus. Det tallet kan variere alt etter hva som ligger bak tabellen, f.eks. at vi har tatt i bruk nye medisiner og nye behandlingsmetoder.

Helseministeren nevnte at en viktig årsak til at ventelistene er kortere, er at regjeringen har fjernet det såkalte taket på antallet behandlinger i sykehus. Dette taket er det veldig mange som ikke skjønner, så derfor er mitt spørsmål dette: Kan helseministeren forklare hva det såkalte taket innebærer, hvilken regjering som innførte det, begrunnelsen for å innføre et tak og når det i realiteten ble avvirket?

Statsråd Bent Høie [19:05:15]: For det første er det slik at jeg ikke er enig i Arbeiderpartiets vurdering, som de også hadde i regjering, at det at det sto flere i kø, egentlig var en god nyhet for pasienten, som tidligere helseminister Jonas Gahr Støre sa, for det betydde at en hadde fått flere behandlingstilbud. Vel, i de tre årene Høyre og Fremskrittspartiet har hatt ansvaret, har det også blitt betydelig flere behandlingstilbud, men antallet i kø går ned.

Det er også sånn at ventetidene går ned både til sykehus og i sykehus. Det er også en god nyhet for pasientene. Ikke minst er det viktig for å opprettholde tilliten til en godt offentlig finansiert helsetjeneste, der befolkningen opplever at det å være medlem av folketrygden og betale skatten sin, innebærer at en òg får rask behandling. Det er nettopp et av de områdene der den norske helsetjenesten ikke scorer godt nok i internasjonale sammenlikninger.

Tove Karoline Knutsen (A) [19:06:18]: Da tror jeg jeg må spørre en gang til, for helseministeren svarte ikke på spørsmålet.

Han kommer stadig tilbake til dette taket på antall behandlinger som en viktig grunn til at ventelistene eller -tidene går ned. Så igjen – mitt spørsmål er: Kan helseministeren forklare hva det såkalte taket innebærer, hvilken regjering som innførte dette, begrunnelsen for å innføre et tak og når det i realiteten ble avvirket?

Statsråd Bent Høie [19:06:52]: Taket på antallet pasienter sykehusene kunne behandle, eller DRG-poeng, fungerte på den måten at Helsedepartementet under den rød-grønne regjeringen styrte foretakene etter et måltall knyttet til hvor mange pasienter en skulle behandle. Det betydde at en fulgte med på de månedlige møtene en hadde med helseforetakene, om aktiviteten utviklet seg sånn at en begynte å nærme seg dette taket. Det førte til begrensninger i sykehusenes mulighet til å utnytte egen kapasitet.

Dessuten finansierte en pasientbehandlingen med en lavere sats enn det denne regjeringen gjør. Det betyr at nå får sykehusene mer betalt jo flere pasienter de behandler. De

er ikke lenger styrt på at de skal holde aktiviteten sin nede. Det betyr at sykehusene har en helt annen frihet nå til å finne gode løsninger for å redusere ventetiden, behandle flere pasienter. Det gir resultater gjennom både betydelig vekst i antall pasienter som får behandling (presidenten klubber), og reduserte ventetider.

Olaug V. Bollestad (KrF) [19:08:13]: Helsedirektoratet publiserte nylig en rapport som heter Pasientskader i Norge 2015. 50 000 pasienter ble alvorlig skadet under opphold i norske sykehus i fjor. Helsedirektoratet mener også at halvparten av disse pasientskadene i norske sykehus kunne vært forebygget. Antallet alvorlig skadde øker, kan en også lese. Det er til og med noen som mister livet. Pårørende sitter igjen med sår, savn og mange ubesvarte spørsmål. Ikke minst er det mistillit til om sykehuset har sagt alt, til politiets kompetanse og mulighet til å undersøke det som har skjedd, og Helsetilsynets rolle, om de har et totalt bilde i saken. Helseministeren har tidligere offentliggjort at han ønsker en undersøkelseskommisjon, og jeg lurar på når regjeringen vil komme med en uavhengig undersøkelseskommisjon for uønskete hendelser, noe som er nedfelt i regjeringsplattformen.

Statsråd Bent Høie [19:09:24]: Det er helt riktig at det fortsatt er slik at det er for mange pasienter som opplever skader og i verste tilfelle dødsfall som følge av feil og mangler som skjer i helsetjenesten. Det betyr at den innsatsen som har blitt gjort på det området til nå, ikke er tilstrekkelig. Vi har behov for at helsetjenesten enda bedre lærer av de feilene som skjer, og bruker dem i arbeidet med å forbedre helsetjenesten. Derfor har jeg i år gitt helsetjenesten og sykehusene i oppdrag å jobbe med å lage systematiske planer for hvordan man skal skape mer åpenhet, slik at de ansatte føler trygghet for at de kan gi beskjed hvis det er forhold som ikke er gode nok knyttet til pasientsikkerhet og kvalitet. Dette henger veldig tett sammen med helse, miljø og sikkerhet.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet, er høringen om NOU-en til dette over, og jeg tar sikte på å fremme en sak for Stortinget om dette våren 2017.

Kjersti Toppe (Sp) [19:10:37]: Vi veit at nordmenns helse er knytt til sosiale faktorar som utdanning og kjøpekraft. Det siste vi treng, er ei helseteneste som forsterkar desse forskjellane. Over 500 000 nordmenn har no teikna private helseforsikringar, og utbetaling til privat helsebehandling auka med 42 pst. frå 2013 til 2015. 14. august 2013 uttalte stortingsrepresentant Bent Høie til Dagens Næringsliv at Høgres helsereform fritt behandlingsval ville verta så bra at «markedet for private helseforsikringer forsvinner av seg selv». Det som har skjedd, er at marknaden ikkje har forsvunne, men han har vakse. Spørsmålet til statsråden er: Kva gjekk galt? Trur statsråden framleis at auka satsing på private i staden for å styrkja det offentlege helsevesenet vil minimera behovet for helseforsikringar og auka tilliten til helsevesenet vårt?

Statsråd Bent Høie [19:11:40]: Ja, jeg er overbevist om at det at alle pasienter med rettigheter i Norge får mulighet til å benytte seg av ledig kapasitet hos private uten å måtte betale fra egen lomme eller ha helseforsikringer, er ett av de viktigste tiltakene vi kan gjennomføre for å be-

kjempe en negativ utvikling med en todeling av helsetjenesten. At det å være medlem av folketrygden og betale sin skatt gir en mulighet til å velge ledig kapasitet hos private for det offentliges regning, mener jeg er et helt avgjørende og viktig skritt for nettopp å bekjempe en slik utvikling.

Det er også viktig å redusere ventetiden ved de offentlige sykehusene, for det er der de fleste behandlingene uansett vil foregå. Der oppnår vi nå gode resultater, selv om jeg absolutt ikke er fornøyd med situasjonen. På mange områder er det altfor lang ventetid fortsatt, og derfor er vi nødt til å sette innsatsen inn der.

Når befolkningen opplever at ventetiden til den offentlige finansierte helsetjenesten ikke er urimelig lang, at tilgangen er god, er jeg også overbevist om at forsikringsbransjen (presidenten klubber) må dreie seg inn på andre områder (presidenten klubber igjen) enn å selge forsikringer for nødvendige helsetjenester.

Ketil Kjenseth (V) [19:12:58]: Jeg hørte statsråden si at vi putter på mer penger, vi organiserer bedre, og vi forebygger tidligere. Det er veldig bra, og vi i flertallet er enig i de store linjene i helsepolitikken. Men jeg merket meg at statsråden ikke nevnte en av de store utfordringene, som er rekruttering for å få hjulene til å gå rundt og møte de utfordringene vi står overfor. I 2030 – hvis vi ikke gjør noen grep – må en av tre 18-åringer velge helsefag.

I går hørte vi på NRK at det sitter ca. 200 unge nordmenn i Ungarn og ikke vil få godkjent sin psykologutdanning. Vi var gjennom den samme runden knyttet til sykepleiere med utdanning i utlandet, kanskje særlig i Australia, for et par år siden. Etter det er Statens autorisasjonskontor for helsepersonell blitt underlagt Helsedirektoratet. Jeg hadde håpet at vi var ute av en dag-til-dag-forvaltning av studenter som velger utenlandsk utdanning. Det virker ikke som de har lært. Hva har skjedd?

Statsråd Bent Høie [19:14:05]: Det er helt riktig, det som representanten tar opp: Det var behov for å gjøre endringer for å forbedre forutsigbarheten for ungdom som velger å reise ut for å ta en utdanning innen helse. Derfor har vi forbedret den informasjonen som nå gis gjennom Statens lånekasse, derfor har vi slått saken sammen med Helsedirektoratet for å få bedre saksbehandlingssystemer og bedre kvalitetskontroll, og derfor er det også tatt initiativ til å etablere et tilleggstudiumstilbud på Høgskolen i Oslo og Akershus for sykepleiere som har behov for noen tilleggsfag for å få godkjent sin utdanning i Norge.

Når det gjelder den konkrete saken i Ungarn, er den i en litt annen kategori. Det er et studium som heller ikke gir autorisasjon i Ungarn. Vi har også en rekke studenter i Norge som i Norge har en masterutdanning innen psykologi, men som ikke gir autorisasjon til å bli psykolog, rett og slett fordi det ikke er en psykologutdannelse. Vi kan ikke gi godkjenninger av utdannelse som ikke er (presidenten klubber) jevn gode med den norske psykologutdannelsen.

Karin Andersen (SV) [19:15:23]: Skal vi klare å rekruttere folk inn i omsorgen i framtida, er vi nok nødt til å tilby både hel stilling, skikkelig lønn og en ordentlig pensjon som det går an å leve av når man blir gammel. Men

det er også nødt til å være nok folk på jobb, slik at man kan få brukt den faglige kunnskapen man har tilegnet seg gjennom utdanning. Problemet nå, melder mange ansatte i omsorgen, kanskje særlig i demensomsorgen, er at det ikke er nok ansatte med god nok kompetanse til å oppfylle de kvalitetskravene som stilles. Det må man gjøre noe med.

Jeg var glad for at statsråden i sitt innlegg nå signaliserer at vi faktisk må bruke mer penger på dette framover, for det står det ingenting om i frontalen. Der snakker man bare om velferdsteknologi, og demente trenger noe annet enn velferdsteknologi, de trenger ansatte som kan ta vare på dem. Da er spørsmålet: Innser statsråden nå at SV har rett i at vi trenger bemanningsnormer i omsorgen i kommunene?

Statsråd Bent Høie [19:16:27]: For det første er jeg ikke enig i at mennesker med demens trenger noe annet enn omsorgsteknologi, de trenger også omsorgsteknologi. Omsorgsteknologien kan i mange tilfeller være et veldig viktig redskap for å mestre eget liv og klare seg selv. Det må vi ikke snakke ned. Men jeg er også helt enig i at både mennesker med demens og andre som har behov for pleie- og omsorgstjenester, også har behov for å møte ansatte i helse- og omsorgstjenesten med høy kompetanse, og som har tid til dem.

Jeg synes den rapporten som Sykepleierforbundet har fått lagd på dette området, er veldig spennende lesning, for den forteller at halvparten er veldig fornøyd med sin arbeidssituasjon, sine karrieremuligheter og muligheten for utvikling, mens den andre halvparten er veldig misfornøyd. Det synes jeg gir et dekkende bilde av den altfor store variasjonen som er i Kommune-Norge på dette området. Veldig mange av dem som opplever at de er for få på jobb, er for få på jobb fordi det står stillinger vakante som det ikke rekrutteres folk inn i. Det er derfor denne regjeringen systematisk satser på ledelse (presidenten klubber), kompetanse og mer penger til kommunene.

Presidenten: Da er tiden ute, og presidenten vil minne om at taletiden skal overholdes også ved replikkordskifter. Det har vært et problem gjennom denne runden med replikker.

Replikkordskiftet er omme.

Karianne O. Tung (A) [19:18:03]: Denne debatten har vist oss tydelige forskjeller, og etter å ha hørt representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet er det grunn til å understreke at i Norge lever vi av hverandres arbeid, ikke av andres arbeid. Kvinners deltagelse i arbeidslivet er viktigere for oss som nasjon enn det oljeinntektene er. Vi har lang tradisjon i dette landet for å løse de store oppgavene sammen. Vår styrke ligger i sterke fellesskap og troen på at arbeid er grunnlaget for alt, og at trepartssamarbeidet er avgjørende. Det har gjort oss til verdens beste land å bo i.

De tre siste årene har Norge hatt en regjering som bidrar til å øke forskjellene gjennom å gi skatteutt til dem som har mest fra før, istedenfor å satse på arbeid, utdanning, helse og skole. En milliard mer til de 50 rikeste i landet istedenfor tidlig innsats i skolen – det er prioritering, det. Det er feil prioritering. Ikke bare øker forskjellene mellom fattig og rik og mellom kvinner og menn, men også mellom dem som har jobb, og dem som ikke har jobb.

Det siste året har arbeidsledigheten vokst. Det skjer samtidig som det er stillstand i veksten i nye arbeidsplasser, for mens det under Stoltenberg II-regjeringen ble skapt 355 000 nye arbeidsplasser, skapes det på Høyre og Fremskrittspartiets vakt knapt noen. 25 000 nye jobber, hvorav tre av fire i offentlig sektor, er den laveste sysselsettingen på 20 år. 5 pst. arbeidsledighet er det høyeste antallet arbeidsledige på et kvart århundre. Denne regjeringen er historisk, ja forhistorisk. Norske menn i 20- og 30-årene står ikke med lua i hånda, sånn som besteforeldrene deres gjorde. De står nå med mobiltelefon i hånda og venter på det neste oppdraget. Ingen av Høyre eller Fremskrittspartiets representanter svarer på den utfordringen i denne debatten.

I min hjemkommune, Rissa, har de den høyeste arbeidsledigheten i Sør-Trøndelag, på 4,8 pst. Situasjonen vises godt på kommunens skipsverft, Fosen Yard, hvor oppussingen av Hurtigruta sine skip foregår. På verftet har de nå midlertidige ordninger som gjør at de ansatte bærer midlertidig risiko. De ansatte jobber på kontrakter som gir de ansatte overskudd hvis jobben er i rute – det er flott – men klarer ikke de ansatte å ferdigstille arbeidet på budsjettet tid, må de jobbe for halv lønn. Det er ikke fullt så flott, det er faktisk veldig alvorlig for dem som kjenner på utryggheten for neste måneds lønning.

Dette er verken trygghet for arbeid eller trygghet i arbeid. For Arbeiderpartiet er det viktig at vi stiller krav, men også viktig at vi stiller opp. I 1933 sa opposisjonspolitikeren Johan Nygaardsvold fra Arbeiderpartiet i denne salen:

«Man ser hvordan forholdene er. Det mangler ikke på synet i dette tilfellet; men det der mangler hos de borgerlige partier, er viljen.»

Jeg vet at norske politikere ikke bestemmer over internasjonale konjunkturer, men hvilken politikk og hvilken vilje de internasjonale konjunkturene blir møtt med, det betyr noe. I dette tilfellet blir konjunkturene møtt med manglende vilje til å gjøre det som faktisk virker: kunnskapsløft i arbeidslivet, tiltakspakker og tidligere endringer i permitteringsregelverket.

Høyres økonomiske politikk virker kraftig, sa statsminister Erna Solberg på Høyres landsmøte. Ja, jeg er enig i det, den virker kraftig, men kanskje ikke så kraftig til det den var tenkt. Høyres økonomiske politikk med skatteutt er ikke særlig treffsikker for å øke antallet nye arbeidsplasser, det har vi fått svar på, men den økonomiske politikken er veldig treffsikker for å øke forskjellene i Norge. Nesten 20 mrd. kr har denne regjeringen gitt i skatteutt til dem med mest fra før, 50 mill. kr hver eneste dag. En tiendedel av innbyggerne i Norge disponerer nå mer enn 50 pst. av all formuen. Lønningene til dem som tjener mest, øker nesten dobbelt så mye som dem som tjener minst.

Det er nok nå, nå trenger dette landet en ny regjering.

Per Rune Henriksen (A) [19:23:08]: «Norge er et land med store muligheter. Vi har en høyt utdannet befolkning og store naturressurser», sies det i frontalen.

Vi har ikke bare store naturressurser, vi har også gjennom årene ført en politikk som har sikret at disse ressursene er på fellesskapets hender, at høstingen av ressursene kommer hele samfunnet til gode, og vi har bygget et moderne samfunn og en vital industri på grunnlag av våre na-

turressurser. Dette er en politikk som Arbeiderpartiet vil videreføre.

Ressursene er gitt oss fra naturens side, men eierskap og kontroll er resultat av politiske beslutninger – beslutninger som har blitt tatt etter politisk kamp gjennom tidene, og ved hver korsvei har høyresiden stått på feil side.

I en tid hvor klimaendringer og reduksjon av disse må danne rammer for all politikk, kan vi i Norge glede oss over at nær all vår kraftproduksjon er fornybar og ikke fossil. Vannkraften gir ikke bare lys og varme i de tusen hjem. Den gir også grunnlag for industri og verdiskaping over hele landet. I denne industrien er vi vitne til en formidabel teknologi- og produktutvikling som peker rett inn i et fornybarsamfunn hvor vi fortsatt har industri, verdiskaping og arbeidsplasser.

Denne utviklingen ville vi ikke hatt om vi ikke hadde store mengder kraft til priser som gjør Norge til et attraktivt sted å investere i denne typen industri. Dette er konkurransefortrinn som må forsvares og videreutvikles.

Fellesskapets eierskap og kontroll over vannkraften og over transmisjonsnettet sikrer at det er samfunnets behov og prioriteringer som styrer utviklingen.

Høyresiden i norsk politikk er ikke opptatt av at fellesskapet skal ha eierskap og kontroll. Fra Høyre har vi tidligere hørt at de vil avskaffe hjemfallsretten. Det møtte så stor motstand at det ikke ble vedtatt. Nå hører vi fra Høyres programkomité at de vil privatisere Statkraft – en delprivatisering, som de sier – hvor hjemfallsretten skal sikres, og kontantstrømmen av norsk vannkraft skal gå til staten. Realismen i denne kombinasjonen blir ikke drøftet, selv sagt, det er kort og godt en umulighet.

Dagens eierskapsbegrensninger i vannkraftproduksjonen tilsier at et vannkraftanlegg skal ha minst to tredjedeler offentlig eierskap. Statkraft eier 36 pst. av produksjonskapasiteten i norsk vannkraftproduksjon. Dersom Statkraft blir delprivatisert, betyr dette at de må betraktes som private eiere og må dermed selge seg ned, til offentlige eiere. I teorien kan kommuner og fylkeskommuner kjøpe, men vi forstår alle at det ikke er realistisk med dagens kommuneøkonomi. Delprivatisering av Statkraft og fortsatt offentlig eierskap til vannkraftproduksjonen framstår dermed som Ole Brumm-politikk, ja til begge deler, men helt urealistisk.

Resultatet vil bli et enormt press på de eierskapsbegrensningene vi har, og dermed på hele ideen om at vannkraftressursene tilhører det norske folk. En oppheving av regelen om to tredjedeler offentlig eierskap vil legge denne sektoren åpen for sterke og hovedsakelig utenlandske finanskapitalinteresser. Dette er et resultat høyresiden har flørtet med tidligere. Slik sett framstår forslaget om delprivatisering av Statkraft mer som en ulv i fåreklær.

Mer alvorlig enn et programforslag i et parti som forhåpentligvis sitter i opposisjon etter neste valg, er de forslag som kommer fra regjeringen. Vi har nå til behandling et forslag om at vi skal tillate privat eierskap i utenlandskablene. Om forslaget vedtas, vil det åpne veien for private kapitalinteresser til å ta eierskap i infrastruktur som er viktig for vår energisikkerhet, og hvor inntektene i dag brukes til å redusere nettleien for kundene i det norske nettet. Bare de siste tre kjente regnskapsår har fortjenesten fra våre utenlandsforbindelser vært på 2,25 mrd. kr, som har blitt tilbakeført til fellesskapet gjennom lavere nettleie. Om vi ser på enkeltkabler, kan vi trekke fram NorNed-ka-

belen, som siden oppstart i 2008 har gitt bruttoinntekter på 2,59 mrd. kr, hvorav 590 mill. kr har blitt tilbakeført til fellesskapet.

I likhet med Høyres programforslag om delprivatisering av Statkraft har dette lovforslaget ingen vurdering av konsekvensene endringen vil få – for nasjonalt eierskap og kontroll, for fellesskapets inntekter, for kundene i kraftsystemet, for vår industri, for sysselsetting og verdiskaping rundt i landet. Dette er underordnede hensyn for partier og en regjering som har allergi mot at fellesskapet skal eie noe som gir inntekter.

Arbeiderpartiet vil føre en politikk som sikrer fellesskapet eierskap og kontroll over våre naturressurser, som sikrer en bærekraftig høsting av ressursene, og som gir verdiskaping i Norge. Vi vil ikke tukle med våre vannkraftressurser, vi vil ikke privatisere våre utenlandskabler, vi vil gå imot privatisering av Statskog, vi sier nei til evigvarende fiskekvoter. Vi vil kort sagt gå imot et salg av Norge.

Statsråd Monica Mæland [19:28:19]: Norge er et land med store muligheter. De siste 10–15 årene har vi hatt en ekstra sterk medvind, spesielt som følge av veksten i petroleumsrettet industri.

Samtidig har vi lenge vært klar over behovet for omstilling, og at vi er sårbare. Det kraftige oljeprisfallet vi har opplevd de to siste årene, har framskyndet og forsterket dette behovet. Dette er en krevende situasjon for mange, både for dem som mister jobben, for familiene og for lokalsamfunn langs kysten. Vi må ta inn over oss at færre skal jobbe i denne næringen framover.

Likevel skal ingen være i tvil om at petroleumsnæringen kommer til å være veldig viktig i norsk økonomi i mange år framover. Det er veldig bra at industrien nå vinner kontrakter i forbindelse med bl.a. utbyggingen av Johan Sverdrup. Det viser at arbeidet med å få ned kostnadene gir resultater. Vi er igjen konkurransedyktige. Bildet av norsk næringsliv er også sammensatt, og selv om mange bransjer har det tøft om dagen, ser vi at andre næringer går veldig bra.

Vi har holdt orden i norsk økonomi og sørget for stabile rammevilkår for næringslivet. Vi ser også at flere krefter trekker den økonomiske veksten opp: Styringsrenten er en halv prosent, og lave renter bidrar til å holde konsum og investeringer oppe. Mange eksportbedrifter nyter godt av en svekket krone og moderate lønnsoppgjør, særlig innenfor fiskeri og havbruk, reiseliv og i prosessindustrien. Det er positivt, men Norge er likevel langt fra ferdig omstilt.

Når jeg reiser rundt i landet og besøker bedrifter og får tilbakemeldinger, er de veldig tydelige. De ønsker at vi skal gjøre mer av det vi allerede gjør. Vi har en skattepolitikk som gjør at det lønner seg å jobbe, spare og investere, og der det private norske eierskapet styrkes. For det viktigste vi kan gjøre i en tid med omstilling, er å stimulere i privat, konkurranseutsatt næringsliv.

Vi satser på samferdsel, fordi folk, varer og tjenester må raskere fram. Det er viktig for næringslivet i hele landet. Og ikke minst, denne regjeringen har siden vi overtok i 2013, satset sterkt på forskning og innovasjon. I statsbudsjettet for 2016 er det bevilget nærmere 2,4 mrd. kr mer til næringsrettet forskning og innovasjon enn i 2013.

Vi satser på landsdekkende generelle ordninger, slik at innsatsen rettes dit behovet er størst, og de beste prosjektene får støtte. Vi styrker ordninger som vi vet har god ef-

fekt. SSB har analysert effekten av Innovasjon Norges og Forskningsrådets virkemidler. Analysen viser at vi har satset på de virkemidlene som treffer best.

I 2015 ga Innovasjon Norge tilsagn om nær 1,8 mrd. kr til bedrifter på Sør- og Vestlandet, finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Dette utgjorde 49 pst. av midlene. Det viser at ordningene spesielt treffer regioner med særskilte omstillingsutfordringer.

For å lykkes med omstilling av økonomien må vi ha med oss de etablerte bedriftene, men vi må også legge til rette for nye. Vi trenger flere gründere med vekstambisjoner. Det handler rett og slett om å skape nye arbeidsplasser.

Denne regjeringen har satset på gründere fra dag én. Vi har styrket ordninger som hjelper gründere i startfasen, som øker og bidrar til kompetanse, og som legger grunnlaget for mer gründerkultur i Norge. Derfor la vi også i fjor høst fram vår gründerplan Gode ideer – fremtidens arbeidsplasser, med over 400 mill. kr ekstra til gründer tiltak som nå gjennomføres.

Det største vekstbidraget på kort og mellomlang sikt vil likevel komme fra det etablerte næringslivet. Det er derfor avgjørende at vi lykkes med å legge til rette for omstilling i våre eksisterende bedrifter. Derfor jobber regjeringen nå med en industrimelding.

Vi vet at norsk industri står overfor store endringer. Bedriftene må i større grad finne lønnsomhet utenfor petroleumssektoren. Samtidig vil ny teknologi prege og endre industribedriftene. Og ikke minst skal vi gjennom et grønt skifte.

Vi har en stolt industrihistorie i Norge. Vi vet at omstilling ikke er noe nytt for bedriftene. Hvis en skal overleve som bedrift i en liten og åpen økonomi, må en greie nettopp dette. Men det som er nytt denne gangen, er at alt skjer i et ekstremt tempo. Det er mange trender som treffer oss samtidig.

Vi ser at regjeringens næringspolitikk virker. Det er også tilbakemeldingen jeg får fra bedrifter landet rundt. Takket være et omstillingsdyktig norsk næringsliv, mange hardtarbeidende ansatte, gode rammebetingelser og offentlige virkemidler skal vi få dette til, selv om det tar litt tid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [19:33:40]: Det skapes omtrent ikke nye arbeidsplasser i privat sektor i Norge, og andelen av befolkningen som er sysselsatt, har ikke vært så lav på over 20 år. Statsråden snakket om grønn omstilling, men så langt ser vi at veksten innenfor de ulike næringene er størst innenfor helse og omsorg, bygg og anlegg, hotell og service og offentlig administrasjon, altså ikke innenfor de næringene som man snakket opp med tanke på grønn omstilling.

Næringskomiteen har de tre siste årene fått svært få saker fra næringsministeren, mens vi ser at ledigheten har bitt seg fast. Jeg vil spørre næringsministeren, som også er jobbskappingsminister, om hvor fornøyd hun er med egen innsats når det gjelder nettopp det å skape nye arbeidsplasser.

Statsråd Monica Mæland [19:34:29]: Jeg har hørt på debatten i dag, og jeg hører at det skapes et inntrykk av at

vi ligger på etterskudd i vårt meldingsarbeid. Det gjør vi selvsagt ikke. Og hvis næringskomiteen mangler arbeid, stusser jeg over at man har brukt et halvt år på å behandle ny lov om offentlige innkjøp, slik vi så i vår. Meldingsarbeidet vårt er i rute. Men det er heldigvis ikke sånn at verden står stille i påvente av stortingsmeldinger. Det er én melding som er forsinket, det er reiselivsmeldingen. Den er forsinket fordi næringen selv ønsket det. De ønsket en egen vurdering av markedsføringsarbeidet. Det hadde vi en gjennomgang av med reiselivet for få uker siden. Så er det sånn at reiselivet har hatt rekordår, både i fjor og i år, så verden står ikke stille, og meldingene kommer til Stortinget når de skal.

Else-May Botten (A) [19:35:18]: Det høres ut som næringsministeren er såre fornøyd med eget arbeid, men det er altså sånn at i denne perioden er det skapt kun 25 000 nye arbeidsplasser – tre av fire i offentlig sektor. I løpet av de åtte rød-grønne årene ble det skapt 360 000 arbeidsplasser, to av tre i privat sektor. Jeg tenker at det er viktig at man har en aktiv næringspolitikk som bidrar til at man skaper arbeidsplasser. Da synes jeg det er rart at statsråden er fornøyd med at man ikke kommer med viktige meldinger for å bygge opp under en god politikk. Stortingsmeldinger som industrimelding, skog- og landbruksmelding, melding om bioøkonomistrategi – veldig mange av disse har Stortinget bedt om, og sagt at det må skje raskt, men det tar sin tid. Så da tenker jeg det kan være interessant igjen å spørre: Når kommer det vekst i antall arbeidsplasser i privat sektor på vegne av den jobben næringsministeren gjør?

Statsråd Monica Mæland [19:36:17]: Det har vært fascinerende å høre på hvordan man har skrytt på seg utviklingen på arbeidsmarkedet i forrige fireårsperiode – i en tid da man hadde eventyrlige investeringer i oljesektoren, eventyrlige økonomiske tall, man hadde altså en eventyrlig vekst. Det kan man selvsagt velge å ta æren for. Man kunne jo føyd til at man ikke brukte gode år på å forberede seg på tøffere tider, at man ikke gjorde nok for å skaffe oss flere bein å stå på, og at vi er sårbare. Vi fikk en stadig mer todelt økonomisk politikk. Det har fått den konsekvens at når mange arbeidsplasser forsvinner i privat sektor, tar det tid å opprette nye. Dette er ikke noe «quick fix», og det mest alvorlige er selvfølgelig at når man sammenligner forrige fireårsperiode med denne, viser man jo at man ikke forstår det enorme omstillingsarbeidet vi må igjennom, som tar tid, og som ikke er noe «quick fix». Jeg snakker med næringslivet. De er veldig tydelige på at reduserte skatter og avgifter, mer satsing på samferdsel, mer satsing på næringsrettet forskning og innovasjon er det som skal til.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [19:37:39]: Som medlem av EFTA-parlamentarikerkomiteen og EØS-parlamentarikerkomiteen er jeg opptatt av toll, arbeidsplasser og frihandel nettopp i den omskiftende situasjonen som vi nå har i Europa. Så kom brexit, og det var en stor overraskelse som nok stiller også Norge i en ny posisjon på sikt. Jeg er klar over at en replikkrunde blir for kort til å gjøre rede for det, men Storbritannia er jo en viktig handelspartner for oss, og det er kanskje unaturlig å gå inn i et samarbeid før Storbritannia selv har meldt seg ut eller bedt om å

komme ut av EU. Men kan vi få en liten oppsummering? Er det kontakt med Storbritannia nå for å sikre Norges interesser?

Statsråd Monica Mæland [19:38:31]: Det er både et godt og et viktig spørsmål. Storbritannia er en av våre aller viktigste handelspartnere. Det betyr at den utviklingen de nå går inn i, får stor betydning for oss. Derfor ba jeg veldig kort tid etter brexit om et møte med den nye britiske regjeringen og hadde som første norske statsråd møte med handelsminister Fox for kort tid siden. Vi inviterte der til et tett samarbeid for å holde hverandre oppdatert, og Fox inviterte også til et samarbeid mellom Norge og Storbritannia for å følge denne utviklingen. Så dette er viktige spørsmål for oss. Det vi er opptatt av, er å sikre norsk markedsadgang på minst like gode vilkår som vi har i dag.

Geir Pollestad (Sp) [19:39:30]: Lat meg fyrst seia at eg synest det er veldig spesielt at statsråden kjem i Stortinget og klagar over tida me brukte på å forhandla lova om offentlege anskaffingar. Det var behov for å gjera betydelege endringar i den lova, rett og slett fordi regjeringa ikkje hadde forstått at Stortinget faktisk var oppteke av ideell sektor.

Så til spørsmålet. Forenkling har vore eit slagord for denne regjeringa. Ein har oppretta eit regelråd. Det har slett ikkje vore enkelt fordi det stort sett gjev gult og raudt kort til det meste av det som kjem av saker, men det vert ikkje teke omsyn til av regjeringa. Mitt spørsmål er egentleg ganske enkelt: Har det vorte enklare?

Statsråd Monica Mæland [19:40:23]: Vi har lovt å forenkle næringslivets kostnader. Ved utgangen av 2017 skal kostnadene være redusert med 15 mrd. kr. Vi har nå passert 11 mrd. kr etter siste opptelling, og jeg er helt sikker på at når ny lov om offentlige anskaffelser trer i kraft den 1. januar, vil ytterligere store forenklinger føles på kroppen for næringslivet i hele landet, for det er kanskje et av de viktigste og største forenklingstiltakene.

Når det gjelder Regelrådet, er det akkurat kommet i arbeid. Jeg er veldig glad for det. Meningen var at de skulle vise rødt og gult kort når det var grunnlag for det, og representanten tar helt feil når han sier at vi ikke lytter til dem. Regelrådet har ikke virket lenge nok til at det faktisk har fått konsekvenser for vår saksbehandling. Det kommer til å komme, og det kommer til å ha sin misjon. Jeg er helt sikker på at rådet kommer til å være tydelig på hvilke konsekvenser det har når vi innfører nye lover, regler og forskrifter.

Pål Farstad (V) [19:41:26]: Jeg er glad for statsrådens oppmerksomhet på gründere i sitt innlegg, men Norge trenger mange flere bedrifter for å sikre velferden for kommende generasjoner. Bedre tilgang på risikovillig og kompetent kapital for gründere og nyskapende vekstbedrifter er viktig. Slik det er nå, er det ikke tilstrekkelig med incentiver for investorer til heller å investere i oppstartbedrifter enn i f.eks. eiendom. Venstre har pekt på KapitalFUNN som en blant flere løsninger på det.

Regjeringen må være mer på hugget på dette området, og jeg savner også mer trykk i arbeidet for å gi selvstendig næringsdrivende bedre sosiale ordninger, slik at det blir

mer attraktivt å starte og drive sin egen bedrift. Jeg er utålmodig, så spørsmålet mitt er: Hvordan vil næringsministeren bidra til at flere velger å starte og drive egne bedrifter og skape sine arbeidsplasser i årene som kommer?

Statsråd Monica Mæland [19:42:29]: Vi har satt i verk en rekke nye tiltak, som preså Kornfond, etablererstipend – altså, en rekke nye ordninger som må få lov til å virke. Det jeg kan si, er at vi har rekordstor pågang. Det betyr at det akkurat nå er veldig mange kloke hoder som benytter den situasjonen de er i, til å etablere nettopp sin egen bedrift.

Jeg er veldig glad for det samarbeidet vi har hatt med Venstre for å skape en mye bedre gründerpolitikk. Jeg er også klar over forslaget om KapitalFUNN. Det er noe vi har sagt i gründerplanen at vi skal utrede, og det ligger i Finansdepartementet.

Snorre Serigstad Valen (SV) [19:43:21]: Trontalen var preget av mye dysterhet, synes jeg, og svartsinn – innimellom fremskrittspartibledmene, som at det må lønne seg mer for innvandrere å jobbe enn å gå på trygd. Tenk å få kongen til å framføre sånne linjer! Så var det mye snakk om hvor dystert det sto til, at vi må forberede oss på kutt og reformer. Kontrasten er ganske stor til næringsministerens innlegg nå. Her er det ikke måte på hvor godt regjeringens politikk leverer, og hvor mange arbeidsplasser som er på vei. Det er et delt budskap. Problemet er at ingen av delene stemmer med virkeligheten. Det ble skapt langt flere jobber i privat sektor og i et helt annet tempo da SV styrte, enn nå når Høyre styrer. Høyres fremste svar er fortsatt skatteutt. Næringsministeren var inne på det selv. Men jeg lurer, for nå har regjeringen sittet i tre år: Har regjeringen noe tall for hvor mange arbeidsplasser som er skapt av regjeringens milliardkutt i formuesskatten?

Statsråd Monica Mæland [19:44:17]: Jeg er ikke enig i representantens oppfatning av trontalen. Det jeg sa i mitt innlegg, var at norsk næringsliv er sammensatt. Det består av mange bedrifter som sliter veldig hardt, som nedbemannet, som har det tøft. Og det består av mange bedrifter som har det veldig bra, som setter tidenes rekorder, f.eks. innen reiseliv. Norsk næringsliv er sammensatt, vi er et sammensatt land, og det skal vi faktisk være veldig glad for.

Når det gjelder skatteutt, har jeg også med interesse lyttet til debatten i dag, og jeg har en klar oppfatning av at for noen er dette en teoretisk øvelse. Det er det ikke for bedriftene der ute. De opplever at formuesskatten er en stor belastning, at det svekker norske arbeidsplasser. Det må jo bare være de rød-grønne som tror at økte skatter og avgifter bidrar til å trygge norsk næringsliv og norske arbeidsplasser. Hver eneste norske bedrift jeg møter, sier at lavere skatter, lavere formuesskatt, er det de trenger. De trenger mer satsing på samferdsel, mer satsing på næringsrettet forskning og innovasjon.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Gunn Elin Flakne (A) [19:45:47]: Foran valget i 2013 lovet Høyre en kursomlegging av arbeidslivspolitikken. Ja, Høyre skulle sågar bli det nye arbeidspartiet. Noe av det som skulle endres, var at adgang til midlertidige ansettelser skulle gjøres enklere for bedriftene, dog bare ved kortvarige behov. Ja, vi fikk en kursendring, for det som skjedde, var at det i praksis ble et frislipp av midlertidighet, og ikke uventet har kritikken vært sterk.

Høyre og Fremskrittspartiet løfter fremdeles fram budskapet om at faste ansettelser fortsatt skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. De sier: Stol på oss. Det er liten grunn til å stole på Høyre og Fremskrittspartiet i kampen for faste ansettelser. Det er bare å se på resultatene etter endringene i arbeidsmiljøloven, som kom i fjor. Disse endringene har nå virket omtrent et år, og vi kan ikke se bort fra de fakta og tall SSB nå har lagt fram. Antall midlertidig ansatte har økt betraktelig i 2016. I fjor var i underkant 8 pst. av arbeidstakerne i Norge midlertidig ansatt. I andre kvartal i år hadde andelen steget til 8,8 pst. Det er det andre kvartalet på rad med økning, etter at nivået holdt seg jevnt de siste fire årene.

Det som gjør meg mest urolig, og det som gjør arbeidsfolk utrygge, er at samtidig med denne økningen ser vi at sysselsettingsgraden går ned. Den springbretteffekten som høyresiden sa vi skulle få fra midlertidighet til fast ansettelse, advarte vi mot og tvilte på, og vi ser heller ingen springbretteffekt. Som Arbeiderpartiet og mange flere, også fagbevegelsen, påpekte: En svekkelse av retten til faste stillinger vil ikke gi flere jobb, snarere tvert imot. OECD anbefalte lenge bruk av midlertidighet, og mange land har prøvd det ut, men det har man gått bort fra. Hvorfor det? Jo, fordi det ikke virker. Med all den dokumentasjonen vi nå har på hva midlertidighet har gjort med arbeidslivet i flere land, forundrer det meg at ikke Høyre og Fremskrittspartiet skjønner konsekvensene av det.

Midlertidighet avler bare mer midlertidighet. Fremskrittspartiets og Høyres politikk virker stikk motsatt, og det er på tide at de innser det selv. Det handler om trygghet for arbeid, og det handler om trygghet i arbeid. Norge trenger en ny regjering.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [19:49:13]: På et nettsted for barn om den grenseløse jordkloden forteller barn fra forskjellige land hvordan klimaendringene påvirker dem, og hvordan de jobber for å stoppe og tilpasse seg de negative klimakonsekvensene. De er opptatt av hvordan vi skal kutte utslippene, hvordan leve med daglige klimaendringer og hvem som betaler for utslippene. Vi som voksne må lytte og gi anerkjennelse til disse barna. Vi har et stort framtidsansvar, og jeg velger å være en utålmodig optimist.

Vi har fått på plass Paris-avtalen, og det er stor enighet i Stortinget om at det må målrettet handling til. Det er tatt sjumilssteg, men flere viktige steg gjenstår. I noen generasjoner har vi ukritisk bygd vår vekst og velstand på å forrykke klodens karbonbalanse, først fordi vi ikke visste, deretter fordi vi visste, mens mange ikke ville vite det. Nå handler verden i tolvte time. Paris-avtalen var et gjennombrudd, der tidligere klimasinker kom ombord. President Obama tok sjumilssteg på vegne av sitt folk. Det er å håpe at han ikke får en etterfølger som kaster sjumilsstøvlene.

Tilbake til egen hverdag og det å feie for egen dør: I klimapolitikken er det å være en internasjonal pådriver

viktig, men feier vi ikke for egen dør, svekkes internasjonal troverdighet.

Vi har opplevd en nedgang i oljenæringen og i petroleumsbasert industri. Vi må bruke den ledige, kunnskapsfylte arbeidskraften til en storstilt satsing på fornybar energi. Norge har alle muligheter!

I motsetning til noen av de andre miljøpartiene på Stortinget sier imidlertid Kristelig Folkeparti at petroleumsvirksomhet vil være viktig for Norge i flere tiår framover. Omstillingen fra fossilt til fornybart må komme og kommer.

Det Kristelig Folkeparti vil kjempe imot, er å starte petroleumsvirksomhet i særlig sårbare områder, som utenfor Lofoten, Vesterålen, Senja og Mørebankene og i områdene opp mot iskanten. Kristelig Folkeparti vil si klart nei – høyt og tydelig – til alle forsøk på dette. Vi aksepterer ikke at man glemmer inngåtte avtaler. Ettersommerens glipp fra regjeringa var særdeles overraskende og uakseptabel.

Jeg startet innlegget i et barneperspektiv. Vi må gi barna og barnebarna våre klimahåp. I en verden med krig, konflikt, terror, jordskjelv, flom og tørke er det for barna ekstra hardt. De fattigste rammes hardest, og mer enn en halv milliard barn bor i områder med ekstrem flom. Jeg vil allikevel være optimist. Klarer vi å følge opp Paris-avtalen, er vi med på å begrense antall barn som trues av de mest alvorlige konsekvensene i framtida.

Tove Karoline Knutsen (A) [19:52:31]: Jeg har i dag notert meg at helseministeren har feilinformert Stortinget når det gjelder det såkalte taket for pasientbehandlninga i sykehusene. Jeg håper han kommer opp hit og oppklarer det litt seinere i kveld. Jeg kan jo begynne med å tipse ham om at det var i 2004 at taket ble innført, og så kan han ta det derfra.

Året etter overtok Stoltenberg-regjeringa en sykehusøkonomi i fullstendig kaos. Det tok fem år å få det hele på fote, takket være solid egeninnsats fra sykehusene og den rød-grønne regjeringas oppfinansiering av sektoren. I dette året, altså i 2010, begynner ventetidene i sykehusene å gå ned.

Helsestatistikker omhandler kompliserte forhold. Derfor bør vi som politikere være ytterst varsomme med å bruke statistikk og enkelttabeller til luftige utsagn om oppnådde resultater. Ikke minst må vi ta inn over oss at like viktig som statistikk er den informasjonen som ikke beskrives i tabeller. Dagens Medisin avdekket i vår at et stort antall pasienter står på interne lister i sykehusene, uten at dette synes i noen offentlig statistikk. Helseledere og sykehusleger sto fram og hevdet at presset på sykehusene har ført til at mange pasienter sluses i høyt tempo fra henvisning til første konsultasjon, for så å bli værende i systemet – uten at de kan gjenfinnes i offentlige tabeller. Bare i Oslo universitetssykehus finnes bortimot 60 000 pasienter som ikke kan ses i statistikken, og jeg lurer på: Er dette de 56 000 færre som står i kø?

Nedgang i ventetidene betinger en god IKT-struktur. Stoltenberg-regjeringa startet arbeidet med å få på plass digitale løsninger i helsesektoren – mot innbitt og uforståelig kamp, særlig fra Høyre. Det får være et pluss i marginen at partiet nå har besinnet seg, men dette viser med all tydelighet at dagens regjering lykkes først og fremst når man bygger på den forrige regjeringas helsepolitikk.

Med regjeringas egne politiske påfunn, derimot, går det heller dårlig. Høyres store ideologiske privatiseringsprosjekt, det såkalte fritt behandlingsvalg, har kollapset fullstendig og er ikke i stand til å redusere ventetidene med så mye som en time. Erna Solberg snakket før valget om at 20 000 pasienter skulle få behandling i regi av fritt behandlingsvalg. Fasiten fikk vi i vår: 30 mill. kr bare i administrasjonskostnader – og 194 pasienter behandlet. Denne sløsinga med offentlige helsekroner, som går ut på å sluse fellesskapets ressurser inn på kontoene til private helsekonsern, må vi rett og slett få vekk. Så må vi styrke og videreutvikle den reelle retten til å velge behandlingssted, som alle pasienter her i landet har hatt i 15 år gjennom fritt sykehusvalg. Det er fellesskapets helsevesen, de offentlige sykehusene, som hver dag er på plass over hele landet for å gi topp behandling til norske pasienter. Privatiseringsideologiske byggverk av typen fritt behandlingsvalg duger ikke – det har vi sett med all tydelighet.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [19:55:46]: Representanten Jette F. Christensen brukte uttrykket «absolutely fabulous» i sin replikk til Nikolai Astrup. Det er et uttrykk som passer godt for resultatene denne regjeringen har oppnådd, sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti, i sykehusene våre. Vi har økt budsjettene mer på tre år enn det de rød-grønne gjorde på sine åtte. Vi har gitt pasientene flere rettigheter, redusert kø og ventetid, og ikke minst har vi løftet fram dem som satt nederst ved det helsepolitiske bordet, personene med problemer innen rus- og psykiatrifeltet. Ventetidene går ned, både for dem som er henvist til sykehusene for behandling, og for dem som faktisk får oppfølging i sykehus. 56 000 pasienter står ikke lenger i kø. Bare det siste året gikk ventetiden i gjennomsnitt ned med en uke. Det går rett og slett ikke an å snakke seg bort fra det.

Ja, vi gjør den offentlige helsetjenesten bedre. Tilliten til sykehusene er rekordhøy. Det viser tillitsbarometeret fra TNS Gallup. Det var faktisk på Arbeiderpartiets vakt at de private forsikringene skjøt fart. Folk trodde ikke at Arbeiderpartiet ville makte å redusere helsekøene. Arbeiderpartiet snakket ikke om sykehus, men lot helseforetakene styre.

Vi fikk vedtatt en nasjonal helse- og sykehusplan som sikrer forutsigbarhet og kvalitet i sykehusene. Her meldte Arbeiderpartiet pass. De ville ikke være med i forhandlinger, ville ikke være et såkalt ansvarlig opposisjonsparti, noe som representanten Micaelsen til stadighet hevder.

Ja, Høyre har tatt på alvor at en del pasienter var misfornøyd med informasjon på sykehusene og kontinuitet i behandlingen. Den 1. september trådte en ny rettighet i kraft: De som har alvorlige sykdommer, får nå rett til kontaktlege på sykehuset.

Det var også helt nødvendig å legge inn et løft for kreftpasienter. Høyre jobbet derfor med et pakkeforløp for kreft, nettopp for å sikre trygg og lik behandling.

Reformen fritt behandlingsvalg ble vedtatt av Stortinget i 2015, mot de rød-grønnes stemmer. Dette er ikke et ideologisk privatiseringsprosjekt, som Arbeiderpartiet hevder, dette er en styrking av pasientenes rettigheter. For oss i Høyre holder det at pasientene er fornøyd med reformen.

Det jeg har snakket om her, er bedre løsninger. Høyre er opptatt av pasientens helsetjeneste. Det er ikke ideologi som skal styre. Det er «absolutely fabulous».

Stine Renate Håheim (A) [19:59:04]: Jeg har hørt at flere har etterlyst at Norge trenger flere bein å stå på, og da har jeg lyst til å si: «Look to Innlandet.» Der har vi industri i verdensklasse, vi har fornybare ressurser i jord og skog, vi har kultur, vi har natur, og vi har et fantastisk reiseliv. Det eneste vi mangler, er en regjering som jobber med oss og ikke mot oss. Vi er bekymret for en regjering som ikke helt skjønner at gardsbrukene i fjellbygdene i Gudbrandsdalen og Valdres faktisk ikke greier å bli større uansett hvor mye regjeringen vil at de skal bli større, og fører en politikk som favoriserer de største brukene, en regjering som vil fjerne viktige virkemidler som priskontroll og konsesjonsloven. Det eneste lyspunktet med regjeringens landbrukspolitikk er at den går på nederlag på nederlag i denne sal.

I et stort fylke som Oppland er vi avhengige av god infrastruktur, og når en kjører oppover gjennom Hadeland eller oppover til Valdres og Gudbrandsdalen, lukter det asfalt – takket være en gigantisk satsing på infrastruktur fra den rød-grønne nasjonale transportplanen. Solvik-Olsen gjør en glimrende jobb som Stoltenberg-regjeringens snorklipper rundt omkring på norske veier, men forskjellen på denne regjeringen og den forrige regjeringen er at de rød-grønne har skjønt at infrastruktur er ikke bare vei og bane. I Oppland er det et skrikende behov for mer digital motorvei, men regjeringen bremser jobbvekst og næringsutvikling når de kutter til bredbåndsutbygging i distriktene.

I Oppland finnes det kreative gründere og noen av verdens beste fagarbeidere, mennesker som har lyst til å bidra til at det blir realisert nye arbeidsplasser. Et av våre viktigste virkemidler har vært de regionale utviklingsmidlene, men det kan hende det var litt for målrettede virkemidler for regjeringen, for der har de også kuttet.

Vi har en regjering som tar Norge i feil retning. Arbeidsledigheten går opp, sysselsettingen går ned. Mens avgiftene til folk flest går opp, går skatten til de rike ned. Det blir flere byråkrater i departementer og direktorat, men færre kompetansearbeidsplasser i distriktene. Staten reduserer eierskapet til arvesølv, og forskjellene i landet blir større. Med denne regjeringen blir det altså mer av det vi vil ha mindre av, og mindre av det vi vil ha mer av, og derfor fortjener både Oppland og Norge en ny regjering.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [20:01:58]: I integreringspolitikken er det bred enighet om at det viktigste er å legge til rette for at de som kommer til Norge, raskt skal lære seg språk. Det er nøkkelen for å komme inn og fungere godt i både utdanning og arbeid. Målet må være at man kan forsørge seg og sine og bidra i samfunnet på lik linje med oss andre. Skal dette målet kunne realiseres, må rammebetingelsene legges til rette fra vår side. Det betyr i praksis at språkopplæring må styrkes allerede i mottaksfasen. Det er derfor med undring vi ser at regjeringen egentlig ville svekke denne satsingen, slik regjeringen foreslo i integreringsmeldingen. Dette ble heldigvis stoppet i Stortinget nettopp fordi målsettingen er både verdi- og kunnskapsbasert.

Det må være en sentral oppgave for Stortinget å legge til rette for at passiviteten i norske mottak brytes. Voksne

mennesker som kommer hit, ønsker å starte livet på ny for seg og sin familie. Da kan motivasjonen være på topp av både lettelse og takknemlighet samt et ønske om ikke å være til bry. I dag går tusener av friske voksne i måneder og år uten å komme videre i Norge. Det dreper motivasjon og initiativ og skaper framtidige sosialklienter og såkalte navere. Integrering og sysselsetting er vanskelig nok om vi ikke skal forsterke utfordringene. Kristelig Folkeparti mener at vi må kunne se nærmere på disse forholdene for å sikre vårt felles bærekraftige velferdssamfunn. Nyere forskning viser at passiv venting i mottak kraftig reduserer muligheten til å komme i arbeid etter at man har fått innvilget asyl.

En vei framover kan være å prioritere raskere bosetting, det kan bryte passivitet tidligere. Vi har sett at gjennom 2014 har kommunene gjort en kjempejobb og bosatt og rigget for ytterligere inkludering. Nå handler det kun om å følge opp med prioritering fra regjeringens side. I dette arbeidet må det sørges for gode muligheter til frivillig engasjement og innsats fra frivillige og ideelle lag og organisasjoner. Det er vanskelig å finne bedre integreringsarenaer enn det. Det frivillige Norge står klart til å bidra.

En annen vei er at det må bli enklere å få midlertidig arbeidstillatelse mens man venter på å få saken avklart. I regjeringens forslag i integreringsmeldingen foreslår man å fjerne kravet om gjennomført asylintervju, det monner dessverre lite, og de rigide kravene til identitetsavklaring utelukker mange fra arbeidslivet. Oppfordringen fra Kristelig Folkeparti er derfor klar: Bryt passiviteten i mottak, involver frivilligheten mer i både mottaksfase og senere, og senk terskelen for midlertidig arbeidstillatelse. Det mener vi at man kan gjøre uten å endre de strenge vilkårene for oppholdstillatelse, og det vil være en bedre investering både i arbeidsliv og i samfunnsliv for framtiden.

Karin Andersen (SV) [20:05:08]: Norge er et land som har unike muligheter, men dessverre brukes de ikke av denne regjeringen. Økt arbeidsledighet og økte farlige klimautslipp må møtes med framtidsrettet satsing, ikke med mer avhengighet av olje eller skattelette til velstående, for ingen av delene hjelper oss inn i framtida. Utfordringer med millioner av mennesker som flykter fra krig og konflikt, kan ikke løses ved at rike land som Norge er med på å stenge grensene og ser mellom fingrene når det gjelder brudd på folkeretten. Dette tar oss ikke i riktig retning. Forskjeller er som gift i et samfunn, og det ødelegger økonomien. Vi gjør det bedre økonomisk hvis forskjellene blir mindre. Derfor trengs det en ny skattereform som gir betydelig lavere skatt på vanlige og lave inntekter og høyere skatt til dem som har formuer og høye inntekter – tvert imot det regjeringen gjør.

Det trengs en ny politikk mot fattigdom. Man må f.eks. øke barnetrygden, fordi det å holde folk i fattigdom verken skaper helse eller får noen i arbeid – det skaper håpløshet, sykdom, frykt og knapphet. Et arbeidsliv med flere midlertidige ansettelser og mer utrygghet skaper ikke den innovasjonen og den deltakelsen vi trenger for å fortsette den gode produktivitetsøkningen som har vært i norsk arbeidsliv de siste tiårene. Vi må få tilbake lover som tar vare på den viktigste ressursen landet har, nemlig arbeidskraften. Vi trenger en ny boligpolitikk som tar hensyn til dem som ikke har bolig, som trenger bolig, og som ikke gir store

skatteletter til folk som låner penger til bolig nr. 1, 2 og 3, og spekulerer og gjør at prisene øker.

Vi må ta kontroll over og fjerne de rikes sugerør ned i fellesskapets skattepenger når det gjelder privatisering av velferd og omsorg – alle de pengene skal gå til f.eks. barnevern eller eldreomsorg. De som gjør jobben i disse viktige yrkene, har jammen krav på en skikkelig pensjon de kan leve av, og ikke at pengene går til utbytte i bedrifter. Mange av disse bedriftene har plassert seg i skatteparadis, der det unndras hundrevis av milliarder kroner som vi kunne bygd velferd for. Regjeringen har ikke noe svar på dette, de har ikke engang nevnt det i sin trontale.

Stein Erik Lauvås (A) [20:08:29]: Trontalen innledes med at det er små forskjeller i Norge, og at vi har like muligheter og rettigheter når det gjelder f.eks. utdanning og helsehjelp. Det har vært og vil være en styrke når vi skal bygge landet og velferden også i årene som kommer. Men saken er jo den at denne regjeringen bidrar litt hver dag til at forskjellene i Norge øker, og det har denne regjeringen gjort siden den tiltrådte for tre år siden. Forskjellene blir større. De som har mest fra før, får mer. Forskjellene blir større mellom dem som har jobb, og dem uten jobb. Forskjellene blir større mellom dem som har en fast jobb, og dem som bare får midlertidige ansettelser. Vi ser forskjellene øke mellom by og land og der hvor sentraliseringspolitikken er sterk.

Askim er ikke stor nok for regjeringen. Derfor står de nå i fare for å miste sitt skattekontor og statlige arbeidsplasser, som skal sentraliseres vekk fra Askim. Høyre-ordføreren der er ikke imponert – og det er ikke hva velgerne i Indre Østfold ble lovet i 2013.

Så fortsetter regjeringen med å vise til at vi trenger flere arbeidsplasser i privat sektor. Det er vi svært enige om, men da framstår det jo som svært lite troverdig når Høyre og Fremskrittspartiet slår til med flyseteavgifter som effektivt fjerner opp mot 1 000 arbeidsplasser i privat sektor bare i Østfold, beregnet opp mot 4 000–5 000 på landsbasis. Det er nesten så man ikke tror det. Og det trodde vel heller ikke velgerne i Østfold i 2013 da Høyre og Fremskrittspartiet løp rundt i fylket og lovet bort en næringspolitikk som ville føre til sterk vekst i antall arbeidsplasser.

Fremskrittspartiet, partiet for sterk nedsettelse av avgifter, står nå bak og støtter sterkt en avgiftsøkning som fjerner tusenvis av private, lønnsomme arbeidsplasser landet rundt. Dette er ikke omstilling. Det er elendig politisk håndverk.

Regjeringen har ikke prioritert Østfold, for å si det forsiktig. Denne regjeringen har prioritert 20 mrd. kr i året i såkalt dynamiske skatteletter, mest for Norges aller rikeste, og vi ser ingen økning i antall arbeidsplasser i Østfold med denne politikken, slik som det ble lovet. Høyres og Fremskrittspartiets representanter her i dag mener derimot at det er «fantastisk» at Norges rikeste får 20–30 millioner i skattelette, mens vanlige folk blir avspist med 2 000–3 000 kr.

Muligens er de «punch-drunk», hele regjeringen, og da tenker og handler man jo ikke klart. Det har jo statsministeren selv sett og opplevd på nært hold. Og kanskje er det derfor vi ikke får noen tydelige svar fra denne regjeringen.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [20:11:39]: Vi er glad for at et samlet storting har vedtatt Barnas transportplan, etter forslag fra Kristelig Folkeparti, en plan som skal ivareta barn og unges trafikksikkerhet når framtidens transportplaner utformes.

Transportsystemet er viktig for å ivareta hensynet til barn og unge bedre enn i dag. En trygg oppvekst krever at barnas behov veier tungt når framtidens transportløsninger utformes. Alle barn skal ha rett til en trygg skolevei, og plikten til å gå på skole må følges av en rett til å komme trygt til og fra skolen. Et samfunn som er bra for barna, er bra for oss alle, og vi gjør ikke dette for oss selv, vi gjør det fordi vi skylder disse barna en best mulig start på livene sine. Jeg vil hevde at det er en av våre aller viktigste oppgaver som politikere.

Den siste tiden har det kommet urovekkende signaler fra flere partier, faktisk også fra Høyre, hvor man i et nytt forslag til partiprogram tar til orde for å åpne for å fjerne barnetrygden helt samt å endre den statlige kontantstøtten. I VG 12. september i år går Kristin Vinje inn for å «styrke arbeidslinjen for foreldrene», som det heter, bl.a. ved å gjøre barnehagen gratis gjennom å kutte barnetrygd og kontantstøtte. Det er svært overraskende at Høyre nå ser ut til å være i ferd med å kunne forlate sitt verdikonservative ståsted og i stedet fremmer en politikk der familien skal underordne seg staten. Foreldre er jo så mye mer enn lønnsarbeidere; de er omsorgspersoner som hver dag er opptatt av å finne de beste løsninger og få tid til barna, i kombinasjon med arbeid.

Etter Kristelig Folkepartis syn er det viktig å verne om familiens rett til å velge den løsningen en mener best ivaretar egne barn. Kontantstøtten er et godt virkemiddel som gir foreldre mer tid med barna. Og selv om den har kommet i hardt vær fra både Venstre og Høyre den siste tiden, bør det erkjennes at 41 pst. av alle ettåringsforeldre mottar denne, og det er et flertall i befolkningen for å beholde ordningen.

Barnetrygden er et annet gode som sikrer familiene fleksibilitet. Mens gratis barnehage er øremerking av midler, sikrer barnetrygden familiens rett til selv å bestemme over hvordan disse pengene skal benyttes. Familiene bør sikres muligheten til å ta egne valg. Kristelig Folkeparti mener den universelle barnetrygden i stedet må videreføres og styrkes.

Det er overraskende om partier som er opptatt av valgfrihet, nå går inn for en statlig overstyring av familiene der kun familier som velger den såkalt rette løsningen, skal få støtte. Hvordan den enkelte familie velger å organisere sine liv, må være en beslutning som familiene tar selv.

Marianne Aasen (A) [20:14:45]: Utdanning for alle har alltid vært en av Arbeiderpartiets viktigste kampsaker. Vi vet at utdanning er nøkkelen til egen inntekt, til et selvstendig liv, hvor man kan realisere seg selv og egne evner. Her ligger også nøkkelen til vekst og velstand for nasjonen. Men skole og utdanning er mer enn å bevilge penger og ha på plass lover som gir alle rett til utdanning. Det handler om å skape gode, trygge skolemiljø hvor barn og unge kan være nysgjerrige og får utfordret seg selv, uansett hva de har med seg i bagasjen.

Familien og barnehagen skal legge grunnlaget for læring og utforskning i skolen. Men så er dessverre ikke alltid tilfellet. Skolen må uansett se alle og gi alle gleden ved og

evnen til å lese, regne, skrive, men også male, snekre, synge, løpe, klatre og trives med seg selv. Det er det som er det store samfunnsoppdraget – at alle skal bli den beste utgaven av seg selv.

Hvorfor er det da ungdom som går ut av skolen og nesten ikke kan lese, som knapt forstår og kan bruke tall og andre logiske symboler, og som ikke har utviklet seg kreativt i skolen, men som må ut og vekk for å realisere egne talent og «finne seg sjø»?

Et av svarene er at for mange barn opplever at deres utfordringer ikke tas på alvor før det er for sent. De sliter med å lese, men ekstra hjelp og støtte kommer først etter mange år. De sliter med uro eller utagerende oppførsel, men at det er ulevelige forhold hjemme, kommer først fram når de nesten er blitt voksne. De synes matematikken er vanskelig, men ekstra tiltak settes ikke inn før mot slutten av ungdomsskolen. Vi setter inn ressursene for sent, så hva gjør regjeringen med det?

Arbeiderpartiet vil at alle som sliter på skolen, skal få hjelp tidlig. Da trenger vi flere lærere. Vi trenger tidlig innsats, og det over alt, i alle kommuner, i hele landet. Derfor vil vi ha en lese-, skrive- og regnearanti. Dette må på plass for å hindre det store og unødvendige frafallet fra videregående opplæring. For vi trenger et næringsliv som er konkurransedyktig, med topp kompetent arbeidskraft, og vi trenger en offentlig sektor med dyktige fagfolk i alle ledd. Da må hele skoleløpet være satt i stand til å utdanne befolkningen på best mulig måte.

Framover vil det være nødvendig med læring hele livet, og det for oss alle. Arbeiderpartiet ønsker derfor å gjennomføre en reform som lar folk videreutvikle sin kompetanse etter hvert som teknologien endrer arbeidslivet, etter hvert som nye jobber krever at vi kan noe annet enn før. Endringene skjer nå så fort at det er urealistisk at det er kun de nyutdannede som skal være den arbeidsstyrken som løser oppgavene på nye måter.

Grunnlaget for at Norge også i framtiden skal være en teknologi- og kompetansenasjon, ligger i en god skole for alle og en moderne kunnskapssektor for øvrig.

Nils Aage Jørgstad (H) [20:18:05]: Først vil jeg gi uttrykk for at det var en svært god trontale, både i form og i innhold. Den favner vidt, men har også klare prioriteringer. Jeg vil i denne sammenheng ta utgangspunkt i de fire punktene som angir retningen:

- investeringer i infrastruktur
- investeringer i forskning
- investeringer i innovasjon
- skattereform for å fremme investeringer og omstilling i bedriftene

Dette vil redusere transportkostnader, styrke nyskapingen og heve kompetansen i befolkningen.

Investering i infrastruktur har vært et hovedpunkt for regjeringen fra første dag. Investeringssammene er økt med nærmere 50 pst., til 59,7 mrd. kr. Det er også tatt grep for å sikre oss raskere og mer kostnadseffektiv utbygging.

Bevilgningene til planlegging er økt, og det er tatt initiativ til å effektivisere planleggingsprosessen. Det handler om å være mer tilbakeholden med å sende prosjekter inn i en tung KVVU-prosess der konseptvalgene er selv-sagte. Det handler om å se på nødvendigheten av kommunedelplaner der en like gjerne kan gå rett på regulerings-

plan. Bruk av statlig plan vil også være et egnet virkemiddel i en del sammenhenger.

Et annet viktig poeng har vært å se nærmere på valg av standard på prosjektene. I denne sammenheng vil jeg nøye meg med å peke på den klargjøringen departementet gjorde i sommer med hensyn til utbygging av gang- og sykkelveier langs kommunale og fylkeskommunale veier. Her ble det fastslått at fylker og kommuner står fritt til selv å avgjøre hva som er en tilstrekkelig standard. Dette vil gi vesentlig flere gang- og sykkelveier – billigere og fortere.

Ved å bygge helhetlig og over lengre strekninger kan en redusere de samlede kostnadene og sikre at nytten for næringslivet blir realisert fortere. Dannelsen av Nye Veier AS er et spennende prosjekt der en kan høste erfaringer med bedre forutsigbarhet med hensyn til framdrift, standard og økonomi. Disse erfaringene kan rydde veien for en større reform i forhold til hvordan Stortinget skal styre infrastrukturbyggingen i framtiden.

Jernbanereformen trekker et klart skille mellom bestiller, utfører og transportør. Direktoratet skal få styrende og koordinerende oppgaver, mens operative oppgaver innen bl.a. drift, vedlikehold og utvikling av infrastruktur legges til infrastrukturforetaket Bane NOR SF. Transporten settes ut på anbud.

Bruk av anbud er velkjent i kollektivtransporten. I mange fylker blir busstransporten satt ut på anbud – det samme gjøres med fergetilbudet. Erfaringene er gode. I forbindelse med anbud kan det stilles nye og strengere krav til transportøren – både når det gjelder materiell, kapasitet, frekvens og miljø. Dette har gitt kundene et bedre tilbud. Og det var jo meningen!

Kåre Simensen (A) [20:21:11]: Debatten i dag har vist at regjeringen har stor tro på at det å gi mer til dem som har mest fra før, bidrar til økt velstand for alle. Et slikt veivalg har vi i Arbeiderpartiet ingen tro på fordi det står i så sterk kontrast til den politikken vi sosialdemokrater står for, oppsummert i disse fire ordene: Vi står sterkere sammen.

Historien viser at arbeid til alle, velstand til alle og velferd for alle skapes best gjennom et sterkt fellesskap. Dette fellesskapet rives sakte, men sikkert i stykker gjennom den politikken som dagens regjering fører. Resultatet er påpekt av mange her i dag. Jeg skal ikke gjenta alt det nå, men budskapet og alvoret i parolen «Arbeid til alle» utfordres i disse dagene. At arbeidsplasser forsvinner på grunn av svingningene i konjunktorene, er vondt for dem som rammes, men det er grunn til å påpeke at det også gjør vondt når arbeidsplasser forsvinner på bakgrunn av politiske vedtak om sentralisering.

I Finnmark flyttes offentlige arbeidsplasser ut av fylket i stort monn. Selv ikke fylkesmannsstillingen blir lyst ut på annet vis enn som midlertidig stilling, ikke engang statens mann eller kvinne er viktig for regjeringen å ha i Finnmark.

Representanten Svein Harberg og andre hyller regjeringen for å tørre å gjøre endringer i tilgang til offentlige tjenester. Alt skal bli så mye bedre dess lenger unna tjenesten folket befinner seg, er visst regjeringens mantra. Ny teknologi skal åpne alle dører til disse tjenestene, men sannheten er at når man ringer eller kontakter det sentraliserte Navkontoret, er svaret som oftest: Du rykker stadig fram i kø-

en. I slike møter med det offentlige er ikke veien lang til å bruke uttrykk som i denne salen ville blitt banket.

Likeverdige – og nærhet til – helsetilbud i hele landet er en edel tanke. Jeg kan ikke la være å nevne at syke mennesker i Alta og Kautokeino må reise i opptil 14 timer for et spesialistbesøk på Universitetssykehuset Nord-Norge i Tromsø uten at helseministeren bryr seg. Han sitter også stille og ser at Helse Nord bygger ned ambulansetilbudet til befolkningen i Finnmark. Likeverdige helsetilbud blir bare ord når slik passivitet og mangel på politisk styring i helsepolitikken synliggjøres så tydelig.

Regjeringen Solberg gikk til valg på å si at de ville forandre Norge, sa bl.a. representanten Ebbesen i sitt innlegg. Det valgløftet har de faktisk innfridd, men ikke slik som de selv oppfatter det.

Jeg har lyst til å sitere hva en mann fra Tromsø skrev på sosiale medier om høyrepolitikken virkning i nord: Jeg fatter ikke at folk fra landsdelen kan sitte og ståle at Høyre og Fremskrittspartiet skal gi bort landsdelens ressurser til norske og utenlandske milliardærer.

Kommuneøkonomien er ikke styrket. De har tatt penger fra fattige kommuner og gitt dem til rike kommuner – akkurat den samme modellen de bruker på folk flest: Man tar fra dem med lite og overfører til milliardærene.

Arbeiderpartiet tar dette budskapet på alvor fordi vi vil at Norge skal være et land der forskjellene er små, mulighetene er store, og hvor vi får frihet og trygghet gjennom sterke fellesskapsløsninger.

Pål Farstad (V) [20:24:32]: Det viktigste vi kan si til ungdommen, er at nå er det enorme muligheter innenfor et bredt spekter av yrker i norsk arbeidsliv, i norsk næringsliv. Med vesentlig bidrag fra Venstre er det blitt mer attraktivt å starte for seg selv. Vi skal gjøre vårt ytterste for å gjøre det enda mer attraktivt – ikke minst i forhold til sosiale ordninger for den som starter egen virksomhet, som jeg har vært inne på før i dag.

Jeg er glad for at vi i Venstre har fått gjennomslag for mange næringspolitiske saker siden sist det var trontaledebatt. Vi har levert for gründere og andre næringsdrivende, slik vi har levert for landbruk, reiseliv, fiskeri og havbruk – ikke minst mer penger til bestandsforskning – og næringsmiddelindustrien, på samme måte som vi har fått betydelige gjennomslag for en grønnere kurs innen maritim politikk. Men Venstre er utålmodig og vil ha mer.

Med nye krav til mer miljøvennlige skip vil det bli mer aktivitet for verftene, leverandørindustrien og tilstøtende virksomheter. Parallelt med dette må det satses konkret på hydrogenløsninger for skip og andre transportformer, og det må bygges infrastruktur med landstrøm i flere havner.

Og så må det satses på samferdsel, ikke minst for å knytte bo- og arbeidsregioner tettere sammen. I min del av landet trenger vi fergefri E39 gjennom hele Møre og Romsdal, og vi trenger Nordøyvegen slik vi trenger Trollheimforbindelsen.

Møre og Romsdal har en lav andel statlige arbeidsplasser sammenlignet med andre fylker. Fylket er nesten på bunnen. Selv om vi etter mye om og men fikk på plass en beslutning om å plassere nye lønns- og regnskapsarbeidsplasser innen politiet til Kristiansund og Møre og Romsdal – rundt 70 arbeidsplasser – er dette lite i den store sammenheng. Det er derfor ingen grunn til at det skal stoppe med dette. Nordvestlandet trenger mer. I dette bildet er det

smått tragisk at det i det hele tatt kan være aktuelt å legge ned Statens lånekasses kontor i Ørsta med rundt 20 ansatte. Det er virkelig stusselig.

Jeg har stor respekt for at mange er i en vanskelig situasjon fordi de er blitt arbeidsløse. Derfor er det viktig at prosjekter som skal og må komme, forseres, at f.eks. bygging av nytt opera- og kulturhus i Kristiansund kommer i gang for å skape mer aktivitet i en by og en region som er rammet av olje- og gassutfordringene. Vi må se mulighetene og ikke begrensningene nå.

Jeg vil se en enda sterkere satsing på fagskole og høyere utdanning på NTNU i Ålesund, på høyskolene i Molde og Volda og Høgskolesenteret i Kristiansund. Det samme gjelder forskning ved Nofima på Sunndalsøra, Møreforskning, NIBIO og NORSØK. Disse institusjonene er blant nøkkelfaktorene for kompetanse- og næringsutvikling i min del av landet og for norsk økonomi.

Rigmor Aasrud (A) [20:27:50]: Det er noe unorsk med en politikk som har som mål å øke forskjellene mellom folk, som bidrar til at de arbeidsledige får mindre og de rikeste får mye mer, som omfordeler ved at de arbeidsledige har fått kutt i sine ytelser med 2 mrd. kr, penger som har gjort det mulig å kutte formuesskatten. De 50 som får mest skattelette, får tusen millioner kroner hvert år på deling – i dag har vi hørt Høyres parlamentariske leder kalle det «fantastisk» – mens en arbeidsledig som kommer i jobb igjen, må ta ubetalt ferie året etter. Det er i alle fall ikke fantastisk. Det er noe unorsk over sånne prioriteringer.

Listen over tiltak som virker for å øke forskjellene mellom folk, er lang: kutt i barnetillegget, ikke prisjustering av grunn- og hjelpestønad, kutt i bilordninger, kutt i pendlerfradrag, skatt på sluttvederlag. Regjeringens innsats for å øke forskjellene mellom folk kan kanskje best synliggjøres ved at det innføres skatt på sluttvederlag for eldre arbeidstakere som mister jobben, mens de som har mest fra før, får store skatteletter.

Arbeiderpartiet vil i en annen retning. Vårt mål er å redusere forskjellene mellom folk. Det er noe unorsk med en politikk som bidrar til det motsatte.

I trontalen ble det fastslått at det er for mange på helse-relaterte ytelser i Norge, og at det er krevende å nå målet om at flere kommer i arbeid. I dag har vi på Opplands-benken hatt møte med Nav Hadeland. Der har flere politikere fra regjeringspartiene vært på besøk, fordi de har gode resultater i sitt arbeid med å få dem som er lengst unna arbeidslivet, ut i jobb. Med skreddersøm og tett oppfølging har de lyktes. Et prosjekt som er rettet mot dem med psykiske lidelser og rusproblemer, har fått 70 pst. ut i jobb. Resultatene vekker oppsikt. Målrettet innsats virker. Men prosjektet legges ned, finansieringen forsvinner. Hvordan skal regjeringen nå sine mål om flere i arbeid og færre på ytelser når virkemidlene forsvinner?

Hittil har ikke Innlandet vært møtt av ledighetskrisen, men utfordringene er ikke borte av den grunn. Innlandsutvalget slo fast at det er behov for økt oppmerksomhet rundt den negative befolkningsutviklingen og få nye arbeidsplasser. Nå har vi ikke hørt noe om innlandsinnstillingen på lenge. På Innlandets vegne har vi store forventninger til det budsjettet som nå legges fram. Vi forventer at Høyre og Fremskrittspartiets folk i Stortinget har sørget for at innstillingen blir fulgt opp.

Ole M. Thomassen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Hårek Elvenes (H) [20:31:10]: Et lite tankekors: Hva hadde Arbeiderpartiet hatt å beite på hvis det ikke hadde vært for disse rike og denne formuesskatten? Det hadde vært lite, tror jeg. Men la nå det ligge.

Jeg tar opp hansen til parlamentarisk leder i Arbeiderpartiet, Gahr Støre, som han forlot på talerstolen. Tre år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering er nok – vel, i dag var et kvarter med Gahr Støre nok. Hans innlegg var oppsiktsvekkende preget av et politisk hukommelsestap. Gahr Støre sa at regjeringen bruker tre år på plan for Forsvaret og skyver på problemene for Hæren.

Det var Arbeiderpartiet som skjøv på problemene for Hæren. I 2012 sa Jens Stoltenberg at Forsvaret struttet av sunnhet, og at omstillingene var så godt som gjennomført. Eia var vi der. Høyre luktet luntent allerede i opposisjon – at tingenes tilstand i Forsvaret ikke var så god, og det gikk tross i ord da vi kom inn i regjeringenskontorene og fikk forsvarsjefens militærfaglige råd og en ekstern utredning om situasjonen i Forsvaret. Det struttet ikke av sunnhet. Det glansbildet som Arbeiderpartiet hadde tegnet, hadde ingenting med realitetene å gjøre.

Forsvar av vårt territorium og suverenitetshevdelse er statens viktigste rolle. Regjeringen løfter og prioriterer forsvars- og beredskapspolitikken. Politiet er styrket med 3 mrd. kr inntil statsbudsjettet for 2017 er lagt fram. Det blir 1 000 nye politifolk, og det kommer mer i statsbudsjettet for 2017.

Regjeringen vil gjenreise landets forsvarsevne, gjerne sammen med Arbeiderpartiet. Men da må Arbeiderpartiet og Gahr Støre vise noe med mer substans i enn hva parlamentarisk leder i Arbeiderpartiet gjorde i dag.

Forsvaret er landets forsikring. Regjeringen foreslår i sin langtidsplan nå at Forsvaret skal tilføres 160 mrd. kr mer over 20 år enn det som lå og ligger i Arbeiderpartiets forsvarspolitiske planer. Det er helt nødvendig. Årvis med etterslep og en omskiftelig sikkerhetspolitisk situasjon tilsier at vi må besikke vårt bo på en bedre måte enn vi har gjort til i dag. Samtlige forsvarsgrener skal styrkes, og landets samlede beredskapsressurser skal utnyttes på en bedre måte.

Arbeiderpartiet utnyttet dessverre ikke det økonomiske handlingsrommet som de hadde i åtte år, til å styrke Forsvaret. Nå er det ingen vei utenom. Regjeringen tar ansvar og vil løfte Forsvaret, slik at vårt vern av landet er godt nok, og at staten ivaretar sin primæropp-gave.

Kjell-Idar Juvik (A) [20:34:33]: Vi har en regjering som prioriterer store skatte-kutt til dem som har mest fra før – ja, hele 1 mrd. kr hører vi i dag – til de 50 rikeste, foran utbygging av velferden i kommunesektoren.

Vi har en regjering som øker forskjellene i Norge:

- mellom rik og fattig
- mellom dem som har jobb, og dem som ikke har jobb
- mellom dem som har trygge jobber, og dem som har utrygge jobber
- mellom by og land
- mellom menn og kvinner

Jeg påstår vi har en regjering som ikke forstår Nord-Norge. Vi ser det i sak etter sak, og det siste eksempelet fikk vi nå med forslag til langtidsplan for Forsvaret. Bud-

skapet fra regjeringen forsøkes solgt som positivt, men realiteten viser noe annet. Vi har hørt det før i dag: De blinker til venstre, men svinger til høyre.

Norges styrke ligger i sterke fellesskap. Arbeiderpartiet har tradisjon for å løse de store oppgavene sammen. Vi har bestandig vært pådriver for et samfunn med de små forskjellene og rettferdig fordeling. Vi vet at arbeid til alle, velstand til alle og velferd for alle skapes best gjennom det sterke fellesskapet – den norske modellen.

Arbeiderpartiet vil styrke kommunesektorens økonomi. På den måten vil kommunene bedre settes i stand til å bygge ut sentrale velferdstjenester for innbyggerne, som barnehage, skole, eldreomsorg og helsetjenester. Fylkeskommunene settes bedre i stand til å satse på fylkesveger og å bedre kvaliteten i videregående opplæring, med en særskilt satsing på yrkesfag. Derfor foreslo vi ved behandlingen av kommuneproposisjonen 3 mrd. kr mer enn regjeringen i 2017.

Vi har en regjering som har satt mitt hjemfylke, Nordland, i en alvorlig økonomisk situasjon, og utfordringene topper seg fra 2020 på grunn av de nye kostnadsnøkklene. Om dette ikke endres, vil Nordland fylke ha nesten 300 mill. kr mindre til velferd hvert år.

Det er tverrpolitisk enighet om å satse på digitalisering. Men vi har en regjering som ikke vil bygge ut den digitale infrastrukturen i hele landet. Her skal man la markedet bestemme, og dette gir et digitalt skille.

Vi har en regjering som er mer opptatt av kommunegrensene enn av det kommunale tilbudet. Ja, det er tøft å være ordfører i mange kommuner, og jeg kjenner meg igjen fra den tida jeg var ordfører. Da var Erna Solberg kommunalminister. Det ser ikke ut som det har blitt noe lettere med henne som statsminister.

Vi har en regjering som svekker landbruket i nord. Vi har en regjering som ikke vil ta fiskeressursene i bruk lokalt. Vi har en regjering som vil svekke kommunenes inntekter fra vannkraftsektoren.

Landet trenger en ny regjering som svinger samme veg som man blinker.

Martin Henriksen (A) [20:37:40]: Den politikken som regjeringspartiene skryter av i denne debatten, må måles på om den bidrar positivt eller negativt til samfunnsutviklingen. Får den flere i jobb? Gir det grunnlag for nye næringer? Reduserer den forskjeller? Er det slik at ordføreren i Kvænangen eller Dyrøy får mer rom til å satse på tidlig innsats? Får fylkespolitikkerne mulighet til å støtte lokale bedrifter? Får de folkevalgte mer makt over egen utvikling?

Sett fra nord er svaret altfor ofte nei på disse spørsmålene. Det er ingen tvil om at Nord-Norge har en lys framtid med store muligheter. Det er bare det at regjeringa må slutte å spenne bein på landsdelen. Eksemplene på sentralisering er altfor mange, og eksemplene på kutt er altfor mange og for store. Skal mulighetene tas fullt ut i bruk, må landsdelen selv ha midler og makt, slik at utviklingen i nord i større grad styres fra nord. Det er jeg ærlig talt usikker på om regjeringa forstår. Tvert imot, utviklingen viser at vi har en regjering som ikke forstår Nord-Norge. Regjeringa viser at de egentlig ikke forstår Nord-Norge når de mener at en konsulent på kontoret til Innovasjon Norge i Oslo bedre kan plukke ut de lokale prosjektene og de lokale ideene som er viktige for Troms, enn det de lokale selv

kan gjøre. De viser at de ikke forstår Nord-Norge når de kutter penger til Fylkesrådet i Nordland som de kan bruke på sitt regionale næringsliv, og heller vil sende de samme pengene gjennom Sanners statlige kvern. Regjeringa forstår ikke Nord-Norge når de tror det blir bedre styring av at enda mer sentraliseres, enn at det også fins kompetansearbeidsplasser i Finnmark.

Regjeringa forstår heller ikke Nord-Norge eller Norge når de gang på gang knuser sparegrisen til våre barn og barnebarn, bruker stadig mer oljepenger og heller bruker 20 mrd. kr på skatteutt, uten særlig effekt, enn på fellesskapet. Jeg er klar over at Høyre og Fremskrittspartiet sier at vi svartmaler når vi tar opp denne utviklingen med kutt og sentralisering. Men det er fordi Arbeiderpartiet har tro på utviklingen i nord, at vi mener at de nordnorske folkevalgte bør få styre mer av pengene selv til beste for sin landsdel. Det er fordi vi har tro på utviklingen, at vi vil styrke næringsklyngene, bioøkonomien, teknologiutviklingen, havbruk og fiskeri. Det er fordi vi har tro på utviklingen i nord, at vi ønsker å blåse nytt liv i nordområdepolitikken, og det er fordi vi har tro på utviklingen, at vi øker kommunebudsjettene og mener at man kan styre mer av egen utvikling der den faktisk skjer, og ikke sentralisere.

Anders Tyvand (KrF) [20:40:53]: For noen uker siden gikk et nytt kull med seksåringer inn skoleporten for aller første gang – spente, fulle av forventning, fulle av nysgjerrighet og fulle av lærelyst. Disse seksåringene har noen av de aller viktigste årene i livet sitt foran seg akkurat nå. I løpet av de første skoleårene skal de knekke lesekode, lære å regne, lære å skrive, lære de første ordene på engelsk og mye, mye mer. Det er i de første skoleårene at grunnlaget for videre læring legges, og derfor er de første skoleårene så avgjørende.

Jeg har et håp om at vi skal se tilbake på 2016 som det året da vi politikere for alvor tok ansvar for at alle barn skal få en god start på skolegangen, for sånn er det dessverre ikke i dag.

Vi har en god skole i Norge. Tusenvis av lærere gjør en kjempejobb hver dag, men likevel er det en del elever som opplever at de ikke får den hjelpen og oppfølgingen de har behov for, som kanskje trenger litt mer tid med læreren sin for å få grep om pluss og minus eller for å klare å knekke lesekode, men som opplever at læreren ikke har tid. Resultatet blir at det oppstår kunnskapshull, og disse elevene får et dårligere grunnlag for videre læring enn de burde fått.

Noen gjentar til stadighet at løsningen er bedre lærere. Jeg tror ikke at problemet er at lærerne ikke er gode nok, jeg tror problemet er at lærerne ikke har tid nok. Derfor mener jeg at det viktigste vi kan gjøre, er å gi lærerne nok tid – nok tid til å følge opp hver enkelt elev. Da trenger vi flere lærere på de laveste klassetrinnene. Tidlig innsats i skolen og flere lærere i 1.–4. klasse har derfor vært en av Kristelig Folkepartis viktigste prioriteringer i denne stortingsperioden. Kristelig Folkeparti ønsker derfor en nasjonal norm for lærertetthet på skolenivå. Mitt håp er at vi skal klare å få flertall for denne politikken her på Stortinget i år.

Men – skole handler ikke bare om grunnleggende ferdigheter. Skole handler også om sosialisering, om holdninger og verdier. Skolen skal utvikle hele mennesker,

ikke menneskelige regnemaskiner. Derfor må verdifor- midlingen også vies plass i skolen.

For ti år siden fikk vi Kunnskapsløftet i norsk skole. Nå mener vi i Kristelig Folkeparti at Kunnskapsløftet må føl- ges opp med et verdiløft – et verdiløft som sørger for at de verdiene som trekkes fram i skolens formålsparagraf, ikke bare blir honnørord i en lovtekst, men verdier som får gjennomsyre skolehverdagen og får være med på å prege elevene og på den måten også det samfunnet de skal være en del av.

Fredric Holen Bjørdal (A) [20:44:09]: Som god sunnmøring er eg stort sett glad i ting som er omsetjelege og kan seljast! Men som sosialdemokrat seier eg nei til re- gjeringas ønske om å selje Noreg. I Arbeidarpartiet vil vi at vi skal eige ressursar som vatn, skog og fisk saman – ikkje selje unna for fote på grunn av det som berre kan be- skrivast som høgreideologiske krampetrekningar. Det same gjeld i arbeidspolitikken. Arbeidsmiljølova er ar- beidarbevegelsen sitt arvesølv, som Høgre og Framstegs- partiet no vil selje til høgstbydande.

Vi ser no særleg frå Høgre eit forsøk på å kopiere stra- tegien frå 2013 – brura blir pynta eitt år før valet. Politik- ken blir pakka inn i så mange lag at det kan vere vanskeleg å sjå forskjell på Michelinmannen og arbeidsministeren. Han som var ein raud klut for arbeidsfolk, er bytt ut med ein statsråd som går rundt og trur at ho er ein slags motiva- sjonscoach eller karriererettleiar. Men politikken og målet er gjennomskoda for lengst – rettar og reguleringar i ar- beidslivet skal fjernast.

Der Høgre latar som om ingen ting skal skje, er heldig- vis Framstegspartiet frigjerande ærlege på kva dei vil. Si- dan landsmøtet i 2013, der Siv Jensen sa ho ville byte den norske modellen med Framstegsparti-modellen, har partiet systematisk jobba for å svekkje vanlege folks rettar i ar- beidslivet.

Det nye programforslaget til Framstegspartiet viser hø- grepolitikken sitt sanne ansikt. Summen av den føreslåtte politikken er eit totalt brot med den norske arbeidslivsmo- dellen. Partiet vil ha meir bruk av mellombels tilsetjingar, partiet vil svekkje fagforeiningane og ha lokale avtaler om lengre arbeidsdagar. Det har ingen ambisjonar om å kjem- pe mot sosial dumping og vurderer til og med mindre løn og karensdag til folk som blir sjuke. Det aller mest alvor- lege med det er at vi har sett at Framstegspartiet har fått gjennomslag hos Høgre i denne perioden, og resultatet av fire nye år med ein slik kombinasjon vil vere veldig alvor- leg. Det vil gje mindre tryggleik for arbeid og mindre tryggleik i arbeid, større forskjellar mellom folk og eit kal- dare samfunn der nokon er innanfor og nokon er utafor.

Så snart Arbeidarpartiet kjem i regjering neste haust, kjem vi til å reversere den generelle retten til mellombels tilsetjingar, slik at hovudregelen i norsk arbeidsliv igjen blir faste, heile stillingar. Vi vil fjerne arbeidskontraktar utan løn mellom oppdrag, vi vil stramme inn reglane for leige av arbeidskraft, vi vil ha meir effektive grep for å kjempe mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Ar- beidslivet har mange utfordringar. Problemet er at regje- ringa ikkje møter ei einaste ei av dei. Derfor treng Noreg eit Arbeidarparti, som går i spissen for tryggleiken til alle arbeidstakarar.

Gunvor Eldegard (A) [20:47:32]: For oss i Arbeidar- partiet er arbeid til alle og det å jamna ut skilnader det viktigaste. Etter tre år med mørkeblå regjering har skilna- dene vorte større – mellom fattig og rik, mellom dei som har jobb, og dei som ikkje har jobb, mellom kvinner og menn.

Då er ikkje svaret skattekkutt til dei som har mest frå før. Då må me setja i gang tiltak for å få fleire nye arbeids- plassar. Då må me bruka politikken til å jamna ut skilna- dene.

I løpet av åtte år med den raud-grøne regjeringa vart det skapt 360 000 fleire arbeidsplassar i Noreg, to av tre i pri- vat sektor. Under denne regjeringa er det så langt skapt 25 000 nye arbeidsplassar, og tre av fire av dei er i offent- leg sektor. Det syner at skattekkutt ikkje fører til fleire ar- beidsplassar, noko Høgre og Framstegspartiet lenge har påstått.

Me er nøydde til å satsa på meir innovasjon. Det er synd når Noreg tapar på internasjonale rankingar når det gjeld det å vera gode på innovasjon. I Global Innovation Index har me ramla frå 14. plass og heilt ned til 22. plass. Dette er ikkje godt nok. Me må verta meir innovative. Me må leggja til rette for meir innovasjon gjennom utdanning, gjennom verkemiddelapparatet og gjennom den økono- miske politikken.

Entreprenørskap, innovasjon, IKT og koding må verta ein større del av utdanninga – som basiskunnskapar, ikkje berre som valfag. Me må sørgja for fleire studieplassar innan IKT, og me må ha eit yrkesfagløft – og me må sørgja for at utstyret på yrkesfag er oppdatert, for me veit at når det gjeld både automatisering og IKT, er det store manglar. Det kan me ikkje leva med.

Me må også få fleire jenter inn i tekniske fag. Dersom me skal verta meir innovative, må me bruka alle kreftene våre. Noreg har den mest kjønnsdelte arbeidsmarknaden i Europa, og ungdom som skal velja, vel veldig tradisjonelt. Eg vil at ungdom skal få dobbelt så mange moglegheiter, og at alle skal få utnytta talenta sine.

Så må me ha eit verkemiddelapparat som stadig fornyar seg med omsyn til behova av i dag. Me må leggja til rette for at gode idear får kapital til å utvikla og kommersialisere seg. Det kan me gjera med bl.a. akseleratorprogrammet, som me har føreslått no i fleire år.

Eg har kontakt med mange grunderar, og beskjeden er at kapitaltilgang er ei stor utfordring. Ei anna tilbakemel- ding eg ofte får, er at det er for vanskeleg å bruka verke- middelapparatet vårt. Det tek for lang tid å søkja i forhold til det dei får att. Då held det ikkje med eit regelråd som sit og framleis ikkje er komne i gang med arbeidet sitt – me må faktisk berre begynna å gjera noko.

Hege Haukeland Liadal (A) [20:50:48]: Møter med enkeltmennesker som er satt på sidelinjen i arbeidslivet, gjør alltid inntrykk. Utryggheten som har rammet både den enkelte, hele familier, barn og lokalsamfunn, har nå overskygget det meste. Altfor mange har fortvilt måttet finne ut om boliglånet fortsatt kan betales, eller om salg eller flytting er det eneste mulige. Med det som bakteppe kan jeg innrømme at det har vært krevende å reise hjem til Vestlandet i helgene de siste årene.

Høyre-Fremskrittsparti-regjeringens fokus har hatt tre hovedingredienser:

- skattelette – det skapes knapt nye arbeidsplasser; 25 000 nye jobber på tre år og faktisk to av tre i den ellers så høyresideutskjulte offentlige sektor
- salg av Norge og privatisering på ulikt vis – både av viktige fellesinvesteringer som Flytoget, og også med snakk om Statskog og fiskekvoter
- økende forskjeller – gjennom skattekutt til dem som har mest fra før, mellom dem som har jobb, og dem som ikke har jobb, og gjennom utrygghet i arbeidslivet ved å alminneliggjøre midlertidige jobber og undervurdere sosial dumping

Den norske modellen utfordres nå av høy arbeidsløshet, bevisst økende forskjeller og manglende respekt for betydningen av partssamarbeidet. Mange vil huske partileder og finansminister Siv Jensen, som mente at den norske modellen sto i veien for det norske folk. Nå ser vi demonteringen.

I Rogaland er det nærmere 11 000 arbeidsløse. Hvis regjeringen faktisk mener – slik det ble sagt i trontalen – at arbeidsinnsatsen er Norges viktigste ressurs, må de slutte å samle med initiativer som virker. Handlekraften var eksempelvis totalt fraværende da partene krevde bedring i permitteringsregelverket for å ta i bruk nettopp Norges viktigste ressurs.

I Haugesund strever Arbeiderpartiordfører Arne-Christian Mohn med å få kommunens budsjett i balanse etter 20 år med Høyre-styre. Når man starter året med 165 mill. kr i minus og landets høyeste arbeidsledighet, må man være nokså nær Høyre-topp for å komme på ideen om at det er skattekutt som er svaret.

Bjørn Lødemel (H) [20:54:01]: Vi har bak oss eit usedvanleg krevjande år for landet vårt. Sterk nedgang i oljeprisen, aukande ledigheit og ein ekstrem flyktningssituasjon har sett både regjeringa, Stortinget og mange andre på prøve.

Takk vere ei handlekraftig regjering er vi på veg til å snu den negative utviklinga på rekordtid. Innstramma i flyktningpolitikken har verka, næringspolitikken har fått fart på anna næringsliv, og ei tiltakspakke på 4 mrd. kr på Sør- og Vestlandet har dempa nedgangen i denne delen av landet. I dag lanserer regjeringa også ei pakke på 650 mill. kr.

Det er ikkje tvil om at Noreg er på veg ut av krisa, og regjeringa har levert så det monar. Regjeringa har lagt til rette for vekst og verdiskaping i distrikta ved å gje bedriftene gode vilkår for å skape fleire jobbar og satse på innovasjon. Arbeidsplassar er grunnlaget for alle lokalsamfunn. Derfor har regjeringa redusert skattane og prioriterer kunnskap, infrastruktur og innovasjon. Samla har regjeringa redusert skattane og avgiftene med 18 mrd. kr sidan 2013. For næringslivet er særleg reduksjon i skattlegginga av bedrifter, redusert formuesskatt, utviding av SkatteFUNN-ordninga og forenklingar i meirverdiavgiftsordninga viktig. Dette gjev næringslivet meir pengar å bruke på å skape arbeidsplassar.

Regjeringa har også styrkt satsinga på næringsretta forskning og innovasjon med 2,4 mrd. kr, inkludert realisert skattefrådrag for SkatteFUNN-ordninga. Det gjev meir forskning og utvikling i næringslivet og grunnlag for nye produkt og tenester som gjev ny verdiskaping og vekst. Regjeringa satsar særskilt på å stimulere til gründerverk-

semd og leverer landets første gründerplan. Planen blei følgd opp med 400 mill. kr. ekstra til gründerar i 2016.

I Sogn og Fjordane ser vi resultatane av dette. Når vi går gjennom lista over bedrifter som driv spennande utviklingsarbeid, og som skapar framtidens arbeidsplassar, både i vårt fylke og nasjonalt, har fleire fått støtte gjennom det nasjonale støtteapparatet. Vi finn m.a. nLink i Sogndal, som lagar robotar for byggebransjen, Brødrene Aa i Hyen, som lagar hurtigbåtar med karbon, Lefdal Mine Datasenter, Avans i Dale i Sunnfjord, Moods of Norway og GRS Riflestock, som lagar geværestokkar i min heimkommune Hornindal.

Det er mange grunnar til at desse bedriftene har vakse fram i vårt fylke, som spennande gründermiljø fleire stadar i Sogn og Fjordane, lokal kapital og naturgjevne føresetnader. Dei fleste har også stor nytte av dyktige folk lokalt, m.a. Innovasjon Noreg.

Når vi tek med regjeringa sitt viktige ja til mineralutvinning i Engebøfjellet, er eg veldig stolt over å kunne seie at regjeringa gjev eit viktig bidrag til å skape framtidens arbeidsplassar i Sogn og Fjordane og på den måten er med på å skape vekst og utvikling i vårt fylke.

Sonja Mandt (A) [20:57:21]: Både som enkeltpersoner og som samfunn merker vi når folk får trøbbel med å skaffe seg jobb. Sånn har det bestandig vært. Det nye nå er at vi har en regjering som ikke tar arbeidsledigheten alvorlig nok, samtidig som de fleste av oss kjenner noen som strever på arbeidsmarkedet.

De store utfordringene som vi har hørt om knyttet til oljefylkene på Sør-Vestlandet, sprer seg naturligvis til andre arbeidsplasser og bedrifter i kommuner og fylker som på ulikt vis er en del av oljevirkosomheten. Vestfold er et godt eksempel på det. Vi har flere kompetansebedrifter som har måttet redusere antall ansatte på grunn av nedgangen i oljeutvinningen, slik som f.eks. Agility i Tønsberg. Vestfold er altså et av de fylkene der arbeidsløsheten øker mest. Rundt 3 800 var registrert uten jobb i september, 7 pst. flere enn i fjor på samme tid. Horten ligger høyest med 4,1 pst., og ledigheten øker sterkt også i Tønsberg, særlig høy er ledigheten blant ingeniører og innenfor IKT-fag.

Alle vet at det ikke bare er den enkelte som står uten jobb, som rammes, men hele familien – og ungene. På ulikt vis kan de risikere å oppleve det utenforskapet som oppstår når familieinntekten svikter og forklaringer skal gis på hvorfor mor eller far ikke jobber, eller hva de jobber med.

Derfor er kampen for arbeid en av Arbeiderpartiets viktigste saker. Også vår felles innsats for å sikre en god integrering av flyktninger rammes når arbeidsløsheten øker og arbeidsplassene mangler. Jeg har lyst til å vise til den gode innsatsen som gjøres i Larvik og på Thor Heyerdahl videregående skole, med kombinasjonsklasser som gir rask utdanning av unge flyktninger som vil ut i arbeid. Der legges grunnlaget for en bedre hverdag for dem som skal finne seg en plass i det norske samfunnet – et eksempel og et opplegg som vi burde brukt på alle skoler rundt om. Men det skaper også forventninger om jobb etter hvert og muligheten til å kunne forsørge seg selv. Derfor må vi ha arbeidsplasser og tiltak som kan ta imot alle dem som trenger en jobb.

Det er mange grunner til å ønske seg en ny regjering. Den viktigste er å få skiftet ut ideen om at skattekutt til de rikeste er viktigst, og sette arbeid til alle og et seriøst arbeidsliv fremst, slik Arbeiderpartiet vil.

Det er kun et sterkt fellesskap som også i framtida vil være vårt sikreste kort for å skaffe arbeid til alle.

Torill Eidsheim (H) [21:00:21]: I trontalen blei det peika på at vi må forstå at endringar er påkravde for å nå samfunnsmåla våre, men òg at det vil fordre evne og vilje til endring. Vi treng ei vidareutvikling av norsk økonomi, og vi treng fleire arbeidsplassar med høg verdiskaping – vi treng fleire bein å stå på!

Mantraet frå Arbeidarpartiet i dag har vore at omstillinga nesten har stoppa opp, og at det ikkje er blitt stimulert til vekst i privat næringsliv i denne perioden. Det er gjennomskodleg retorikk! Eg vel å tru at det norske folk ser at den vakta som den sitjande regjeringa har hatt, har vore meir krevjande enn den tida dei raud-grøne hadde. Trass i gode tider gjekk sysselsetjinga faktisk ned då, og Arbeidarpartiet brukte ikkje handlingsrommet til å rigge Noreg for tøffare tider. Dette har Noreg lidd under, og jobben med å ruste landet vårt for framtida må vi ta no i dag!

- Vi må sikre at arbeidsplassar blir skapte innan både eksisterande og nye område.
- Vi må sikre at teknologiutviklinga får kome alle til gode.
- Vi må sikre ei forvaltning som vil kunne gje innbyggjarane dei beste tenestene.

Noreg er eit av dei mest digitaliserte landa i verda. Mange av dei tenestene som vi bruker i dag, eksisterte ikkje for fem år sidan. Utviklinga vil fortsetje, og ho vil akselerere. Både innbyggjarar og næringsliv vil kome til å forvente at Noreg skal bli eit smartare samfunn der gode vekstvilkår for framtida er sikra. Det kan ikkje løysast med gamle verktøy.

Vi ser at Noreg no handterer omstillinga. Det har funnert med ny politikk og med målretta tiltak:

- rekordsterk satsing på veg og bane
- omorganisering og forenkling av offentleg sektor
- styrking av incentiv for forskning og utvikling
- grep som styrkjer norsk eigarskap

Men vi har framleis store oppgåver framfor oss, oppgåver som vil trenge både optimisme, pågangsmot og samarbeidsevne. Noreg treng ei leiing som peikar på, og som opnar for, å nytte dei moglegheitene som landet vårt har.

Ingen kjenner framtida, men vi kan leggje til rette for gode vekstvilkår, med eit samspel mellom teknologiutvikling og digitalisering som vil løyse framtid utfordringane våre innan både transport, energi, klima, miljø og helse.

Og kanskje er det nettopp her at vår «nye olje» ligg. Denne regjeringa har både evne og vilje til å vere med på endringane for eit digitalisert og smart samfunn!

Tore Hagebakken (A) [21:03:40]: Skal vi sikre arbeid til alle, gjøre forskjellene mellom folk mindre slik at nasjonen sammen blir sterkere, må vi ta hele landet i bruk og gi muligheter til alle.

Arbeiderpartiet har gjennom sin historie hatt mange gode slagord, som representerer tydelig politisk retning og prioritering. To av slagordene som jeg er aller mest begeistret for, er «Hele folket i arbeid» og «By og land hand i hand». De er tidløse og like aktuelle. Særlig aktuelle er de

etter tre år med høyrepolitikk, som har gitt økt ulikhet på arbeidsmarkedet, mellom folk og mellom by og land.

I trontalen kunne vi høre at vi skal skape verdier over hele landet, både i sentrale strøk og i distriktene. Resten av innlegget mitt skal handle om høyhastighetsbredbånd – eller, rettere sagt, mangelen på den slags. Godt bredbånd er helt avgjørende for at vi nettopp skal skape verdier over hele landet. For Distrikts-Norges framtid er bredbånddekning særlig viktig for en god utvikling. Avstander viskes ut, vel å merke om en har nettilgang og det går fort nok. Men situasjonen begynner å bli kritisk. Den digitale utvikling, som bare akselerer, noe vi som politikere understøtter, følges ikke opp med nødvendig infrastruktur. Da settes folk i altfor mange lokalsamfunn i landet vårt på sidelinjen. Folk med energi og oppfinnsomhet, bedrifter, barn og unge får ikke mulighetene de skal forvente i et moderne samfunn, får ikke utfolde seg slik de kunne. Dette er mennesker vi forventer eller forlanger skal bruke de digitale løsningene vi i offentlig sektor rigger opp, mer og mer uten alternativer. Slik kan det ikke fortsette.

Mitt hjemfylke, Oppland, har den dårligste bredbånddekningen i landet. For ikke lenge siden møtte jeg politikerkollegaer fra Fjellregionen i innlandet som hadde stor tro på framtiden, men som var rimelig fortvilet over bredbåndsituasjonen – utålmodige, naturlig nok. Nettproblemene rammer ikke bare utkantkommuner. Jeg pratet nylig med næringsdrivende i Snertingdal i Gjøvik kommune: en verkstedeier som måtte reise flere kilometer for å finne dekning hver gang han skulle bestille bildeler, noe han gjorde ganske ofte, og en annen en, som måtte reise på kafé i byen for å kunne delta i videokonferanser med sin internasjonale arbeidsgiver og sine kollegaer.

Ifølge Klassekampen har Høyre og Fremskrittspartiet sørget for at landets 50 rikeste har fått i snitt 20 mill. kr hver i skatteutt. Samtidig har de gått inn for å kutte den statlige støtten til bredbåndsutbygging med 100 mill. kr både i 2015 og i 2016. 50 mill. kr ville stått igjen på budsjettposten, om ikke stortingsflertallet hadde satt ned foten og fått inn igjen en god del av det. For regjeringa er det altså viktigere å gi skatteutt til tre av landets rikeste enn å sørge for bredbåndsutbygging, for beløpet til de tre rikeste er høyere enn det regjeringa egentlig ville bruke på bredbånd. Da blir det rimelig freidig å snakke om å skape verdier over hele landet, både i sentrale strøk og i distriktene.

Kari Raustein (FrP) [21:07:04]: Det er ingen tvil om at oljeprisfallet har satt sitt preg på Norge generelt og ikke minst på mitt eget fylke, Rogaland, spesielt. Mange mennesker har måttet innstille seg på en helt ny hverdag, og mange, særlig blant de unge, har mistet jobben og har måttet endre sine framtidsplaner.

Jeg er derfor svært glad for at vi nå ser at de tiltakene regjeringa har kommet med, begynner å virke. Sakte, men sikkert går ledighetstallene i Rogaland nedover. Med en blå-blå politikk som bidrar til aktivitet og omstilling, er jeg optimist på både Norges og Rogalands vegne.

Det er ingen quick-fix på endrede arbeidsmarkeder og forutsetninger, men målrettede og fornuftige tiltak har effekt. I revidert nasjonalbudsjett i år ble 250 mill. kr kanalisert til kommunene på Sørlandet og Vestlandet til vedlikehold og rehabilitering av veier, bygg og anlegg. Dette er gode investeringer som bidrar både til å bedre infrastrukturen og til å få et bedre arbeidsmarked.

Jeg vil også trekke fram noen konkrete tiltak som regjeringen har iverksatt, og som jeg er overbevist om bidrar til en bedring av situasjonen for mange. For å hindre at permitterte avbryter påbegynt utdanning, har regjeringen fått endret regelverket, slik at det har blitt mulig for permitterte å fortsette påbegynt utdanning uten å miste dagpengene. Dette oppmuntrer til både utdanning og omstilling.

Det ble også satt av penger til 1 000 ekstra tiltaksplasser i en egen ungdomssatsing. Dette kom i tillegg til dagens ordning, der unge under 30 år allerede er en prioritert gruppe. Å legge til rette for at unge som er rammet av arbeidsledighet, får ta utdannelse som er etterspurt i arbeidsmarkedet, er svært viktig, i tillegg til at flere unge får fullført videregående skole enten de mangler enkelte fag eller trenger å forbedre sine karakterer. Også her har regjeringen levert.

Et sentralt element her er også den store økningen i lærlingtilskuddet. Siden Høyre og Fremskrittspartiet overtok, har lærlingtilskuddet økt med 17 500 kr. Vi vet at lærlinger er en særlig utsatt gruppe i en situasjon med nedgang i økonomien og stigende arbeidsledighet. En slik konkret og stor satsing på lærlingtilskuddet er viktig og er med på å gi et klart signal til bedriftene om at regjeringen mener alvor med sin satsing på yrkesfag.

Denne satsingen skal vi i Fremskrittspartiet jobbe for at skal fortsette, slik at vi får lagt grunnlag for økt sysselsetting og verdiskaping også i fremtiden.

Åsmund Aukrust (A) [21:10:09]:Sist Høyre satt fire år i regjering, var svaret fra velgerne klart: Man ville ikke lenger ha store skatteutt, privatisering av skolen og sulteføring av kommunene. Høyre i regjering ble møtt med ett av Høyres dårligste valg, og Erna Solberg ledet partiet ut av regjering.

Etter det skrev Erna Solberg sin bok «Mennesker, ikke milliarder». Man skulle ha et mykere Høyre – ikke et kalkulatorparti, men et Høyre som snakket mer som partiene på venstresiden: mer om velferd, mindre om skatteutt. Det skulle vise seg å være en strategi som fungerte.

Høyre vant valget for tre år siden. Og hva har nå skjedd? Jo, på slutten av perioden vet vi svaret: Høyre er det samme partiet som det Høyre alltid har vært. «Mennesker, ikke milliarder» var et fint slagord, men når vi ser hva de har prioritert, skulle man tro boka hadde en skrivefeil. Erna Solbergs bok burde hett «Mennesker med milliarder», for det er virkelig det vi har fått – en regjering med størst hjerte for dem som har de største lommebøkene. De uføre har fått kutt i feriepengene, de eldre har mistet kulturen, barna på skolen har mistet skolefrukten. Fremskrittspartiet foreslår store kutt i sykelønnen – smålige kutt, og de som er rammet, trenger ikke å lure på hvor pengene har blitt brukt. Pengene har blitt brukt på dem som har aller mest.

I dag har vi igjen fått det dokumentert. De 50 rikeste menneskene i Norge har fått tusen millioner kroner i skatteutt fra denne regjeringen – trillebårslast med millioner kjørt ut til dem som har aller mest. Det er så urettferdig at man knapt tror det er sant. Jeg utfordrer høyrepartiene til å finne de stemmene som synes dette er en riktig prioritering. Spør naboene deres, barna deres, søsknene deres eller barnebarna deres: Er det riktig at de 50 rikeste i Norge skal få 20 mill. kr hver? Eller kunne vi brukt de pengene annerledes, på skole, på helse eller for å skape nye arbeidsplasser?

Jeg tror ikke man finner mange som synes dette er en riktig prioritering. Jeg tror knapt man finner noen som helst. Tvert imot river det i rettferdighetssansen vår.

Men i denne sal finner vi flere. I morges fikk vi rene ord for pengene. Hva synes Høyre egentlig om at 50 personer har fått mer i skatteutt enn hva 2 000 mennesker tjener i året? Jo, det er helt «fantastisk», svarte Høyres parlamentariske leder.

Vi har en regjering som driver en politikk for større forskjeller. Jeg skjønner Høyre ikke vil snakke om dette, men det er den brutale virkeligheten. Det er dette det norske folket skal svare på om de ønsker at skal fortsette neste år. Da tror jeg det vil gå som sist Erna Solberg styrte Høyre i regjering: Folket sier nei til usolidariske skatteutt og ja til et nytt flertall og en ny kurs.

Ingebjørg Amanda Godskesen (FrP) [21:13:28]: En av forutsetningene for å lykkes med omstilling og nyskaping i framtiden, er at velferdsordningene treffer dem som faktisk trenger dem. Disse ordningene er samfunnets sikkerhetsnett og bidrar til at arbeidsmarkedet fungerer. Samtidig er det helt nødvendig for bærekraften i velferds-samfunnet at ordningene ikke er tungroddede, byråkratiske eller – enda verre – blir utnyttet og uthullet av dem som egentlig ikke trenger dem.

Det er slik at velferdsordningene stort sett administreres av Nav, og dersom man gjør arbeid til en av de viktigste jobbene for Nav, slik tidligere arbeidsminister Robert Eriksson ønsket, vil man oppnå å sikre folk arbeid og, jeg vil si, en mer meningsfylt hverdag. Det skaper større selvspekt for dem det gjelder, og man får økt verdiskaping for samfunnet. Det er en vinn-vinn-situasjon for alle.

I høst behandler vi her på Stortinget Nav-meldingen. I den forbindelse har min kollega Wiborg og jeg reist mye rundt her i Norge. Vi har bl.a. vært på NAV Tvedestrand og NAV Vegårshei, som begge ligger i mitt hjemfylke, Aust-Agder. Der fikk vi høre om utfordringer og muligheter slik Navs egne ansatte ser det, og det har vært veldig lærerikt.

Jeg har også gjort det til en viktig oppgave å ta imot innspill fra enkeltmennesker og deres erfaring med Nav. Ofte hører jeg historier både om ting som virker, og om ting som ikke virker.

Jeg har bl.a. fått mange henvendelser fra unge mennesker som opplever at reglene er stive og vanskelige. Derfor er jeg glad for den ungdomssatsingen som vi skal behandle i statsbudsjettet nå i høst, og noe av det viktigste for meg er at Nav blir flinkere med ungdom. Nav må forstå ungdommen og deres behov, og Nav må ha de riktige virkemidlene. Så må også ungdommen forstå hva Nav sier og trenger, og de må selv ta ansvar for sitt liv.

Så litt samferdsel mens jeg er i gang: Rv. 9, som går gjennom både Aust-Agder og Vest-Agder, har vært og vil være en av mine hjertesaker så lenge jeg er stortingsrepresentant og kan være med og påvirke. Rv. 9 er viktig for alle som reiser mellom Sørlandet og Vestlandet. Her går det mye tungtrafikk, noe som gjør det farlig for dem som bor langs veien. Men vi jobber nå for gul midtstripe gjennom hele Setesdal, og derfor var det med stor glede jeg kunne reise nettopp til Setesdal i forrige uke, med en aldri så liten budsjettlekkasje, ja faktisk to.

Regjeringen foreslår i budsjettet for 2017 at det blir penger til gang- og sykkelsti på veien mellom Valle og

Harstadberget – en vei som foreløpig ikke er utbygd – det er særdeles viktig å sikre barn og unge så de får en trygg og god skolevei. I tillegg til denne gang- og sykkelveien blir det også satt av penger, 30 mill. kr, til neste byggetrinn i Setesdal, som er Skomedal. Dette gjør at det blir sammenhengende utbygging, vi får billigere og raskere vei, lokale entreprenører får utbyggingene, og det blir tryggere å bo og reise i Setesdal.

Audun Otterstad (A) [21:16:30]: Er det tre ting som inntreffer når høyrepartiene tar makten verden over, så er det store velferdskutt, det er store skattekutt, og det er ideologiske privatiseringer av store statseide ressurser – eid av folket.

I Norge har vi den største målte arbeidsledigheten på to tiår i landet vårt. Likevel omtales det knapt nok i denne trontaledebatten av Høyre og Fremskrittspartiets representanter, men framstilles gjerne i glansbilder, ledet an av statsminister Erna Solberg. Den økonomiske politikken virker kraftig, sier statsministeren. Ja, så kraftig at om lag 140 000 enkeltmennesker står uten arbeid, er arbeidsledige – eller det regjeringen kaller å være omstilt.

Samtidig dropper 15 000 elever ut av skolen hvert eneste år, fordi de ikke klarer å mestre eget liv. Svaret ungdommene og de arbeidsledige blir møtt med, er skattekutt. Hva var egentlig spørsmålet?

Selv om man skulle tro at nikab er regjeringens jobb nr. én når man hørte representanten Nesvik i dag, så er det skattekutt til de aller rikeste – selv om det ikke nevnes skriftlig. Det er jo ikke populært et år før valget. Man trenger heller ikke å være parlamentarisk leder eller å ha kommet til side 420 i sosialøkonom Stoltenbergs bok for å forstå at det er forskjell på hva man bruker penger på i et statsbudsjett.

Bestefaren min brukte også mye penger en gang han gravde ut tomten og bygde et hus som familien og mormoren min skulle bo i. Jeg tror det hadde blitt meget upopulært hvis han på tur hjem for å bygge det huset med materialer han hadde kjøpt, heller hadde gamblet bort pengene. Kritikken mot en visjonsløs regjering går ikke nødvendigvis på at man øker pengebruken, det gjelder jo hva man bruker pengene på, at man finansierer de rikes skattefest med våre felles pensjonskroner. I stedet kunne man ha prioritert velferden. Man kunne ha sagt at vi ønsker å pusse opp gamle sykehjemsplasser der det bor eldre mennesker. De er ikke verdig den prisen. Vi kunne ha fått flere i arbeid. Det virker som at det eneste målet med gründerpolitikken er å selge ut bedrifter som lykkes, i stedet for å bygge kompetanseklyster. Og vi kunne ha satset på alle dem som ikke får læreplass.

I løpet av 2017 skal Arbeiderpartiet gjennomføre den største omstillingen landet vårt kommer til å se. Vi skal bytte ut hele regjeringen. Og som en felles bekjent av oss har jeg ti råd til dem: Det ene er at dere må omstilles. Det er viktig med en egeninnsats. Det er viktig å ha mobilitet og være villig til å flytte på seg. Det er viktig å være villig til å forsøke nye bransjer og være villig til å fylle hullene i cv-en når man blir omstilt, når Jonas Gahr Støre blir statsminister i dette landet.

Christian Tynning Bjørnø (A) [21:19:56]: Jeg har lyst til å fortelle litt om stoda i Telemark, og det er ikke tilfeldig, for Telemark karakteriseres ofte som et Norge i

miniatyr. Store, spredte og sammensatte Telemark trenger en regjering som forstår oss bedre enn det dagens regjering gjør.

Jeg vil illustrere dette ved tre forhold. For det første: Telemark har en omfattende industri, med ansatte som hver dag står på for høy produktivitet og bidrar til verdiskaping – en industri som klarer mye alene, men som også er avhengig av gode rammebetingelser for å kunne drive godt i framtiden. Jeg vil i denne sammenheng trekke fram INEOS i Bamble. INEOS produserer plastråvarer som eksporteres til store deler av verden. De britiske INEOS-eierne ønsker å investere 8 mrd. kr i fabrikken i Bamble og ba derfor staten om å stille som garantist for å få lån av bankene. Men hittil har regjeringen sagt nei. Bamble, Telemark og Norge trenger en regjering som forstår at det er nødvendig i større grad å bruke statlige virkemidler, som f.eks. lånegarantier, for å bidra til å øke investeringene i fastlandsindustrien. Det handler om å trygge både verdiskapingen og arbeidsplassene for framtiden.

For det andre: I industrien jobber det folk som må prestere og levere. En god helse er da en viktig forutsetning. Sykehuset Telemark er i ferd med å gjennomføre det som er blitt kalt en utviklingsplan, som bl.a. har ført til at to lokalsykehus er lagt ned. Det er med andre ord tatt ganske tøffe grep i fylket vårt, men vi opplever at vi får ganske lite igjen. Vi trenger en regjering som satser på helsetjenestene i Telemark, som sørger for at eksisterende bygningsmasse blir rehabilitert, og som ikke minst sørger for bygging av et nytt sengebygg i Skien.

For det tredje: Ikke selg Norge – ikke selg Telemark. I Telemark har vi mye skog, og skogen trives i Telemark. Det er ikke uten grunn at Drangedal, skogkommunen, har slagordet «Fire millioner grantrær kan ikke ta feil!». Regjeringen har sørget for at stadig større skogeiendommer legges ut for salg, eiendommer som også ligger i Telemark. Vår felles skog er vår felles ressurs. Skogen bidrar til verdiskaping og rekreasjon. Vi trenger en regjering som forstår at det er nok nå. Løsningen er ikke å selge, men å legge til rette for vekst også i vår felles skog.

Vi trenger kort og godt en regjering – en ny regjering – som forstår Telemark og Norge bedre.

Ketil Kjenseth (V) [21:23:07]: Vi har kommet til den avdelingen i debatten som handler mye om Norge rundt, og en beretning fra Oppland er ikke så dyster som mange har vært på talerstolen her og beskrevet. I Oppland har vi satt norgesrekord i antall overnattinger i sommer. Juli var første gang Oppland hadde flest overnattinger i landet. Med over 612 000 overnattinger var det faktisk også ny norsk rekord på en måned – med god margin. Alt er altså ikke flatt i Oppland og innlandet.

Faktisk er de aller fleste i arbeid i Oppland. Ledigheten er stabil – på rekordlave 1,7 pst. Ja, vi har så mange jobber at både reiselivet og landbruket er helt avhengig av utenlandsk arbeidskraft.

Med et variert og småskalabasert reiseliv i Gudbrandsdalen, i Valdres og på flatbygdene er mange småbedrifts-eiere glad for at formuesskatten er redusert og pengene kan brukes på kompetanse- og produktutvikling. Det er et lite, men grønt skifte på gang i norsk reiseliv.

I år er første året hvor min hjemby, Gjøvik, er universitetsby. NTNU har kommet til Østlandet og valgte Høgskolen på Gjøvik som sin base. Det vil være en stor bidragsyt-

er til videre vekst og innovasjon, for Gjøvik, så klart, men ikke minst for industriklynga på Raufoss og for hele Vest-Oppland, ja sågar hele Oppland og innlandet.

Men vi skal ikke hvile på de grønne laurbærbladene. Vi trenger at staten bidrar til å løfte materialteknologiklynga på Raufoss vidare til Global Centres of Expertise-status for å bidra til det grønne industrielle skiftet i Norge.

Neste år leveres det første av ti nye togsett på Gjøvikbanen. Det kommer nytt kryssningsspor på banen og nytt stasjonsområde. Dagens flertall har lovd dobbeltspor til Lillehammer innen 2030. Den forrige regjeringen satte stopp på Hamar og utsatte alt på Gjøvikbanen til etter 2023. Firefelts E6 kommer til Mjøsbrua innen 2021 og skal vidare til Øyer.

I langtidsplanen for Forsvaret er det satt av 9 mrd. kr de neste årene til samling og utvikling av Cyberforsvaret på Jørstadmoen. Dette er en viktig satsing for Norge aller mest, men selvfølgelig for Forsvaret og for hele innlandet. Det er altså betydelige investeringer, betydelige muligheter.

Så har Oppland og Hedmark også noen alvorlige utfordringer. Våre fylker topper statistikken over selvmord blant unge gutter. Vi har stort frafall i videregående skole, og vi har ganske mange overdosedødsfall i de to fylkene. Dette er velferdsutfordringer som vi står overfor, og vi er nødt til å ta politisk lederskap for å løse disse utfordringene. Jeg etterlyser Arbeiderpartiet, som har fylkesordføreren i de to fylkene, som har ordføreren i de fleste kommunene: Hvor er dere for å ruste den ungdommen for det framtidige arbeidslivet? Det er det som er jobben i våre to fylker.

Mudassar Kapur (H) [21:26:10]: Lederen i SV og noen andre av hans kollegaer var tidligere i dag innom et tema som opptar mange i de store byene, og også i min hjemby, Oslo. Jeg tenker selvsagt på boligpolitikk. Dermed sørget SV for å starte sesjonen med å sette bolig på dagsordenen, og det er jeg glad for.

Representanten Lysbakken mener vi trenger «en boligpolitikk som tar utgangspunkt i at bolig er noe man bor i, ikke noe man spekulerer i», som han sa. Men det er bare retorikk. Hvis vi ser på hvilken praktisk politikk SV har foreslått i de siste ukene, ser vi at de ønsker å innføre en nasjonal boligslett som nettopp vil sørge for at vi ikke ser på folks hjem som et sted hvor de skal bo, og et sted hvor deres barn skal vokse opp, men heller som et skatteobjekt som de skal betale enda mer for å bo i. Lysbakken og SV mener at en nasjonal boligslett er viktig for å stagge prisene i Oslo. Kan noen i SV vise til en eneste økonom i Norge som er enig i at en nasjonal boligslett vil dempe prisen i pressområdene? Kan noen i SV fortelle den norske befolkningen hvor høy boligsletten må være i hele landet for at boligprisen skal gå ned? Kan noen i SV fortelle oss hvorfor de mener at det er rettferdig at en alenemor på bygda må betale boligslett for å dempe prispresset i Oslo?

Både Arbeiderpartiet og SV prøver å framstå som veldig såret og fortvilet over situasjonen i boligmarkedet, men de har ingen troverdighet. La oss viske bort all retorikken og se på politikken fra disse partiene. SV stemte for 1 100 færre boliger enn det Høyre-byrådet la opp til i perioden 2011–2015. Arbeiderpartiet stemte også for færre boliger enn det byrådet la opp til. Arbeiderpartiet og SV var med på å presse igjennom et forslag i Stortinget rett før

sommeren som vil gjøre det 100 000 kr dyrere å bygge en bolig på 60 m². Arbeiderpartiet og SV tvang igjennom en leilighetsnorm i Oslo som har satt et tak for bygging av små boliger i Oslo sentrum, slik at vi bygger minst av det som etterspørres mest, og de nekter fortsatt å fjerne normen.

I sommer lanserte SV et forslag om at staten skal bygge alle boliger, og at vi må ha statlig prisregulering, slik at vi kan gå rett tilbake til tiden med penger under bordet, og da spør jeg: Hvem er de heldige vinnerne av denne Lotto-premien som SV skal dele ut, og hva med dem som ikke har masse kontanter til å betale under bordet? Ingen svar.

Lysbakken gikk tidligere i sommer ut og sa at det er feigt ikke å innføre en nasjonal boligslett. Men hvis vi ser på hvilken politikk de har gjennomført, mener jeg at det er feigt å komme tilbake til Stortinget nå og be om en nasjonal boligslett som svar på at man selv ikke har levert da man hadde ansvaret.

Ingrid Heggø (A) [21:29:40]: Eg representerer eit fylke som regjeringa ikkje vil ha, ikkje vil satsa på, men byggja ned og demontera – sterke ord, ja det er det, men så har verkeleg folk i Sogn og Fjordane òg fått føla på kroppen kva høgrepolitikk er i praksis.

Eg vil retta ein takk til Kristeleg Folkeparti og Venstre, som har hjelpt meg å stoppa nedlegginga av Fiskeridirktoratet i Måløy, Forskningsstasjonen på Fureneset i Fjaler og òg andre.

Arbeid til alle, velstand til alle og velferd til alle vert best skapt gjennom sterke fellesskap. Høgre og Framstegspartiet aukar forskjellane ved å gje skatteutt til dei som har mest frå før, i staden for å satsa på arbeid, utdanning, helse og skule. Forskjellane aukar òg mellom dei som har trygge jobbar, og dei som har utrygge jobbar, mellom by og land og mellom kvinne og mann.

Og så vert det snakka om omstilling som om dette er eit nyord. Hydro Elkem i mitt fylke har drive med omstilling så lenge eg kan hugsa. Bøndene har omstilt og omstilt, og fiskarane like så. Men det hjelper ikkje berre med omstilling, det må leggjast til rette for å skapa nye arbeidsplassar, og her viser talas tale heilt klart at regjeringa brukar feil medisin.

På Arbeidarpartiet si vakt vart det skapt om lag 360 000 nye arbeidsplassar, under dagens regjering berre 24 000. Arbeidsløysa vert forsøkt bortforklart. Regjeringa er ikkje eingong bekymra, dei har til og med leigd fengselsplassar i utlandet i staden for å byggja i Vik til halve prisen, og ha norske arbeidsplassar. Og kvifor svarar ikkje regjeringa i denne debatten på hovudutfordring nr. ein? Korleis skal dei leggja til rette for fleire nye arbeidsplassar i privat sektor? Korleis få fleire i jobb? Det hadde vore ei heilt ærleg sak om dei hadde kjempa og tapt. Men nei, når dei ikkje eingong prøver, ja då har regjeringa svikta.

Så til regjeringa si overdrivne tru på marknaden og det private. Kommersialiseringa av flyplassen i Florø har ført til kutt i kveldsruter og morgonruter, og dyrare billetterar er konsekvensen. Bra for næringslivet? Nei. Bra for folket? Nei. I fylket vårt har vi fått ein ny privat kristen skule med heile to – to – elevar. Er det rett bruk av fellesskapet sine ressursar og godt nok fagleg og sosialt for elevane? Nei.

Arbeidarpartiet vil byggja landet, vi vil ikkje selja landet. Vi vil at folket skal eiga vatn, skog og fisk saman. Vi skal vera garantisten for at fiskeressursane skal tilhøyra

fellesskapet. Fiskeflåten skal eigast av fiskarane, og nasjonalitetskravet skal opprethaldast. Vi må ikkje setja oss i ein situasjon der kvotane kan hamna på utanlandske hender. Fisken er ein evigvarande ressurs, han tilhøyrer fellesskapet.

Norunn Tveiten Benestad (H) [21:33:06]: Når tidene blir urolige, er det menneskelig å søke trygghet: trygghet i hverdagen, for egen økonomi, for arbeid og for familien. Arbeid, aktivitet og omstilling har preget regjeringas politiske arbeid i året som gikk, og vil også gjøre det i året som kommer. En viktig utfordring har vært å sikre at arbeidsledigheten som rammer deler av landet vårt, ikke biter seg fast på et langsiktig høyt nivå, slik den gjorde da Arbeiderpartiet styrte landet på 1990-tallet. Derfor har regjeringas målrettede tiltak for regionene som har vært hardest rammet av arbeidsledigheten, vært så viktig. Heldigvis ser vi nå tegn til at trendene snur, og politikken virker.

I mitt hjemfylke, Vest-Agder, som har vært kraftig rammet av nedgangen i oljesektoren, kunne Nav-direktør Per Lund forrige fredag slå fast at arbeidsledigheten nå er nede i 3,4 pst. Det er faktisk under nivået på samme tidspunkt i fjor. Han antok at bunnen nå er nådd på Sørlandet, og at ledigheten vil falle utover høsten. Det gir håp for mange familier som har opplevd denne usikkerheten på kroppen.

Virkemiddelapparatet har vært tatt i bruk, etablerings-tilskudd, SkatteFUNN, forskningsmidler, miljøteknologifond og Enova-midler har bidratt til aktivitet, nyskaping og nyetablering. Et godt eksempel er et lite tremannsfirma i Kristiansand som jeg besøkte forrige uke, der tre ingeniører driver produktutvikling for olje- og energibransjen. De er snart klare til å lansere et nytt produkt ved hjelp av virkemidelpakken som næringsministeren har gått i bresjen for, og det kan gi arbeid til flere i tiden som kommer. Sammen med skattepolitikken og tiltakspakkene bidrar virkemiddelapparatet til både sysselsetting og omsetning. Det får vi dokumentert også fra Statistisk sentralbyrå, som slår fast at den økonomiske politikken har gitt et vesentlig bidrag til at oljenedturen ikke har ført til en enda mer betydelig nedgang i norsk økonomi. Og Cappelen-utvalget var klar på at finanspolitikken har vært og er ekspansiv, og at dette har dempet nedgangen i økonomien.

Jeg har også lyst til å si et par ord om utdanningspolitikken og hvordan den har virket i landsdelen vår. Mens lærerne før regjeringsskiftet i 2013 klaget mye på mangel på tilbud om etter- og videreutdanning, har vi nå i Agderfylkene nesten 1 000 lærere som har fått innvilget et sånt tilbud under nåværende kunnskapsminister. Hægebostad og Audnedal kommuner er blitt språkkommuner, Kristiansand, Arendal, Risør og Gjerstad er blitt realfagskommuner, og i Songdalen kommune har «kidsa» koding som valgfag. Det er framtidsrettet kunnskapspolitik som virker, og som kommer til å sette spor.

Michael Tetzschner (H) [21:35:52]: Det har vært en lang dag, men ikke desto mindre har den gitt en interessant avklaring, nemlig ved at Arbeiderpartiet i flere innlegg indirekte har sagt at forholdstallet mellom privat sysselsetting og offentlig sysselsetting er av betydning. Det er rett og slett fordi det er privat sektor som finansierer offentlig velferd. Uten overskudd fra næringsvirksomhet, uten bedriftenes evne til å utbetale lønn til sine ansatte,

som staten igjen får sin rikelige del av, hadde kommune og stat og deres politikere ikke hatt en eneste krone å fordele til gode formål. Derfor lyder det litt hult når Arbeiderpartiet beskylder den borgerlige regjeringen for at tre fjerdedeler av all arbeidsplassvekst i det siste har kommet i offentlig sektor. Slik må det nødvendigvis være når en stor og viktig sektor og deres leverandører er under nedskalering. Inntil dette tar seg opp igjen, vil dette selvfølgelig være bildet.

Samtidig er det nedslående når man ellers hører rød-grønn retorikk ta for seg verdiskapingen i samfunnet. Forstår man hva man snakker om i Arbeiderpartiet og SV når man snakker om verdiskaping? Noen av deres representanter minner – med all respekt er – om mennesker som ikke har satt sine ben i en privat bedrift annet enn kanskje med en vernehjelm som det står «gjester» på. Man merker det også i omtalen av politikk og arbeidsplasser. Det høres ut som trygge arbeidsplasser er noe man kan kjøpe eller regulere seg til. Slik er det ikke, det er ideene, patentene, en effektiv produksjon og salget som avgjør om en arbeidsplass når den er etablert, forblir trygg. Det er bedriftenes generelle vilkår og konkurransevne som hindrer arbeidsplassene i å bli nedlagt eller flyttet.

Da er det selvfølgelig selvmotsigende å angripe bedrifter for at de går med overskudd, eller – for å benytte et hyppig fyord fra rød-grønn side her i debatten – at de er kommersielle. De kommersielle har liksom urene motiver. Men det er nettopp overskuddet de genererer, som gjør at arbeidsplassene blir trygge, som gir lønnsøvn, og som tiltrekker seg privat sparing for videre vekst. Man kan merke hele paletten av nærmest nedgjørende karakteristikk av de som finansierer velferdsstaten, og som gir politikere – oss – penger til å fremstå som gavmilde. Men pengene må tjenes i privat sektor før de kan brukes i offentlig sektor.

Vi har hørt i debatten i dag, passe avstemt etter rødfargen, ord som «velferdsprofiterer», «kommersielle» og «profittjagende». Det er altså det de rød-grønne omtaler som bortkastede penger. Det gjelder særlig når private aktører slipper til, men det er det vi må gjøre hvis vi nettopp skal få til et bedre forholdstall mellom offentlig ansatte og privat ansatte.

Arnulf Goksøyr (H) [21:39:18]: Regjeringa signaliserer store ambisjoner for å bidra til reduksjon i utslipp av skadelege klimagassar. Paris-avtalen vitnar om at Noreg tek det grøne skiftet på alvor. Dette gjev vår nasjon store moglegheiter med den tekniske kompetansen og den innovasjonskrafta som ligg i ulike kunnskapsklynger i vårt land.

Vi har føresetnadene med eit svært kompetent maritimt miljø, med omsyn til både språkteknologi, elektrisk frekvensteknologi, hybride framdriftssystem og gassdrivne fartøy. Noreg har kunnskapsmiljø som skal til for å gjere framifrå forskning om til grøn revolusjon. Det er berre å bestemme seg, stille krav og gjennomføre. Mange norske reiarlag, verft og teknologiselskap gler seg over desse utfordringane. Omstilling gjev rom for å stramme opp kursen.

Det er norsk maritim kompetanse som skal løyse utfordringane med lavutslippsteknologi og det grøne skiftet. Energieffektive fartøy kan best utviklast i Noreg, og verda vil spørje etter norske løysingar. Då må det også byggjast i Noreg, ved norske verft. Dei neste seks-åtte åra skal det byggjast ei rekkje nye ferjer til mange milliardar kroner.

Der må vi stille dei strengaste krava i verda til rein energi og grøn teknologi. Dei teknologiske fortrinna våre vil også verte eit konkurransefortrinn – det må vera så strenge krav at det må norsk innovasjonskraft til for å løyse kontraktskrava. Med økonomisk støtte frå Enova registrerer vi at mange bedrifter leverer berekraftige løysingar.

Internasjonale samarbeidsavtalar må til. Likevel ser vi at avtalar vert omgått, med tanke på konkurransevilkår. Finansieringsordningar vrir investeringane frå Noreg til andre land, «tax lease» og andre utanlandske grep vert lyfta fram for å vinne kontraktar. Dette må overvinnast – og med dette også det teknologiske miljøkapløpet.

Det er gledeleg å sjå at regjeringa har gjeve klar melding om å byggje tre nye kystvaktfartøy, både for å vareta tryggleiken i norsk territorium og fordi fartøya skal byggjast i Noreg. Suverenitet kan også vidareutviklast med å vere fyrst ute med ny lavutsleppsteknologi der. Vi bør ha som ambisjon også i framtida å vere fremst på maritim innovasjon og teknologisk nyskaping.

Her leverer regjeringa dei nødvendige løysingane som bidreg til fleire jobbar, betre jobbar og meir verdiskaping, som vi skal leve av i framtida.

Bente Stein Mathisen (H) [21:42:31]: Vi har i dag 29 000 unge under 30 år som står utenfor arbeidslivet. Nav skal vurdere og avklare om de er i stand til å jobbe, men mange av dem får altfor lite oppfølging. Etter fire år er de fleste lenger unna arbeidslivet enn de var da de gikk inn i ordningen med arbeidsavklaringspenger – eller det vi kaller AAP. Slik kan det ikke fortsette.

Vi har heldigvis en regjering som er handlekraftig, og som vil gjøre noe med dette. Regjeringen nedsatte et ekspertutvalg som gikk grundig igjennom Nav. Utvalget kom i fjor med rapporten «Et NAV med muligheter», og nå i høst skal vi behandle stortingsmeldingen «NAV i en ny tid – for arbeid og aktivitet».

Regjeringen foreslår en rekke regelverksendringer. Målet er å redusere antall unge på helserelaterte ytelser og få flere over i utdanning og arbeid. Ordningen med arbeidsavklaringspenger har ikke fungert etter hensikten. Målet var å få flere inn i et oppfølgingsløp som kunne lede til arbeid, men mange unge opplever å få mer utbetalt i stønad enn de ville fått i en ufaglært jobb. Det gir ingen incenativer til å prøve seg i arbeidslivet. Til nå har det vært fokusert for mye på begrensningene, fokus må mer flyttes til mestring og til hva man kan få til selv om helsen ikke er helt 100 pst.

Regjeringen vil prioritere innsatsen rettet mot de unge. En ny ungdomsinnsats skal erstatte dagens fragmenterte garantiordninger. Det hjelper ikke med stadig nye og tomme garantiordninger, som spesielt Arbeiderpartiet har en forkjærlighet for. Det må innhold og handling til. Regjeringen vil at Nav skal bli mer handlingsrettet og gi mer individuelt tilpasset og arbeidsrettet oppfølging av de unge under 30 år.

Mange av de unge som faller ut av skole og arbeid, har psykiske helseutfordringer. Nyere forskning og erfaring sier at arbeid er bra for den psykiske helsen. Arbeid og behandling bør så langt det lar seg gjøre, foregå samtidig. Man trenger ikke være 100 pst. frisk for å være i jobb. Arbeid kan være god medisin og drivkraft til bedringsprosesser. Så vi trenger altså flere arbeidsgivere som gir unge

utenfor arbeidslivet en sjanse. Nav skal være en god med-spiller.

Sist uke leste jeg i min lokalavis, Asker og Bærums Budstikke, at Nav-lederne i Asker og Bærum i samarbeid med næringsrådene i de to kommunene har tatt initiativ til kampanjen «Den raueste sjefen». Jeg synes det er flott med slike kreative tiltak, det er viktig å gå nye veier. Noen trenger en påminnelse om og en oppfordring til å våge å møte mennesker som er annerledes enn dem selv, med åpenhet og raushet. Jeg kommer til å følge nøye med på denne kampanjen, og jeg håper at mange rause og inkluderende sjefer melder seg på i konkurransen om å bli den raueste sjefen.

Ingunn Foss (H) [21:45:43]: For tre år siden lovet Høyre å gjøre noe med helsekøene, etterslepet på samferdsel og for lite satsing på forskning og utdanning.

Landet har fått en ny kurs. Helsekøene og ventelistene har gått ned, spesielt innen rus og psykiatri. Vedlikeholds-etterslepet på vei og jernbane reduseres for første gang på mange tiår. Forskningsinnsatsen er økt betydelig. Vi sørger for at elevene lærer mer i skolen, og aldri før har så mange lærere fått etter- og videreutdanning. Vi gir flere barn tilgang til barnehage. Og vi fornyer og forbedrer offentlig sektor.

I løpet av de siste årene har noen utfordringer blitt større. Før valget advarte Høyre mot avhengigheten av oljesektoren, uten at det førte til nødvendige omstillingstiltak. Oljeprisen er mer enn halvert siden regjeringen Solberg overtok, og det har ført til økt ledighet, særlig på Sør- og Vestlandet. Det brukes nå målrettede tiltak for å skape aktivitet på kort sikt til de regionene og bransjene som er hardest rammet, samtidig som det legges til rette for trygge arbeidsplasser i framtida.

Heldigvis ser vi nå positive signaler i økonomien. Ledigheten er redusert i 14 fylker det siste året, og Norges Bank, SSB, NHO og Virke mener alle at økonomien er på vei opp igjen. September var fjerde måneden på rad hvor Nav rapporterte om færre ledige, også på Sørlandet.

Reiselivet har hatt en rekordsommer. Oppdrettsnæringen går veldig bra, og det gjør også bygg- og anleggsnæringen. Det er utfordringer, men det er ingen grunn til å svartmale norsk økonomi, slik som Arbeiderpartiet holder på med. Det virker som om Arbeiderpartiet ikke klarer å glede seg noe som helst over lysere utsikter for næringsliv og arbeidsplasser, så lenge de ikke styrer selv.

En SSB-rapport bestilt av Arbeiderpartiet viser at skattelette skaper arbeidsplasser, men Arbeiderpartiet mener likevel det viktigste funnet i rapporten er at offentlige investeringer er mer effektivt enn skattelette for å skape arbeidsplasser. Det er lett å skape flere arbeidsplasser i offentlig sektor. Problemet er bare det at det er arbeidsplasser i privat sektor som skaper verdiene, som igjen kan gi arbeidsplasser i offentlig virksomhet.

Som medlem av næringskomiteen reiser jeg mye og møter store, mellomstore og små bedrifter over hele landet, kvinner og menn som satser tid og penger på å skape arbeidsplasser og produkter verden har bruk for. Jeg er imponert over det engasjementet og den gründerånden som finnes i det norske næringslivet, hvor det er mange eksempler på at dette lille landet skaper produkter og teknologier i verdensklasse. Jeg har til dags dato ikke møtt en eneste bedriftsleder som ønsker seg mer skatt, men jeg har møtt

mange som er opptatt av mindre skatt og av rammebetingelser som gjør at de kan konkurrere med andre land og overleve i Norge. Derfor er vekstfremmende skattelettelser for norsk næringsliv så viktig. Det styrker det norske eierskapet.

Ingjerd Schou (H) [21:48:50]: Jeg er veldig godt fornøyd med at vi er i gang med å redusere forskjeller.

For vi reduserer ventetidene i helsevesenet, og det betyr mye for mange. Flere får behandling raskere. Kvaliteten i behandlingen av livstruende sykdommer er blitt bedre. Pakkeforløp for kreft gir rask diagnose, forutsigbarhet og trygghet for hver enkelt og også for de pårørende. Vi har gjennomført den gylne regel, dvs. at de som har og sliter med psykiske lidelser, blir prioritert på lik linje med dem som har andre sykdommer. Vi har lovfestet retten til heldøgns omsorg. Staten tar et større ansvar for utbygging av eldreomsorgen, og vi har nær doblet tilskudd til utbygging av omsorgsplasser. Personer med assistansebehov har fått rett til hjelp til det de ønsker, når de trenger det, gjennom innføring av rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistent. Strategien mot barnefattigdom sikrer at flere kan delta på sosiale arenaer, og – som om ikke det er nok – gratis kjernetid i barnehagene for 4- og 5-åringer i familier med lav inntekt og lavere foreldrebetaling for lavinntektsfamilier, også i barnehagene. Vi har gjeninnført gratis pc til elever med lese- og skrivevansker etter at dette var et usosialt kutt fra Arbeiderpartiet. Vi senker terskelen inn i arbeidslivet, og vi styrker innsatsen mot arbeidslivskriminalitet.

Dette er å redusere forskjeller. Jeg hører at noen i denne salen ikke har fått med seg dette. Det kan være en oppfordring til at man ikke bare hører på egen retorikk, men at man faktisk klarer å lese innenat og følge med.

Derfor har denne regjeringen sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre prioritert, ikke nedprioritert, flyktninger i kommunene. Derfor har denne regjeringen sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti prioritert, og ikke nedprioritert, integreringstilskuddet til kommunene, for nettopp å få asylsøkere raskere ut i arbeid. Derfor har denne regjeringen sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti senket, ikke hevet, barrierene inn i arbeidslivet for å få flere av dem som føler seg presset ut av arbeidslivet, inn i arbeidslivet igjen. Derfor har denne regjeringen sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre redusert, ikke økt, ventetiden i helsetjenesten for å hjelpe dem som sliter, tilbake til hverdagen.

Det er nettopp alle disse tingene jeg nå har nevnt, som gjør at forskjellene i Norge reduseres. Mye kan fortsatt bli bedre. Fortsatt trengs denne regjeringen for å gjøre viktig arbeid, men vi er godt i gang med å gjøre endringer innenfor viktige områder som betyr noe for folk i hverdagen. Nettopp i møtet med den enkelte er politikken oppe til ekssamen. Da hjelper det ikke å være bare retorisk opptatt av at vi ikke skal ha samspill mellom private, offentlige og ideelle.

Iselin Nybø (V) [21:52:02]: En av de tingene som var oppe i trontalen, var det grønne skiftet, og det har de siste dagene vært fokusert ganske mye på uenigheten mellom regjeringspartiene og Venstre når det gjelder miljøpolitikken og det grønne skiftet. Jeg er sikker på at vi ikke har hørt det siste om det denne høsten.

Det jeg har lyst til å snakke om, er derimot et område der vi sammen har fått til mye allerede, men hvor det fortsatt er mye som står ugjort. Jeg vil snakke om utdanningspolitikk.

De siste tre årene har vi sammen fulgt opp enigheten i samarbeidsavtalen om et lærerløft i skolen. Det har vært en historisk satsing på videre- og etterutdanning, og jeg er overbevist om at det er både viktig og nødvendig. Vi har begynt på et kompetanseløft for de såkalt ikke-kvalifiserte lærerne i norsk skole, vi har fått på plass et løft for helse-søstrene, og vi har fått gratis kjernetid i barnehagene for 4–5-åringer fra lavinntektsfamilier. Innenfor høyere utdanning har Venstre fått gjennomslag for elleve måneder studiestøtte, vi overoppfyller på antall studentboliger, og det har vært en betydelig økning i både basisbevilgninger, studieplasser og stipendiater de siste tre årene.

Mye av det gode som allerede er gjennomført, er ting vi fortsatt må jobbe med. Men det er også andre ting som er viktig at vi løfter framover.

Vi må fortsette med jobben med å sikre flere dyktige lærere inn i skolen. Lærere i alle fag må omfattes av videre- og etterutdanningsløftet. I dag er det mange med viktig kompetanse som ikke blir prioritert, fordi basisfagene står først i køen. Vi vet at det framtidige arbeidsmarkedet ikke finnes i dag, og at elevene våre må være både kreative og omstillingsdyktige. De praktisk-estetiske fagene blir ikke mindre viktige framover. Det er nødvendig at vi også ser på lærerne i disse fagene, og Venstre mener at det på sikt også bør være et kompetansekrav for å undervise i disse fagene.

Venstre har lenge vært for en sertifiseringsordning for lærere. Vi mener at det å være lærer skal være en tittel som er forbeholdt dem som har utdannelsen og kompetansen. En modell for sertifisering kan tenkes gjennomført på mange ulike måter, men det er flere yrkesgrupper som i dag har det, og som på den måten sørger for at hele yrkesgruppen holder seg faglig oppdatert.

Vi må også klare å lage en hverdag for barn som virker sosialt utjevne og mobiliserende. Kunnskap er makt, og ingenting er så viktig for sosial mobilitet som utdanning. Vi må inkludere dem som i dag faller utenfor pga. økonomi. Etter at vi har innført gratis kjernetid i barnehagene, er tiden inne for å se på SFO-prisen. Det er et kjempeviktig fritidstilbud som mange barn ikke får ta del i, fordi det er for dyrt.

Innenfor høyere utdanning og forskning har det skjedd mye denne stortingsperioden. Men vi står fortsatt med en situasjon der de gamle universitetene har en mye bedre finansiering enn de nye universitetene og høyskolene. Vi må fortsatt jobbe med å utjevne dette slik at vi får gode utdanninger i hele landet, og slik at også disse institusjonene kan hevde seg internasjonalt på de områdene hvor de har sine fortrinn.

Magne Rommetveit (A) [21:55:18]: I trontala slår regjeringa fast at arbeidskrafta er Noregs viktigaste ressurs, og at omsynet til den framtidige velferda vår krev at flest mogleg deltek i arbeidslivet. Vidare vert det peika på at mange gjennom dei to siste åra har vore gjennom ei vanskeleg tid, at arbeidsløysa, spesielt på Sør- og Vestlandet, har auka markert, og at situasjonen framleis er alvorleg for mange.

Mykje av grunnlaget for den vanskelege sysselsetjings-situasjonen i landsdelen er å finna i det dramatiske oljeprisfallet frå rundt 110 dollar per fat sommaren 2014 til under 45 dollar per fat sommaren 2016. Inntektene og lønsemda i oljenæringa og skatteinntektene til staten har gått ned.

Det er i slike vanskelege tider, styrt av internasjonale konjunkturar som me ikkje har styring med, at det nettopp er så viktig med politisk styring som kan avhjelpa den vanskelege sysselsetjings-situasjonen som ramar den enkelte, fleire lokalsamfunn og no altså ein heil landsdel. Det er her regjeringa har svikta mest. Mottiltaka ein har kome med, har vore for små og har kome for seint, og prioriteringane har vore feil når skattekutt har kome i staden for kraftinnsats for å utnytta den viktigaste ressursen i Noreg, arbeidskrafta, og sørjia for at flest mogleg får delta i arbeidslivet.

I mitt heimfylke, Hordaland, er 3,3 pst. av arbeidsstyrken no heilt ledige. Og i min heimkommune, Stord, er 5 pst. no heilt ledige. Det er ein auke på 48 pst. på berre eitt år, og framtidsutsiktene ser også svært usikre ut. Når me også kan sjå at det dei siste tre åra er skapt berre 25 000 nye jobbar i landet vårt, og at tre fjerdedelar av desse har kome i offentleg sektor, ja då lovar det heller ikkje så godt for eit offshorebasert industrisamfunn.

Gjennom budsjettlekkasjar har det kome fram at regjeringa no vil gje 650 millionar vedlikehaldskroner til vestlands- og sørlandskommunar for å få ned arbeidsløysa. Det lovar bra. Mykje nødvendig vedlikehald og opprusting vil verta utført, og ein del lokale firma og arbeidsfolk vil få aktivitet i ein periode. Likevel må det mykje kraftigare lut til for at denne landsdelen skal kunna utnytta sitt verdiskapingspotensial.

På måndag fekk me «beretningen om rikets tilstand». Det er å håpa at det budsjettet regjeringa skal presentera, vil stimulera til fleire arbeidsplassar, og at det ikkje vert «beretningen om rikets stillstand».

Sigurd Hille (H) [21:58:30]: Trontalen ble godt mottatt. Når man i ettertid leser den, er det forståelig. Den beskriver et godt rustet, moderne samfunn, et samfunn med en høyt utdannet befolkning, hvor det er små forskjeller blant folk, og en åpen, robust økonomi.

Hvis vi skal videreutvikle samfunnet vårt, krever det imidlertid en del av oss alle. Vi må ha evne og vilje til å foreta nødvendige endringer og finne nye løsninger. Dette gjelder innenfor både offentlig og privat sektor. Og ikke minst: Vi må opprettholde en høy verdiskaping. Det er kun med dette som bakgrunn vi klarer å opprettholde det vi omtaler som den norske modellen.

Vi har opplevd også i tidligere tider at jobber forsvinner, og at bedrifter er nødt til å nedbemanne. Problemet vi har, er at det skapes for få jobber i privat sektor. Det er det flere grunner til, og noen kan politikerne ikke alltid gjøre noe med. Det vi kan gjøre noe med, må vi gjøre. Det er særlig innenfor den økonomiske politikken, da særlig skattepolitikken.

Hvis vi skal få folk som har anledning til det, til å investere i norske arbeidsplasser, må disse føle at de har noe igjen nettopp for å gjøre det. Da må det f.eks. ikke være forskjell i rammebetingelsene for norske eiere i forhold til utenlandske. Da må det ikke være slik at kommuner innfører store eiendomsskatter for næringslivet, som gjør at driftsøkonomien svekkes og dermed setter arbeidsplasser i fare. Da må den statlige skattepolitikken overfor det private næringslivet heller ikke føre til slike forhold. Og igjen må formuesskatten, som rammer de mange tusenvis av mindre norske bedrifter, avvikles. Opprettholdelse av nettopp denne skatten hemmer investeringer og svekker eksisterende drift.

Det er interessant at representanter fra de rød-grønne på en måte benekter at formuesskatten har noe med dette å gjøre. Kanskje man i større grad skulle lyttet til dem som har skoen på, i dette tilfellet de mange private bedriftseierne.

Vi skal verne om den norske modellen. Den er vi stolte over. Finanskomiteen var nettopp i Sverige. Der omtaler de den heller som den nordiske modellen. De beskriver den omtrent slik vi gjør for den norske. I Sverige har de budsjettunderskudd og låner hvert år for å få balanse i budsjettene. I Sverige har de en noe høyere arbeidsløshet enn hva som er tilfellet her, men de har ikke eiendomsskatt, ikke har de formuesskatt, og ikke har de arveavgift. Der er alle enige om at slike skatter skader nasjonen og vil føre til større problemer enn dem man har.

Neste år er det stortingsvalg. Vi kan ane hva vi har i vente, for å si det slik. Til syvende og sist må politikken være troverdig. Den må skape trygghet for folk, og den må inngi tillit. Enkeltmennesket må settes i sentrum, og vi må trygge fellesskapet. For oss liberalkonservative er dette en selvfølge. Det er det vi kaller tillitspolitikk.

Presidenten: Dermed er første dag av trontaledebatten omme.

Presidenten minner om at trontaledebatten fortsetter i morgen kl. 10.00, og første taler er statsminister Erna Solberg.

Ber noen om ordet før møtet heves? – Så synes ikke. Møtet er hevet.